

SOUBORNÉ INFORMACE

Ročník 2005

Informace o regionech, městech a obcích
Kód publikace: 13-5106-05
Počet výtisků: 70

V Liberci, 30. září 2005
Č. j.: 135/2005

DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ LIBERECKÉHO KRAJE

Zpracoval: ČSÚ, Krajská reprezentace Liberec
Ředitel reprezentace: Ing. Ladislav Knap
Kontaktní osoba: Mgr. Karla Švehlová

tel.: 485 244 216, e-mail: ksvehlova@gw.czso.cz

Český statistický úřad, Krajská reprezentace Liberec

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další?
Dozvíte se je na internetových stránkách ČSÚ:

[WWW.CZSO.CZ](http://www.czso.cz)

Zajímají Vás údaje o regionu? Potom navštivte i odkaz „Kraje“ a vyberte si. Nebo navštivte přímo:
www.liberec.czso.cz

Reprodukce výňatků z této publikace lze pořizovat, pokud je uveden jejich zdroj s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje – „Demografický vývoj Libereckého kraje“ a původu statistických dat v publikaci otištěných.

ISBN: 80-250-1097-X

© Český statistický úřad, Krajská reprezentace Liberec, 2005

OBSAH

1. Metodické vysvětlivky	5
2. Úvod	9
3. Vývoj počtu obyvatel	10
3.1. Vývoj počtu obyvatel v okresech kraje	11
3.2. Vývoj počtu obyvatel ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností	14
4. Věkové složení obyvatelstva	15
4.1. Věkové složení obyvatelstva v okresech kraje	16
4.2. Věkové složení obyvatelstva ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností	19
5. Rodinný stav obyvatelstva	21
5.1. Rodinný stav obyvatelstva v okresech kraje	23
5.2. Rodinný stav obyvatelstva ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností	23
6. Sňatečnost	25
6.1. Sňatečnost v okresech kraje	27
6.2. Sňatečnost ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností	29
7. Rozvodovost	30
7.1. Rozvodovost v okresech kraje	31
7.2. Rozvodovost ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností	33
8. Porodnost	34
8.1. Porodnost v okresech kraje	38
8.2. Porodnost ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností	40
9. Potratovost	41
9.1. Potratovost v okresech kraje	43
9.2. Potratovost ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností	45
10. Úmrtnost	46
10.1. Úmrtnost v okresech kraje	48
10.2. Úmrtnost ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností	51
11. Migrace	53
11.1. Migrace v okresech kraje	56
11.2. Migrace ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností	59
11.3. Migrace ve městech a venkovských obcích	60
12. Populační projekce vývoje obyvatelstva	62
13. Tabulková část	65
A. Liberecký kraj	
A.1. Pohyb obyvatelstva v Libereckém kraji v letech 1960 – 2004	66
A.2. Věkové složení obyvatel v Libereckém kraji v letech 1960 – 1990	68
A.3. Věkové složení obyvatel v Libereckém kraji v letech 1991 – 2004	69
B. Okresy Libereckého kraje	
B.1. Okres Česká Lípa	
B.1.1. Pohyb obyvatelstva v okrese Česká Lípa v letech 1960 – 2004	70
B.1.2. Věkové složení obyvatel v okrese Česká Lípa v letech 1960 – 1990	72
B.1.3. Věkové složení obyvatel v okrese Česká Lípa v letech 1991 – 2004	73
B.2. Okres Jablonec nad Nisou	
B.2.1. Pohyb obyvatelstva v okrese Jablonec nad Nisou v letech 1960 – 2004	74
B.2.2. Věkové složení obyvatel v okrese Jablonec nad Nisou v letech 1960 – 1990	76
B.2.3. Věkové složení obyvatel v okrese Jablonec nad Nisou v letech 1991 – 2004	77
B.3. Okres Liberec	
B.3.1. Pohyb obyvatelstva v okrese Liberec v letech 1960 – 2004	78
B.3.2. Věkové složení obyvatel v okrese Liberec v letech 1960 – 1990	80
B.3.3. Věkové složení obyvatel v okrese Liberec v letech 1991 – 2004	81

B.4. Okres Semily	
B.4.1. Pohyb obyvatelstva v okrese Semily v letech 1960 – 2004	82
B.4.2. Věkové složení obyvatel v okrese Semily v letech 1960 – 1990	84
B.4.3. Věkové složení obyvatel v okrese Semily v letech 1991 – 2004	85
C. Správní obvody obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje	
C.1. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Česká Lípa v letech 1991 – 2004	86
C.2. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Frýdlant v letech 1991 – 2004	86
C.3. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Jablonec nad Nisou v letech 1991 – 2004	87
C.4. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Jilemnice v letech 1991 – 2004	87
C.5. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Liberec v letech 1991 – 2004	88
C.6. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Nový Bor v letech 1991 – 2004	88
C.7. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Semily v letech 1991 – 2004	89
C.8. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Tanvald v letech 1991 – 2004	89
C.9. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Turnov v letech 1991 – 2004	90
C.10. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Železný Brod v letech 1991 – 2004	90
C.11. Věkové složení obyvatel v SO ORP Česká Lípa v letech 1991 – 2004	91
C.12. Věkové složení obyvatel v SO ORP Frýdlant v letech 1991 – 2004	92
C.13. Věkové složení obyvatel v SO ORP Jablonec nad Nisou v letech 1991 – 2004	93
C.14. Věkové složení obyvatel v SO ORP Jilemnice v letech 1991 – 2004	94
C.15. Věkové složení obyvatel v SO ORP Liberec v letech 1991 – 2004	95
C.16. Věkové složení obyvatel v SO ORP Nový Bor v letech 1991 – 2004	96
C.17. Věkové složení obyvatel v SO ORP Semily v letech 1991 – 2004	97
C.18. Věkové složení obyvatel v SO ORP Tanvald v letech 1991 – 2004	98
C.19. Věkové složení obyvatel v SO ORP Turnov v letech 1991 – 2004	99
C.20. Věkové složení obyvatel v SO ORP Železný Brod v letech 1991 – 2004	100
D. Obce Libereckého kraje	
D.1. Vývoj počtu obyvatel v obcích Libereckého kraje v letech 1994 – 2004	101
D.2. Průměrný věk obyvatelstva v obcích Libereckého kraje v letech 1994 – 2004	105
D.3. Přirozený přírůstek podle velikostních skupin obcí Lib. kraje v letech 1994 – 2004	109
D.4. Přírůstek migrací podle velikostních skupin obcí Libereckého v letech 1994 – 2004	109
E. Populační projekce vývoje obyvatelstva	
E.1. Základní výsledky projekce vývoje obyvatelstva do roku 2050 za Liberecký kraj	110

1. METODICKÉ VYSVĚTLIVKY

Publikace obsahuje údaje přepočtené na území platné k 31. 12. 2004

Základním zdrojem údajů o stavu obyvatelstva je pro Český statistický úřad sčítání lidu, domů a bytů, které se koná v desetileté periodě. V období mezi jednotlivými sčítáními jsou souhrnná data o stavu obyvatelstva a jeho pohybu zpracovávána na základě údajů získaných z měsíčních výkazů řady Obyv 1 – 12 až 5 – 12. Údaje o potratech poskytuje Českému statistickému úřadu Ústav zdravotnických informací a statistiky v Praze.

Statistický výkaz Obyv 1 – 12 "Hlášení o uzavření manželství" vyplňuje obecní úřad pověřený vedením matrik na základě prvotních dokladů, kterými jsou žádost o uzavření manželství, vyplněná snoubenci, a zápis o uzavření manželství, pořízený obecním úřadem.

Statistický výkaz Obyv 2 – 12 "Hlášení o narození" vyplňuje zdravotnické zařízení, kde došlo k porodu nebo kde byly matka a dítě po porodu ošetřeny. O rodné číslo je doplňuje obecní úřad pověřený vedením matrik.

Statistický výkaz Obyv 3 – 12 "Hlášení o úmrtí" vyplňuje obecní úřad pověřený vedením matrik z prvotních dokladů, kterými je list o prohlídce mrtvého doplněný o výsledek pitvy.

Statistický výkaz Obyv 4 – 12 "Hlášení o rozvodu" vyplňuje okresní (městský, obvodní) soud, u něhož bylo řízení o rozvodu nebo o neplatnosti manželství ukončeno, nebo u kterého byl podán návrh na rozvod, či prohlášení manželství za neplatné.

Statistický výkaz Obyv 5 – 12 "Hlášení o stěhování" vyplňují, kromě ohlašoven k pobytu v obci do níž se občan přistěhoval a přihlásil k trvalému pobytu, také okresní orgány cizinecké policie, pro případy stěhování cizinců nebo osob bez státního občanství, a orgány správních služeb policie v případech vystěhování občanů ČR do ciziny. Tento výkaz byl od 1. 1. 2005 zrušen.

Z výčtu výkazů je zřejmé, že nejdůležitějším zdrojem ČSÚ pro zajištění správnosti souhrnných dat jsou, kromě zjištění stavu obyvatel při sčítání lidu, matriky a ohlašovny obecních úřadů, které poskytují statistice největší část prvotních dokladů. Na jejich kompletnosti a správnosti závisí nakolik jsou souhrnná data o pohybu obyvatelstva správná a odpovídající skutečnému stavu. Na správnosti dat o pohybu obyvatelstva následně závisí i údaje o celkovém počtu obyvatel v jednotlivých obcích, okresech, krajích a celé České republice, které zpracovává každoročně Český statistický úřad.

Ze způsobu zjišťování dat vyplývá, že časová řada dat o stavu obyvatel je vždy jednou za deset let ovlivněna zjištěními při sčítání lidu, domů a bytů. Po každém sčítání je upraven stav obyvatel na údaje zjištěné při tomto sčítání. Další deset let až do dalšího sčítání údaje na toto sčítání navazují a stav obyvatel je upravován podle dat uvedených na statistických výkazech. Jednotlivá sčítání lidu, domů a bytů se konala 1. 3. 1961, 1. 12. 1970, 1. 11. 1980, 3. 3. 1991 a 1. 3. 2001.

Pohyb obyvatelstva

Údaje o pohybu obyvatelstva se týkají všech obyvatel, kteří mají na území České republiky trvalé bydliště, a to bez ohledu na jejich státní občanství. Od roku 2001, v návaznosti na Sčítání lidu, domů a bytů 2001, jsou zahrnuti cizinci s tzv. dlouhodobým pobytem (tj. s pobytem na základě víza nad 90 dnů, podle zákona č. 326/1999 Sb.) a cizinci s azylem na území ČR. V údajích jsou obsaženy i události (sňatky, narození a úmrtí) občanů s trvalým bydlištěm na území ČR, které nastaly v cizině.

Střední stav obyvatel je počet obyvatel o půlnoci z 30. 6. na 1. 7. příslušného roku.

Stav obyvatel k 31. 12. příslušného roku vyjadřuje počet obyvatel ve 24,00 hodin 31. prosince. Za obce je uváděn včetně věkové struktury trvale (i za roky 2001 – 2003), a proto bylo možno přepočty za přesuny obcí mezi kraji k 1. 1. 2005 provést přímo.

Výjimečná situace nastává vždy při aplikaci výsledků sčítání lidu. Např. definitivní údaje o počtu obyvatel k 1. lednu 2001 budou známy až po vydání definitivních výsledků sčítání lidu 2001, podle nichž se provede zpětná bilance k 1. lednu. Údaje o počtu obyvatel a o věkové struktuře k 1. lednu 2001 se proto budou lišit od údajů o počtu obyvatel k 31. prosinci 2000, vycházejících ještě z bilance na předchozí sčítání v roce 1991. Proto počáteční stav obyvatelstva v roce 2001 se bude lišit od koncového stavu obyvatelstva v roce 2000.

Přirozený přírůstek je rozdílem živě narozených a zemřelých, přírůstek stěhování je rozdílem přistěhovalých a vystěhovalých. Celkový přírůstek je součtem přirozeného přírůstku a přírůstkem stěhování

a zároveň rozdílem stavu k 31. 12. daného roku a stavem k 31. 12. předchozího roku. Nesoulad mezi výše uvedeným vztahem mezi stavy k 31. 12. a celkovým přírůstkem je v roce sčítání.

Věková struktura obyvatelstva je výchozím uspořádáním demografických dat pro jakoukoli demografickou analýzu. Věkem obyvatele se v demografické statistice rozumí dokončený věk, jehož osoba dosáhla v okamžiku zjišťování, tedy věk při posledních narozeninách.

Index stáří je konstruován jako poměr počtu obyvatel ve věku 65 let a vyšším k počtu dětí do 14 let.

Index ekonomického zatížení vyjadřuje počet dětí ve věku 0 – 14 let a počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15 - 64 let.

Průměrný věk obyvatel je aritmetickým průměrem dat o dokončeném věku za jednotlivé osoby, zvýšený o konstantu 0,5 roku. Průměrný věk vyjadřuje průměrný věk žijících obyvatel a nemá nic společného s průměrným věkem při úmrtí ani s nadějí dožití (střední délkou života), za něž bývá často zaměňován.

Sňatečnost

V demografické statistice ČR je považováno za sňatek uzavření manželství, za něž zaslala zpravodajská jednotka (matrika) statistické hlášení Obyv 1 – 12 o uzavření manželství. Sňatky jsou územně tříděny podle místa trvalého bydliště ženicha.

Rozvodovost

Rozvody jsou statistikou sledovány na základě souborů dat o rozvodech poskytovaných Českému statistickému úřadu příslušnými soudy. Rozvody jsou územně tříděny podle posledního společného bydliště manželů. Příčinu rozvratu manželství zjišťuje soud a třídí je podle deseti kódů, zvláště za příčiny rozvratu manželství na straně muže a za příčiny rozvratu manželství na straně ženy.

Index rozvodovosti je počet rozvodů připadající v daném časovém intervalu a v daném území na 100 sňatků, uzavřených ve stejném časovém intervalu a stejném území.

Porodnost

Definice živě narozeného dítěte je stanovena vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 11/1988 Sb. Za živě narozené dítě se podle této definice považuje plod, který projevil některou ze známek života (dech, akce srdeční, pulzace pupečníku, aktivní pohyb svalstva) a dosahuje minimální porodní hmotnosti 500 gramů, přežije-li 24 hodin po porodu. Za mrtvě narozené dítě se považuje plod, který neprojevuje ani jednu známku života a má porodní hmotnost 1 000 gramů a vyšší.

Úhrnná plodnost vyjadřuje počet dětí, které by se živě narodily každé ženě během celého jejího reprodukčního období (za něž je považováno věkové rozpětí 15 – 49 let), pokud by se během tohoto reprodukčního období neměnila míra plodnosti žen podle věku a zůstala na úrovni roku, za který je úhrnná plodnost vypočítána. Předpokládá se dále nulová úmrtnost žen během reprodukčního věku. Dosahuje-li úhrnná plodnost hodnoty přibližně 2,1, naznačuje to (v současných evropských podmínkách při nízké kojenecké úmrtnosti), že plodnost zajišťuje prostou reprodukci obyvatelstva bez významnějšího přirozeného přírůstku nebo úbytku. Klesne-li pod tuto hodnotu, početní stav populace nabývá tendenci k dlouhodobému snižování.

Hrubá míra reprodukce je odvozený ukazatel, udávající počet dívek, které by se průměrně narodily živě jedné ženě v dané populaci v průběhu jejího reprodukčního období za předpokladu zachování plodnosti žen podle věku, zjištěné v daném kalendářním roce.

Čistá míra reprodukce je od hrubé míry reprodukce odlišena tím, že respektuje úmrtnostní poměry v dané populaci a vyjadřuje, kolik dívek, které by se podle hrubé míry reprodukce narodily v průměru každé ženě, by se dožilo věku matky v době svého narození. Pokud je čistá míra reprodukce rovna 1,0, početní stav populace by perspektivně zůstal zachován.

Potratovost

Potratem se podle vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 11/1988 Sb. rozumí předčasné ukončení těhotenství, klasifikované lékařem jako ukončení těhotenství potratem. Základní údaje o potratech jsou získávány zdravotnickými orgány, které je poskytují prostřednictvím Ústavu zdravotnických informací a statistiky Českému statistickému úřadu.

Potratem se rozumí ukončení těhotenství ženy, při němž:

- a) plod neprojevuje ani jednu ze známek života a jeho porodní hmotnost je nižší než 1000 g a pokud ji nelze zjistit, jestliže je těhotenství kratší 28 týdnů,
- b) plod projevuje aspoň jednu ze známek života a má porodní hmotnost nižší než 500 g, ale nepřežije 24 hodin po porodu,
- c) z dělohy ženy bylo vyřazeno plodové vejce bez plodu nebo těhotenská sliznice.

Druhy potratů:

- a) samovolné – spontánní vypuzení plodu před ukončením 28. týdne těhotenství,
- b) indikované (umělé) potraty – jedná se o legální ukončení těhotenství metodou miniinterrupce, kterou lze provést v raném stádiu těhotenství (tj. do sedmého týdne u prvorodičky a do osmého týdne u druhorodičky) a metodou jinou než miniinterrupcí do 12. týdne, u zdravotních důvodů do 24. týdne těhotenství,
- c) ostatní potraty – následkem úrazu, příp. kriminální akty,
- d) mimoděložní – umělé ukončení mimoděložního těhotenství.

Úhrnná potratovost je ukazatel, který je analogií úhrnné plodnosti. Vyjadřuje počet potratů, který by v průměru prodělala každá žena v dané populaci během jejího reprodukčního věku (15-49 let), pokud by se během tohoto reprodukčního období neměnila míra potratovosti žen podle věku a zůstala na úrovni roku, za který je úhrnná potratovost vypočítána.

Úmrtnost je vedle porodnosti jednou ze dvou základních složek demografické reprodukce. Základem pro její sledování je individuální statistické hlášení o zemřelém, zasílané Českému statistickému úřadu příslušnou matrikou.

Kojenecká úmrtnost je počet zemřelých kojenců (tj. dětí, které zemřely ve věku 0 – 364 dnů) připadající na 1 000 dětí živě narozených ve stejném časovém intervalu. Novorozenecká úmrtnost – obdobný ukazatel vycházející z počtu zemřelých novorozenců, tj. dětí ve věku 0 – 27 dnů.

Ukazatel intenzity výskytu mrtvě narozených je mrtvorozenost, vyjadřuje počet mrtvě narozených dětí připadající na 100 celkem narozených dětí v daném časovém intervalu a v daném území. Za mrtvě narozené je považováno dítě, které neprojevuje ani jednu ze známek života (uvedených v definici živě narozeného dítěte) a váží alespoň 1 000 g.

K charakteristice řádu vymírání určité populace se používá úmrtnostních tabulek, které pomocí tabulkových funkcí vzájemně spolu propojených poskytují nejpřesnější vyjádření intenzity úmrtnosti zkoumané populace. Výsledkem výpočtu úmrtnostních tabulek je mj. ukazatel naděje dožití (střední délka života). Naděje dožití vyjadřuje počet roků, který v průměru ještě prožije osoba právě uvedeného věku za předpokladu, že po celou dobu jejího dalšího života se nezmění řád vymírání, zjištěný úmrtnostní tabulkou, zkonstruovanou pro daný kalendářní rok nebo jiné (zpravidla delší) období. Pro ČR jsou používány údaje příslušného roku, pro kraje průměr za dvouleté období a pro okresy pětileté průměry.

Pro analýzu úmrtnosti je důležité také zastoupení jednotlivých příčin úmrtí v populaci. Pro jejich klasifikaci slouží mezinárodně doporučená systematika, revidována každých 10 let. Od roku 1994 jsou v ČR členěny podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů (MKN), od roku 1979 do roku 1993 podle předchozí 9. revize Mezinárodního seznamu příčin smrti. Srovnatelnost 9. a 10. revize je omezena.

10. revize Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů

- I. Některé infekční a parazitární nemoci
- II. Novotvary
- III. Nemoci krve, krvevorných orgánů a některé poruchy týkající se mechanismu imunity
- IV. Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek
- V. Nemoci duševní a poruchy chování
- VI. Nemoci nervové soustavy
- VII. Nemoci oka a očních adnex
- VIII. Nemoci ucha a bradavkového výběžku
- IX. Nemoci oběhové soustavy
- X. Nemoci dýchací soustavy
- XI. Nemoci trávicí soustavy
- XII. Nemoci kůže a podkožního vaziva
- XIII. Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně
- XIV. Nemoci močové a pohlavní soustavy
- XV. Těhotenství, porod a šestinedělí

- XVI. Některé stavy vzniklé v perinatálním období
- XVII. Vrozené vady, deformace a chromosomální abnormality
- XVIII. Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy nezařazené jinde
- XIX. Poranění, otravy a některé jiné následky vnějších příčin
- XX. Vnější příčiny nemoci a úmrtnosti

Stěhování je prostorové přemísťování osob mezi dvěma územními jednotkami, spojené se změnou místa bydliště.

V demografické statistice ČR se stěhováním rozumí změna obce trvalého bydliště osoby na území ČR nebo přes hranice ČR. Počet případů stěhování je sumarizací individuálních údajů o stěhování, uvedených na statistických hlášeních o stěhování, poskytovaných statistickým orgánům ohlašovnými pobytu a orgány cizinecké policie.

Vnitřní stěhování – změna obce trvalého pobytu na území ČR.

Zahraniční stěhování – změna trvalého pobytu osoby z ČR do ciziny nebo z ciziny do ČR. Do roku bylo v údajích o zahraničním stěhování České republiky zahrnuto stěhování všech osob (včetně cizinců) s místem trvalého pobytu v České republice. Od 1. 1. 2001 jsou začleněni všichni občané ČR s trvalým pobytem na území ČR, cizinci s povolením k trvalému pobytu na území ČR, cizinci s vízem nad 90 dní a cizinci s azylem na území ČR.

Značky v tabulkách:

- nulový údaj
- 0 nenulový údaj, jehož velikost je menší než polovina jednotky v tabulce
- x číselný údaj není logicky možný
- . údaj není znám

2. ÚVOD

Údaje o demografickém vývoji země či regionu jsou významným zdrojem informací pro plánování strategických cílů v oblasti regionálního rozvoje nejenom pro orgány státní správy a samosprávy, ale i pro strategické plánování dalších ekonomických subjektů. Tyto údaje se opírají o rozsáhlou datovou základnu získanou z běžné evidence obyvatelstva i ze sčítání lidu, domů a bytů.

Statistika obyvatelstva jako téměř jediná oblast statistiky nabízí velké množství dat do úrovně obcí a ve výsledcích sčítání lidu, domů a bytů i do nižších územních jednotek. Její údaje velmi výstižně popisují změny v populačním vývoji a v demografickém chování obyvatel v posledních desetiletích, ale i daleko do lidské historie.

Rozsáhlá datová základna umožnila v právě předkládaném materiálu popsat a částečně i zhodnotit demografický vývoj Libereckého kraje a jeho okresů od roku 1960 a správních obvodů obcí s rozšířenou působností od roku 1991. Materiál hodnotí populační vývoj celkově, ale i z pohledu jednotlivých demografických procesů: sňatečnosti, rozvodovosti, porodnosti, potratovosti, úmrtnosti, migrace. Důraz při zpracování této publikace byl kladen především na datovou část, která jistě bude dobrým zdrojem podkladů a informací pro orgány státní správy a různé regionální instituce v Libereckém kraji.

Demografický vývoj obyvatelstva Libereckého kraje se výrazněji neodlišuje od celkového vývoje České republiky. Základní trendy vývoje počtu obyvatel, ale i změn v demografickém chování jsou shodné.

Liberecký kraj je jedním ze 14 krajů republiky, ve kterém žije pouhých 4,2 % obyvatel celého státu. Na populační vývoj Libereckého kraje však mělo především ve druhé polovině dvacátého století vliv několik faktorů. Tyto faktory ovlivnily budoucí vývoj struktury a počtu obyvatelstva kraje.

Prvním z nich je jeho příhraniční poloha v blízkosti Německé spolkové republiky. Právě poloha regionu je jednou z příčin historického promíchání obyvatelstva české a německé národnosti a později na počátku a po skončení II. světové války masivního stěhování obyvatel. Do málo obydlených regionů se v poválečném období stěhovali reemigranti a mnozí další, převážně mladší lidé.

Druhým faktorem, který významně ovlivnil populační vývoj je uranový průmysl, jehož rozvoj v sedmdesátých a osmdesátých letech dvacátého století výrazně ovlivnil strukturu obyvatelstva českolipského okresu a především měst Česká Lípa a Stráž pod Ralskem.

Poslední faktorem je i v současnosti příhraniční poloha Libereckého kraje (blízkost Polska a Německé spolkové republiky) a jeho příznivý ekonomický rozvoj. Tyto skutečnosti nemají výraznější vliv na populační vývoj kraje, jsou spíše motivací k přírůstku stěhování.

3. VÝVOJ POČTU OBYVATEL

Ke konci roku 2004 dosáhlo obyvatelstvo Libereckého kraje počtu 427 563 osob. V intervalu let 1960 – 2004 se počet obyvatel kraje zvýšil o 45,7 tisíc, tj. o 12,0 %. Rozhodující měrou se na tomto celkovém zvýšení podílel okres Česká Lípa.

Ke dni sčítání v roce 2001 došlo k významné změně metodiky. Na základě doporučení Evropské unie se do celkového počtu obyvatel začali nově započítávat cizinci s dlouhodobým pobytem a cizinci s azylem. Tato změna metodiky ovlivnila významně nejen údaje o počtu obyvatel, ale také statistiku o stěhování.

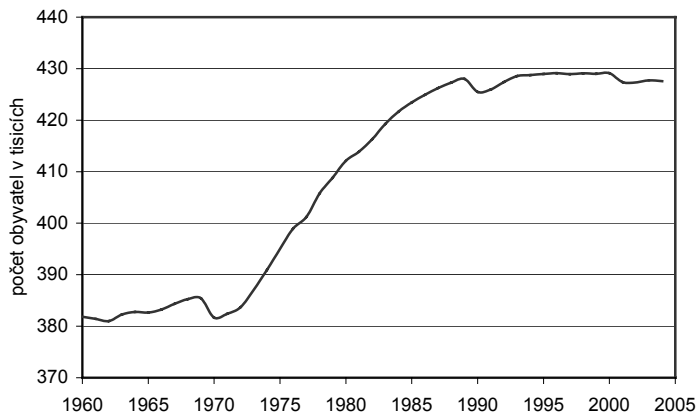
V dlouhodobém časovém vývoji je možno rozlišit jednotlivé etapy, odlišné dynamikou změn a rozdíly mezi jednotlivými územními celky.

V letech 1960 – 1970 měl vývoj počtu obyvatel v kraji spíše stagnující charakter. V průběhu tohoto desetiletí byl zaznamenán přírůstek počtu obyvatel přirozenou měnou ve všech okresech s výjimkou okresu Semily. Avšak převaha vystěhovalých nad přistěhovalými, která byla charakteristická pro všechny okresy v kraji, způsobila, že počet obyvatel kraje se v tomto období celkově snížil o 170 osob.

V letech 1970 – 1980 se počet obyvatel kraje zvýšil o 30,4 tisíce obyvatel (tj. o 7,1 %). Tento nárůst byl důsledkem dynamického rozvoje porodnosti v sedmdesátých letech a současně i kladným saldem migrace.

Osmdesátá léta 20. století znamenala opět zvrát ve vývoji počtu obyvatel s výjimkou okresu Česká Lípa. Došlo k podstatnému snížení počtu narozených dětí v důsledku snížení podílu žen v reprodukčním věku na celkovém počtu obyvatel a i situace v oblasti stěhování nebyla příznivá. Převaha vystěhovalých nebyla sice

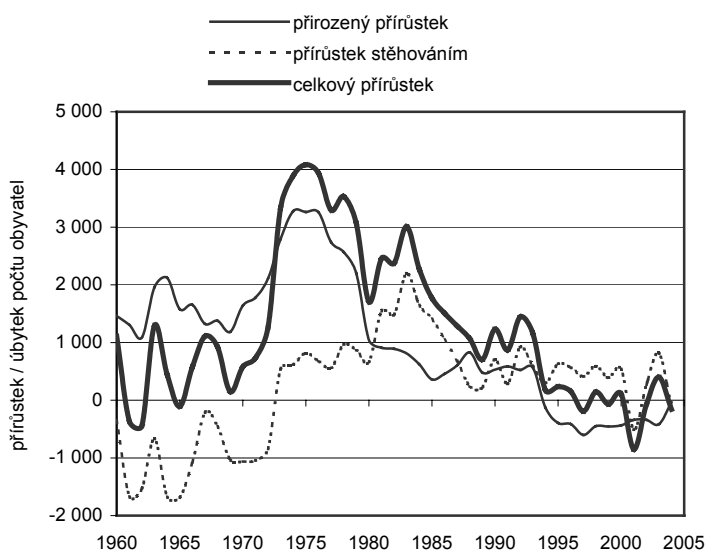
Vývoj počtu obyvatel v Libereckém kraji od roku 1960

výrazná, avšak záporné migrační saldo v některých letech nepříznivě ovlivnilo vývoj počtu obyvatel. Celkově v tomto desetiletí počet obyvatel kraje vzrostl o 13,4 tisíce (tj. o 3,2 %).

Po roce 1990 došlo k zásadním změnám v demografickém chování obyvatelstva. Na počátku devadesátých let se projevil výrazný pokles úrovně porodnosti. Pokles porodnosti byl extrémně rychlý a byl zaznamenán ve všech okresech, přestože v tomto období vstupovaly do věku nejvyšší plodnosti početně silné ročníky narozených v první polovině 70. let. Úmrtnost se po roce 1990 začala snižovat, avšak její pokles nevykazoval takovou dynamiku, která by dovedla vykompenzovat ztráty v důsledku nízké úrovně porodnosti. Od roku 1994 počet zemřelých v kraji převýšil počet narozených. Přirozený úbytek se tak negativně promítl ve vývoji počtu obyvatel kraje a jeho okresů.

Vývoj přírůstků počtu obyvatel v Libereckém kraji od roku 1960

Pokud jde o migraci, její výše poklesla a stala se tak méně významným činitelem. Počty přistěhovalých nad vystěhovalými převažovaly, avšak výše kladného salda s výjimkou okresu Česká Lípa byla velmi nevýrazná.

V polovině devadesátých let se pokles úrovně porodnosti zastavil. Počet živě narozených však zůstal pod hranicí počtu zemřelých. V roce 2004 Liberecký kraj po dlouhé době vykázal přírůstek přirozenou měnou. Celkový přírůstek od poloviny devadesátých let do konce sledovaného období osciluje kolem nulové hodnoty.

Po roce 1990 byly zaznamenány ve vývoji obyvatel zcela odlišné trendy ve srovnání s předchozími obdobími, a to:

- pronikavé snížení počtu narozených dětí,
- podstatný pokles sňatečnosti,
- zvýšení průměrného sňatkového věku i průměrného věku matky při narození dítěte,
- zvýšení podílu dětí narozených mimo manželství,
- výrazné snížení počtu umělých přerušení těhotenství,
- pokles kojenecké a novorozenecké úmrtnosti,
- snížení úmrtnosti v poproduktivním věku,
- úbytek obyvatelstva přirozenou měnou.

3.1. VÝVOJ POČTU OBYVATEL V OKRESECH KRAJE

V souladu s novým územně-správním rozdělením České republiky byly zrušeny okresní úřady jako orgány státní správy. Okresy jako územní jednotky NUTS4 však zůstaly zachovány.

Vývoj počtu obyvatel se v jednotlivých okresech Libereckého kraje odlišuje. Tyto rozdíly mají kořeny v historickém vývoji, ale i v geografické poloze okresů. Největší rozdíly lze nalézt především ve vývoji počtu obyvatel v okrese Česká Lípa a Semily.

Okres Semily je jediným ze čtyř okresů Libereckého kraje, ve kterém se v období let 1960 – 2004 snížil celkový počet obyvatel. Na tuto skutečnost měl nepříznivý vliv nejen vývoj migrace, ale také vývoj přírůstků přirozenou měnou.

Na druhou stranu se mezi roky 1960 a 2004 počet obyvatel zvýšil v okrese Česká Lípa dokonce o 35 %. Nárůst počtu obyvatel tohoto okresu byl zřetelně patrný především v sedmdesátých a osmdesátých letech a ovlivnil celý další demografický vývoj okresu.

Tab. 1. Vývoj počtu obyvatel v Libereckém kraji a jeho okresech

	1960	1970	1980	1990	1995	2000	2004
	Počet obyvatel k 31. 12.						
Liberecký kraj	381 851	381 681	412 116	425 491	428 974	429 121	427 593
v tom okresy:							
Česká Lípa	78 894	78 773	89 848	102 204	104 771	106 207	106 324
Jablonec n. N.	83 809	82 171	87 926	88 125	88 758	88 252	87 934
Liberec	141 013	144 129	157 263	159 182	159 605	159 344	158 565
Semily	78 135	76 608	77 079	75 980	75 840	75 318	74 770
	z toho ženy						
Liberecký kraj	196 942	196 957	212 045	218 903	220 365	220 199	219 299
v tom okresy:							
Česká Lípa	39 622	39 710	45 397	51 930	53 239	54 055	53 989
Jablonec n. N.	43 921	42 981	45 863	45 896	46 145	45 741	45 355
Liberec	72 233	74 020	80 671	81 874	82 088	81 897	81 879
Semily	41 166	40 246	40 114	39 203	38 893	38 506	38 076

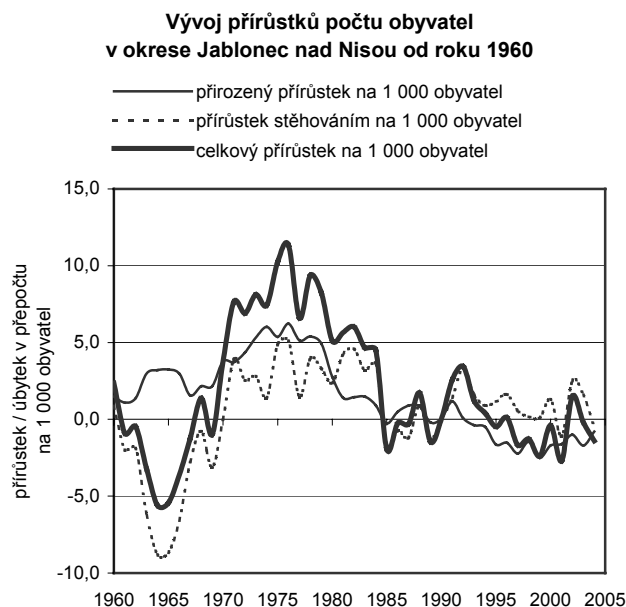
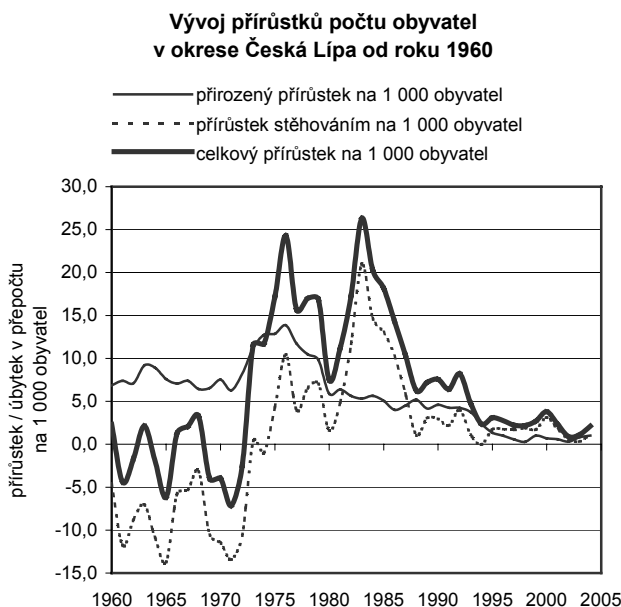
Okres Česká Lípa

Poválečný vývoj obyvatelstva okresu Česká Lípa byl obdobně jako ve všech okresech Libereckého kraje ovlivněn odsunem převážné většiny obyvatelstva německé národnosti a následným dosidlováním. Dosidlování převážně obyvatelstvem nižších věkových kategorií předurčilo demografický vývoj v dalších letech. V 60. letech se celkový počet obyvatel okresu nezměnil. V tomto období byl na jedné straně zaznamenán kladný přirozený přírůstek a na druhé záporné saldo migrace.

Výrazný vliv na demografický vývoj okresu měl rozvoj uranového průmyslu. Jeho preference v sedmdesátých a osmdesátých letech na území tohoto okresu a následná migrační vlna přispěly k tomu, že se svým počtem obyvatel přiblížil předválečné velikosti. Nárůst počtu obyvatel v okrese se však koncentroval pouze do několika obcí, především do měst Česká Lípa a Stráž pod Ralskem. V letech 1970 – 1980 se počet obyvatel okresu zvýšil o 14 %, což odpovídalo počtu 11 tisíc osob. Převažující podíl na tomto zvýšení měl přirozený přírůstek. Úroveň porodnosti v letech 1970 – 1975 zaznamenala v okrese mimořádnou dynamiku jako odraz příznivé věkové struktury žen a systému populačních opatření. Populační vlna kulminovala v roce 1975. Vysoká porodnost se udržela až do roku 1979. Pozitivní trend vývoje počtu obyvatel pokračoval i v osmdesátých letech, kdy s nárůstem atraktivních pracovních příležitostí v uranovém průmyslu vysoce převážil počet přistěhovalých nad počtem vystěhovalých. Navíc příznivá věková struktura

přistěhovaných omladila věkové složení okresu. Počet obyvatel okresu v osmdesátých letech vzrostl o necelých 14 %.

Po roce 1990 byl okres Česká Lípa jediným okresem v rámci kraje, ve kterém sice došlo k poklesu počtu narozených dětí, ale jejich počet vždy převážil nad počtem zemřelých. Na zvýšení počtu obyvatel se podílelo i kladné migrační saldo, jehož dynamika oproti předchozímu období rovněž poklesla. Okres Česká Lípa si zachoval kladný přírůstek přirozenou měnou i kladný přírůstek stěhováním až do současnosti. Mezi roky 2000 a 2004 však vzrostl počet obyvatel okresu pouze o 117 osob.

Okres Jablonec nad Nisou

Od roku 1960 do současnosti došlo v okrese Jablonec nad Nisou ke zvýšení počtu obyvatel pouze o 4,1 tisíc, tj. o necelých 5 %. Ke konci roku 2004 uvádí statistiky v okrese 87 934 obyvatel. V této souvislosti je zajímavé, že ještě v roce 1930 počet obyvatel dosahoval 133 741.

V šedesátých letech počet obyvatel okresu stagnoval, a to především v důsledku nepříznivého vývoje migrace. Negativní dopad migrace byl však částečně eliminován příznivým přirozeným přírůstkem. Pozitivní zvrat nastal v letech 1970 – 1980, kdy převážil počet přistěhovaných nad počtem vystěhovaných. Populační vývoj v tomto období ovlivnila i vysoká úroveň přírůstku přirozenou měnou, způsobená významným podílem žen v reprodukčním věku v populaci okresu a propopulačními opatřeními vlády. V sedmdesátých letech vzrostl počet obyvatel okresu o téměř 5,8 tisíc obyvatel, tj. o 7 %.

V polovině osmdesátých let došlo k výrazné změně. Hodnota přírůstku přirozenou měnou se výrazně snížila a v některých letech byl dokonce celkový počet zemřelých vyšší než počet narozených v okrese. Současně se kladné migrační saldo, které převažovalo do roku 1984, změnilo v některých letech na záporné. Od roku 1980 začal vývoj počtu obyvatel okresu stagnovat. V roce 1993 počet zemřelých převážil nad počtem narozených osob a úbytek počtu obyvatel přirozenou měnou vykazuje okres až do současnosti. Nejvýraznější disproporce mezi počtem narozených a zemřelých byla zaznamenána v roce 1999, kdy záporné saldo dosáhlo hodnoty 221 osoby. Nevýrazně kladné migrační saldo v tomto období pouze částečně eliminovalo nepříznivý úbytek obyvatel přirozenou měnou. Od roku 2000 do roku 2004 se pak celkový počet obyvatel okresu snížil o 318 osob.

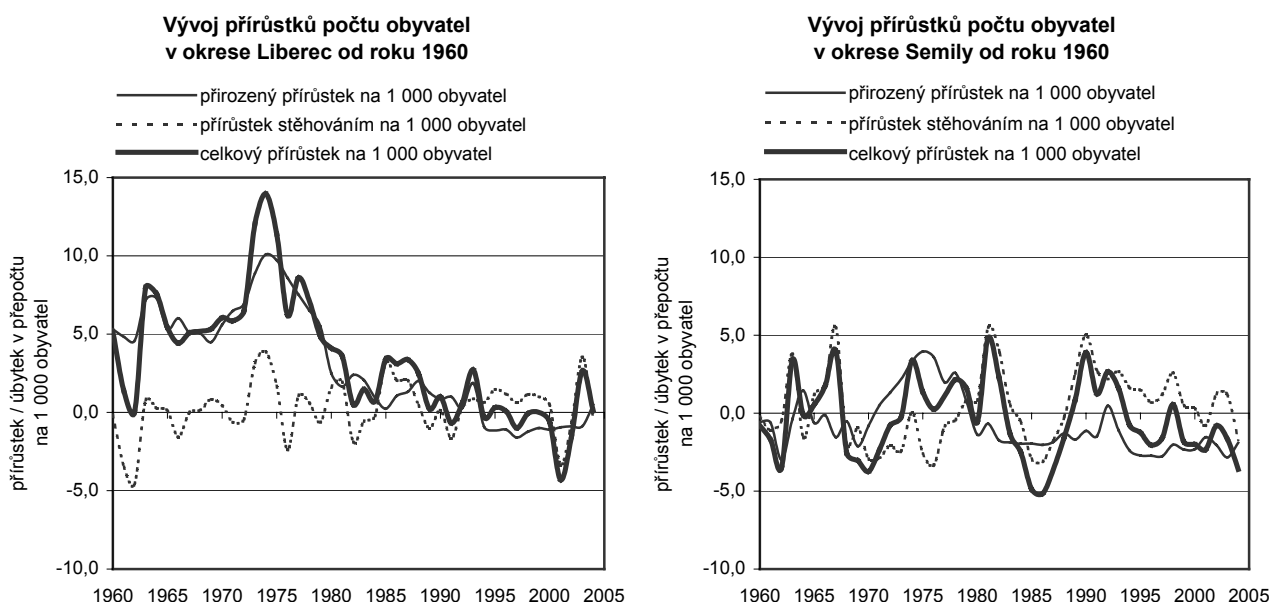
Okres Liberec

V roce 1960 mělo v okrese Liberec trvalé bydliště 141 013 osob. V časovém období do roku 1970 se jejich počet zvýšil o třináct tisíc (o 9 %). Podstatně výraznější nárůst počtu obyvatel okresu byl zaznamenán v sedmdesátých letech. Rozhodující vliv na tomto zvýšení měl přirozený přírůstek. Počet živě narozených dětí výrazně vzrostl. Dynamický rozvoj porodnosti v letech 1970 – 1980 měl v okrese mimořádný charakter. Bez zřejmých vazeb na příznivou věkovou strukturu žen byl zaveden již zmíněný systém populačních

opatření. Došlo tak k populační vlně, která v okrese kulminovala v letech 1974 – 1975. Vysoká porodnost se udržela až do roku 1978.

V osmdesátých letech se počet obyvatel okresu zvýšil již pouze o další dva tisíce osob. Rozhodující vliv na snížení dynamiky růstu počtu obyvatel měl především podstatný pokles přirozeného přírůstku, současně se ale i v některých letech tohoto období odrazila nepříznivá bilance ve stěhování. Příznivá věková struktura žen, příznačná pro předchozí období, se postupně zhoršovala. Nejplodnější ročníky žen začaly stárnout a byly postupně nahrazovány ročníky slabšími.

Po roce 1990 byly ve vývoji počtu obyvatel zaznamenány zcela odlišné trendy ve srovnání s předchozími obdobími. Výrazný zvrát byl zaznamenán od roku 1994, kdy počet zemřelých převýšil počet živě narozených a okres tak začal vykazovat úbytek počtu obyvatel přirozenou měnou. Tento negativní vývoj byl částečně v některých letech eliminován kladným saldem migrace. Celkový přírůstek počtu obyvatel byl v devadesátých letech v případě okresu Liberec téměř nulový. Po roce 2000 vykazoval okres Liberec úbytek přirozenou měnou. Výjimkou byl až rok 2004, kdy počet živě narozených převýšil o 73 dětí počet zemřelých. Vývoj migrace po roce 2000 vykazoval spíše úbytek počtu obyvatel stěhováním. V roce 2003 se na území okresu přistěhovalo více osob než se odstěhovalo (o 558). Celkově se tak v letech 2000 až 2004 obyvatelstvo okresu Liberec snížilo o 779 osob, tj. o necelé půl procenta.

Okres Semily

Jak již bylo zmíněno, vývoj počtu obyvatel v okrese Semily se v letech 1960 – 2004 odlišoval od vývoje v ostatních okresech Libereckého kraje. Jako jediný okres zaznamenal v tomto časovém období pokles počtu obyvatel, a to o 3,4 tisíc, tj. 4,3 %.

V šedesátých letech, na rozdíl od ostatních okresů, zde nastal pokles počtu obyvatel nejenom v důsledku převahy vystěhovalých nad přistěhovalými, ale i z důvodů převahy zemřelých nad počty živě narozených. Z těchto důvodů tak v okrese v letech 1960 – 1970 ubylo 1,5 tisíc obyvatel (2 %). V sedmdesátých letech se i v okrese Semily projevil příznivý vývoj přirozeného přírůstku obyvatel. Oproti ostatním okresům však v důsledku méně příznivé věkové struktury obyvatel okresu populační vlna byla podstatně méně výrazná. Celkový přírůstek obyvatelstva v sedmdesátých letech současně ovlivnil nepříznivý migrační vývoj. V období let 1970 – 1980 počet obyvatel okresu vzrostl o 471 osobu, tj. o 0,5 procenta.

Počínaje rokem 1980 začal převažovat v okrese počet zemřelých nad počty živě narozených. V osmdesátých letech se pak počet obyvatel okresu snížil o 1,4 %. V devadesátých letech se úroveň úbytku obyvatel přirozenou měnou ještě zvýšila. Celkový úbytek obyvatelstva byl v tomto období eliminován kladným migračním saldem. Převaha přistěhovalých nad vystěhovalými byla výrazná pouze v několika letech a měla před rokem 2000 sestupný trend. Celkový úbytek počtu obyvatel v devadesátých letech činil 0,9 %.

Okres Semily vykazoval úbytek počtu obyvatel přirozenou měnou až do roku 2004. Přírůstek stěhováním se v posledních pěti letech udržuje na velmi nízké úrovni a v letech 2001 a 2004 dosáhl i záporných hodnot. Od roku 2000 tak okres Semily snížil počet svého obyvatelstva o 548 osob.

3.2. VÝVOJ POČTU OBYVATEL VE SPRÁVNÍCH OBVODECH OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

K 1. 1. 2003 vstoupilo v platnost nové administrativní členění území České republiky. Liberecký kraj byl územně–správně rozdělen na deset správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Tyto územní celky jsou velikostně a počtem obyvatel velmi různorodé. Největším, z hlediska počtu obyvatel, je správní obvod Liberec, ve kterém k 31. 12. 2004 žilo 133 529 obyvatel. Nejmenším je naopak správní obvod Železný Brod s 12 017 obyvateli. Populační vývoj jednotlivých správních obvodů Libereckého kraje lze popisovat z hlediska dostupnosti demografických dat až od roku 1991. Tedy od začátku období posledních výrazných změn v demografickém chování obyvatelstva kraje a celé České republiky.

Po roce 1990 došlo v Libereckém kraji k výraznému poklesu úrovně porodnosti. Zásadou rozdílné věkové struktury obyvatel v jednotlivých správních obvodech se tento pokles projevil různě. Pouze ve správním obvodu Česká Lípa, který se vyznačuje jednou z nejpříznivějších věkových struktur v České republice, se počet živě narozených udržel od roku 1991 do roku 2004 nad úrovní počtu zemřelých. Naopak ve správních obvodech Jilemnice, Liberec, Semily, Tanvald, Turnov a Železný Brod byl vykázán úbytek počtu obyvatel přirozenou měnou téměř ve všech letech 1991 – 2004.

Tab. 2. Vývoj počtu obyvatel v SO ORP Libereckého kraje

	Počet obyvatel k 31. 12.				v tom							
					muži				ženy			
	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004
Česká Lípa	73 644	75 025	76 141	76 434	36 426	37 110	37 546	37 653	37 218	37 915	38 595	38 781
Frýdlant	23 608	23 978	24 419	24 349	11 648	11 842	12 065	12 035	11 960	12 136	12 354	12 314
Jablonec n. N.	53 367	53 671	53 207	52 949	25 636	25 759	25 619	25 497	27 731	27 912	27 588	27 452
Jilemnice	23 096	23 233	23 149	22 857	11 247	11 397	11 452	11 353	11 849	11 836	11 697	11 504
Liberec	134 944	135 133	134 413	133 529	65 137	65 275	64 971	64 255	69 807	69 858	69 442	69 274
Nový Bor	25 121	25 664	26 107	25 903	12 315	12 572	12 808	12 723	12 806	13 092	13 299	13 180
Semily	27 387	27 235	26 809	26 544	13 311	13 279	13 028	13 038	14 076	13 956	13 781	13 506
Tanvald	21 748	22 135	22 073	21 843	10 395	10 605	10 636	10 671	11 353	11 530	11 437	11 172
Turnov	30 752	30 860	30 826	31 138	14 872	14 975	15 020	15 220	15 880	15 885	15 806	15 918
Železný Brod	12 292	12 040	11 977	12 017	5 897	5 795	5 777	5 819	6 395	6 245	6 200	6 198

Rozdílný vývoj v posledních několika sledovaných letech v jednotlivých správních obvodech je zřetelný i z hlediska vývoje migrace. Převážně kladné migrační saldo od roku 1991 vykazují správní obvody Frýdlant, Jilemnice, Nový Bor, Turnov a Železný Brod. Naopak zápornou hodnotu salda migrace a tedy úbytek počtu obyvatel stěhováním téměř v průběhu celého období let 1991 – 2004 vykázal správní obvod Semily.

Kladných hodnot celkového přírůstku v průběhu celého období od roku 1991 do roku 2004 bylo dosaženo pouze ve správním obvodu Česká Lípa. Výrazné celkové úbytky počtu obyvatel byly naopak vykázány v průběhu většiny let ve sledovaném období ve správních obvodech Semily a Železný Brod.

V pěti správních obvodech došlo k nárůstu počtu obyvatel a v pěti k poklesu. Relativně nejvýraznější zvýšení počtu obyvatel lze dokumentovat ve správních obvodech Česká Lípa (3,8 %), Frýdlant (3,1 %) a Nový Bor (3,1 %). Naopak relativně největší snížení počtu obyvatel se projevilo ve správních obvodech Semily (-3,1 %) a Železný Brod (-2,2 %).

4. VĚKOVÉ SLOŽENÍ OBYVATELSTVA

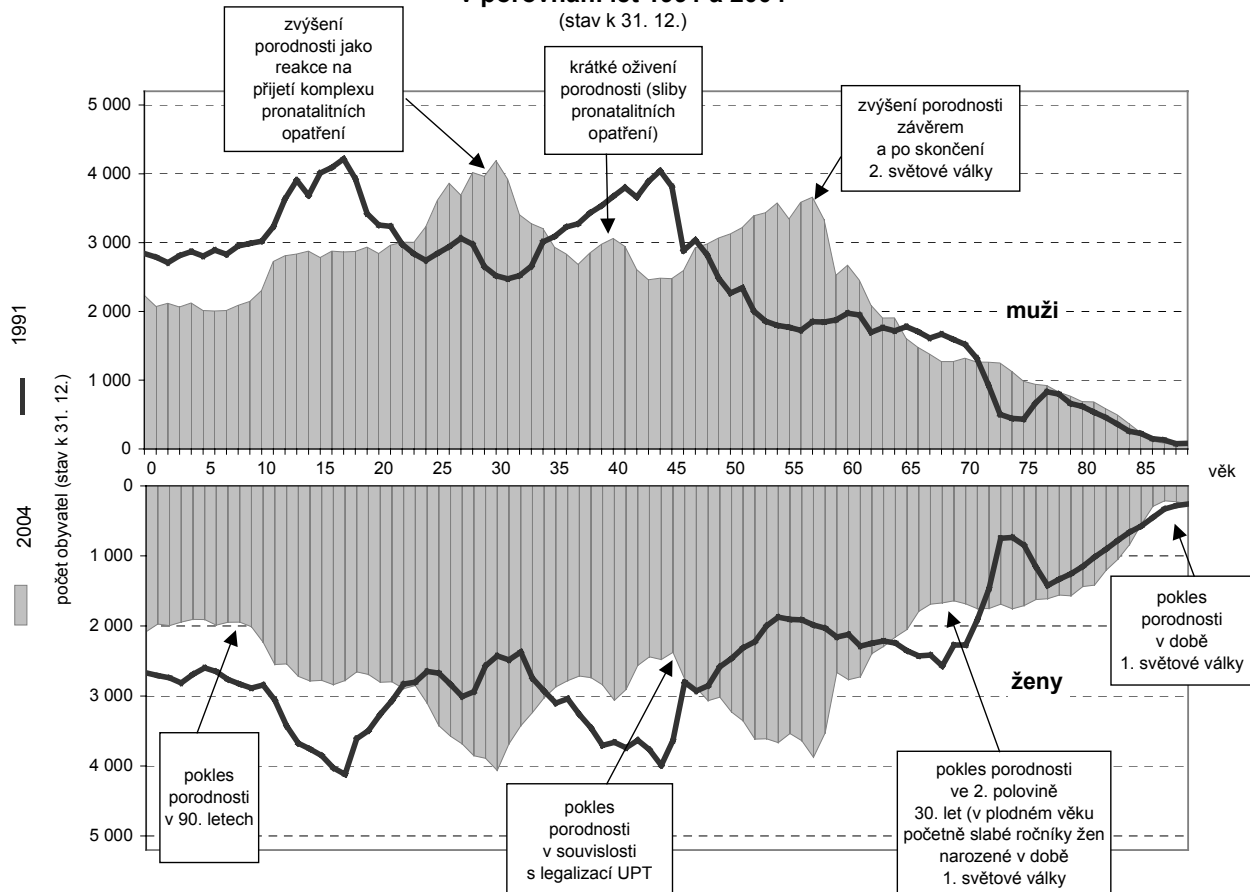
Jednou ze základních charakteristik struktury obyvatelstva je jeho věkové složení. Odráží v sobě předchozí demografický vývoj včetně migračních procesů. Věková struktura populace Libereckého kraje je podobně nevyrovnaná jako věkové složení celé České republiky. Na věkovém složení jsou dobře patrné zářezy vzniklé vysokou úmrtností a sníženou úrovní porodnosti v průběhu první světové války, hospodářskou krizí ve třicátých letech, poválečným babyboomem, nízkou úrovní porodnosti v šedesátých letech, zvýšenou úrovní reprodukce v polovině sedmdesátých let a v neposlední řadě snižováním plodnosti v posledních deseti letech. Věková struktura Libereckého kraje ukazuje i vyšší zastoupení žen v populaci starších osob, které je dáno biologickými rozdíly mezi oběma pohlavími a také válečnými ztrátami.

Tab. 3. Vývoj podílů hlavních věkových skupin v populaci Libereckého kraje (v %)

	1961	1970	1980	1990	1995	2000	2004
Celkem							
0 - 14	25,5	21,0	24,5	21,8	18,9	16,9	15,7
15 - 64	65,3	67,5	63,1	66,3	68,6	70,2	71,4
65 +	9,2	11,5	12,5	12,0	12,5	12,9	13,0
Muži							
0 - 14	26,9	22,2	25,8	22,8	19,9	17,8	16,5
15 - 64	65,6	68,6	64,1	67,8	70,4	72,1	73,2
65 +	7,5	9,3	10,1	9,3	9,7	10,1	10,3
Ženy							
0 - 14	24,1	19,8	23,2	20,7	17,9	16,1	14,8
15 - 64	65,0	66,5	62,1	64,8	66,9	68,5	69,6
65 +	10,8	13,6	14,7	14,5	15,2	15,5	15,5

Z vývoje zastoupení hlavních věkových skupin v populaci Libereckého kraje je zřetelně patrný celkový pokles podílu dětské složky obyvatelstva z 25,5 % v roce 1961 na 15,7 % v roce 2004. Tento pokles byl však na relativně dlouhé období velmi znatelně přerušen v sedmdesátých letech, v období zvýšené reprodukce žen. Zatímco v roce 1970 podíl dětí ve věku 0 – 14 let činil 21,0 %, do roku 1980 se zvýšil na 24,5 %. Pokles podílu této nejmladší složky obyvatelstva se opět projevil od roku 1984. V průběhu devadesátých let se snížilo zastoupení dětské složky v populaci Libereckého kraje dokonce o 4,9 procentních bodů a mezi roky 2000 a 2004 došlo k dalšímu poklesu o 1,2 procentního bodu.

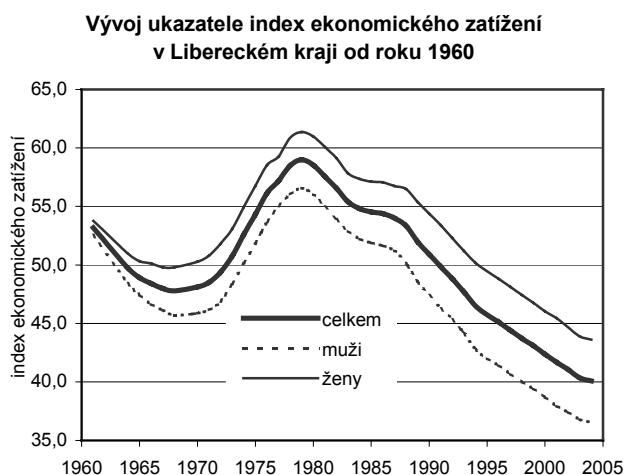
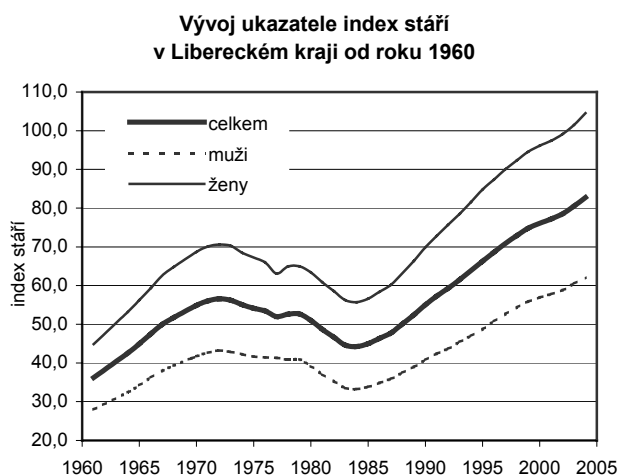
Věkové složení obyvatelstva Libereckého kraje v porovnání let 1991 a 2004

V souvislosti s vývojem podílu dětské složky obyvatelstva lze sledovat změny v zastoupení obyvatelstva ve věku 15 – 64 let a ve věku nad 65 let v populaci Libereckého kraje. Od konce sedmdesátých let docházelo k postupnému zvyšování podílu osob ve věku 15 – 64 let. Mezi roky 1980 a 2000 procentuální zastoupení této složky obyvatelstva vzrostlo o 7,1 bodů (u mužů o 8,0 a u žen 6,4 bodů) a do roku 2004 o dalších 1,2 procentních bodů na 71,4 % (73,2 % z populace mužů a 69,6 % z populace žen). Od poloviny osmdesátých let se projevilo i zvyšování podílu osob ve věku nad 65 let. Mezi roky 1985 a 2000 se podíl této složky obyvatel zvýšil u mužů o 1,5 procentních bodů a u žen o 2,3 procentních bodů. Po roce 2000 pokračovalo zvyšování podílu obyvatel v nejstarší věkové skupině a v roce 2004 dosáhl podíl mužů ve věku nad 65 let 10,3 % z populace mužů v Libereckém kraji a podíl žen ve stejné věkové skupině 15,5 %. Vyšší procentuální zastoupení žen v nejstarší věkové skupině je dáno biologicky danou delší délkou života žen než mužů.

Vývoj podílů hlavních věkových skupin v letech 1960 až 2004 v Libereckém kraji názorně ukazuje vývoj indexu stáří, který lze vyjádřit jako podíl obyvatel starších 65 let na 100 dětí ve věku 0 až 14 let, a také vývoj indexu ekonomické závislosti, který naopak vyjadřuje podíl dětí ve věku 0 – 14 let a osob ve věku nad 65 let na 100 osob ve věku 15 – 64 let.

Údaje z demografické statistiky umožňují od roku 1991 výpočet průměrného věku obyvatelva. Průměrný věk obyvatel Libereckého kraje se v souvislosti se změnami věkové struktury výrazně zvyšuje. Od počátku devadesátých let došlo k výraznému zlepšení úmrtnostních podmínek – snížení kojenecké a novorozenecké úmrtnosti, snížení úmrtnosti v poproduktivním věku, prodloužení délky lidského života. Průměrný věk obyvatel Libereckého kraje tak mezi roky 1991 a 2004 vzrostl u žen z 37,2 let na 40,6 let a u mužů z 34,1 let na 37,6 let.

Základní trendy vývoje věkového složení Libereckého kraje po roce 1990:

- výrazně se snižují počty dětí ve všech věkových skupinách,
- zastoupení obyvatelstva staršího 65 let se zvyšuje,
- stále se udržují rozdíly ve věkovém složení okresů (okresem s nejmladší věkovou strukturou v Libereckém kraji je okres Česká Lípa, s nejstarší okres Semily),
- proces stárnutí obyvatelstva se urychluje,
- generace narozené v průběhu poválečného období zvýšené reprodukce postupně vstupují do důchodového věku.

4.1. VĚKOVÉ SLOŽENÍ OBYVATELSTVA V OKRESECH KRAJE

Na věkových strukturách jednotlivých okresů a obcí kraje se daleko významněji projevuje velikost podílu osob v hlavních věkových skupinách (0 – 14 let, 15 – 59 a 60 let a více), geografická poloha obcí a jejich specifické funkční zaměření. V rámci Libereckého kraje lze nalézt obce výrazně mladé, kde převažuje podíl osob ve věku do 14 let nad počtem starých lidí nad 60 let, a naopak i obce stárnoucí, kde je zastoupeno

poměrně více obyvatel v nejvyšších věkových kategoriích než v nejmladších. Odlišná věková struktura populace bude v samotném okresním městě a v jeho přilehlých obcích, jiná v rekreačních oblastech a jiná v satelitních obcích kolem větších měst a jiná zase například v obcích ležících v nejsevernějších oblastech frýdlantského výběžku.

Tab. 4. Vývoj podílů hlavních věkových skupin v jednotlivých okresech Libereckého kraje

	Okres Česká Lípa			Okres Jablonec n. N.			Okres Liberec			Okres Semily		
	0 - 14	15 - 64	65 +	0 - 14	15 - 64	65 +	0 - 14	15 - 64	65 +	0 - 14	15 - 64	65 +
1961	29,6	64,4	6,0	23,5	65,8	10,7	26,7	65,9	7,4	21,3	64,4	14,3
1970	22,8	68,5	8,6	20,2	67,3	12,5	21,2	69,2	9,6	19,5	63,6	16,9
1980	27,0	63,1	9,9	23,8	63,2	13,0	24,4	64,3	11,3	22,3	60,4	17,3
1990	24,4	66,3	9,3	21,2	66,2	12,6	20,7	67,0	12,3	21,0	64,7	14,3
1995	20,8	69,2	9,9	18,3	68,6	13,2	18,0	69,1	12,9	18,7	66,8	14,5
2000	18,2	71,4	10,4	16,4	70,4	13,2	16,3	70,4	13,2	16,8	68,1	15,2
2004	16,6	72,7	10,7	15,3	71,5	13,2	15,4	71,3	13,3	15,3	69,5	15,2

Okres Česká Lípa

Okresem s nejmladším věkovým složením v Libereckém kraji je okres Česká Lípa. Průměrný věk obyvatel tohoto okresu k 31. 12. 2004 dosahoval 37,6 let. Populační vývoj Českolipska se od ostatních okresů v kraji odlišuje větším počtem přistěhovalých. Věková struktura přistěhovalých (zejména mladé rodiny s dětmi), kteří v průběhu 70. a 80. let přišli na území okresu především v souvislosti s rozvojem uranového průmyslu, výrazně ovlivnila věkové složení okresu Česká Lípa na dlouhou dobu.

Právě v osmdesátých letech se na věkové struktuře českolipského okresu projevil příliv velkého počtu mladých rodin s dětmi. Na rozdíl od jiných okresů se zde tak zřetelně neprojevil pokles dětské složky obyvatelstva a současně byly posíleny věkové kategorie náležející do produktivního období lidského života. Převážná většina migrujícího obyvatelstva nacházela pracovní uplatnění i bydlení ve městech Česká Lípa a Stráž pod Ralskem. V roce 1961 podíl dětské složky populace (0 – 14 let) byl v okrese Česká Lípa nejvyšší z okresů Libereckého kraje, dosahoval 29,6 %. Podíl dětské složky se od poloviny šedesátých let začal snižovat (s výjimkou období, ve kterém velikost dětské složky obyvatelstva ovlivnily silné ročníky narozené v sedmdesátých letech) a naopak byl zaznamenán nárůst obyvatel ve věku vyšším než 65 let.

Do roku 2004 poklesl podíl dětské složky obyvatelstva okresu Česká Lípa na 16,6 % (nejvyšší procentuální zastoupení z okresů Libereckého kraje) a podíl obyvatel ve věku nad 65 let vzrostl na 10,7 % (nejnižší procentuální zastoupení z okresů Libereckého kraje). V současné době se stále více přibližují věku šedesáti let silné ročníky narozené v poválečném období. Proces stárnutí obyvatelstva se dotýká i okresu Česká Lípa, ale v souvislosti se svým populačním vývojem a věkovým složením má větší příležitost se na tento přirozený jev připravit.

Ukazatel index stáří v okrese Česká Lípa dosáhl v roce 2004 nejnižší hodnoty z okresů Libereckého kraje, a to 64,3. Index ekonomického zatížení klesl do roku 2004 na 40,1.

Tab. 5. Průměrný věk obyvatelstva Libereckého kraje

	Celkem				Muži				Ženy			
	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004
Liberecký kraj	35,7	36,6	38,1	39,2	34,1	35,0	36,5	37,6	37,2	38,1	39,5	40,6
v tom okresy:												
Česká Lípa	33,4	34,6	36,2	37,6	32,2	33,2	34,9	36,2	34,6	35,9	37,5	38,8
Jablonec n. N.	36,3	37,2	38,6	39,6	34,7	35,6	37,0	38,1	37,9	38,7	40,1	41,1
Liberec	36,2	37,1	38,6	39,6	34,6	35,4	36,9	37,9	37,8	38,7	40,2	41,1
Semily	37,1	37,6	39,0	40,0	35,3	35,9	37,4	38,4	38,8	39,2	40,5	41,6

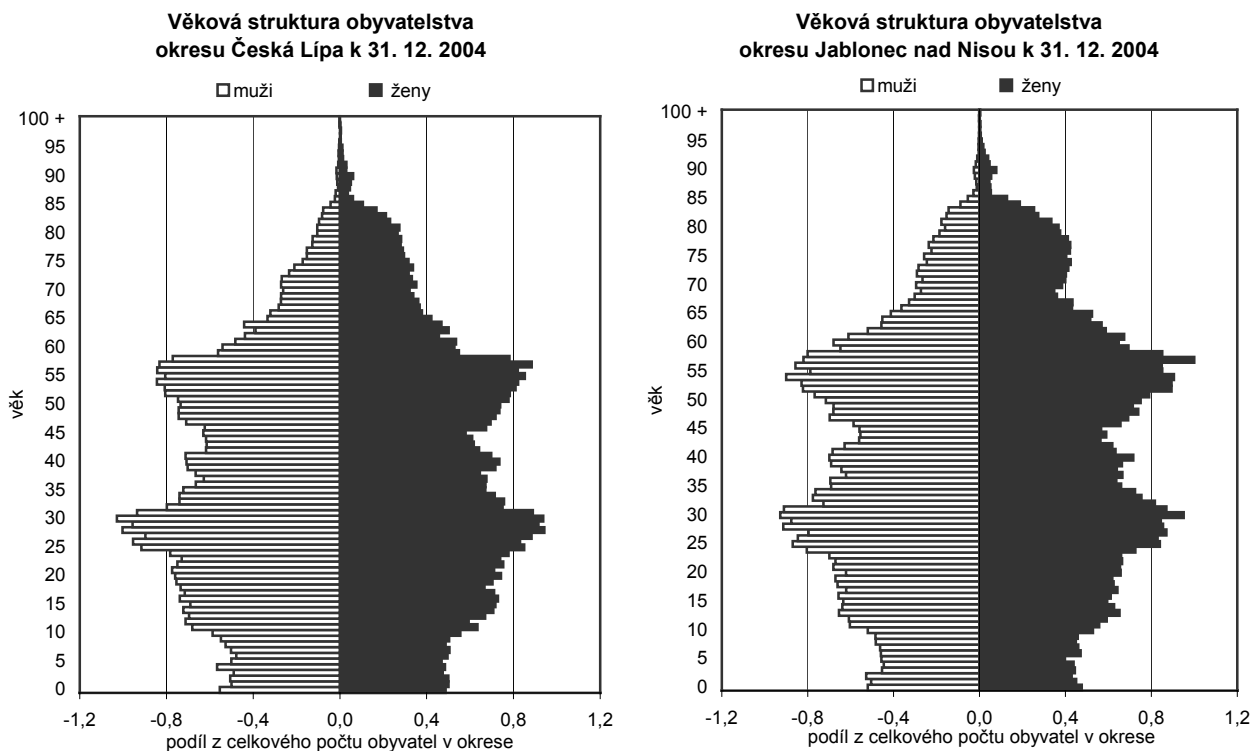
Okres Jablonec nad Nisou

Změny ve věkovém složení obyvatelstva jsou zřejmé rovněž v případě okresu Jablonec nad Nisou. V roce 1961 podíl nejmladší skupiny obyvatel činil v okrese 23,5 %. Naopak podíl osob starších 65 let v celkové populaci okresu představoval pouze 10,7 %.

V období mezi lety 1960 – 1980 se zpočátku věkové složení obyvatelstva zhoršovalo. Podíl obyvatel ve věku 0 – 14 se snižoval a podíl obyvatel starších 65 let se zvyšoval. Silná populační vlna v sedmdesátých letech

na několik let částečně změnila tento vývoj. Po roce 1980 však dochází k dalšímu poklesu dětské složky obyvatelstva a k posílení složky osob v produktivním věku. Zvláště intenzivně se mění věkové složení obyvatelstva po roce 1990. V závěru roku 2004 činil podíl populace ve věku do 15 let 15,3 % a obyvatel starších 65 let pak 13,2 %. Po roce 2010 tohoto věku dosáhnou silné poválečné ročníky, a proto lze očekávat větší nárůst této nejstarší složky obyvatel.

V roce 2004 dosáhl průměrný věk obyvatel jabloneckého okresu 39,6 let, index stáří hodnoty 86,8 a index ekonomické závislosti 39,8.

Okres Liberec

V poválečném období byla věková struktura okresu Liberec ovlivněna přistěhováním mladého obyvatelstva a vysokou porodností. To se projevilo vysokým podílem dětí ve věku 0 – 14 let na celkovém úhrnu obyvatel okresu. Statistiky z roku 1961 vykazují, že v té době žilo v libereckém okrese 26,7 % osob ve věku do 15 let a jen 7,4 % osob starších 65 let. Po skončení poválečného období zvýšené plodnosti se podíl dětské složky začal po roce 1961 postupně snižovat. Zvýšený nárůst porodnosti v letech 1970 – 1980 se projevil opět v posílení dětské složky. V roce 1980 činil podíl osob ve věku 0 – 14 let 24,4 %.

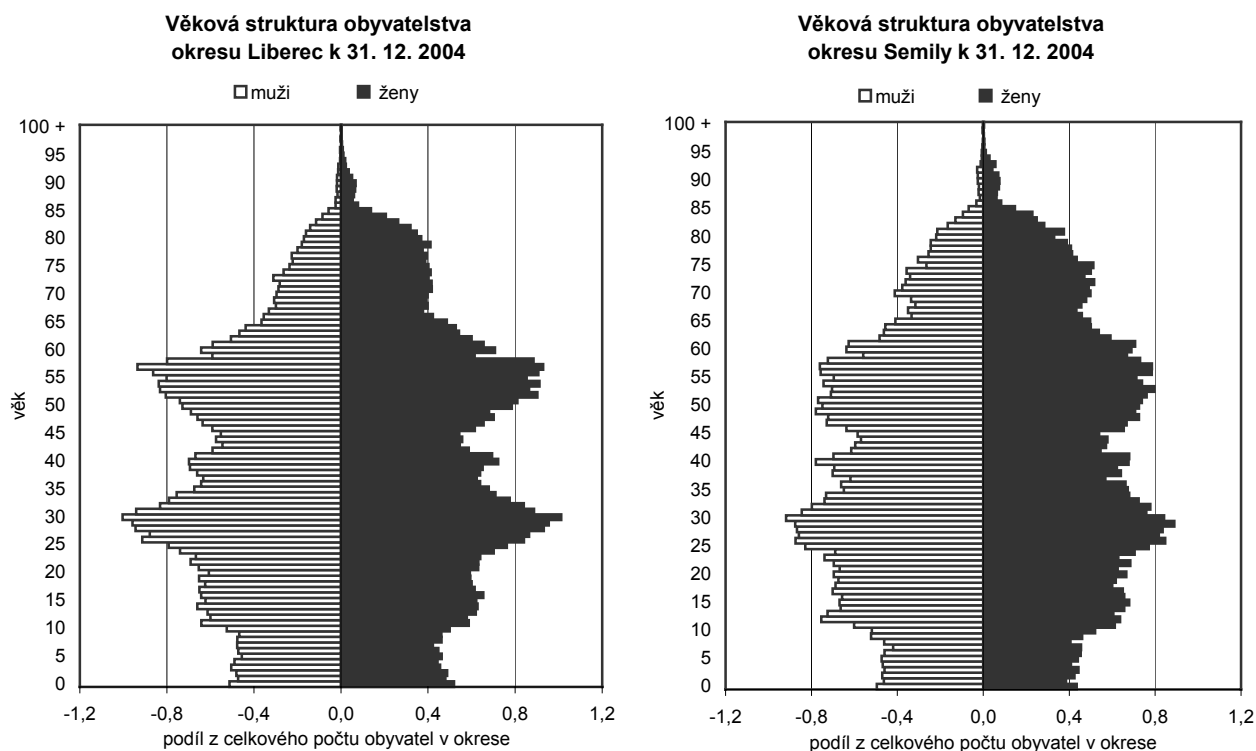
Období od roku 1980 je poznamenáno snižováním dětské složky, doprovázené na druhé straně nárůstem vyšších věkových skupin. V roce 1992 v okrese Liberec poprvé pokleslo procentuální zastoupení dětí ve věku do 15 let pod hranici 20 %. K 31. 12. 2004 dosáhl podíl nejmladší věkové skupiny pouhých 15,4 %. V důsledku úbytku dětí a prodlužování lidského života vzrůstá průměrný věk obyvatel. V roce 2004 dosáhl hodnoty 39,6 let. Ke stejnému datu činila hodnota indexu stáří v okrese Liberec 86,2 a indexu ekonomické závislosti 40,2.

Věková struktura obyvatel okresu je značně nevyrovnaná. Silné populační ročníky jsou nepravidelně střídány slabými v návaznosti na předchozí výkyvy v porodnosti. V souvislosti s přechodem silných populačních ročníků z poválečných let do věku nad 65 let se kvantitativně zvýší tato skupina obyvatel. K výraznému posunu dojde po roce 2010.

Okres Semily

Ve věkovém složení obyvatel okresu Semily byly v letech 1961 – 1990 zaznamenány zcela odlišné trendy oproti ostatním okresům Libereckého kraje. Dětská složka populace do 15 let v tomto časovém intervalu se příliš neměnila. Podíl obyvatel starších 65 let mezi roky 1980 až 1990 dokonce ztlačně poklesl (z 17,3 % na 14,3 %). Po roce 1990 však zde došlo, stejně jako v celé České republice, k výraznému poklesu dětské složky. Její podíl na celkové populaci činil v závěru roku 2004 pouhých 15,3 %. Podíl nejstarší věkové skupiny (na 65 let) dosáhl ve stejném roce 15,2 %. Od roku 2000 se tento podíl nezměnil.

V roce 2004 dosáhl průměrný věk obyvatel okresu Semily 40,0 let (nejvíc z okresů Libereckého kraje), index stáří činil 99,1 (opět nejvíce z okresů kraje) a index ekonomické závislosti 43,8.

Tab. 6. Index stáří a index ekonomického zatížení v Libereckém kraji a jeho okresech

	Index stáří							Index ekonomického zatížení						
	1961	1970	1980	1990	1995	2000	2004	1961	1970	1980	1990	1995	2000	2004
Liberecký kraj	36,2	54,9	51,0	55,1	66,3	76,1	82,7	53,2	48,1	58,5	50,9	45,7	42,4	40,1
v tom okrese:														
Česká Lípa	20,4	37,8	36,6	38,0	47,6	56,9	64,3	55,2	45,9	58,4	50,8	44,4	40,1	37,6
Jablonec n. N.	45,6	62,2	54,6	59,6	72,2	80,6	86,8	51,9	48,6	58,2	51,1	45,8	42,1	39,8
Liberec	27,5	45,4	46,3	59,2	71,7	80,9	86,2	51,7	44,6	55,5	49,2	44,7	42,0	40,2
Semily	67,0	86,7	77,5	67,9	77,5	90,3	99,1	55,3	57,2	65,6	54,6	49,8	46,9	43,8

4.2. VĚKOVÉ SLOŽENÍ OBYVATELSTVA VE SPRÁVNÍCH OBVODECH OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

Věkové složení obyvatelstva v jednotlivých správních obvodech obcí s rozšířenou působností můžeme sledovat od roku 1991. Správní obvody jsou zpravidla výrazně menší územní jednotky než okresy, a proto se na jejich struktuře daleko výrazněji projevují některé aspekty minulého populačního vývoje, geografické polohy a historický vývoj.

Ke správním obvodům s nejnižším průměrným věkem obyvatelstva v České republice náleží správní obvod Česká Lípa. Tato skutečnost je způsobena příznivou věkovou strukturou obyvatel bydlících na území správního obvodu. Jak již bylo několikrát zmíněno, především do měst Česká Lípa a Stráž pod Ralskem směřoval příliv mladých rodin s dětmi, které v sedmdesátých a osmdesátých letech hledaly své ekonomické uplatnění v uranovém průmyslu. Ještě v roce 1971 mělo trvalé bydliště na území města Česká Lípa 16 571 obyvatel. Do roku 1980 se jeho obyvatelstvo rozrostlo na 24 915 osob a do roku 1990 dokonce na 40 985. V tomto roce dosáhlo město Česká Lípa co do počtu obyvatelstva své největší velikosti. V dalších letech již následoval pozvolný pokles a k 31. 12. 2004 vykázalo město celkem 38 776 osob s trvalým a dlouhodobým

pobytem. V menším měřítku je příliv migrantů patrný i na vývoji počtu obyvatel města Stráž pod Ralskem. Statistiky zde vykazují v roce 1971 jen 890 obyvatel, v roce 1980 již 2 136 obyvatel a v roce 1990 i toto město svým počtem obyvatel dosáhlo svého maxima – 4 067 osob.

Tab. 7. Vývoj podílů hlavních věkových skupin v populaci SO ORP Libereckého kraje

	1991			1995			2000			2004		
	0 - 14	15 - 64	65 +	0 - 14	15 - 64	65 +	0 - 14	15 - 64	65 +	0 - 14	15 - 64	65 +
Česká Lípa	24,6	66,5	8,8	21,8	68,9	9,3	19,0	71,3	9,7	17,2	72,6	10,1
Frýdlant	21,9	67,1	11,0	20,1	68,8	11,0	18,7	70,0	11,3	17,9	70,6	11,5
Jablonec n. N.	20,8	67,1	12,1	18,4	68,9	12,7	16,3	70,9	12,7	15,4	71,7	12,9
Jilemnice	20,9	64,5	14,6	19,2	66,4	14,4	17,6	67,7	14,7	16,3	68,9	14,7
Liberec	19,8	67,6	12,6	17,6	69,2	13,1	15,9	70,6	13,5	14,9	71,5	13,6
Nový Bor	21,1	67,9	11,1	18,3	70,2	11,5	16,4	71,6	12,0	15,0	72,9	12,1
Semily	21,5	64,3	14,2	19,2	66,5	14,3	17,0	67,9	15,1	15,2	69,7	15,1
Tanvald	21,2	66,4	12,4	19,0	68,8	12,3	17,1	70,4	12,5	15,5	71,9	12,6
Turnov	19,4	66,1	14,5	17,8	67,0	15,2	16,1	68,2	15,7	14,8	69,7	15,4
Železný Brod	19,7	65,4	14,9	16,7	68,0	15,4	15,0	69,4	15,6	13,9	71,2	14,9

Naopak nejvyšší průměrný věk a také největší podíl osob ve věku nad 65 let vykazují správní obvody Turnov a Železný Brod. Velký vliv na tuto skutečnost má značně rozdrobená sídelní struktura obou správních obvodů.

Ze statistiky obyvatelstva, která umožňuje porovnání vývoje věkové struktury správních obvodů od roku 1991, vyplývá skutečnost, že mezi rokem 1991 a 2004 došlo k největšímu poklesu podílu dětské složky (0 – 14 let) ve správním obvodu Česká Lípa (7,4 procentních bodů). Výrazný pokles lze sledovat i u správního obvodu Semily (6,3 procentních bodů) a Nový Bor (6,0 procentních bodů). Nejmenší snížení tohoto podílu vykázal naopak správní obvod Frýdlant (4,6 procentních bodů). Z vývoje podílu osob ve věku nad 65 let je opět patrné, že k největšímu nárůstu ve stejném časovém období došlo ve správním obvodu Česká Lípa (1,3 procentního bodu). Ve správním obvodu Železný Brod se podíl této nejstarší složky v populaci nezměnil. K 31. 12. 2004 v porovnání deseti správních obvodů Libereckého kraje vykázal nejvyšší podíl obyvatel ve věku 0 – 14 správní obvod Frýdlant (17,9 %), nejnižší správní obvod Železný Brod (13,9 %). Jak již bylo zmíněno, nejnižší průměrný věk obyvatel byl zjištěn ve správním obvodu Česká Lípa (36,9 let) a nejvyšší ve správním obvodu Železný Brod (40,9 let). Tyto dva správní obvody dosáhly i minima a maxima v hodnotě ukazatele index stáří (58,7 respektive 107,6). Index ekonomické závislosti vychází nejpříznivěji pro obyvatelstvo správního obvodu Nový Bor (37,2) a naopak nejméně příznivě pro správní obvod Jilemnice (45,1).

Tab. 8. Index stáří a index ekonomického zatížení a průměrný věk obyvatel v SO ORP Libereckého kraje

	Index stáří				Index ekonomického zatížení				Průměrný věk obyvatelstva			
	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004
Česká Lípa	35,9	42,6	51,4	58,7	50,3	45,2	40,2	37,7	32,7	33,9	35,6	36,9
Frýdlant	50,0	54,8	60,4	64,3	49,0	45,3	43,0	41,6	34,7	35,3	36,7	37,9
Jablonec n. N.	58,4	69,4	78,0	84,3	49,0	45,1	41,0	39,5	35,9	36,9	38,4	39,5
Jilemnice	69,6	75,3	83,2	90,3	54,9	50,6	47,8	45,1	36,9	37,1	38,3	39,4
Liberec	63,8	74,7	84,9	90,9	47,9	44,4	41,7	39,9	36,5	37,4	38,9	39,9
Nový Bor	52,5	63,1	73,4	80,4	47,3	42,5	39,6	37,2	35,3	36,5	37,9	39,1
Semily	66,0	74,3	89,2	99,5	55,5	50,4	47,2	43,5	36,8	37,4	38,8	39,9
Tanvald	58,5	64,7	73,4	81,0	50,7	45,4	42,0	39,1	36,0	36,6	38,0	39,3
Turnov	75,1	85,6	97,5	104,3	51,3	49,3	46,7	43,4	37,8	38,4	39,7	40,6
Železný Brod	75,8	92,1	104,6	107,6	52,8	47,1	44,1	40,4	37,8	38,8	40,2	40,9

5. RODINNÝ STAV OBYVATELSTVA

Významnou demografickou charakteristikou je také složení obyvatelstva podle věku a rodinného stavu. V poválečném období se v České republice vytvořila struktura obyvatelstva charakteristická časnou a vysokou sňatečností, rostoucí úrovní rozvodovosti a výraznou nadúmrtností mužů. Spolu s nepravidelným věkovým složením se tak v populaci projevoval vysoký podíl osob žijících v manželství, rostoucí podíl rozvedených, hlavně žen ve středním věku, a značný počet vdov starších šedesáti let. Současně se více než 90 % dětí v České republice, a tak i v Libereckém kraji, rodilo v manželství. Vytvořil se model dvoudětné rodiny.

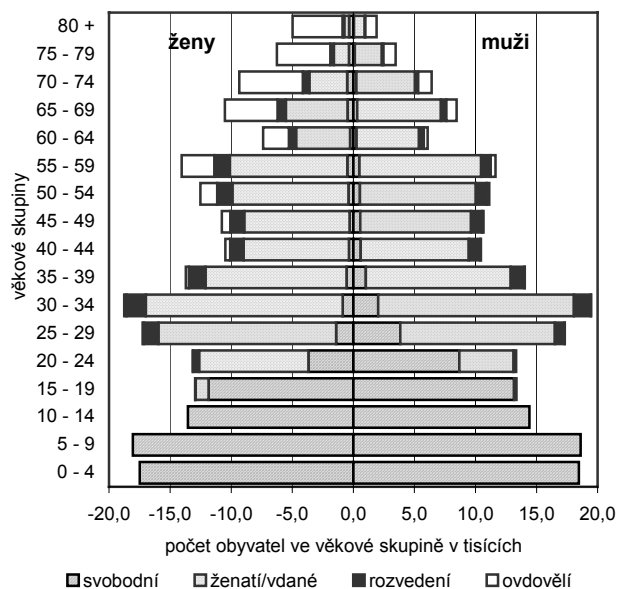
Struktura obyvatelstva podle rodinného stavu je pravidelně zjišťována při sčítání lidu, domů a bytů a bytů přibližně v periodě jednou za deset let. Rodinný stav obyvatelstva je ovlivňován vývojem sňatečnosti a rozvodovosti v uplynulých obdobích. V souvislosti s poklesem úrovně sňatečnosti, zvyšováním průměrného věku při sňatku a s nárůstem úrovně rozvodovosti v posledních desetiletích se velmi zvýšil podíl svobodných v populaci starší 15 let a současně se snížil podíl vdaných či ženatých a vzrostl podíl rozvedených. Tento vývoj je charakteristický pro celou Českou republiku, Liberecký kraj i všechny jeho územní části.

Tab. 9. Obyvatelstvo ve věku 15 let a více podle rodinného stavu v Libereckém kraji (v %)

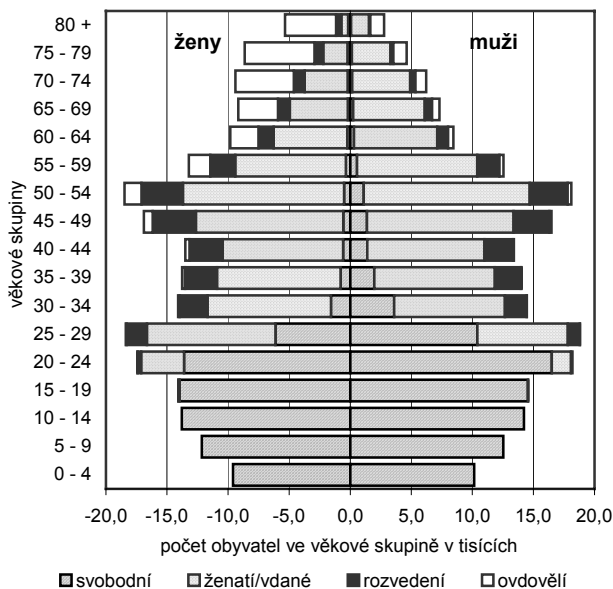
(z výsledků sčítání lidu, domů a bytů)

	Svobodní	Ženatí / vdané	Rozvedení	Ovdovělí	Nezjištěno
1. 11. 1980					
Celkem	17,4	66,2	6,5	9,9	0,1
Muži	21,7	69,2	5,6	3,4	0,1
Ženy	13,5	63,4	7,2	15,9	0,1
3. 3. 1991					
Celkem	20,4	61,3	8,8	9,5	0,0
Muži	24,9	64,0	7,8	3,2	0,0
Ženy	16,2	58,9	9,6	15,3	0,0
1. 3. 2001					
Celkem	25,7	53,5	11,3	8,7	0,8
Muži	30,6	55,4	10,2	2,9	0,9
Ženy	21,3	51,9	12,5	13,6	0,7

Věková struktura obyvatelstva podle rodinného stavu v Libereckém kraji k 1. 11. 1980

Věková struktura obyvatelstva podle rodinného stavu v Libereckém kraji k 1. 3. 2001

Při sčítání v roce 1980 žilo v populaci mužů starších 15 let v Libereckém kraji 21,7 % svobodných. Jejich podíl se do roku 1991 zvýšil na 24,9 % a do sčítání v roce 2001 na 30,6 %. Podobný vývoj lze pozorovat u populace žen starších 15 let. Při sčítání v roce 1980 žilo v Libereckém kraji 13,5 % svobodných žen, v roce 1991 16,2 % a v roce 2001 již 21,3 % těchto žen. Zvyšování podílu svobodných v populaci je velmi výrazné a rychlé. Tento vývoj je charakteristickým pro změnu populačního a sociálního chování obyvatelstva, která doprovázela politické a ekonomické změny v České republice od roku 1989. V průběhu padesátých a šedesátých let byl podle některých sociologických výzkumů sňatek často prvním samostatným krokem člověka. Hlavními příčinami nízkého sňatkového věku bylo poměrně krátké období přípravy k povolání a nedostatečná motivace k získání určitého postavení v zaměstnání před svatbou. Velmi brzy po roce 1989 vývoj úrovně sňatečnosti směřoval k současnému stavu. Vstup do manželství už není prvním samostatným

krokem člověka. Vzdělání, cestování, kariéra a jiné hodnoty získaly v devadesátých letech výrazně větší váhu a smysl. Je zřejmé, že obyvatelstvo České republiky, a tak i Libereckého kraje, přijalo nový model společenského chování. Vstup do manželství je odkládán do vyššího věku, stejně tak jako plánované narození dítěte.

Významnou změnou ve struktuře obyvatelstva podle rodinného stavu je již zmiňovaný nárůst podílu rozvedených. Při sčítání v roce 1980 žilo v populaci mužů starších 15 let v Libereckém kraji 5,6 % rozvedených. Jejich podíl se do roku 1991 zvýšil na 7,8 % a do sčítání v roce 2001 na 10,2 %. Jiný vývoj je zřetelný u populace žen starších 15 let. Při sčítání v roce 1980 činil podíl rozvedených 7,2 %, do roku 1991 se tento podíl zvýšil na 9,6 % a do roku 2001 na 12,5 %. Na vývoj rozvodovosti v České republice měly výrazný vliv všechny zákonné úpravy v oblasti rozvodů. Od roku 1949 je rozvod jedinou formou právního zániku manželství, zákon o rozvodech byl po té novelizován v letech 1963, 1965, 1973 a naposledy v roce 1998. V posledních desetiletích se zdá, že rozvod se stal pro mnohé páry snadným řešením problémů. Rozvodové řízení je v podstatě "jednoduchým právním aktem".

Podíl ženatých v populaci mužů starších 15 let se od sčítání v roce 1980 do posledního sčítání v roce 2001 snížil z 69,2 % na 55,4 %, podobně se snížil i podíl vdaných v populaci žen starších 15 let, a to z 63 % na 51,9 %. Snížení podílu vdaných a ženatých v populaci Libereckého kraje odpovídá změnám podílů svobodných, rozvedených a ovdovělých. K největšímu snížení došlo v nižších věkových skupinách obyvatel z důvodu zvyšování sňatkového věku a stále více rozšířenému nesezdanému soužití partnerů, které se projevuje spolu se zvýšením podílu rozvedených i ve vyšších věkových skupinách. Významným jevem v sociálním chování obyvatelstva je opakované vstupování do stavu manželského. Podobně jako se zvýšil podíl rozvedených v populaci, zvyšuje se i procento žen a mužů, kteří se po rozvodu opět vdají či ožení.

Tab. 10. Vývoj obyvatelstva ve věku 15 let a více podle věku a rodinného stavu v Libereckém kraji (v %)

(z výsledků sčítání lidu, domů a bytů)

	1. 11. 1980				3. 3. 1991				1. 3. 2001			
	svobodní	ženatí / vdané	rozvedení	ovdovělí	svobodní	ženatí / vdané	rozvedení	ovdovělí	svobodní	ženatí / vdané	rozvedení	ovdovělí
15 - 19	46,3	0,6	0,1	0,0	53,5	0,8	0,1	0,0	31,1	0,1	0,0	0,0
20 - 24	22,9	6,5	3,5	0,1	21,3	6,6	2,9	0,1	32,9	2,7	1,0	0,0
25 - 29	9,7	13,2	10,0	0,4	7,4	10,1	7,2	0,3	18,1	9,4	6,6	0,2
30 - 34	5,4	15,6	14,7	0,7	3,9	10,5	9,9	0,4	5,7	10,1	10,1	0,4
35 - 39	2,9	11,4	12,4	0,9	3,5	13,2	15,5	1,1	3,0	10,5	11,8	0,9
40 - 44	1,8	8,5	10,2	1,5	2,9	14,7	18,5	2,1	2,2	10,2	12,5	1,3
45 - 49	1,6	8,6	10,2	2,6	1,8	10,6	13,0	2,7	2,1	12,6	16,0	2,9
50 - 54	1,7	9,2	10,8	5,1	1,1	7,8	8,6	3,9	1,8	14,1	16,1	5,5
55 - 59	1,8	9,5	10,3	9,9	1,0	7,2	7,0	6,6	1,0	9,9	9,6	6,8
60 - 64	1,0	4,6	4,9	7,8	0,9	7,0	6,4	11,8	0,6	6,7	5,3	8,8
65 +	4,5	11,9	12,7	70,7	2,6	11,4	10,9	71,0	1,6	13,7	10,8	73,1

Ke změnám ve struktuře obyvatel podle rodinného stavu došlo i vzhledem k podílu ovdovělých v populaci. Podíl ovdovělých ovlivňuje biologicky daná delší průměrná délka života žen (podíl ovdovělých žen v populaci je výrazně vyšší než mužů) a opětové vstupování do manželství. Podíl ovdovělých v populaci mužů starších 15 let klesl od roku 1980 z 3,4 % na 2,9 % v roce 2001. Podíl vdov v populaci žen starších 15 let se v uvedeném období snížil z 15,9 % na 13,6 %.

Z hlediska vývoje sňatečnosti v Libereckém kraji jsou významným prvkem i nesezdaná soužití, kdy partneři spolu fakticky žijí, ale neuzavřeli právní sňatek. Při sčítáních se od roku 1970 zjišťuje i struktura těchto nesezdaných soužití, vztah druh – družka. Pravděpodobnost podchycení však není vysoká. Více než polovina nesezdaných soužití připadala v bývalém režimu na rozvedené osoby, tedy na partnery, kteří spolu žijí, ale už nechtějí vstupovat do manželství. Po politických změnách se zvýšil počet mladých lidí žijících spolu ve společné domácnosti. Jednou z příčin je právě odkládání sňatku z mnoha důvodů do vyššího věku a i ztráta váhy instituce manželství.

Základní trendy vývoje struktury obyvatelstva podle rodinného stavu v Libereckém kraji po roce 1990:

- zvýšení podílu svobodných v populaci,
- snížení podílu ženatých a vdaných v populaci,
- zvýšení podílu rozvedených v populaci,
- růst počtu nesezdaných soužití.

5.1. RODINNÝ STAV OBYVATELSTVA V OKRESECH KRAJE

Trendy vývoje struktury obyvatelstva podle rodinného stavu v jednotlivých okresech Libereckého kraje jsou shodné. V průběhu sledovaného období od roku 1980 do roku 2001 se však změny v této struktuře projeví s různou intenzitou. Nejvýraznější byly v okrese Česká Lípa a naopak s nejmenší dynamikou v okrese Semily. V okrese Česká Lípa došlo ke zvýšení podílu svobodných v populaci osob starších 15 let od roku 1980 do roku 2001 o 9,5 procentních bodů a v okrese Semily pouze o 6,7 bodů. Podíl ženatých a vdaných ve stejné skupině obyvatel ve shodném období poklesl v okrese Česká Lípa dokonce o 15,6 procentních bodů a v okrese Semily o 8,7 procentních bodů. Procentuální změna počtu rozvedených mezi roky 1980 a 2001 v okrese Česká Lípa činila 6,1 bodů a v okrese Semily 4,1 procentních bodů.

Tab. 11. Obyvatelstvo ve věku 15 let a více podle rodinného stavu v okresech Libereckého kraje (v %)
(z výsledků sčítání lidu, domů a bytů)

	Svobodní	Ženatí / vdané	Rozvedení	Ovdovělí	Nezjištěno	Svobodní	Ženatí / vdané	Rozvedení	Ovdovělí	Nezjištěno
	okres Česká Lípa					okres Liberec				
1. 11. 1980	17,4	67,6	6,1	8,8	0,1	17,2	66,1	7,4	9,2	0,0
3. 3. 1991	20,8	61,5	9,2	8,5	0,0	20,5	60,5	9,6	9,3	0,0
1. 3. 2001	26,9	52,0	12,2	8,1	0,8	25,6	53,8	12,1	7,8	0,8
v tom:										
muži	31,8	53,4	11,2	2,7	0,9	30,4	55,3	10,6	2,9	0,9
ženy	22,2	50,6	13,2	13,2	0,7	21,0	52,2	13,4	12,8	0,7
	okres Jablonec n. N.					okres Semily				
1. 11. 1980	17,0	65,5	7,2	10,3	0,1	18,2	65,5	4,0	12,2	0,1
3. 3. 1991	20,1	60,6	9,6	9,7	0,1	19,8	63,7	5,4	11,1	0,1
1. 3. 2001	25,8	52,6	12,0	8,7	0,9	24,9	56,8	8,1	9,5	0,7
v tom:										
muži	30,2	55,1	10,8	3,0	1,0	29,7	58,8	7,4	3,4	0,7
ženy	21,8	50,4	13,1	14,0	0,7	20,4	55,0	8,7	15,2	0,6

Od roku 1991 do roku 2001 se projeví změny ve struktuře obyvatelstva podle rodinného stavu s výrazně větší intenzitou. Současně se snížily rozdíly v dynamice změn mezi okresy Semily, Liberec a Jablonec nad Nisou. V období mezi posledními dvěma sčítáními vzrostl podíl svobodných v populaci obyvatel starších 15 let nejvýrazněji v okrese Česká Lípa (o 6,1 procentních bodů), podíl ženatých a vdaných poklesl také nejzřetelněji v okrese Česká Lípa (9,5 procentních bodů) a i v tomto okrese byl vykázán největší nárůst podílu rozvedených (3,0 procentních bodů).

Při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 se přihlásilo k náboženskému vyznání největší procento obyvatel z Libereckého kraje v okrese Semily, naopak nejmenší v okrese Česká Lípa. V okrese Semily byl při sčítání zjištěn i největší podíl rodáků, tj. osob bydlících v obci, ve které se narodily. I tyto skutečnosti vedly k tomu, že právě okres Semily v roce 2001 vykázal 56,8 % (nejvíce z okresů Libereckého kraje) ženatých či vdaných v populaci obyvatel starších 15 let a 24,9 % svobodných (nejméně z okresů Libereckého kraje). V okrese Česká Lípa uvádějí statistiky 26,9 % (nejvíce z okresů Libereckého kraje) svobodných a 52,0 % ženatých či vdaných (nejméně z okresů Libereckého kraje).

5.2. RODINNÝ STAV OBYVATELSTVA VE SPRÁVNÍCH OBVODECH OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

Z důvodu absence dat o struktuře obyvatel podle rodinného stavu podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností z předešlých sčítání, není možné hodnotit intenzitu změn v těchto územních celcích. Při sčítání lidu, domů a bytů byly za správní obvody zjištěny takové údaje o struktuře obyvatel podle rodinného stavu, které jen potvrzují závěry z předcházejících částí této kapitoly.

Ve věkové struktuře obyvatel starších patnácti let vykázaly v roce 2001 největší procentuální zastoupení svobodných správní obvody Česká Lípa (27,1 %), Frýdlant (26,8 %) a Nový Bor (26,4 %), tedy správní obvody s nízkým podílem věřících obyvatel. Nejnižší podíl svobodných byl pak zjištěn ve správním obvodu Turnov (23,0 %), kde se k náboženskému vyznání hlásí nejvyšší procento obyvatel ze správních obvodů Libereckého kraje a který vykazuje i nejvyšší podíl rodáků. Ke správním obvodům s nejvýraznějším

procentuálním zastoupením ženatých či vdaných pak náleží opět správní obvod Turnov (58,1 %) a s nejnižším správní obvod Česká Lípa (51,8 %). Nejnižší podíl rozvedených v populaci obyvatel starších 15 let byl zjištěn ve správním obvodu Jilemnice (6,9 %) a nejvyšší ve správním obvodu Česká Lípa (12,5 %).

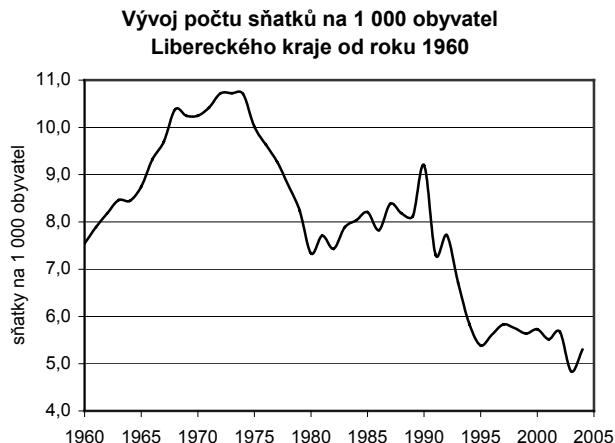
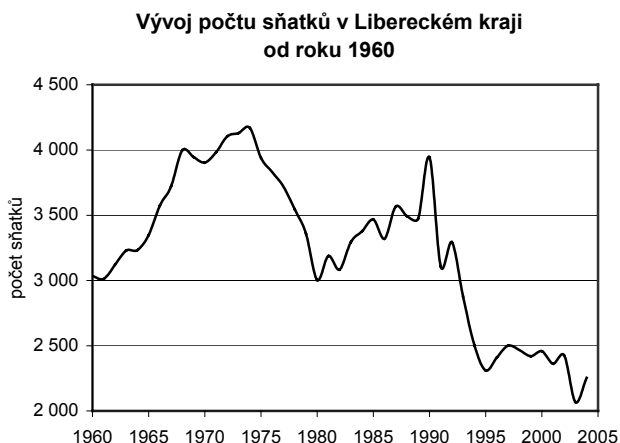
Tab. 12. Obyvatelstvo ve věku 15 let a více podle rodinného stavu v SO ORP Lib. kraje k 1. 3. 2001 (v %)

(z výsledků sčítání lidu, domů a bytů)

	Celkem			v tom			Celkem			v tom			Celkem			v tom		
	muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy	
	Česká Lípa			Frýdlant			Jablonec n. N.			Jilemnice			Liberec					
Svobodní	27,1	31,9	22,5	26,8	32,6	21,1	26,1	30,4	22,2	26,2	31,0	21,6	25,2	30,1	20,7			
Ženatí / vdané	51,8	53,2	50,4	53,1	53,8	52,3	52,3	54,9	50,0	57,3	58,8	55,9	53,1	55,3	51,0			
Rozvedení	12,5	11,3	13,6	10,9	10,1	11,8	12,7	11,1	14,2	6,9	6,3	7,6	12,2	10,8	13,5			
Ovdovělí	7,8	2,6	12,8	8,7	2,9	14,4	8,2	2,9	13,1	9,0	3,3	14,4	8,7	2,9	14,0			
Nezjištěno	0,8	0,9	0,7	0,5	0,6	0,5	0,7	0,8	0,5	0,6	0,6	0,6	0,9	1,0	0,8			
	Nový Bor			Semily			Tanvald			Turnov			Železný Brod					
Svobodní	26,4	31,4	21,6	25,4	30,4	20,7	26,0	30,4	22,0	23,0	27,7	18,5	25,1	29,5	21,0			
Ženatí / vdané	52,5	54,0	51,1	55,9	57,9	54,1	51,2	53,2	49,3	58,1	60,2	56,1	55,4	57,9	53,1			
Rozvedení	11,9	11,1	12,6	8,5	7,9	9,0	12,3	11,4	13,1	8,2	7,5	8,8	9,3	9,1	9,5			
Ovdovělí	8,7	2,9	14,1	9,8	3,3	15,8	8,8	3,1	14,1	9,9	3,5	16,0	10,0	3,2	16,3			
Nezjištěno	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,4	1,6	1,9	1,5	0,8	1,1	0,6	0,3	0,3	0,2			

6. SŇATEČNOST

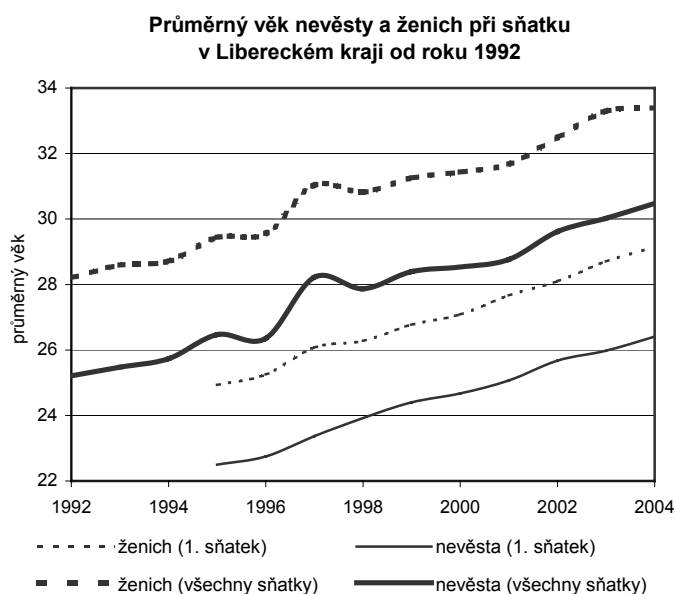
V průběhu padesátých let se v celé České republice, a Liberecký kraj tím nevyjímaje, vytvořil model vysokého počtu osob vstupujících do manželství většinou již v mladém věku. Sňatečnost se tak trvale udržovala na příznivé úrovni vysokým podílem osob vstupujících do manželství. V poválečném období bylo uzákoněno snížení věku plnoletosti z 21 na dnešních 18 let. Hlavními příčinami nízkého sňatkového věku bylo poměrně krátké období přípravy k povolání, nedostatečná motivace k získání určitého postavení v zaměstnání před svatbou a nízké povědomí o možnostech antikoncepčních prostředků. Polovina prvorozených dětí narozených v manželství se rodila z předmanželských koncepcí. Současně podle některých sociologických výzkumů se předpokládá, že sňatek byl v té době často prvním samostatným krokem mladých lidí.

Na roční kolísání počtů uzavřených sňatků měly z velké části vliv měnící se počty obyvatelstva ve sňatkovém věku způsobené nepravidelným věkovým složením. Vzestup počtu vstupů do manželství na konci šedesátých a na začátku sedmdesátých let lze vysvětlit právě zvýšením počtu sňatkuschného obyvatelstva. Do věku plnoletosti dospěly děti narozené v průběhu poválečného babyboomu. Vláda v té době začala naplňovat sliby plánované propopulační politiky. V roce 1973 byly zavedeny novomanželské půjčky.

Politické změny v roce 1989 měly na vývoj sňatečnosti významný vliv. Nejprve v roce 1990 počet uzavřených sňatků výrazně vzrostl jako reakce na zrušení výhodných novomanželských půjček od 1. 1. 1991. Transformace však s sebou přinesla, již několikrát zmiňovanou, změnu v rodinném chování obyvatelstva. Během let 1989 – 1995 se počet uzavřených sňatků v Libereckém kraji snížil o 1 163, tj. o 33,5 %. Od roku 1995 následoval malý vzestup počtu sňatků způsobený realizací odložených sňatků a současně skutečností, že do sňatkuschného věku již vstoupila generace narozená v průběhu období zvýšené reprodukce žen v sedmdesátých letech. Od poloviny devadesátých let se již počet uzavřených sňatků, s výjimkou poklesu v roce 2003, téměř nemění.

Obyvatelstvo celé České republiky, a tak i Libereckého kraje, přijalo nový model společenského chování. Vstup do manželství je odkládán do vyššího věku, stejně tak jako plánování narození dítěte. Současně instituce manželství ztratila svůj dřívější význam. Očekávání narození dítěte už není důvodem k nezbytnému sňatku partnerů. Průměrný věk při sňatku snoubenců v Libereckém kraji se po roce 1990 začal velmi dynamicky zvyšovat. Průměrný věk nevěst při sňatku vzrostl mezi roky 1992 až 2004 z 25,2 let na 30,5 let a průměrný věk ženichů za stejné období z 28,2 let na 33,4 let. Intenzita zvyšování průměrného věku snoubenců při první m sňatku se projevila nárůstem

Tab. 13. Sňatky podle pořadí a dokončeného věku snoubenců v Libereckém kraji

		1991	1995	2000	2004
Sňatky podle pořadí (v %)					
první	ženich	71,6	69,6	71,1	69,7
	nevěsta	72,5	70,8	71,6	68,9
druhý	ženich	22,8	25,1	22,2	24,7
	nevěsta	22,8	24,0	23,1	24,9
třetí	ženich	4,9	4,5	5,7	4,7
	nevěsta	4,3	4,6	4,6	5,2
čtvrté a další	ženich	0,7	0,8	1,1	1,0
	nevěsta	0,5	0,6	0,8	1,0
Sňatky podle rozdílu dokončeného věku snoubenců při sňatku					
stejný věk		347	248	249	220
v %		11,2	10,7	10,1	9,8
ženich starší		2 241	1 623	1 668	1 519
v %		72,1	70,2	67,9	67,4
v tom o:					
	1 - 4	1 315	932	954	791
	5 - 9	673	467	456	480
	10 - 19	224	192	213	216
	20 +	29	32	45	32
nevěsta starší		521	440	541	515
v %		16,8	19,0	22,0	22,8
v tom o:					
	1 - 4	390	335	395	372
	5 - 9	98	79	102	107
	10 - 19	30	24	42	34
	20 +	3	2	2	2

Tab. 14. Sňatky podle rodinné stavu snoubenců v Libereckém kraji (v %)

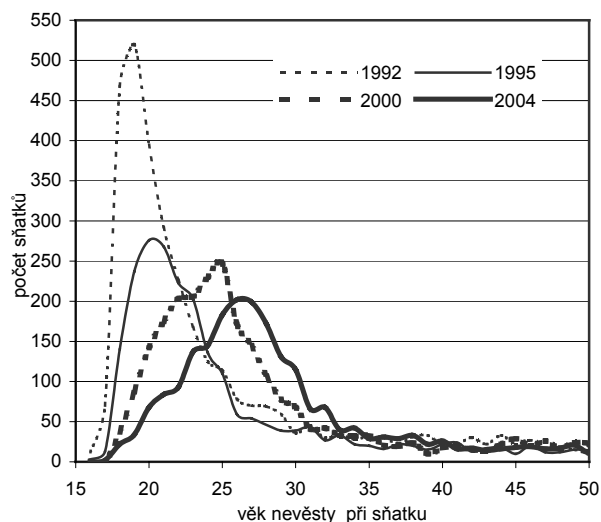
		1992	1995	2000	2004
Ženy	svobodné	72,9	69,6	71,1	69,7
	rozvedené	25,8	28,9	27,4	29,2
	ovdovělé	1,4	1,5	1,5	1,2
Muži	svobodní	74,8	70,8	71,6	68,9
	rozvedení	23,9	27,5	27,2	29,7
	ovdovělí	1,3	1,7	1,2	1,4

sňatkového věku nevěst z 21,7 let v roce 1993 na 26,4 let v roce 2004 a ženichů z 24,4 let na 29,1 let ve stejném časovém období. Současně se zvýšením průměrného věku při sňatku se změnila i struktura nevěst a ženichů podle věku. Křivka znázorňující toto rozdělení výrazně změnila od počátku devadesátých let svůj tvar. Došlo k jejímu postupnému zploštění a posunu jejího vrcholu do vyššího věku. Současně jsou patrné výrazné odlišnosti ve věkové struktuře ženichů a nevěst.

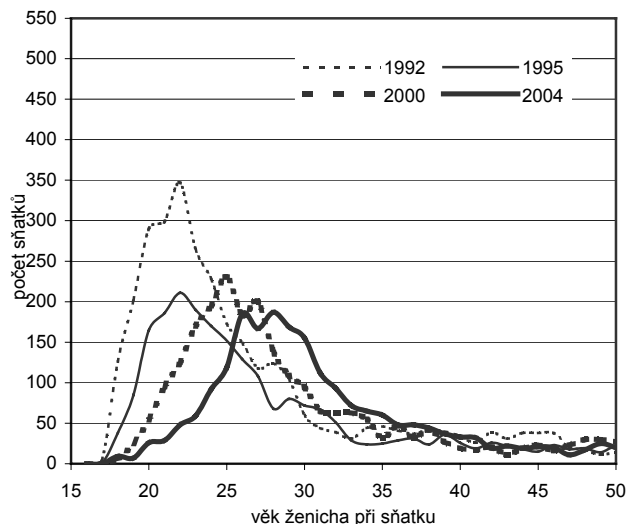
Na základě údajů o sňatečnosti podle věku lze porovnat i vzájemný věk snoubenců. V průběhu let 1991 – 2004 se rozložení podle vzájemného dokončeného věku snoubenců změnilo. Podíl stejně starých novomanželských párů z celkového počtu sezdaných klesl v tomto období z 11,2 % na 9,8 %, podíl párů, kde ženich svým věkem převyšuje věk nevěsty, klesl z 72,1 % na 67,4 % a naopak podíl novomanželských párů s nevěstou ve vyšším věku vzrostl od roku 1991 z 16,8 % na 22,8 % v roce 2004.

Od počátku devadesátých let se změnila i struktura sňatků podle pořadí a rodinného stavu snoubenců. Podíl prvních sňatků, a tak i sňatků svobodných z celkového počtu sňatků, se snížil mezi roky 1991 až 2004 u nevěst o 3,6 procentních bodů a u ženichů o 1,9 procentní body. Zvýšil se tak podíl sňatků ve vyšším pořadí. Tato změna ve vývoji sňatečnosti souvisí se zvyšováním úrovně rozvodovosti a tak i se zvyšováním pravděpodobností opětovného vstupu do manželství. Podíl sňatků rozvedených na celkovém počtu sňatků vzrostl mezi roky 1992 a 2004 v Libereckém kraji u žen o 3,4 procentní body a u mužů o 5,8 bodů.

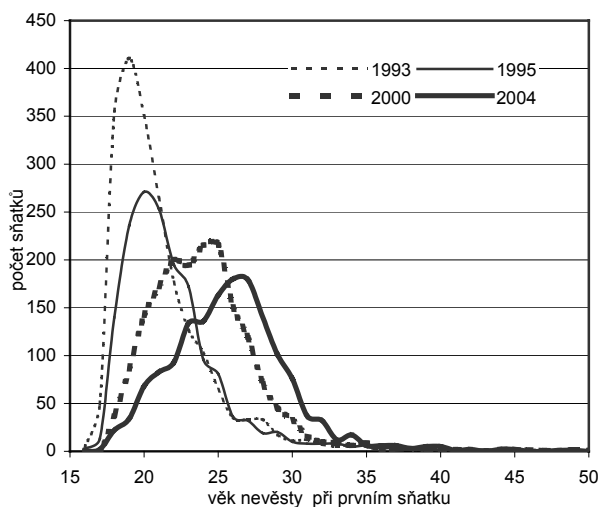
Sňatky podle věku nevěsty při sňatku v Libereckém kraji

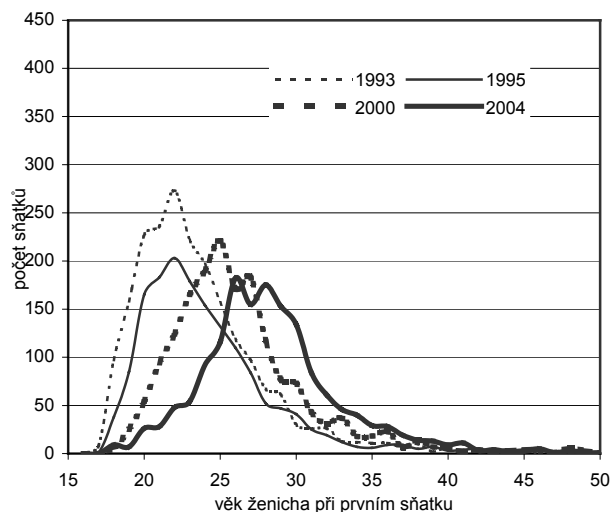
Sňatky podle věku ženicha při sňatku v Libereckém kraji

**Sňatky podle věku nevěsty
při prvním sňatku v Libereckém kraji**

**Sňatky podle věku ženicha
při prvním sňatku v Libereckém kraji**

Základní trendy vývoje sňatečnosti v Libereckém kraji po roce 1990:

- snížení úrovně sňatečnosti,
- zvýšení průměrného věku nevěsty a ženicha při sňatku,
- růst počtu nesezdaných soužití,
- zvýšení podílu sňatků ve druhém a dalším pořadí.

6.1. SŇATEČNOST V OKRESECH KRAJE

Vývoj sňatečnosti v jednotlivých okresech Libereckého kraje od roku 1960 vykazuje stejné trendy vývoje, které se však neprojevovaly vždy se stejnou intenzitou. Na vývoj počtu sňatků má vliv věková struktura obyvatelstva daného regionu a také struktura obyvatel podle rodinného stavu, které předurčují velikost podílu sňatkuschného obyvatelstva v populaci. V sedmdesátých letech relativně nejvíce sňatků bylo zaznamenáno v okrese Česká Lípa. Tento okres byl již v tomto období charakteristický příznivou věkovou strukturou, kterou ovlivnil příliv migrantů, hledajících na území okresu nové uplatnění v uranovém průmyslu. Vysoký podíl sňatkuschného obyvatelstva v populaci tak výrazně ovlivnil v souladu s vládní populační politikou vývoj sňatečnosti na Českolipsku. Naopak okres Semily, který je okresem s nejstarší věkovou strukturou v kraji, vykazoval ve stejném období nejnižší hodnoty.

Snížení úrovně sňatečnosti po roce 1990 lze názorně sledovat i na okresní úrovni. V devadesátých letech došlo ke snížení počtu uzavřených manželství o 34,3 % v okrese Liberec o 36,2 % v okrese Česká Lípa, o 41,4 % v okrese Jablonec nad Nisou a dokonce o 42,8 % v okrese Semily. V průběhu devadesátých let se postupně do sňatkuschného věku začaly dostávat silné ročníky narozené v sedmdesátých letech. Změny ve společenském chování obyvatel však způsobily snížení úrovně sňatečnosti, zvýšení sňatkového věku a další, již zmiňované změny, ve struktuře sňatečnosti. V letech 2000 – 2004 došlo k dalšímu poklesu počtu uzavřených sňatků – v okrese Liberec o 5,8 %, v okrese Semily o 6,1 %, na Jablonecku o 9,3 % a v okrese Česká Lípa dokonce o 12,7 %.

Pokles úrovně sňatečnosti po roce 1990 je patrný i z vývoje ukazatele sňatky na 1 000 obyvatel, jehož hodnota v Libereckém kraji poklesla od roku 1990 do roku 2004 z 9,2 ‰ na 5,3 ‰. Hodnota tohoto ukazatele se snížila v jednotlivých okresech kraje v rozmezí od 4,4 procentních bodů v okrese Česká Lípa do 3,5 bodů v okrese Liberec.

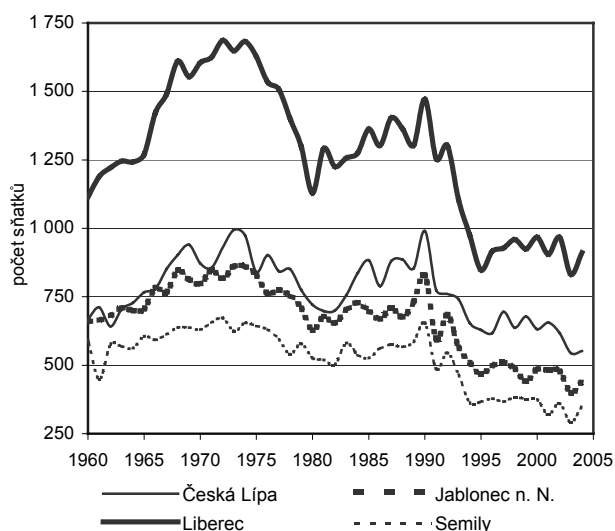
Průměrný věk snoubenců při sňatku se s největší dynamikou zvýšil v okrese Česká Lípa. Od roku 1992 do roku 2004 vzrostl v tomto okrese průměrný věk nevěsty při sňatku o 5,7 let a ženicha o 5,5 let. V roce 2004 vykázal nejvyšší průměrný věk snoubenců při sňatku právě okres Česká Lípa (33,9 let ženich a 30,8 let

nevěsta). Ve městě Česká Lípa pak průměrný věk ženicha a nevěsty byl v roce 2004 ještě vyšší a činil 34,3 let u mužů a 31,4 let u žen. Jednou z příčin vyššího průměrného věku při sňatku v okrese Česká Lípa je i skutečnost, že tento okres vykazuje v posledních letech nejvyšší podíl sňatků rozvedených z celkového počtu sňatků v okrese ze všech okresů Libereckého kraje.

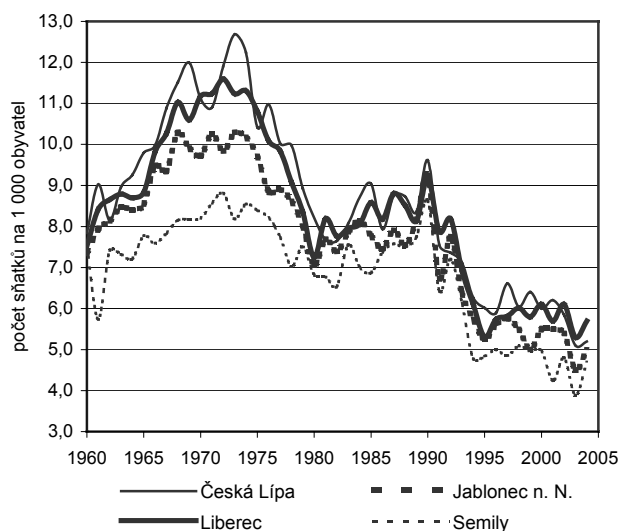
Tab. 15. Vývoj základních ukazatelů sňatečnosti v Libereckém kraji a jeho okresech

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2004
	Sňatky									
Liberecký kraj	3 035	3 348	3 904	3 939	3 004	3 468	3 943	2 311	2 458	2 254
v tom okresy:										
Česká Lípa	668	766	872	840	721	883	990	629	632	552
Jablonec n. N.	660	706	797	828	628	697	828	467	485	440
Liberec	1 114	1 270	1 605	1 627	1 129	1 362	1 471	848	967	911
Semily	593	606	630	644	526	526	654	367	374	351
	Sňatky na 1 000 obyvatel									
Liberecký kraj	7,5	8,7	10,2	10,0	7,3	8,2	9,2	5,4	5,7	5,3
v tom okresy:										
Česká Lípa	7,8	9,8	11,1	10,4	8,2	9,0	9,6	6,0	6,0	5,2
Jablonec n. N.	7,3	8,5	9,7	9,7	7,1	7,8	9,2	5,3	5,5	5,0
Liberec	7,5	8,8	11,2	10,8	7,2	8,6	9,2	5,3	6,1	5,7
Semily	7,5	7,8	8,2	8,4	6,8	6,9	8,6	4,8	5,0	4,7

Vývoj počtu sňatků v okresech Libereckého kraje od roku 1960

Vývoj počtu sňatků na 1 000 obyvatel v okresech Libereckého kraje od roku 1960

Tab. 16. Průměrný věk snoubenců při sňatku v Libereckém kraji, jeho okresech a ve vybraných městech

	Sňatky celkem								z toho první sňatek							
	ženich				nevěsta				ženich				nevěsta			
	1992	1995	2000	2004	1992	1995	2000	2004	1993	1995	2000	2004	1993	1995	2000	2004
Liberecký kraj	28,2	29,4	31,4	33,4	25,2	26,5	28,5	30,5	24,4	24,9	27,1	29,1	21,7	22,5	24,7	26,4
v tom okresy:																
Česká Lípa	28,4	29,2	31,0	33,9	25,1	26,2	28,3	30,8	24,2	24,6	26,2	28,4	21,3	22,1	24,0	25,6
Jablonec n. N.	28,5	29,7	31,5	33,3	25,5	26,7	28,5	30,4	24,2	25,3	27,2	29,3	21,8	22,6	24,9	26,8
Liberec	28,3	30,0	32,3	33,4	25,5	27,1	29,4	30,6	24,4	24,8	27,5	29,5	22,0	22,6	25,2	26,7
Semily	27,4	28,2	29,8	32,6	24,1	25,2	26,7	29,7	24,6	25,3	27,1	29,2	21,4	22,7	24,2	26,4
Vybraná města																
Česká Lípa	.	29,3	31,0	34,3	.	26,1	28,2	31,4	.	24,0	25,9	28,6	.	22,1	24,1	25,8
Jablonec n. N.	.	31,0	32,4	33,8	.	27,5	28,9	30,5	.	26,0	27,4	29,2	.	22,7	25,3	26,8
Liberec	.	31,4	32,8	33,7	.	28,3	29,8	30,8	.	25,3	27,9	29,9	.	23,2	25,6	27,1

6.2. SŇATEČNOST VE SPRÁVNÍCH OBVODECH OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

K údajům charakterizujícím vývoj sňatečnosti v jednotlivých správních obvodech obcí s rozšířenou působností náleží pouze počet sňatků a počet sňatků v přepočtu na 1 000 obyvatel. Srovnání vývoje sňatečnosti v jednotlivých správních obvodech Libereckého kraje je ovlivněno velmi rozdílnou velikostí jednotlivých správních obvodů.

I v těchto územních celcích lze pozorovat, až na výjimky, pokles úrovně sňatečnosti především v první polovině devadesátých let. V porovnání let 2000 a 2004 došlo k nárůstu počtu sňatků u správních obvodů Turnov (20,0 %), Jablonec nad Nisou (5,6 %), Semily (5,2 %) a Nový Bor (0,8 %). Nejvýraznější snížení počtu sňatků mezi roky 2000 a 2004 lze pak sledovat ve správních obvodech Železný Brod (51,4 %), Jilemnice (34,3 %) a Tanvald (21,0 %).

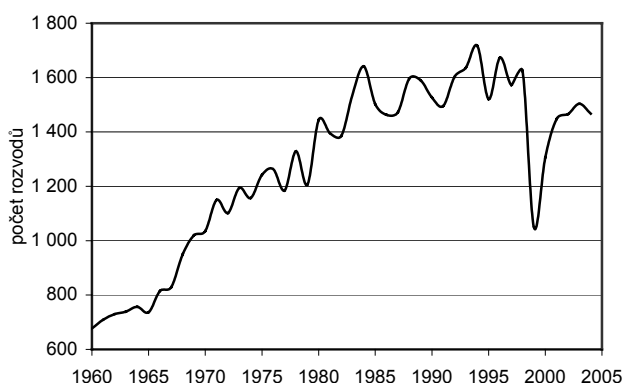
Tab. 17. Vývoj základních ukazatelů sňatečnosti v SO ORP Libereckého kraje

	Sňatky				Sňatky na 1 000 obyvatel			
	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004
Česká Lípa	562	456	482	405	7,7	6,1	6,3	5,3
Frydlant	195	129	134	120	8,3	5,4	5,5	4,9
Jablonec n. N.	368	273	287	303	6,9	5,1	5,4	5,7
Jilemnice	145	115	137	90	6,3	4,9	5,9	3,9
Liberec	1 060	722	834	781	7,9	5,3	6,2	5,8
Nový Bor	186	147	131	132	7,4	5,7	5,0	5,1
Semily	175	130	115	121	6,4	4,8	4,3	4,6
Tanvald	142	127	124	98	6,5	5,7	5,6	4,5
Turnov	197	146	140	168	6,4	4,7	4,5	5,4
Železný Brod	79	66	74	36	6,4	5,5	6,2	3,0

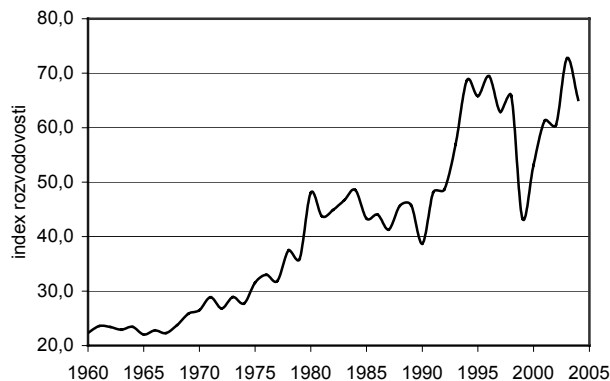
7. ROZVEDOVOST

Z právního hlediska je rozvod faktickým ukončením manželství na základě rozhodnutí soudu. Od roku 1949 je rozvod jedinou formou právního zániku manželství. Zákon stanovoval podmínku trvalého a hlubokého rozvratu manželství. Soud nepovolil rozvedení partnerů v případech, kdy byl zaviněn pouze jedním z nich a ten druhý s tímto úkonem nesouhlasil. Současně byla zkoumána vina partnerů. Rozhodnutí soudu obsahovalo výrok o vině. V roce 1963 byla novelou zákona zrušeno řízení o míře provinění. V roce 1965 novela zákona umožnila rozvod i bez souhlasu nevinného manžela, pokud spolu manželé nežili již tři roky. Tato novela v konečné podstatě umožnila zrušení tzv. mrtvých manželství. Konečně v roce 1973 bylo zrušeno i předběžné řízení o smíření manželů jako málo účinné. Poslední zákonná úprava rozvodu jako právního úkonu vstoupila v platnost 1. 8. 1998, kdy byl přijat zákon o rodině.

Vývoj počtu rozvodů v Libereckém kraji od roku 1960

Vývoj indexu rozvedovosti v Libereckém kraji od roku 1960

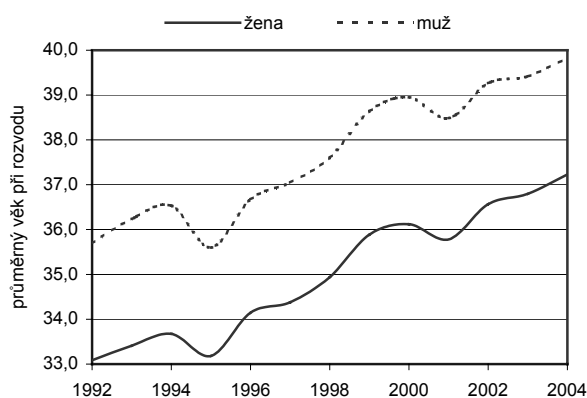

Všechny tyto zákonné úpravy měly jistý vliv na vývoj rozvedovosti jak v České republice tak i v Libereckém kraji. Počet rozvodů i ukazatel počet rozvodů na 1 000 obyvatel zřetelně stoupal. Od roku 1960 do roku 1998 vrostl počet rozvodů o 947. Hodnota ukazatele počet rozvodů na 1 000 obyvatel vzrostla ve stejném období z 1,7 ‰ na 3,8 ‰. Zákon o rodině, přijatý v roce 1998, způsobil výrazný pokles počtu rozvodů, který se projevil v roce 1999 a který je zřetelný i v přepočtu počtu rozvodů na 1 000 obyvatel. Již v roce 2000 se úroveň rozvedovosti opět zvýšila.

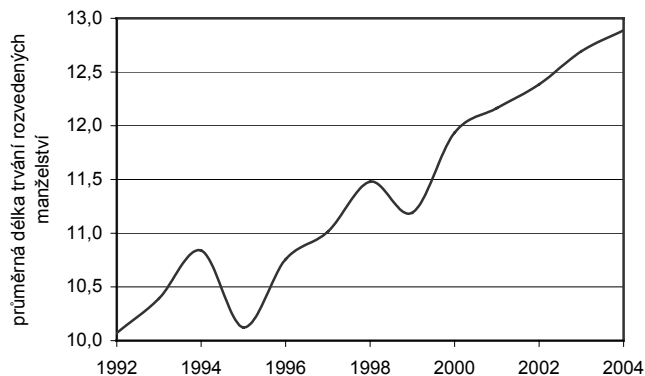
Zajímavým ukazatelem rozvedovosti je rozvodový index, neboli počet rozvodů na 100 sňatků. Z vývoje tohoto indexu je patrné, že i tento ukazatel za sledované období, tedy od roku 1960, téměř nepřetržitě stoupá. Z hodnoty 22,3 rozvodů na 100 sňatků v roce 1960 vzrostl rozvodový index na 65,1 v roce 2004. Nevýhodou tohoto ukazatele je jeho vztažení na sňatky uzavřené v roce rozvodu.

O vývoji úrovně rozvedovosti v Libereckém kraji vypovídá i měnící se struktura obyvatelstva podle pohlaví, věku a rodinného stavu, která zřetelně ukazuje, že mezi roky 1980 a 2001 vzrostl počet rozvedených v populaci starších 15 let v Libereckém kraji z 6,5 % na 11,4 %.

Průměrný věk při rozvodu v Libereckém kraji od roku 1992

Průměrná délka trvání rozvedených manželství v Libereckém kraji od roku 1992

Tab. 18. Rozvody podle příčiny rozvratu manželství (v %)

	Příčina rozvratu manželství na straně muže				Příčina rozvratu manželství na straně ženy			
	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004
Neuvážený sňatek	6,4	4,3	1,9	1,8	6,4	4,3	2,0	1,9
Alkoholismus	10,6	7,2	4,2	2,5	1,1	0,5	0,2	0,5
Nevěra	15,2	12,7	8,5	6,3	15,1	8,5	5,7	4,5
Nezájem o rodinu	7,4	6,8	4,1	4,0	2,8	2,0	1,5	0,8
Zlé nakládání, trestný čin	2,5	1,8	1,1	0,7	0,4	0,1	-	-
Rozdíl povah, názorů a zájmů	34,4	52,3	62,9	37,0	34,4	52,7	63,1	39,1
Zdravotní důvody	1,2	0,1	0,4	0,2	1,7	0,3	0,2	0,3
Sexuální neshody	2,8	1,4	0,5	0,3	2,8	1,2	0,5	0,1
Ostatní příčiny	12,5	12,2	15,7	45,7	11,1	22,9	18,7	46,3
Soud nezjistil zavinění	7,0	1,3	0,8	1,5	24,2	7,3	8,1	6,5

S využitím údajů ze statistiky obyvatelstva po roce 1991 lze vypočítat i vybrané analytické ukazatele rozvodovosti, které lépe vystihují úroveň a strukturu rozvodovosti. Od roku 1992 do současnosti se průměrná délka trvání rozvedených manželství prodloužila z 10,1 let na 12,9 let. Zřetelně se zvýšil podíl rozvedených manželství po 15 letech společného soužití, naopak se snížil podíl rozvedených manželství do 10 let od sňatku.

Průměrný věk rozvádějících se v průběhu sledovaného období

také zaznamenal zřetelný nárůst. Tento nárůst souvisí se zvýšením průměrného věku snoubenců při sňatku. Průměrný věk rozvádějících se žen mezi roky 1992 až 2004 vzrostl z 33,1 let na 37,2 let a mužů z 35,7 let na 39,8 let.

Statistika rozvodovosti eviduje i rozvodová řízení, které neskončila rozvodem manželství. Z 1 685 rozvodových řízení v roce 2004 bylo rozvedeno 87,1 % manželství, usmířením manželů skončilo 165 žádostí a šest jich bylo zamítnuto. Přes padesát procent rozvodů připadají na rozvedená manželství se závislými dětmi. Z nich pak více než polovina rozvádějících se manželství měla pouze jedno závislé dítě.

Základní trendy vývoje rozvodovosti v Libereckém kraji:

- stálý růst počtu rozvodů,
- pokles úrovně rozvodovosti v roce 1999 v reakci na přijetí zákona o rodině. Pokles vystřídal v roce 2000 opětovné zvýšení počtu rozvodů,
- výrazný růst podílu rozvedených v populaci obyvatel starších 15 let,
- prodlužování délky trvání rozvedených manželství a zvyšování průměrného věku rozvádějících se.

Tab. 19. Rozvodová řízení v Libereckém kraji

	1992	1995	2000	2004
Ukončená rozvodová řízení	2 076	1 837	1 552	1 685
v tom navrhovatel:				
muž	640	552	476	531
žena	1 436	1 285	1 076	1 154
Způsob ukončení řízení				
zamítnutí	15	9	5	6
usmíření	418	279	208	165
jiné rozhodnutí	40	28	32	46
rozvodem	1 603	1 521	1 307	1 468
1. rozvod				
muže	1 277	1 238	974	1 134
ženy	1 289	1 199	1 004	1 146
Rozvedená manželství s nezletilými dětmi	1 179	1 100	817	930
v tom (v %):				
1	56,3	58,4	59,6	56,6
2	36,6	35,3	35,5	37,7
3 a více	7,0	6,4	4,9	5,7

7.1. ROZVODOVOST V OKRESECH KRAJE

Ve všech okresech Libereckého kraje vykazuje vývoj úrovně rozvodovosti obdobné trendy jako v celém kraji. V průběhu celého období od roku 1960 vykazoval nejnižší hodnoty ukazatele počet rozvodů na 1 000 obyvatel okres Semily. Tuto skutečnost způsobilo jednak věkové složení obyvatel tohoto okresu – relativně nižší podíl obyvatel v reprodukčním věku než v ostatních okresech kraje, jednak vyšší zastoupení věřícího obyvatelstva. Od roku 1990 nejvyšších hodnot uvedeného ukazatele dosahoval okres Česká Lípa. Tedy okres s příznivou věkovou strukturou, vysokým podílem žen v reprodukčním věku a s nízkým podílem věřícího obyvatelstva.

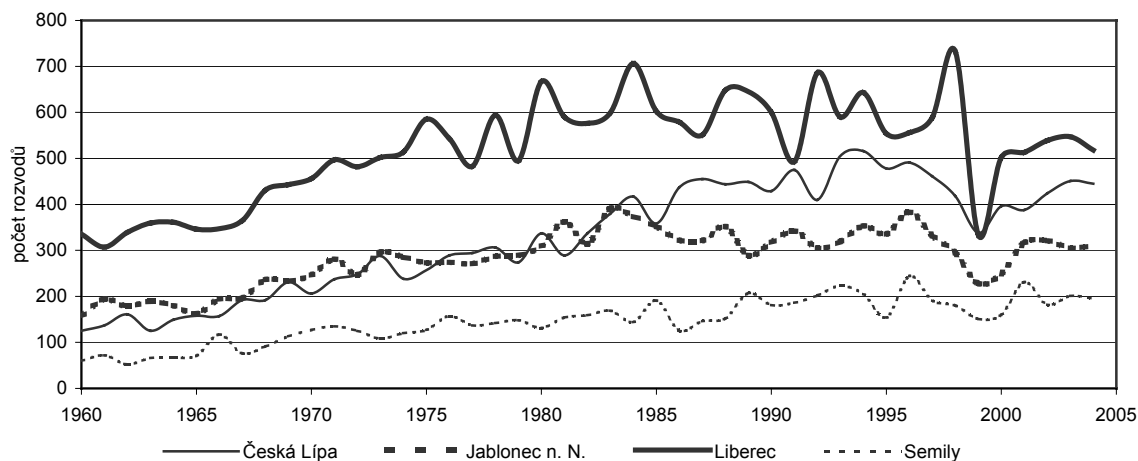
Ukazatel index rozvodovosti (počet rozvodů na 100 sňatků) ovlivňuje nejen vývoj rozvodovosti, ale i vývoj sňatečnosti. V souvislosti s poklesem počtu uzavřených sňatků a nárůstem počtu rozvodů po roce 1990 hodnota tohoto ukazatele vzrostla. V roce 1999, ale i v roce 2000, jeho výslednou sníženou hodnotu ovlivnil nově přijatý zákon o rodině. V dalších letech se však projevilo opětovné zvýšení výsledných hodnot tohoto ukazatele. V souvislosti s nízkým počtem uzavřených manželství a s vysokým počtem rozvodů index rozvodovosti v roce 2004 činil v okrese Česká Lípa a Jablonec nad Nisou 80,6, v okrese Liberec 56,9 a v okrese Semily 55,6 rozvodů na 100 sňatků.

Tab. 20. Vývoj základních ukazatelů rozvodovosti v Libereckém kraji a jeho okresech

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2004
Rozvody										
Liberecký kraj	677	737	1 035	1 242	1 444	1 503	1 527	1 521	1 307	1 468
v tom okresy:										
Česká Lípa	125	158	206	257	337	358	429	478	396	445
Jablonec n. N.	157	162	246	273	309	352	317	335	249	310
Liberec	335	346	456	585	667	602	600	554	502	518
Semily	60	71	127	127	131	191	181	154	160	195
Rozvody na 1 000 obyvatel										
Liberecký kraj	1,7	1,9	2,7	3,2	3,5	3,6	3,6	3,5	3,0	3,4
v tom okresy:										
Česká Lípa	1,5	2,0	2,6	3,2	3,8	3,7	4,2	4,6	3,7	4,2
Jablonec n. N.	1,7	2,0	3,0	3,2	3,5	3,9	3,5	3,8	2,8	3,5
Liberec	2,3	2,4	3,2	3,9	4,3	3,8	3,7	3,5	3,1	3,3
Semily	0,8	0,9	1,7	1,7	1,7	2,5	2,4	2,0	2,1	2,6
Index rozvodovosti										
Liberecký kraj	22,3	22,0	26,5	31,5	48,1	43,3	38,7	65,8	53,2	65,1
v tom okresy:										
Česká Lípa	18,7	20,6	23,6	30,6	46,7	40,5	43,3	76,0	62,7	80,6
Jablonec n. N.	23,8	22,9	30,9	33,0	49,2	50,5	38,3	71,7	51,3	80,6
Liberec	30,1	27,2	28,4	36,0	59,1	44,2	40,8	65,3	51,9	56,9
Semily	10,1	11,7	20,2	19,7	24,9	36,3	27,7	42,0	42,8	55,6

Průměrný věk rozvádějících se vzrůstá ve všech okresech kraje. Zvýšení rozvodového věku způsobila i změna společenského chování obyvatelstva, která se projevila mimo jiné odkládáním sňatku do vyššího věku. Průměrná délka trvání rozvedených manželství vzrostla mezi roky 1992 a 2004 ve všech čtyřech okresech kraje. V roce 2004 tak dosáhla délka rozvedených manželství v okrese Semily 13,7 let (nejvyšší nárůst – 3,8 let), v okrese Liberec 13,0 let, v okrese Jablonec nad Nisou 12,8 let (nejnižší nárůst – 2,5 let) a v okrese Česká Lípa 12,5 let. I když v okrese Jablonec nad Nisou byla zjištěna druhá nejkratší délka rozvedených manželství v tomto roce, průměrná délka rozvedených manželství ve městě Jablonec nad Nisou činila 13,5 let.

Vývoj počtu rozvodů v okresech Libereckého kraje od roku 1960

Tab. 21. Průměrný věk ženy a muže při rozvodu a průměrná délka trvání rozvedených manželství v Libereckém kraji, jeho okresech a vybraných městech

	Průměrný věk ženy a muže při rozvodu								Průměrná délka trvání rozvedených manželství			
	žena				muž				1992	1995	2000	2004
	1992	1995	2000	2004	1992	1995	2000	2004				
Liberecký kraj	33,1	33,2	36,1	37,2	35,7	35,6	38,9	39,8	10,1	10,1	11,9	12,9
v tom okrese:												
Česká Lípa	32,6	32,5	35,7	37,0	35,1	34,9	38,6	39,7	9,6	9,7	10,9	12,5
Jablonec n. N.	33,4	33,3	35,6	37,2	36,1	35,4	39,0	39,5	10,3	9,8	11,8	12,8
Liberec	33,4	33,5	36,7	37,7	36,1	36,0	39,3	40,2	10,3	10,4	12,4	13,0
Semily	32,5	33,8	36,0	36,7	35,0	36,9	38,6	39,8	9,8	11,2	13,1	13,7
Vybraná města												
Česká Lípa	.	33,3	35,5	36,9	.	35,4	38,6	39,3	.	9,8	10,6	12,1
Jablonec n. N.	.	33,4	36,2	37,4	.	35,3	39,5	40,2	.	9,8	12,0	13,5
Liberec	.	33,9	37,0	37,8	.	36,3	39,7	40,5	.	10,4	12,4	12,8

7.2. ROZVODOVOST VE SPRÁVNÍCH OBVEDECH OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

Úroveň rozvodovosti ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje s ohledem na dostupnost statistických dat můžeme sledovat až od roku 1991. I v těchto malých územních celcích je zřetelně patrný nárůst úrovně rozvodovosti s výjimkou roku 1999 a 2000, který byl způsoben nejen dostupností rozvodu jako právního aktu, ale i změnou společenského vnímání instituce manželství.

Tab. 22. Vývoj základních ukazatelů rozvodovosti v SO ORP Libereckého kraje

	Rozvody				Rozvody na 1000 obyvatel				Index rozvodovosti			
	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004
Česká Lípa	356	361	299	337	4,9	4,8	3,9	4,4	63,3	79,2	62,0	83,2
Frydlant	59	81	55	76	2,5	3,4	2,3	3,1	30,3	62,8	41,0	63,3
Jablonec n. N.	238	232	173	199	4,5	4,3	3,2	3,8	64,7	85,0	60,3	65,7
Jilemnice	50	38	40	54	2,2	1,6	1,7	2,4	34,5	33,0	29,2	60,0
Liberec	430	472	449	439	3,2	3,5	3,3	3,3	40,6	65,4	53,8	56,2
Nový Bor	112	102	84	92	4,5	4,0	3,2	3,6	60,2	69,4	64,1	69,7
Semily	66	57	55	74	2,4	2,1	2,0	2,8	37,7	43,8	47,8	61,2
Tanvald	77	83	57	75	3,5	3,8	2,6	3,4	54,2	65,4	46,0	76,5
Turnov	78	68	75	90	2,5	2,2	2,4	2,9	39,6	46,6	53,6	53,6
Železný Brod	30	27	20	32	2,4	2,2	1,7	2,7	38,0	40,9	27,0	88,9

8. PORODNOST

Poválečné období bylo v České republice charakteristické zvýšenou porodností, která kompenzovala její snížení v období války. Zvýšení počtu narozených dětí bylo i odrazem výzvy k vytváření nového života. Úroveň plodnosti byla v Libereckém kraji ovlivněna jeho polohou. Většina území kraje byla po válce znovu osídlena, vracely se rodiny, které byly nuceny odejít z pohraničí na počátku války, a přicházeli noví, především mladí dosídlenci.

Československá populační politika byla výrazně formulována jako pronatalitní s cílem dosažení zvýšení nebo alespoň zpomalení poklesu úrovně porodnosti. K jejímu zabezpečení byla přijímána mnohá usnesení vlády, zaměřená na zvyšování pomoci rodinám s dětmi, prodlužování mateřské dovolené, zlepšování podmínek zaměstnávání žen, rozšiřování sítě jeslí, mateřských škol a školních družin atd. Tuto politiku ovlivnil i významný politický faktor nedostatečného osídlení rozsáhlého pohraničního území po odsunu Němců a také skutečnost, že republika ročně ztrácela zahraniční migrací více než 10 tisíc převážně mladších osob.

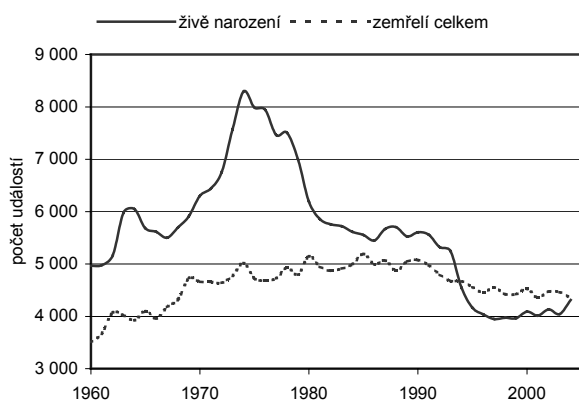
Tab. 23. Základní ukazatele porodnosti v Libereckém kraji

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2004
Narození celkem	5 010	5 721	6 352	8 036	6 224	5 585	5 616	4 182	4 099	4 321
z toho:										
živě	4 966	5 682	6 302	7 989	6 194	5 553	5 607	4 166	4 090	4 312
mrtvě	44	39	50	47	30	32	9	16	9	9
Narození celkem na 1 000 obyvatel	12,5	14,9	16,7	20,4	15,2	13,2	13,1	9,8	9,6	10,1
Živě narození na 1 000 obyvatel	12,3	14,8	16,5	20,3	15,1	13,1	13,1	9,7	9,5	10,1
Mrtvorozenost	8,8	6,8	7,9	5,8	4,8	5,7	1,6	3,8	2,2	2,1
Živě narození mimo manželství ¹⁾	388	450	516	543	519	580	626	956	1 171	1 553
Živě narození mimo manželství na 100 živě narozených (v %) ¹⁾	7,7	7,9	8,1	6,8	8,3	10,4	11,1	22,9	28,6	36,0

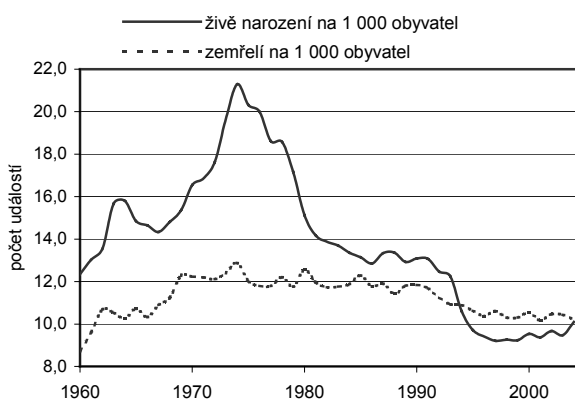
¹⁾ do roku 1990 narození mimo manželství na 100 narozených celkem

Příslib populační politiky na prodloužení mateřské dovolené vyvolal v letech 1963 – 1965 krátkodobý vzestup úrovně porodnosti. Většina propopulačních opatření se však realizovala až rokem 1971, začalo tak období zvýšené reprodukce žen trvající téměř celá sedmdesátá léta. Tento babyboom však nebyl vyvolán pouze propopulačně orientovanými opatřeními sociální politiky, ale i skutečností, že v těchto letech byly v období své nejvyšší plodnosti silné ročníky narozené v době poválečného období zvýšené reprodukce žen.

Vývoj počtu živě narozených a zemřelých v Libereckém kraji od roku 1960

Vývoj počtu živě narozených a zemřelých na 1 000 obyvatel Libereckého kraje

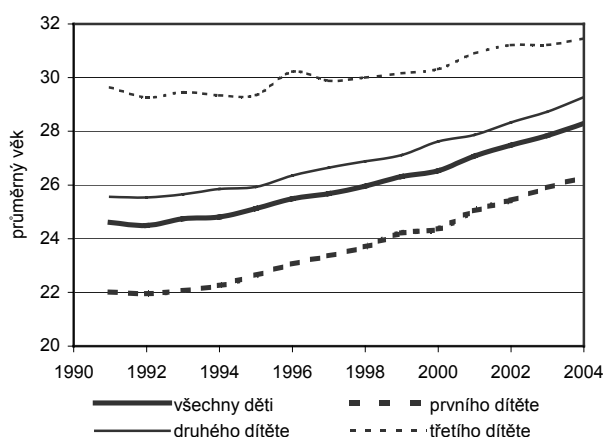
Jak již bylo mnohokrát zmíněno, politické změny v roce 1989 s sebou přinesly velké změny populačního chování obyvatelstva. Nejzřetelnější charakteristikou tohoto období bylo výrazné snížení počtu narozených dětí. Od roku 1994 byl počet živě narozených převyšován počtem zemřelých, Liberecký kraj tak vykazoval úbytek počtu obyvatel přirozenou měnou. Od počátku devadesátých let začala v kraji prudce klesat i úroveň ukazatele počet živě narozených na 1 000 obyvatel. Tento ukazatel je často používán a označován jako hrubá míra porodnosti. Nebere však v úvahu věkovou strukturu sledované populace, která se v průběhu let

mění a při srovnání úrovně porodnosti mezi jednotlivými územními celky může právě věková struktura jeho výslednou hodnotu výrazně ovlivnit. Současně tento ukazatel vztahuje počet událostí na všechny osoby v populaci a nejen na ženy v reprodukčním věku. Tento typ ukazatelů, které jsou označovány jako hrubé míry, však byl a je velmi správně používán pro sledování demografických procesů v historii. Do období velkých demografických změn, kterým se říká „Demografická revoluce“, byla věková struktura populací téměř stabilní, a proto věkové složení tento ukazatel příliš nezkreslovalo. Demografická revoluce přišla do různých zemí v různou dobu a měla několik možných průběhů. Byla následkem průmyslového rozvoje a na jejím konci došlo v populaci dané země k velmi výraznému snížení úrovně porodnosti i úmrtnosti.

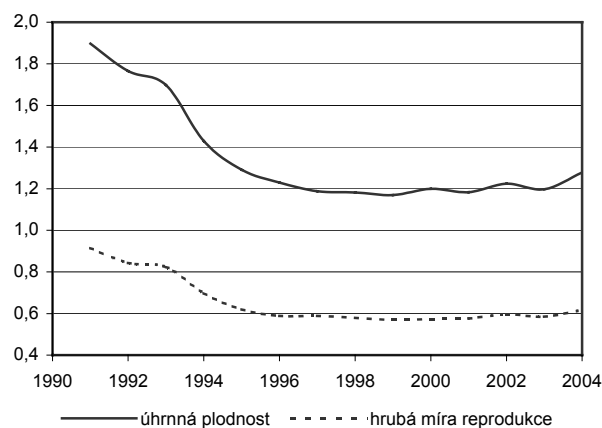
Tab. 24. Ukazatele porodnosti v Libereckém kraji

	1991	1995	2000	2004		1991	1995	2000	2004
Živé narození celkem	5 561	4 166	4 090	4 312	Míry plodnosti na 1 000 žen podle věkových skupin				
v tom:					do 19	47,2	28,0	17,8	13,9
chlapci	2 877	2 163	2 134	2 228	20 - 24	169,3	101,1	77,8	55,7
děvčata	2 684	2 003	1 956	2 084	25 - 29	101,3	78,6	86,5	100,3
					30 - 34	38,3	35,4	44,3	64,4
Živé narození podle rodinného stavu matky (v %)					35 - 39	13,8	11,2	13,3	21,8
svobodné	9,4	16,8	22,2	28,8	40 a více	2,1	1,8	2,3	3,0
vdané	87,2	77,1	71,4	64,0	Úhrnná plodnost	1,897	1,290	1,200	1,278
rozvedené	3,1	5,8	5,9	6,7	Hrubá míra reprodukce	0,915	0,620	0,574	0,617
ovdovělé	0,3	0,4	0,5	0,5	Čistá míra reprodukce			0,568	0,612
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	24,6	25,1	26,5	28,3	Živé narození mimo manželství v % z živě narozených	714	956	1 171	1 553
z toho:						12,8	22,9	28,6	36,0
prvního dítěte	22,0	22,6	24,4	26,3	Živé narození v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	1 473	872	711	456
druhého dítěte	25,6	25,9	27,6	29,3	v % z živě narozených v manželství	26,5	20,9	17,4	10,6
třetího dítěte	29,6	29,3	30,3	31,5	Živé narození do 2500 g v % z živě narozených	332	285	260	316
Počet porodů						6,0	6,8	6,4	7,3
dvojčat	56	54	64	64					
trojčat	-	1	-	-					
čtyřčat	-	-	-	-					

Průměrný věk matky při narození dítěte v Libereckém kraji od roku 1991

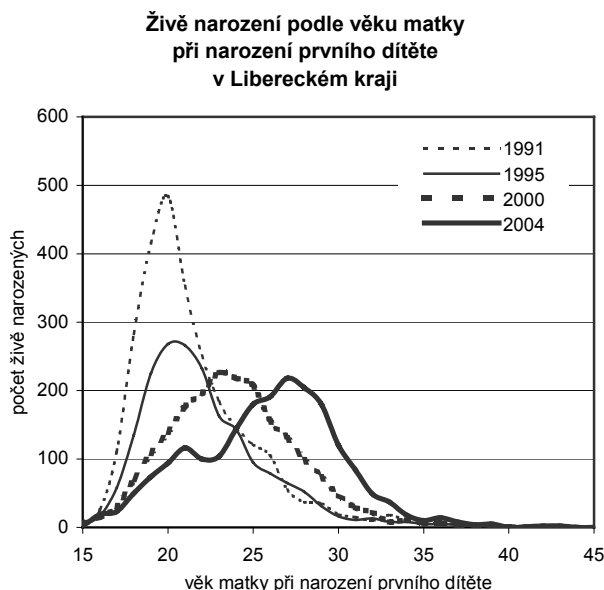
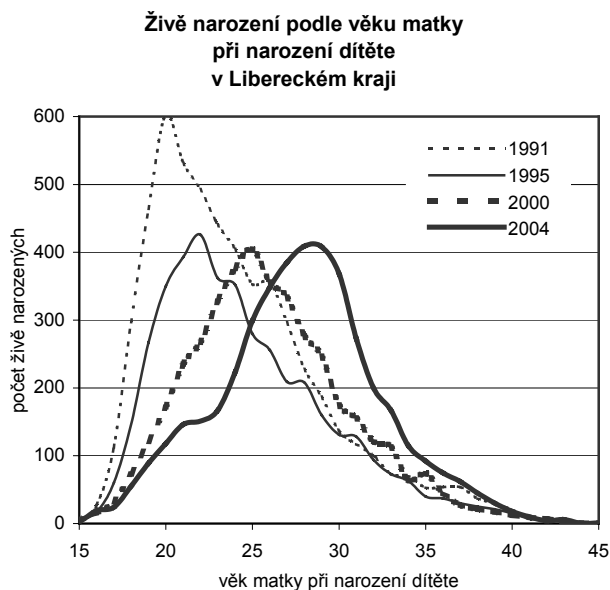

Úhrnná plodnost a hrubá míra reprodukce v Libereckém kraji od roku 1991

Spolu s poklesem plodnosti v Libereckém kraji a současně v celé republice se projevil v posledním desetiletí trend odkládání narození dítěte. Získání vyššího vzdělání a určité pracovní praxe, dosažení profesionální kariéry a v neposlední řadě možnost cestování a získávání zkušeností v zahraničí se po politických změnách staly významnými faktory pro budoucí život člověka. Tento trend způsobila i změna ekonomické situace v zemi v roce 1989. Nalezení a udržení odpovídajícího zaměstnání není pro člověka snadnou záležitostí,

stejně tak řešení bytové otázky je v současnosti složitým problémem. S tím souvisí i zcela subjektivní otázka finančních prostředků a příjmů jedince.

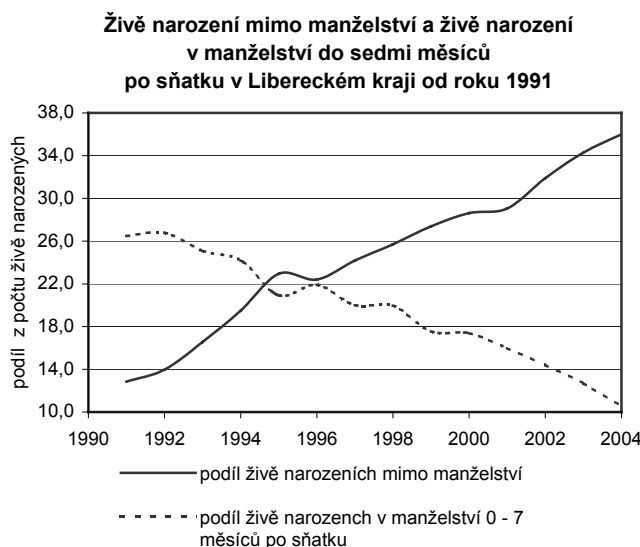

Změny v úrovni porodnosti výstižně ukazuje vývoj měr plodnosti podle věku matky. Tento ukazatel vyjadřuje počet živě narozených dětí ženám v daném věku na 1 000 žen daného věku. Na jeho vývoji lze pozorovat nejen snižování počtu narozených dětí v období mezi posledními dvěma sčítáními, ale především odkládání narození dítěte do vyššího věku matky. Nejvýrazněji od roku 1991 klesla míra plodnosti žen ve věkové skupině 20 – 24 let. Tato věková skupina byla ještě na počátku devadesátých let věkem, kdy se ženám rodilo nejvíce dětí. Ke snížení měr plodnosti zřetelně došlo i v nejmladší reprodukční věkové skupině do 19 let a ve věkové skupině 25 – 29 let. Právě do věkové skupiny 25 – 29 let se do roku 2004 posunul průměrný věk matky při narození dítěte.

Průměrný věk matky při narození dítěte se od roku 1991 do 2004 zvýšil o 3,7 let na 28,3 let. Průměrný věk matky při narození prvního dítěte vzrostl za stejné časové období o 4,3 roky, při narození druhého dítěte o 3,7 let a třetího o 1,8 let. Trend zvyšování průměrného věku matky a současně odkládání narození dítěte do vyššího věku v Libereckém kraji charakterizuje graf vývoje plodnosti podle věku matky. Křivka počtu narozených podle věku matky výrazně změnila svůj tvar. V průběhu sledovaného období se zřetelně zploštila a její vrchol se posunul doprava.

Nejvýstižnějším demografickým ukazatelem popisujícím úroveň porodnosti je úhrnná plodnost, která vyjadřuje počet živě narozených dětí připadajících na 1 ženu, pokud by po celé její reprodukční období zůstala plodnost stejná jako v daném roce. Představuje průměrný počet dětí narozených jedné ženě ve věku 15-49 let. Úhrnná plodnost měří intenzitu plodnosti ve fiktivní generaci žen, jejíž řád plodnosti je složen z reálných měr plodnosti 35 generací žen. Nejmenší územní jednotkou, za kterou je ukazatel úhrnné plodnosti publikován, je kraj. Úhrnná plodnost se v Libereckém kraji od roku 1991 snížila z 1,90 na 1,28 „dětí na jednu ženu v reprodukčním období“ v roce 2004. V první polovině devadesátých let došlo k jejímu prudkému snížení, od roku 1995 se úhrnná plodnost drží na velmi nízkých hodnotách. Pro zachování reprodukce v populaci, která by plynule nahrazovala předešlé generace, by úroveň úhrnné plodnosti s přihlédnutím na úmrtnost měla činit 2,1 "dětí na jednu ženu v reprodukčním období".

Vynásobením ukazatele úhrnná plodnost podílem děvčat při narození lze získat demografický ukazatel hrubá míra reprodukce. Vyjadřuje průměrný počet dívek narozených jedné ženě za neexistence úmrtnosti. Můžeme říci, že při hrubé míře reprodukce, která je větší než 1, je zajištěna reprodukce dané generace. Zohledníme-li navíc

ještě úmrtnost v populaci, získáme ukazatel čistá míra reprodukce, který vystihuje, kolik děvčat se narodí jedné ženě a dožijí se věku své matky v době svého narození. Bude-li čistá míra reprodukce větší než 1, populace se bude zvětšovat. Vývoj ukazatelů úhrnná plodnost, hrubá a čistá míra reprodukce v Libereckém kraji zřetelně popisuje pokles úrovně porodnosti. Hrubá míra reprodukce v roce 1991 dosahovala hodnoty 0,915, v dalších pěti letech prudce klesala a v roce 2004 činila 0,617. Čistá míra reprodukce v Libereckém kraji v roce 2004 odpovídala hodnotě 0,612.

V souvislosti se změnou společenského chování obyvatel se změnila i struktura narozených dětí podle rodinného stavu matky. Výrazně se zvýšil podíl dětí narozených svobodným matkám (z 9,4 % v roce 1991 na 28,8 % v roce 2004) i podíl narozených rozvedeným ženám (z 3,1 % v roce 1991 na 6,7 % v roce 2004). Tento trend se projevil i ve vývoji ukazatele počet živě narozených mimo manželství na 100 živě narozených. Jeho úroveň rapidně stoupla. Ještě v roce 1991 se mimo manželství živě narodilo jen 12,8 % dětí. Do roku 2004 hodnota tohoto ukazatele vzrostla na 36,0 %. Podíl živě narozených v manželství do sedmi měsíců po sňatku naopak dynamicky klesl. Snížil se z 26,5 % v roce 1991 na 10,6 % v roce 2004. Oba dva tyto ukazatele dobře charakterizují změnu postoje obyvatelstva k instituci manželství. Pro neseznané partnery již očekávání narození dítěte neznamena nezbytně uzavřít sňatek. Neznamena to však, že tito partneři do manželství nikdy nevstoupí. Vývoj narozených podle pořadí narození dítěte a podle rodinného stavu matky ukazuje, že vdané ženy mívají zpravidla více dětí.

Tab. 25. Narození podle pořadí narození dítěte v Libereckém kraji

Pořadí narození	Narození celkem (v %)				Narození v manželství (v %)				Narození mimo manželství (v %)			
	1992	1995	2000	2004	1992	1995	2000	2004	1992	1995	2000	2004
1.	49,0	45,8	48,6	47,7	47,1	42,3	44,5	40,2	60,8	57,4	58,9	61,0
2.	35,4	37,7	36,2	36,8	37,8	41,7	40,9	43,3	20,4	24,3	24,4	25,4
3.	11,1	11,2	10,6	11,0	10,9	11,1	10,6	12,2	12,0	11,3	10,6	8,8
4. a další	4,5	5,3	4,6	4,5	4,2	4,8	3,9	4,3	6,9	6,9	6,1	4,8

Jiný pohled na vývoj úrovně plodnosti v Libereckém kraji umožňují výsledky sčítání lidu, domů a bytů. Na jejich základě je možné detailnější hodnocení plodnosti podle rodinného stavu, počtu dětí narozených jedné ženě, náboženského vyznání a také například nejvyššího dokončeného vzdělání matky.

Svobodné ženy ve věku od 15 let vykázaly k 1. 3. 2001 na tisíc těchto žen 216 živě narozených dětí, vdané ženy měly k tomuto datu 1 966 dětí na tisíc vdaných žen a rozvedené či ovdovělé ženy přiznaly 2 108 dětí na tisíc takovýchto žen. Je zřejmé, že největší podíl bezdětných žen starších 15 let tvořily svobodné ženy. Ze svobodných žen ve věku nad 15 let bylo 67,8 % bezdětných, 9,1 % mělo jedno dítě, 2,3 % dvě děti a 1,0 % 3 a více dětí. Velmi odlišnou strukturu podle počtu narozených dětí vykazovaly ženy vdané, rozvedené či ovdovělé. Ke dni sčítání mělo jedno dítě 20,5 % vdaných žen, dvě děti 53,2 %, tři děti 15,5 % a čtyři a více dětí 4,4 % vdaných žen. Bezdětných bylo pouze 4,6 % vdaných žen. Z rozvedených a ovdovělých žen neuvedlo ve sčítacím formuláři v roce 2001 4,6 % žádné dítě, 22,4 % přiznalo jedno dítě, 43,2 % dvě děti, 18,1 % tři děti a 9,1 % čtyři a více dětí.

Z výsledků sčítání k 1. 3. 2001 je také patrné, že průměrný počet narozených dětí na jednu vdanou ženu vzrůstá. V roce 1980 měla v průměru jedna vdaná žena v okrese Liberec 1,83 dítěte, v roce 1991 už 1,88 a při posledním sčítání 1,93 dítěte. V okrese Jablonec nad Nisou od roku 1980 do roku 2001 vzrostl počet dětí na jednu vdanou ženu z 1,77 na 1,91 dítěte. V okrese Semily stoupl z 1,89 na 2,02 a v okrese Česká Lípa z 1,98 na 2,03 dítěte. Pravděpodobnost narození druhého dítěte vdané ženě je velmi vysoká. Proto byl i větší počet dětí než jedno velmi často vykázan v době sčítání i u rozvedených a ovdovělých matek. Současně vzrůstá počet dětí narozených svobodným ženám. U nich však je pravděpodobnost narození druhého dítěte výrazně nízká. V populaci Libereckého kraje vzrůstá počet bezdětných žen.

Významnou charakteristikou úrovně plodnosti žen starších 15 let podle jejich vzdělanostní struktury je skutečnost, že ženám s vyšším vzděláním se rodí méně dětí než ženám s nižším vzděláním. Na tisíc žen se základním, neukončeným či nezjištěným vzděláním připadlo ke dni sčítání 1 856 dětí, naopak na tisíc žen s vysokoškolským vzděláním pouze 1 461 dětí. Z žen se základním, neukončeným či nezjištěným vzděláním starších 15 let nemělo žádné dítě 21,0 % žen, jedno dítě mělo 13,3 %, dvě děti 30 %, 3 děti 16,3 % a 9,6 % čtyři děti. Ženy se středním vzděláním starší 15 let přiznaly z 21,3 % jedno dítě, z 45,6 % dvě děti, z 14,5 % tři děti a z 3,9 % čtyři narozené děti. Žádné dítě nemělo 10,7 % těchto žen. Při tomto porovnání je zajímavé sledovat snižování podílu třetích a dalších dětí s rostoucím vzděláním matky. Z žen s úplným středním vzděláním mělo 20,4 % jedno dítě, 41,6 % dvě děti, 8,6 % 3 děti a 1,4 % čtyři děti a nakonec z žen s vysokoškolským vzděláním mělo 21,3 % jedno dítě, 45,3 % dvě děti, 7,8 % 3 děti a 1,1 % čtyři děti. Bez dětí bylo 22,7 % žen s úplným středním vzděláním a 20,3 % žen se vzděláním vysokoškolským.

Společensky uznávaným tvrzením je, že věřící ženy mají více dětí než ženy bez vyznání. Na tisíc věřících žen ve věku nad 15 let sečtených při posledním sčítání připadlo 1 982 dětí a na tisíc žen bez vyznání pouze 1 578 dětí. Podrobnější porovnání počtu dětí podle náboženského vyznání nás utvrzuje také v tom, že věřící mají častěji vícečetné rodiny. Z žen starších 15 let, které ve sčítacím formuláři uvedly víru, více než 11 % nemělo žádné dítě, 8,3 % mělo jedno dítě, 41,2 % dvě děti, 17 % tři děti a 8,2 % čtyři nebo více dětí. U žen bez vyznání byl zjištěn výrazně vyšší podíl žen starších 15 let bez dětí (20,8 %) a současně nižší podíl žen s dvěma a více dětmi. Ženy starší 15 let bez vyznání vykázaly k 1. 3. 2001 z 18,8 % jedno dítě, 39,4 % dvě děti, 11,6 % tři.

Základní trendy vývoje porodnosti v Libereckém kraji po roce 1990:

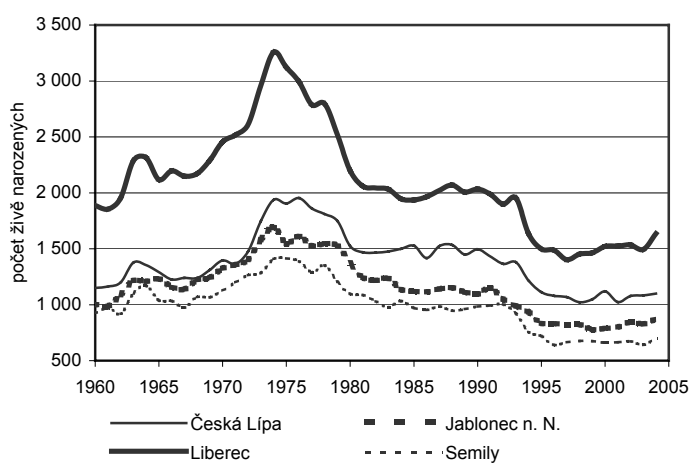
- snížení úrovně porodnosti na velmi nízkou úroveň,
- zvyšování průměrného věku matky při narození dítěte,
- změna struktury dětí podle rodinného stavu matky – pokles podílu živě narozených vdaným ženám,
- zvyšování podílu dětí narozených mimo manželství a současně snižování podílu dětí narozených v manželství do sedmi měsíců po svatbě,
- zvýšení podílu dobrovolně bezdětných žen v populaci.

8.1. PORODNOST V OKRESECH KRAJE

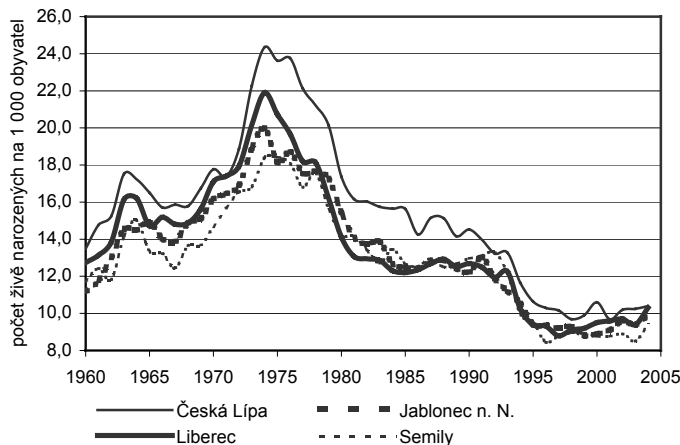
Vývoj porodnosti v jednotlivých okresech Libereckého kraje od roku 1960 vykazuje stejné trendy vývoje, které se však neprojevovaly vždy se stejnou intenzitou. Na vývoji počtu živě narozených i ukazatele počet živě narozených na 1 000 obyvatel je ve všech okresech patrný krátkodobý vzestup úrovně porodnosti v letech 1963 – 1965 vyvolaný nerealizovanými sliby populační politiky. Zřetelně je patrné výrazné zvýšení počtu narozených dětí v průběhu celého babyboomu v sedmdesátých letech a také prudké snížení porodnosti v první polovině devadesátých let, které bylo vyvoláno především změnou společenských hodnot. Rozdíly ve vývoji porodnosti v jednotlivých regionech způsobuje především různé věkové složení obyvatelstva a tedy odlišné procentuální zastoupení žen v reprodukčním věku. V souvislosti s rozdíly ve věkovém složení okresů se na vývoji ukazatele počet živě narozených na 1 000 obyvatel nejvýrazněji projeví obě dvě období zvýšené reprodukce v okrese Česká Lípa a nejméně v okrese Semily. Na počátku devadesátých let dosahovala úroveň tohoto ukazatele ve všech okresech kraje přibližně stejných hodnot a následující pokles úrovně porodnosti se pak projevil se stejnou intenzitou v celém kraji.

V průběhu let 1990 – 1995 se počet živě narozených dětí v souvislosti se změnami ve společenských a ekonomických hodnotách v celé republice snížil v Libereckém kraji o 25,7 %, v tom v okrese Jablonec nad Nisou o 23,7 %, v okrese Česká Lípa o 25,6 %,

Vývoj počtu živě narozených v okresech Libereckého kraje od roku 1960

Vývoj počtu živě narozených na 1 000 obyvatel v okresech Libereckého kraje od roku 1960

v okrese Liberec o 26,3 % a v okrese Semily o 26,8 %. Hodnota ukazatele počet živě narozených na 1 000 obyvatel pak v Libereckém kraji ve stejném období poklesla o 3,4 procentního bodu, nejvíce v okrese Česká Lípa (3,9 bodu) a nejméně v okrese Jablonec nad Nisou (2,8 bodu). Nejvyšších hodnot ukazatele počet živě narozených na 1 000 obyvatel v průběhu celého období po roce 1990 v souvislosti se svou příznivou věkovou strukturou vykazoval okres Česká Lípa, nejnižších pak okres s nejstarší věkovou strukturou v kraji – okres Semily. Po roce 1995 vývoj porodnosti ve všech okresech kraje stagnoval a počet živě narozených zůstával na nízkých hodnotách.

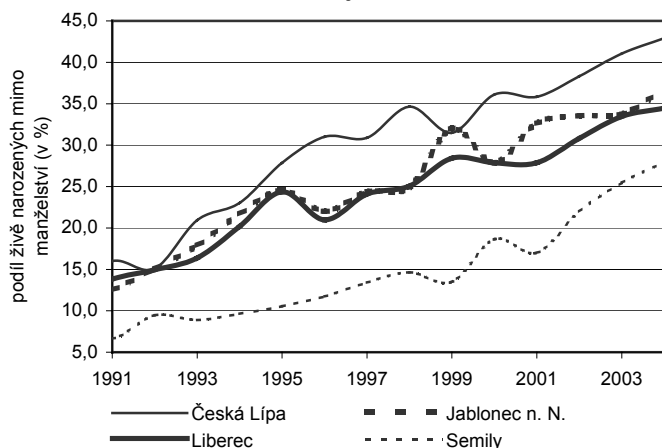
Tab. 26. Základní ukazatele porodnosti v okresech Libereckého kraje

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2004
Živě narození celkem										
Česká Lípa	1 149	1 291	1 395	1 905	1 525	1 527	1 496	1 113	1 119	1 100
Jablonec n. N.	1 004	1 233	1 325	1 547	1 374	1 120	1 095	835	789	874
Liberec	1 886	2 118	2 455	3 123	2 198	1 936	2 033	1 498	1 522	1 636
Semily	927	1 040	1 127	1 414	1 097	970	983	720	660	702
Živě narození na 1 000 obyvatel										
Česká Lípa	13,5	16,5	17,8	23,6	17,4	15,6	14,5	10,6	10,6	10,4
Jablonec n. N.	11,2	14,9	16,2	18,1	15,4	12,5	12,2	9,4	8,9	9,9
Liberec	12,7	14,7	17,1	20,7	14,1	12,2	12,7	9,4	9,5	10,3
Semily	11,7	13,3	14,7	18,4	14,2	12,7	13,0	9,5	8,8	9,4
Mrtvorozenost										
Česká Lípa	6,1	6,2	9,2	6,8	3,3	4,6	0,7	6,3	-	1,8
Jablonec n. N.	13,8	7,2	2,3	3,9	5,1	9,7	1,8	3,6	5,0	3,4
Liberec	10,0	6,6	9,3	5,7	7,2	5,6	2,0	3,3	3,3	1,2
Semily	4,3	7,6	9,7	7,0	1,8	3,1	2,0	1,4	-	2,8
Živě narození mimo manželství na 100 živě narozených (v %)¹⁾										
Česká Lípa	8,6	7,8	8,2	7,5	8,8	11,9	12,2	27,9	36,1	42,9
Jablonec n. N.	7,4	8,5	6,9	6,4	8,0	11,1	11,0	24,6	27,9	36,7
Liberec	9,8	9,9	10,2	7,7	9,4	10,8	11,8	24,4	27,9	34,5
Semily	3,0	3,1	4,9	4,1	5,9	6,3	8,3	10,6	18,6	27,9

¹⁾ do roku 1990 narození mimo manželství na 100 narozených celkem

Vývoj porodnosti, věkové složení obyvatel a úmrtnost obyvatelstva výrazně ovlivňují velikost přírůstku obyvatel přirozenou měnou v jednotlivých letech. Pouze okres Česká Lípa si zachoval v průběhu celého sledovaného období kladný přirozený přírůstek. Okres Liberec vykazoval kladný přírůstek obyvatel nepřetržitě až do roku 1994, kdy právě z důvodu snížení porodnosti počet zemřelých převýšil počet živě narozených. Kladného přirozeného přírůstku dosáhl okres Liberec opět až v roce 2004. V okrese Jablonec nad Nisou se udržel kladný přirozený přírůstek do roku 1993 a od tohoto roku lze v tomto okrese pozorovat úbytek počtu obyvatel přirozenou měnou. Vlivem věkového složení převýšil počet zemřelých počet živě narozených v okrese Semily již v roce 1980. Snížení porodnosti v první polovině devadesátých let vyvolalo další zvýšení přirozeného úbytku v tomto okrese.

Vývoj počtu živě narozených mimo manželství na 100 živě narozených v okresech Libereckého kraje od roku 1991

Změny v sociálním a ekonomickém chování obyvatel po roce 1990 lze v meziokresním srovnání pozorovat i na dalších ukazatelích charakterizujících úroveň porodnosti – podíl živě narozených dětí mimo manželství a průměrný věk při narození dítěte.

Výrazně vzrostl podíl živě narozených dětí narozených mimo manželství ve všech okresech kraje. Úroveň tohoto ukazatele je ovlivněna mimo jiné postojem obyvatel k instituci manželství. Především vývoj mimomanželské plodnosti v okrese Česká Lípa dokazuje, že očekávání narození dítěte nemusí být nezbytně důvodem k rychlému vstupu do manželství před narozením dítěte. Od roku 1991 do konce roku 2004 byl v uvedeném okrese vykázan nejvyšší nárůst podílu živě narozených dětí mimo manželství, a to

Tab. 27. Průměrný věk matky při narození dítěte v Libereckém kraji a jeho okresech a ve vybraných městech

	Celkem				z toho první dítě			
	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004
Liberecký kraj	24,6	25,1	26,5	28,3	22,0	22,6	24,4	26,3
v tom okresy:								
Česká Lípa	24,4	24,8	25,9	27,6	21,4	22,2	23,8	25,4
Jablonec n. N.	24,6	25,4	26,7	28,2	22,1	22,8	24,6	26,4
Liberec	24,8	25,2	26,7	28,5	22,3	22,8	24,6	26,6
Semily	24,7	25,2	26,8	28,7	22,2	22,9	24,6	26,7
Vybraná města								
Česká Lípa	.	25,4	26,2	27,9	.	22,6	23,9	25,7
Jablonec n. N.	.	25,9	27,2	28,5	.	23,2	24,9	26,6
Liberec	.	25,6	27,2	29,1	.	23,4	25,2	27,4

o 30,7 procentních bodů na 42,9 %. Jedním z možných důvodů tohoto vývoje je nízký podíl věřících obyvatel v tomto okrese. Naopak v okrese Semily, který při Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 vykázal nejvyšší podíl věřícího obyvatelstva z okresů Libereckého kraje a nejvyšší podíl rodáků, došlo k zvýšení podílu mimomanželské plodnosti mezi roky 1991 a 2004 pouze o 19,6 procentních bodů na 27,9 %.

Průměrný věk matky při narození dítěte se zvýšil mezi roky 1991 a 2004 v Libereckém kraji o 3,6 let na 28,3 let. Nejvíce se nárůst

průměrného věku matky projevil v okrese Semily (za uplynulé období se prodloužil o 4 roky) a v roce 2004 dosáhl 28,7 let. Průměrný věk matky při narození prvního dítěte vzrostl v Libereckém kraji ve sledovaném období dokonce o 4,3 let na 26,3 let. Největší nárůst se projevil opět v okrese Semily (o 4,5 let) a dosáhl 26,7 let. Průměrný věk matky při narození prvního dítěte i jakéhokoli dítěte je ve městech Liberec, Jablonec nad Nisou i Česká Lípa vyšší než v okresech, ve kterých se nacházejí.

8.2. PORODNOST VE SPRÁVNÍCH OBVODECH OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

Z vývoje počtu živě narozených a z vývoje ukazatele počet živě narozených na 1 000 obyvatel v jednotlivých správních obvodech obcí s rozšířenou působností je také patrné prudké snížení porodnosti v první polovině devadesátých let. Počet živě narozených se mezi roky 1991 a 1995 nejvíce snížil ve správním obvodu Semily (34,9 %) a Jablonec nad Nisou (31,9 %). K nejmenšímu snížení počtu živě narozených v tomto období došlo ve správních obvodech Jilemnice (9,2 %) a Tanvald (19,9 %). Toto snížení je patrné i z vývoje ukazatele počet živě narozených na 1 000 obyvatel. Tento ukazatel není již z mnohokrát vyřčených důvodů vhodný k porovnání úrovně porodnosti několika územních celků, ale pro vytvoření představy snížení intenzity sledovaného jevu v rámci jednoho územního celku je z hlediska obtížné dostupnosti dat dostačující. Nejvýrazněji se hodnota tohoto ukazatele snížila ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Semily (4,8 bodů) a nejméně ve správním obvodu Jilemnice (1,3 bodu).

Mezi roky 1995 a 2000 se počet živě narozených dále snížil v osmi z deseti správních obvodů Libereckého kraje. Nejzřetelněji se toto snížení projevilo ve správních obvodech Jilemnice (18,0 %) a Tanvald (9,4 %). Pouze ve správních obvodech Liberec a Nový Bor lze zaznamenat zvýšení počtu živě narozených. V prvně jmenovaném správním obvodu narostl počet živě narozených o 2,9 % a v druhém o 4,1 %.

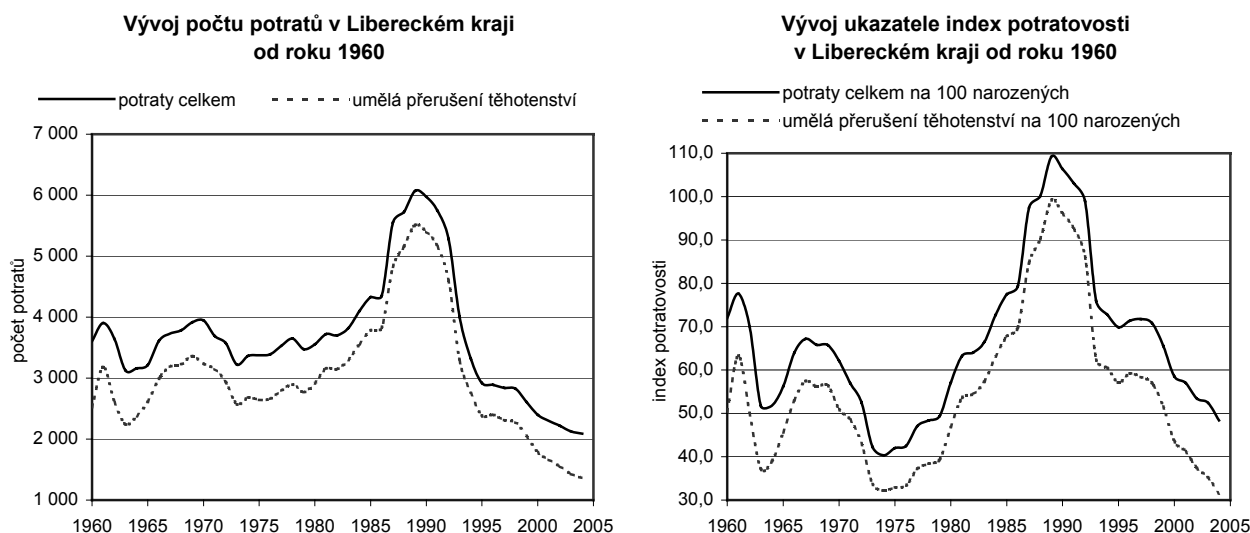
Při porovnání údajů o počtu živě narozených mezi roky 2000 a 2004 lze pozorovat pokles pouze ve dvou správních obvodech Libereckého kraje (SO ORP Tanvald – 14,7 % a Nový Bor – 9,3 %). V ostatních správních obvodech je patrné zvýšení počtu živě narozených. K zřetelně největšímu zvýšení došlo ve správních obvodech Železný Brod (26,4 %) a Jablonec nad Nisou (20,5 %).

Tab. 28. Vývoj základních ukazatelů porodnosti v SO ORP Libereckého kraje

	Živě narození				Živě narození na 1000 obyvatel			
	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004
Česká Lípa	1 083	833	830	836	14,8	11,1	10,9	11,0
Frydlant	349	271	262	264	14,8	11,3	10,8	10,9
Jablonec n. N.	709	483	469	565	13,3	9,0	8,8	10,7
Jilemnice	294	267	219	232	12,7	11,5	9,4	10,1
Liberec	1 624	1 213	1 263	1 363	12,0	9,0	9,4	10,2
Nový Bor	305	240	247	224	12,1	9,4	9,5	8,6
Semily	381	248	233	246	13,9	9,1	8,7	9,3
Tanvald	291	233	211	180	13,4	10,5	9,6	8,2
Turnov	384	280	265	287	12,5	9,1	8,6	9,2
Železný Brod	141	98	91	115	11,5	8,1	7,6	9,6

9. POTRATOVOST

Potratovost se stala sledovaným demografickým jevem až v souvislosti s přijetím zákona o umělém přerušení těhotenství v roce 1957. Ačkoli žadatelka o umělé přerušení musela v souladu s tímto zákonem předstoupit před interrupční komisi a od ní získat k interrupci souhlas, stal se potrat pro ženu legálním ukončením nechtěného těhotenství. Počet potratů v Libereckém kraji výrazně rostl od poloviny sedmdesátých let do konce let osmdesátých. Mezi roky 1980 a 1990 vzrostl v kraji o 68,2 % na 5 975 potratů v posledně jmenovaném roce.

Celkový počet potratů byl tvořen z největší části umělými přerušeními těhotenství, prováděnými na žádost ženy. Zbývající podíl připadá na samovolné potraty a potraty nezjištěného původu. Právě vývoj počtu umělých přerušení těhotenství ovlivňoval v průběhu celého sledovaného období úroveň celkové potratovosti. Z dlouhodobého pohledu se množství vykázaných samovolných potratů téměř výrazněji neměnilo. Vysoký počet umělých přerušení těhotenství dosahoval nepříznivě vysoké úrovně v souvislosti s nízkým rozšířením antikoncepčních prostředků a nízkým povědomím žen o této možnosti. Převážná většina interrupcí byla od počátku období prováděna vdaným ženám, a to v 70 – 80 % případů. Největší podíl umělých přerušení těhotenství byl u 25 až 29letých žen. V roce 1986 byly v souvislosti s dlouhodobou kritikou interrupční komise zrušeny. Žena tak získala plné právo si o osudu svého těhotenství rozhodovat sama. Došlo tak k rychlému nárůstu počtu interrupcí. V osmdesátých letech byl podíl počtu interrupcí u vdaných žen jen o 15 – 20 % větší než u nevdaných. Po přijetí nového zákona však intenzivně vzrostla úroveň umělé potratovosti nevdaných žen.

Od počátku devadesátých let se i přes prudké snížení porodnosti a relativně vysoký podíl žen ve věku od 20 do 30 let v populaci kraje celkový počet potratů výrazně snižoval. V porovnání let 1990 a 1995 došlo v Libereckém kraji k poklesu o 51,1 % na 2 922 a do roku 2004 jejich počet dosáhl 2 090 potratů. Tento vývoj nastal s rychlým vývojem antikoncepčních prostředků, se zlepšením jejich dostupnosti a rozšířením povědomí o nich.

Tab. 29. Základní ukazatele potratovosti v Libereckém kraji

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2004
Potraty	3 606	3 216	3 945	3 375	3 553	4 327	5 975	2 922	2 400	2 090
z toho:										
umělá přerušení těhotenství	2 522	2 608	3 235	2 644	2 913	3 785	5 399	2 387	1 786	1 362
Potraty na 1 000 obyvatel	9,0	8,4	10,4	8,6	8,7	10,2	13,9	6,8	5,6	4,9
z toho:										
umělá přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel	6,3	6,8	8,5	6,7	7,1	9,0	12,6	5,6	4,2	3,2
Potraty na 100 narozených	72,0	56,2	62,1	42,0	57,1	77,5	106,4	69,9	58,6	48,4
z toho:										
umělá přerušení těhotenství na 100 narozených	50,3	45,6	50,9	32,9	46,8	67,8	96,1	57,1	43,6	31,5

Pro hodnocení úrovně potratovosti jsou velmi často používány ukazatele počet potratů na 1 000 obyvatel a index potratovosti, který lze vypočítat jako počet potratů na 100 narozených dětí. Úroveň ukazatele počet potratů na 1 000 obyvatel se udržovala v Libereckém kraji od roku 1960 do roku 1985 v rozhraní od 8 ‰ do 10,5 ‰, po roce 1986 stoupala a maxima dosáhla v roce 1989, a to 14,2 ‰. Od počátku devadesátých let došlo k rychlému snižování výsledné hodnoty tohoto ukazatele a v roce 2004 se pohybovala na 4,9 ‰. Potratový index dosáhl svého minima v sedmdesátých letech v době zvýšené úrovně porodnosti. Svého

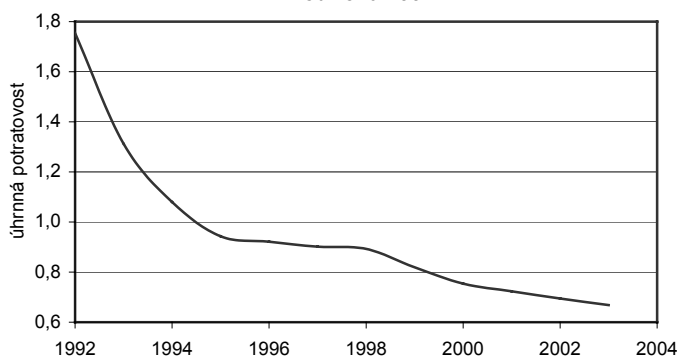
maxima dosáhl tento index v roce 1989, a to 109,2 potratů na 100 narozených dětí. V průběhu devadesátých let se hodnota tohoto ukazatele snižovala a do roku 2004 klesla na 48,4 potratů na 100 narozených.

Zdroje demografických dat po roce 1992 umožňují podrobnější hodnocení vývoje potratovosti i struktury potratů podle druhu, rodinného stavu a věku ženy v Libereckém kraji.

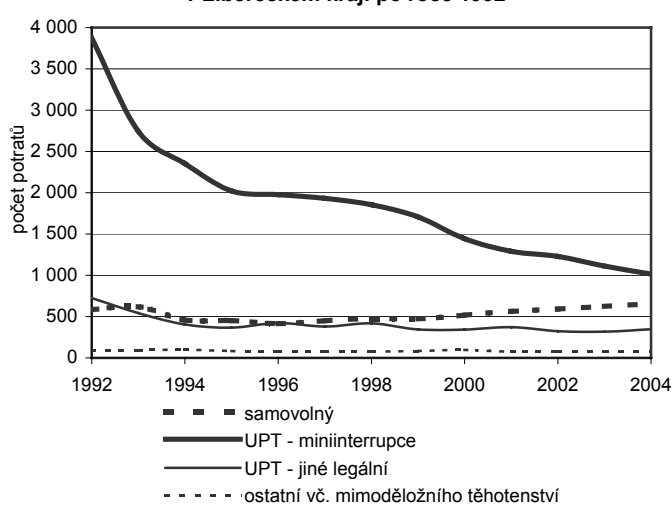
Nejvýstižnějším ukazatelem je úhrnná potratovost, která představuje počet potratů, který by připadal na každou ženu během celého jejího reprodukčního věku (15 – 49 let), pokud by se během tohoto období neměnily míry potratovosti žen podle věku a zůstaly na úrovni daného roku. Úroveň ukazatele úhrnná potratovost se od roku 1992 do roku 1995 velmi dynamicky snížila z 1,75 na 0,94 a do roku 2004 došlo k dalšímu poklesu na 0,67.

Po roce 1992 se počet vykázaných umělých přerušení těhotenství snížil z 4 600 na 1 362, tj. o 70,4 %, zatímco počet samovolných potratů vzrostl z 585 na 653. Struktura potratů podle druhu se tak výrazně změnila. Ještě v roce 1992 tvořila umělá přerušení těhotenství 87,1 % a samovolné potraty jen 11,1 % z celkového počtu uskutečněných potratů. V roce 2004 se toto složení změnilo na 65,2 % umělých přerušení těhotenství a 31,2 % samovolných potratů.

Úhrnná potratovost v Libereckém kraji od roku 1992

Vývoj počtu potratů podle druhu v Libereckém kraji po roce 1992

Tab. 30. Vybrané charakteristiky vývoje potratovosti v Libereckém kraji

	1992	1995	2000	2004		1992	1995	2000	2004
Potraty podle rodinného stavu ženy (v %)					Potraty podle druhu (v %)				
svobodné	21,2	26,4	34,4	37,6	samovolný	585	452	518	653
vdané	68,4	60,3	51,4	47,8	UPT - miniinterruptce	3 875	2 021	1 443	1 015
rozvedené	9,5	11,9	12,5	13,0	UPT - jiné legální	725	366	343	347
ovdovělé	0,9	0,9	0,6	0,4	ostatní vč. mimoděložního těhotenství	95	83	96	75
družky	x	0,3	0,5	0,5	Umělá přerušení těhotenství celkem	4 600	2 387	1 786	1 362
nezjistěno	-	0,2	0,5	0,6	v tom podle pořadí (v %):				
Potraty podle věku ženy (v %)					první	47,9	49,4	50,8	52,7
do 19	13,0	11,5	8,6	7,5	druhé	28,8	28,8	27,5	25,6
20 - 24	25,6	26,4	23,6	16,2	třetí a další	23,3	21,8	21,6	21,7
25 - 29	23,6	23,5	28,3	28,8	Umělá přerušení těhotenství ze zdravotních důvodů	547	468	284	256
30 - 34	17,2	18,4	19,3	25,7	z počtu UPT (v %)	11,9	19,6	15,9	18,8
35 - 39	14,1	12,6	14,2	15,0					
40 a více	6,4	7,6	6,0	6,8					

Ze statistik vyplývá, že ještě v roce 1992 tvořily 21,2 % potraty svobodných žen, 68,4 % vdaných žen a 9,5 % rozvedených žen. V souvislosti se změnou demografického chování obyvatel po roce 1990, která vyvolala změny v reprodukčním chování žen, rozšíření povědomí obyvatel o antikoncepčních prostředcích a také významné změny struktury obyvatel podle rodinného stavu, se projevily i zřetelné změny složení potratů podle rodinného stavu žen. Podíl potratů svobodných žen v průběhu sledovaného období do roku 2004 vzrostl o 16,4 procentních bodů na 37,6 % a rozvedeným ženám o 3,5 bodu na 13,0 %. Naopak procentuální zastoupení potratů vdaných žen poklesl dokonce o 20,6 bodu na 47,8 %.

Společenské změny s sebou přinesly i zvýšení průměrného věku ženy při potratu. V roce 1992 byl vykázán největší podíl potratů ve věkové skupině 20 – 24 let a do roku 2004 se posunul do věku 25 – 29 let. Největší změny se pak projevily ve věkových skupinách 20 – 24 let (pokles podílu potratů o 9,5 bodů) a 30 – 34 let (nárůst podílu o 8,5 procentních bodů).

Údaje zdravotnické statistiky o umělých přerušeních těhotenství dokládají zřetelné snížení podílu těchto potratů na žádost ženy ve druhém a vyšším pořadí. Podíl prvních interrupcí se mezi roky 1992 zvýšil z 47,9 % na 52,7 %. Procentuální zastoupení umělých přerušení těhotenství ze zdravotních důvodů se od roku 1994 udržuje přibližně na úrovni 18 %.

Základní trendy vývoje potratovosti v Libereckém kraji po roce 1990:

- po nárůstu úrovně potratovosti po roce 1986 způsobeným zrušením interrupčních komisí dochází po roce 1991 k prudkému poklesu počtu potratů,
- výrazné snížení počtu umělých přerušení těhotenství, tj. interrupcí na žádost ženy,
- rozšíření povědomí o možnostech antikoncepce,
- zvyšování podílu potratů svobodných a rozvedených žen, prudké snižování podílu potratů vdaných žen,
- nárůst průměrného věku ženy při potratu,
- snižování podílu umělých přerušení v druhém a vyšším pořadí.

9.1. POTRATOVOST V OKRESECH KRAJE

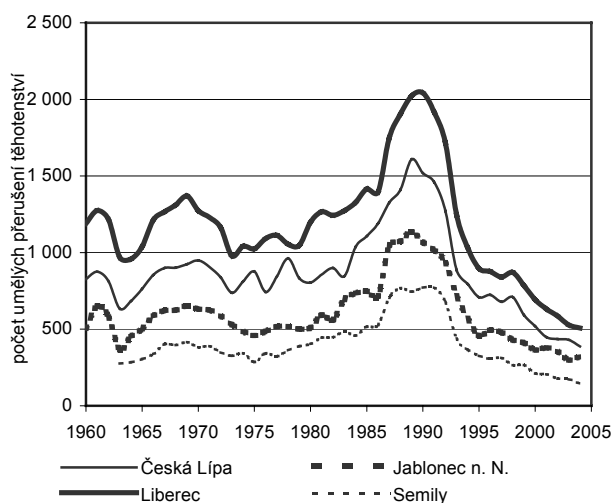
Na vývoji úrovně potratovosti v okresech Libereckého kraje lze pozorovat stejné trendy vývoje jako vykazoval v průběhu celého sledovaného období od roku 1960 kraj. Jsou patrná tři období zvýšeného počtu vykázaných potratů. První se projevilo v době krátkodobého vzestupu úrovně porodnosti v letech 1963 – 1965 a druhé v průběhu období zvýšené reprodukce žen v sedmdesátých letech. Třetí a nejvýraznější zvýšení úrovně potratovosti proběhlo v souvislosti se zrušením interrupčních komisí v roce 1986, kdy počet potratů výrazně rostl až do roku 1990. Vývoj počtu umělých přerušení těhotenství ve všech okresech sleduje vývoj celkového počtu potratů a vykazuje tedy stejné trendy vývoje.

Mezi roky 1990 a 1995 přesáhla intenzita poklesu úrovně potratovosti ve třech okresech Libereckého kraje padesát procent (Jablonec nad Nisou – 50,4 %, Semily – 52,5 % a Liberec – 53,5 %), v okrese Česká Lípa se projevilo snížení o 47,3 %. Dynamika změny počtu umělých přerušení těhotenství v porovnání údajů za toto období byla výraznější. Počet interrupcí na žádost ženy se snížil v okrese Česká Lípa o 53,4 %, Liberec o 56,1 %, Jablonec nad Nisou o 57,2 % a v okrese Semily o 57,7 %.

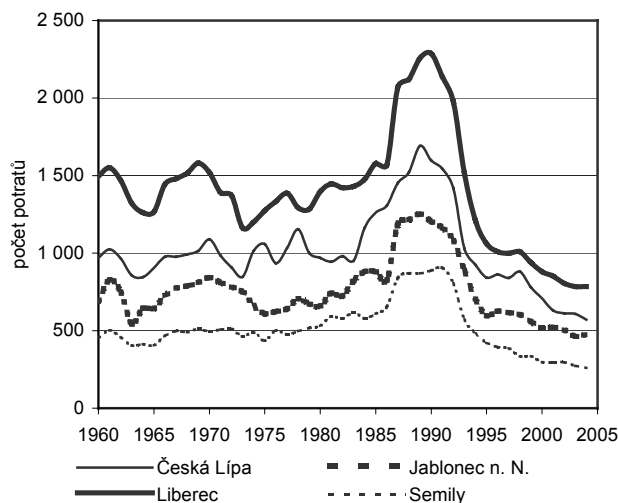
Prudký pokles úrovně celkové potratovosti v první polovině devadesátých let je patrný i z vývoje ukazatelů počet potratů na 1 000 obyvatel a počet potratů na 100 narozených. Oba dva tyto ukazatele podléhají velkému vlivu vedlejších faktorů – první z nich věkové struktury obyvatel okresu a druhý vývoji úrovně porodnosti. Nejvýrazněji se projevilo snížení ukazatele počet potratů na 1 000 obyvatel v okrese Česká Lípa, které mezi roky 1990 a 1995 činilo 7,5 bodů a ukazatel dosáhl hodnoty 8,0 ‰. Relativně nejmenší změnu vykázal okres Semily, a to 6,1 bodů na 5,5 ‰. Hodnota ukazatele počet potratů na 100 narozených se nejvýrazněji snížila v okrese Liberec a méně výrazně pak v okresech Semily a Česká Lípa.

V polovině devadesátých let se pokles celkové úrovně potratovosti zpomalil. Mezi roky 1995 a 2004 se počet potratů nejvíce snížil v okrese Semily (38,5 %) a nejméně v okrese Jablonec nad Nisou (20,3 %). K největšímu poklesu ukazatele počet potratů na 1 000 obyvatel došlo v uvedeném období v okrese Česká Lípa (o 2,6 bodu), k nejmenšímu v okrese Jablonec nad Nisou (1,3 bodu).

Vývoj počtu umělých přerušení těhotenství v okresech Libereckého kraje od roku 1960

Vývoj počtu potratů v okresech Libereckého kraje od roku 1960

Výrazněji se však i v těchto letech projevila změna počtu umělých přerušení těhotenství. V okrese Semily došlo dokonce k největšímu propadu, o 55,5 %. Nejmenší pokles byl zaznamenán v okrese Jablonec nad Nisou (29,5 %). Celkově bylo zdravotnickými institucemi v roce 2004 vykázáno v okrese Semily 145 interrupcí na žádost ženy, v okrese Jablonec nad Nisou 322, v okrese Česká Lípa 387 a v okrese Liberec 508 umělých přerušení těhotenství.

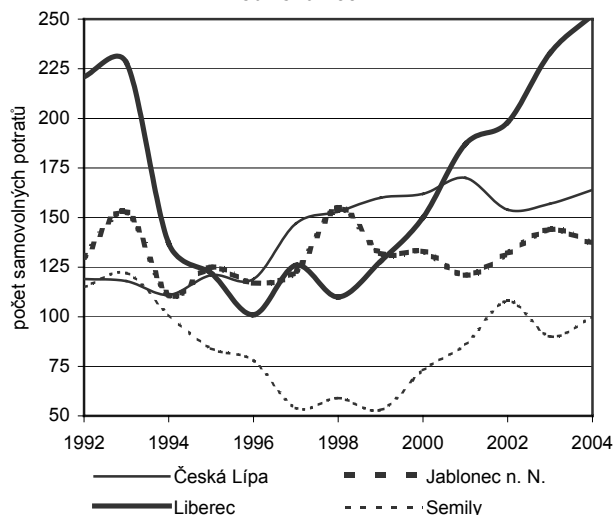
Od počátku devadesátých let docházelo k prudkému snižování počtu umělých přerušení těhotenství, které výrazně přispělo k celkovému poklesu počtu potratů. Vývoj počtu samovolných potratů však vykazuje od poloviny devadesátých let stoupající trend. Nejvýraznější nárůst vykázal okres Liberec, ve kterém bylo mezi roky 1995 a 2004 zjištěno zvýšení o 106,6 %. Příznivější vývoj počtu samovolných potratů připadá na okres Jablonec nad Nisou (9,6 %).

Ze zdravotní statistiky vyplývají i údaje o umělých přerušeni těhotenství ze zdravotních důvodů. Jejich podíl na celkovém počtu umělých přerušeni těhotenství ve všech okresech kraje kolísá a v roce 2004 dosáhl v okrese Česká Lípa 14,7 %, Jablonec nad Nisou 17,7 %, Liberec 21,1 % a v okrese Semily dokonce 24,1 %. Nedostatek údajů však nedovoluje analýzu tohoto typu potratů podle věku ženy.

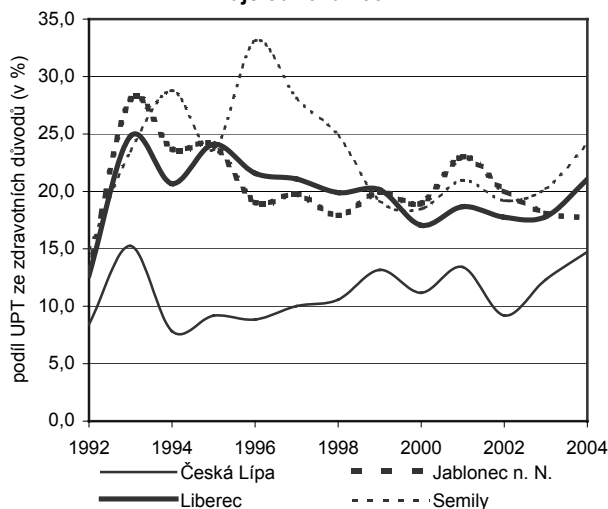
Tab. 31. Základní ukazatele potratovosti v okresech Libereckého kraje

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2004
Potraty										
Česká Lípa	970	904	1 089	1 058	969	1 261	1 598	842	708	571
Jablonec n. N.	688	642	843	610	657	879	1 204	597	515	476
Liberec	1 496	1 266	1 519	1 273	1 396	1 578	2 286	1 062	880	784
Semily	452	404	494	434	531	609	887	421	297	259
z toho umělá přerušeni těhotenství										
Česká Lípa	827	763	949	876	804	1 107	1 519	708	519	387
Jablonec n. N.	505	502	631	458	509	747	1 068	457	364	322
Liberec	1 190	1 039	1 273	1 025	1 198	1 415	2 042	896	692	508
Semily	.	304	382	285	402	516	770	326	211	145
Potraty na 1 000 obyvatel										
Česká Lípa	11,4	11,6	13,9	13,1	11,0	12,9	15,5	8,0	6,7	5,4
Jablonec n. N.	7,6	7,8	10,3	7,2	7,4	9,8	13,4	6,7	5,8	5,4
Liberec	10,1	8,8	10,6	8,4	9,0	9,9	14,3	6,7	5,5	4,9
Semily	5,7	5,2	6,4	5,7	6,9	8,0	11,7	5,5	3,9	3,5
Potraty na 100 narozených										
Česká Lípa	83,9	69,6	77,3	55,2	63,3	82,2	106,7	75,2	63,3	51,8
Jablonec n. N.	67,6	51,7	63,5	39,3	47,6	77,7	109,8	71,2	64,9	54,3
Liberec	78,5	59,4	61,3	40,5	63,1	81,0	112,2	70,7	57,6	47,9
Semily	48,5	38,5	43,4	30,5	48,3	62,6	90,1	58,4	45,0	36,8

**Vývoj počtu samovolných potratů
v okresech Libereckého kraje
od roku 1992**

**Vývoj podílu UPT ze zdravotních důvodů
z celkového počtu UPT v okresech Libereckého
kraje od roku 1992**

9.2. POTRATOVOST VE SPRÁVNÍCH OBVODECH OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

Demografická statistika umožňuje hodnotit vývoj úrovně potratovosti v jednotlivých správních obvodech obcí s rozšířenou působností až od roku 1992. Prudký pokles počtu potratů v první polovině devadesátých let se při srovnání údajů za roky 1992 a 1995 s největší intenzitou projevil ve správním obvodu Železný Brod (60,9 %) a s nejnižší ve správních obvodech Nový Bor (32,6 %) a Turnov (33,3 %). Tento vývoj byl způsoben dynamickým snížením vykázaných umělých přerušeni těhotenství. V dalším období, v letech 1995 – 2004, se intenzita změn v úrovni potratovosti zmírnila. Přesto ve správním obvodu Semily byl v tomto období zjištěn pokles o dalších 46,3 % (nejvíce z deseti SO ORP kraje). Ve správním obvodu Železný Brod, ve kterém proběhla největší změna úrovně potratovosti po roce 1992, došlo po roce 1995 naopak k nejméně výraznému snížení (10,0 %).

Tab. 32. Vývoj základních ukazatelů potratovosti v SO ORP Libereckého kraje

	Potraty				Potraty na 1000 obyvatel				Potraty na 100 živě narozených			
	1992	1995	2000	2004	1992	1995	2000	2004	1992	1995	2000	2004
Česká Lípa	1 086	633	545	440	14,7	8,4	7,2	5,8	103,6	76,0	65,7	52,6
Frydlant	287	179	156	117	12,1	7,5	6,4	4,8	84,9	66,1	59,5	44,3
Jablonec n. N.	662	387	322	322	12,4	7,2	6,0	6,1	98,7	80,1	68,7	57,0
Jilemnice	241	124	68	81	10,4	5,3	2,9	3,5	69,9	46,4	31,1	34,9
Liberec	1 706	864	717	661	12,6	6,4	5,3	4,9	109,5	71,2	56,8	48,5
Nový Bor	285	192	147	121	11,3	7,5	5,6	4,7	105,9	80,0	59,5	54,0
Semily	318	162	124	87	11,6	5,9	4,6	3,3	89,3	65,3	53,2	35,4
Tanvald	297	151	137	112	13,6	6,8	6,2	5,1	117,4	64,8	64,9	62,2
Turnov	270	180	128	104	8,8	5,8	4,2	3,3	73,8	64,3	48,3	36,2
Železný Brod	128	50	56	45	10,5	4,1	4,7	3,7	111,3	51,0	61,5	39,1

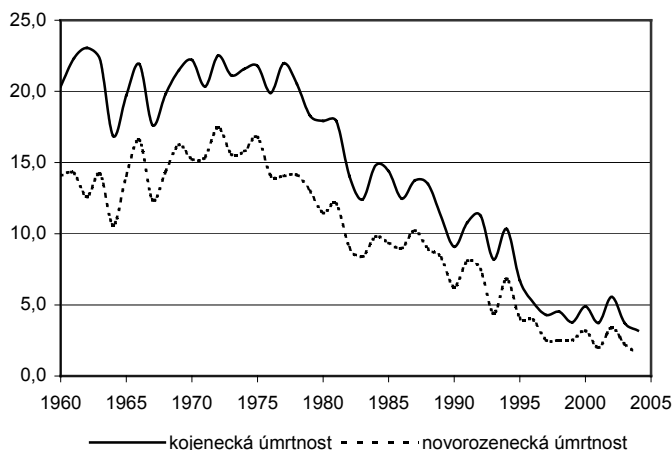
10. ÚMRTNOST

Tab. 33. Základní ukazatele úmrtnosti v Libereckém kraji

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2004
Zemřelí	3 507	4 102	4 661	4 727	5 147	5 193	5 077	4 559	4 526	4 349
z toho:										
ženy	2 263	2 260	2 146
muži	2 296	2 266	2 203
z toho:										
do 1 roku	101	112	140	174	111	80	51	28	20	14
do 28 dnů	70,0	80,0	96,0	134,0	71,0	52,0	35,0	17,0	13,0	7,0
Zemřelí na 1 000 obyvatel	8,7	10,7	12,2	12,0	12,6	12,3	11,8	10,6	10,5	10,2
Standardizovaná míra úmrtnosti	11,2	10,8
Kojenecká úmrtnost (v ‰)	20,3	19,7	22,2	21,8	17,9	14,4	9,1	6,7	4,9	3,2
Novorozenecká úmrtnost (v ‰)	14,1	14,1	15,2	16,8	11,5	9,4	6,2	4,1	3,2	1,6

Cílem československé populační politiky bylo mimo jiné vytvářet vysoké přírůstky počtu obyvatel a dosahovat rychlejšího populačního růstu. Přesto byla kladena nedostatečná pozornost na vývoj úmrtnosti a naděje dožití. Úmrtnost se zlepšovala až do šedesátých let. Projevilo se to prodloužením naděje dožití. Od poloviny šedesátých let však začal vývoj úmrtnosti stagnovat. Úroveň kojenecké i novorozenecké úmrtnosti zůstávala za evropským průměrem. Velmi nepříznivá byla úmrtnost především mužské části obyvatelstva ve věku 45 až 70 let. Ke stagnaci vývoje úmrtnosti přispívalo zhoršující se životní prostředí, zaostávání zdravotnických zařízení po technické stránce a nevhodný způsob života obyvatelstva. Na konci sedmdesátých let je patrný zřetelný pokles kojenecké a novorozenecké úmrtnosti.

Vývoj ukazatelů kojenecká a novorozenecká úmrtnost v Libereckém kraji od roku 1960

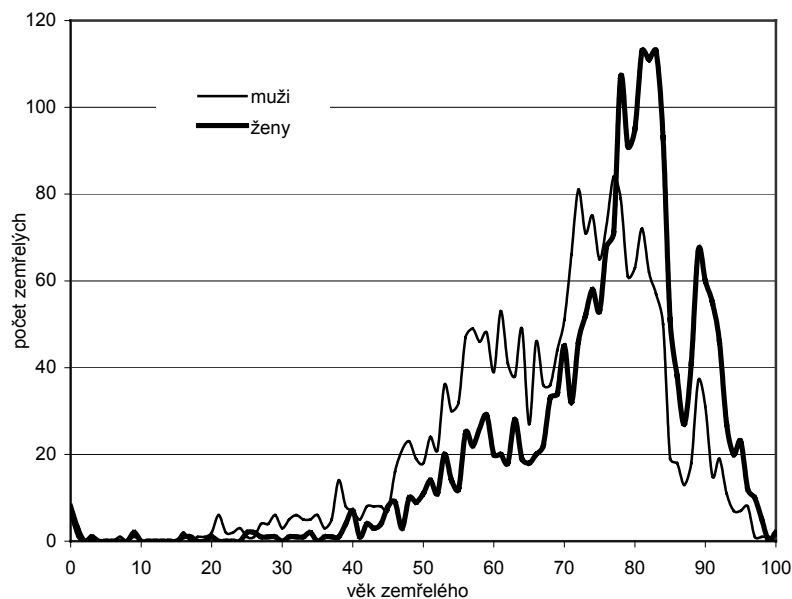
V průběhu devadesátých let se výrazně změnila úmrtnostní podmínky v celé České republice. Rychle se začala zlepšovat zdravotní a sociální péče, péče o starší a nemohoucí občany, zlepšila se úroveň zdravotnické techniky, mnoho lidí změnilo svůj způsob života, stát začal vnímat potřebu věnovat pozornost péči o životní prostředí. Došlo k viditelnému snížení kojenecké úmrtnosti a současně došlo k zřetelnému poklesu úmrtnosti osob ve středním věku. Úroveň kojenecké úmrtnosti dosáhla v roce 2000 hodnoty 4,9 ‰ a v roce 2004 dokonce 3,9 ‰, která je srovnatelná s vyspělými státy. Z vývoje kojenecké i novorozenecké úmrtnosti je patrné, že se její pokles v posledních pár letech na konci devadesátých let zpomalil. Otázka jejího dalšího snižování je velmi diskutabilní. Je velmi těžké polemizovat na téma, jestli je správné a etické se pokoušet udržovat při životě všechny narozené děti, i když vyhlídky na jejich budoucí život nejsou nejpříznivější.

Vývoj úmrtnosti a velikost některých ukazatelů úmrtnosti jsou ovlivněny věkovou strukturou obyvatelstva a různou pravděpodobností úmrtí v jednotlivých věkových skupinách. Biologicky jsou dány různé pravděpodobnosti úmrtí pro muže a ženy v jednotlivých věkových skupinách. Poměr pohlaví při narození je biologicky dán na přibližně 106 chlapců na 100 dívek. V průběhu života mají však muži

Tab. 34. Naděje dožití za vybrané věkové skupiny v Libereckém kraji

	0 let	25 let	45 let	60 let	80 let
	Muži				
1999 - 2000	70,94	46,85	28,24	16,40	5,30
2000 - 2001	71,22	47,16	28,38	16,54	5,54
2001 - 2002	71,33	47,37	28,65	16,63	5,83
2002 - 2003	71,65	47,64	28,92	16,90	6,07
2003 - 2004	72,35	48,11	29,40	17,43	6,56
	Ženy				
1999 - 2000	77,38	53,07	33,66	20,43	6,71
2000 - 2001	77,86	53,47	34,10	20,75	6,90
2001 - 2002	78,33	53,99	34,52	21,07	7,46
2002 - 2003	78,11	53,85	34,33	20,92	6,87
2003 - 2004	78,30	53,91	34,48	21,16	6,65

**Zemřelí podle pohlaví a věku
v Libereckém kraji v roce 2004**

stále vyšší pravděpodobnost úmrtí než ženy. Pravděpodobnost úmrtí je vysoká při narození dítěte a od tohoto dne se snižuje, na začátku puberty začíná tato pravděpodobnost opět růst a stoupá až do nejvyšších věkových skupin. Biologická odlišnost v úmrtnostních poměrech mužů a žen je příčinou vyšší naděje dožití žen. Střední délka života, tzn. naděje dožití při narození dosahovala v průměru v letech 1999 – 2000 v Libereckém kraji u mužů 70,9 a u žen 77,4 let v letech 2003 – 2004 dokonce 72,4 let pro muže a 78,3 let pro ženy.

Na stále se zvyšující naději dožití má příznivý vliv snížení kojenecké úmrtnosti, snížení úmrtnosti obyvatelstva ve středním věku a současně zlepšení péče o staré občany. Současně však stále se snižující úroveň úmrtnosti provázená

prudkým poklesem plodnosti s sebou čím dál tím důrazněji přináší nový společenský jev, kterým je stárnutí obyvatelstva. Důsledkem tohoto vývoje je i zvyšování průměrného věku populace Libereckého kraje a nárůst podílu zemřelých ve vyšším věku ze všech zemřelých v kraji. Do roku 2004 průměrný věk všech mužů v kraji vzrostl na 37,6 let a průměrný věk žen na 40,6 let. V roce 1992 tvořil podíl zemřelých ve věku nad 70 let 57,9 %, v roce 2000 již 64,4 % a do roku 2004 se zvýšil na 65,6 %.

Ukazatele naděje dožití a kojenecká úmrtnost jsou často používány jako možné charakteristiky životní úrovně daného regionu. Dalším ukazatelem životní úrovně je úmrtnost podle příčin úmrtí. Příčiny jsou vymezeny podle desáté revize Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů.

Nejčastější příčinou úmrtí jsou v dnešní společnosti nemoci oběhové soustavy. Z 4 349 zemřelých v Libereckém kraji v roce 2004 na tuto příčinu zemřelo 49,7 % osob (v České republice 51,4 %). Z toho infarkt myokardu byl příčinou 425 úmrtí, ostatní formy ischemické choroby srdeční zapříčinily 525 úmrtí a na cévní nemoci mozku zemřelo 469 osob. Ve srovnání s minulými roky došlo k mírnému poklesu podílu zemřelých na příčinu nemoci oběhové soustavy (mezi roky 2000 a 2004 o 5,5 %). Na toto snížení měl vliv především nižší počet zemřelých na následky infarktu myokardu (21,7 %) a na cévní nemoci mozku (25,9 %).

Zhoubné novotvary jsou po nemocech oběhové soustavy druhou nejčastější příčinou úmrtí v České republice a rovněž v Libereckém kraji. V roce 2004 zemřelo na novotvary v kraji 1 233 osob. Podrobněji specifikované příčiny úmrtí na novotvary vypovídají o tom, že nejčastěji se jedná úmrtí na zhoubné novotvary průdušky a plíce (6,0 % všech zemřelých), zhoubné novotvary tlustého střeva (2,4 % zemřelých), prsu (2,3 % zemřelých) a mízní, krvotvorné a příbuzné tkáně (2,0 % zemřelých). Nejsou to však jenom nemoci, na které se umírá, ale i poranění, otravy a úmyslné sebepoškození (sebevraždy). Tak ukončilo život v roce 2004 v Libereckém kraji 64 osob.

K obecným metodám ve statistice patří mimo jiné standardizace, která se používá tam, kde relativní ukazatel přímo závisí na určité struktuře, to znamená, je-li výskyt určitého jevu nerovnoměrně rozložen. Úroveň úmrtnosti je výrazně ovlivněna věkovou strukturou, a proto je využití ukazatele standardizovaná míra úmrtnosti přínosné.

Standardizovaná míra úmrtnosti přepočítává stavy skutečně zemřelých na daném území

Tab. 35. Nejčastější příčiny úmrtí v Libereckém kraji - podíl na celkovém počtu zemřelých (v %)

	1996	2000	2004
Celkem	4 453	4 526	4 349
z toho příčina úmrtí:			
novotvary	26,0	28,3	28,4
nemoci nervové soustavy	0,6	1,2	2,5
nemoci oběhové soustavy	56,0	50,6	49,7
nemoci dýchací soustavy	2,6	4,2	3,7
nemoci trávicí soustavy	3,7	4,0	4,3
nemoci močové a pohlavní soustavy	1,4	1,7	1,4
vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti	7,5	7,0	7,2
z toho:			
sebevraždy	1,8	1,5	1,5

na věkovou strukturu standardního územního celku. Použili jsme nepřímou standardizaci, kdy za standard byly zvoleny míry úmrtnosti podle věku v České republice. Zjednodušeně řečeno, vypočítali jsme, jaká by byla úmrtnost v nižším územním celku, kdyby zde byla stejná věková skladba obyvatel jako v celé republice. Tradičněji používaným ukazatelem popisujícím proces úmrtnosti je počet zemřelých na tisíc obyvatel, který je v demografii označován jako hrubá míra úmrtnosti. Tento ukazatel je často používán, nebere však v úvahu věkovou strukturu sledované populace, která se v průběhu let mění a při porovnávání jednotlivých územních celků může právě věková struktura obyvatelstva jeho výslednou hodnotu výrazně ovlivnit. Rozdíly mezi oběma ukazateli lze názorně pozorovat na výsledných hodnotách. V roce 2004 hodnota ukazatele počet zemřelých na 1 000 obyvatel v Libereckém kraji dosáhla 10,2 ‰ a standardizované míry úmrtnosti 10,8 ‰. Úmrtnostní poměry zjištěné výpočtem standardizované míry úmrtnosti v Libereckém kraji jsou horší, než se jeví při použití skutečných počtů zemřelých.

Základní trendy vývoje úmrtnosti v Libereckém kraji po roce 1990:

- snížení kojenecké a novorozenecké úmrtnosti na úroveň srovnatelnou s vyspělými evropskými státy,
- snížení úmrtnosti v poproduktivním věku,
- prodlužování naděje dožití,
- zvyšování průměrného věku obyvatel,
- nárůst procentuálního zastoupení osob zemřelých ve vyšších věkových skupinách.

10.1. ÚMRTNOST V OKRESECH KRAJE

Úmrtnost v jednotlivých okresech Libereckého kraje vykazuje v průběhu celého sledovaného období od roku 1960 obdobné trendy vývoje jako v celé České republice. Od šedesátých let docházelo k postupnému zhoršování úmrtnostních poměrů. Největší celkový počet zemřelých byl v okrese Česká Lípa zjištěn v roce 1987, v okresech Jablonec nad Nisou a Liberec došlo k největšímu počtu úmrtí v roce 1985 a v okrese Semily v roce 1969.

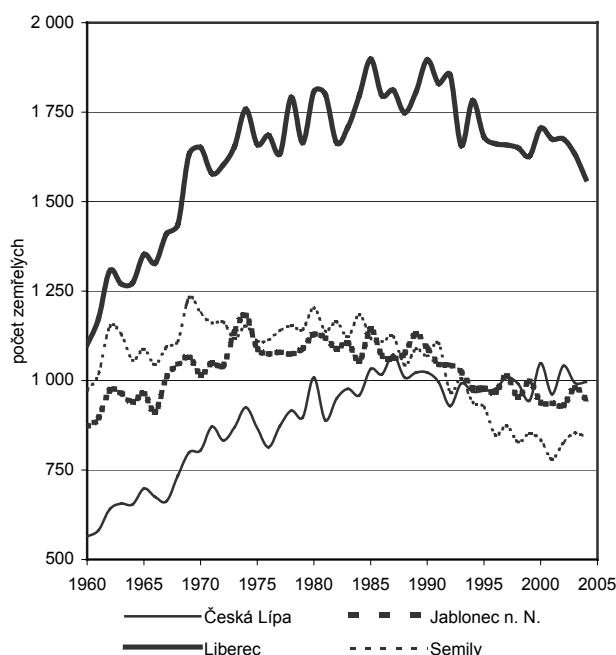
Tab. 36. Základní ukazatele úmrtnosti v okresech Libereckého kraje

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2004
	Zemřelí									
Česká Lípa	564	698	805	867	1 008	1 032	1 022	972	1 048	996
Jablonec n. N.	871	964	1 016	1 089	1 129	1 144	1 090	980	939	948
Liberec	1 100	1 352	1 651	1 660	1 807	1 898	1 896	1 681	1 705	1 563
Semily	972	1 088	1 189	1 111	1 203	1 119	1 069	926	834	842
	Zemřelí na 1 000 obyvatel									
Česká Lípa	6,6	8,9	10,3	10,8	11,5	10,6	9,9	9,3	9,9	9,4
Jablonec n. N.	9,7	11,7	12,4	12,8	12,7	12,8	12,2	11,0	10,6	10,8
Liberec	7,4	9,4	11,5	11,0	11,6	12,0	11,8	10,5	10,7	9,9
Semily	12,3	14,0	15,5	14,5	15,6	14,6	14,1	12,2	11,1	11,2
	Kojenecká úmrtnost (v ‰)									
Česká Lípa	28,7	23,2	18,6	28,3	17,7	19,6	10,7	4,5	6,3	2,7
Jablonec n. N.	18,9	13,8	18,9	17,5	18,2	10,7	8,2	14,4	7,6	5,7
Liberec	19,1	22,7	26,9	23,1	17,3	13,4	8,9	4,7	3,3	3,7
Semily	14,0	16,3	20,4	14,9	19,1	12,4	8,1	5,6	3,0	-
	Novorozenecká úmrtnost (v ‰)									
Česká Lípa	21,8	15,5	15,1	19,9	11,1	11,8	9,4	3,6	3,6	1,8
Jablonec n. N.	12,0	11,4	12,8	13,6	12,4	6,3	4,6	9,6	6,3	2,3
Liberec	12,2	16,1	19,1	19,2	11,4	9,3	5,9	2,0	1,3	1,8
Semily	10,8	11,5	9,8	10,6	10,9	9,3	4,1	2,8	3,0	-

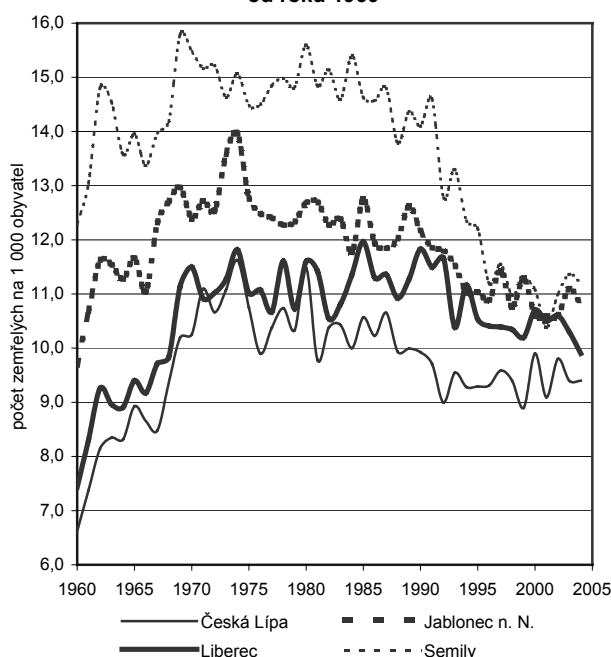
Od počátku šedesátých let lze pozorovat i nárůst počtu zemřelých dětí do jednoho roku života. Největší počet dětí do jednoho roku zemřel v okrese Česká Lípa v roce 1975, v okrese Jablonec nad Nisou v roce

1977, v okrese Liberec v roce 1976 a v okrese Semily v letech 1963 a 1978. Ve srovnání údajů za roky 1960 a 1975 k nejzřetelnějšímu zvýšení počtu zemřelých kojenců došlo v okrese Liberec (100,0 %) a k nejmenšímu v okrese Jablonec nad Nisou (42,1 %).

Vývoj počtu zemřelých v okresech Libereckého kraje od roku 1960

Vývoj počtu zemřelých na 1 000 obyvatel v okresech Libereckého kraje od roku 1960

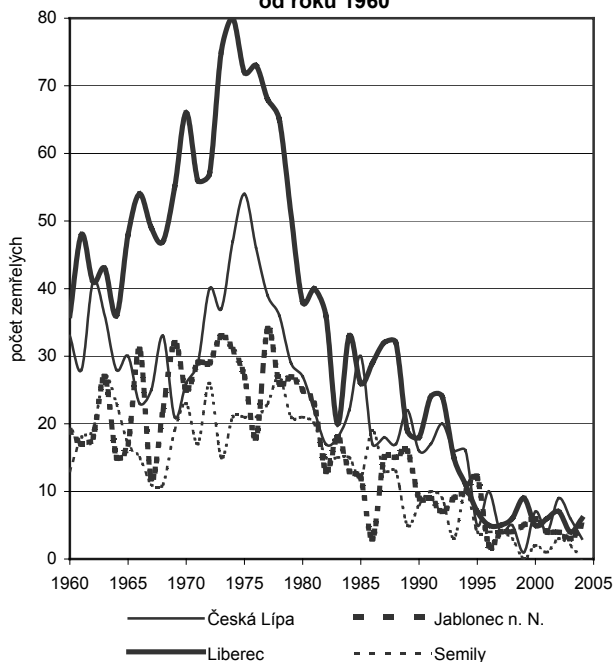

Prvním náznakem zlepšování úmrtnostních poměrů ve všech okresech kraje bylo postupné snižování kojenecké úmrtnosti od poloviny sedmdesátých let. Počet zemřelých do jednoho roku života se mezi roky 1975 a 1990 snížil v Libereckém kraji o 70,7 %, nejvíce v okrese Liberec (o 75,0 %) a nejméně v okrese Semily (o 61,9 %). Ukazatel kojenecké úmrtnosti se ve stejném období snížil nejvíce v okrese Česká Lípa (o 17,7 bodů) a naopak nejméně v okrese Semily (6,7 bodů).

V roce 1990 dosáhla úroveň ukazatele počet zemřelých na 1 000 obyvatel v okrese Semily 14,1 ‰, nejvíce ze čtyř okresů kraje. Vysokou hodnotu tohoto ukazatele vysvětluje nepříznivá věková struktura a nejvyšší průměrný věk obyvatel v rámci kraje. V okrese Česká Lípa činila hodnota tohoto ukazatele počet zemřelých na 1 000 obyvatel v roce 1990 naopak nejméně (10,6 ‰).

Tento ukazatel však velmi ovlivňuje mladá věková struktura okresu, a tak nízký podíl osob ve starších věkových skupinách. Na druhou stranu právě okres Česká Lípa vykázal v roce 1990 nejvyšší úroveň ukazatelů kojenecká i novorozenecká úmrtnost. Příznivé věkové složení je příčinou zdánlivě dobrých úmrtnostních podmínek v tomto okrese. Českolipsko však vykazuje při odstranění vlivu věkové struktury vysokou míru úmrtnosti, a to především úmrtnosti, jejíž příčinou byly novotvary.

Vývoj počtu zemřelých do jednoho roku života v okresech Libereckého kraje od roku 1960

Výrazné zlepšení úmrtnostních podmínek ve všech okresech kraje se projevilo po roce 1990. Snížil se celkový počet zemřelých, došlo k výraznému poklesu úrovně ukazatelů počet zemřelých na 1 000 obyvatel, kojenecká úmrtnost, novorozenecká úmrtnost, k nárůstu průměrného věku zemřelého a k prodloužení naděje dožití.

V průběhu celých devadesátých let se nejvýrazněji snížil celkový počet zemřelých v okresech Jablonec nad Nisou a Liberec. V prvně jmenovaném okrese se projevil pokles o 13,9 % a v druhém o 10,1 %. Pokles úmrtnosti se projevil s větší dynamikou v první polovině devadesátých let. Po roce 1995 zlepšování

úmrtnostních podmínek ve všech okresech kraje pokračovalo, avšak pokles počtu zemřelých se výrazně zpomalil. Ve srovnání údajů za roky 2000 a 2004 se projevilo snížení počtu zemřelých v okresech Liberec o 8,3 % a Česká Lípa o 5,0 %. Naopak k nepříliš výraznému nárůstu o 1,0 % došlo v okresech Jablonec nad Nisou a Semily. Ukazatel počet zemřelých na 1 000 obyvatel vykázal mezi roky 1990 a 2004 snížení o 0,5 bodu v okrese Česká Lípa, o 1,4 bodu v okrese Jablonec nad Nisou, o 1,9 bodu v okrese Liberec a 2,9 bodu v okrese Semily.

Tab. 37. Naděje dožití ve věku 0,45, a 65 let v okresech Libereckého kraje

Okres	0 let				45 let				65 let			
	1981-1985	1986-1990	1991-1995	1996-2000	1981-1985	1986-1990	1991-1995	1996-2000	1981-1985	1986-1990	1991-1995	1996-2000
Muži												
Česká Lípa	66,2	66,6	67,7	69,3	24,7	24,9	25,9	26,9	10,5	10,8	11,5	12,3
Jablonec nad Nisou	67,1	67,0	68,9	71,0	25,8	25,8	26,9	28,3	11,4	11,4	12,2	13,3
Liberec	67,0	67,4	68,5	70,8	25,8	25,7	26,8	28,1	11,2	11,6	12,0	13,2
Semily	68,2	68,0	69,7	72,0	26,8	26,6	27,5	29,4	11,7	11,7	12,6	14,3
Ženy												
Česká Lípa	73,5	73,4	74,7	76,5	30,9	30,5	32,0	32,8	13,9	13,8	15,0	16,0
Jablonec nad Nisou	74,5	75,2	75,8	77,1	31,2	31,8	32,5	33,2	14,1	14,7	15,3	16,0
Liberec	73,8	74,7	75,6	77,9	31,0	31,8	32,3	34,1	14,2	14,7	15,1	16,7
Semily	75,1	75,3	75,9	78,4	31,8	32,0	32,5	34,6	14,4	14,8	15,2	17,0

Snižování úrovně ukazatelů kojenecká a novorozenecká úmrtnost se také výrazněji projevilo v první polovině devadesátých let. V dalších letech se pokles výsledných hodnot obou ukazatelů zpomalil. Do jednoho roku života zemřelo v roce 2004 v okrese Liberec pouze 6 dětí, v okrese Jablonec nad Nisou 5, v okrese Česká Lípa 3 děti a v okrese Semily dokonce nezemřelo žádné dítě.

Naděje dožití je z důvodu relativně malého počtu obyvatel žijících na území okresu počítána pro tento územní celek za pětileté průměry. Nejdělsí délku života v rámci Libereckého kraje mají muži v okrese Semily. Následují okresy Jablonec nad Nisou a Liberec, mezi kterými však nejsou výraznější rozdíly. Rovněž ženy v okrese Semily žijí nejdéle. Pořadí na dalších místech si okresy Liberec a Jablonec nad Nisou vyměnily. Naděje dožití při narození byla v letech 1996 – 2000 oproti letům 1981 – 1985 u mužů v okrese Česká Lípa delší o 3,1 roku, v okrese Jablonec nad Nisou o 3,9 roku, v okrese Liberec a v okrese Semily o 3,8 roku. U žen v okrese Česká Lípa ve stejném časovém období vzrostla o 3 roky, v okrese Jablonec nad Nisou o 2,6 roku, Liberec o 4,1 a v okrese Semily o 3,3 roku. Úroveň ukazatele naděje dožití je často používán jako jedna z charakteristik životní úrovně, protože v sobě skrývá nejen charakteristiky úmrtnosti očištěné od vlivu věkové struktury, ale také faktory které dlouhodobě obyvatelstvo ovlivňují. Těmito faktory mohou být např. životní prostředí, zdravotní péče, atd.

Současně s prodlužováním naděje dožití se zvyšuje i průměrný věk zemřelých a podíl zemřelých ve vyšších věkových skupinách. Mezi roky 1991 a 2004 se zvýšil průměrný věk zemřelé ženy v Libereckém kraji na 76,2 let a muže na 68,8 let. Největší dynamiku nárůstu průměrného věku úmrtí lze v tomto časovém období sledovat v okresech Česká Lípa a Liberec. V prvně jmenovaném okrese se věk zemřelých žen zvýšil o 3,4 let a zemřelých mužů o 2,1 let. V druhém z okresů průměrný věk zemřelého vzrostl u žen o 2,3

Tab. 38. Průměrný věk ženy a muže při úmrtí v Libereckém kraji, jeho okresech a vybraných městech

	Žena				Muž			
	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004
Liberecký kraj	74,3	74,9	75,7	76,2	66,5	67,8	68,3	68,8
v tom okresy:								
Česká Lípa	70,4	72,7	74,2	73,8	64,4	65,9	66,3	66,5
Jablonec n. N.	75,9	75,0	75,1	76,7	66,5	67,0	69,9	69,3
Liberec	74,0	74,2	75,5	76,2	66,2	68,1	68,1	68,9
Semily	76,6	77,8	78,6	78,5	68,9	70,5	69,8	70,9
Vybraná města								
Česká Lípa	.	73,4	75,3	71,7	.	66,0	64,9	64,9
Jablonec n. N.	.	73,6	75,0	76,3	.	66,5	71,8	69,3
Liberec	.	73,8	75,0	76,1	.	68,0	68,1	69,3

růky na 76,2 let a u mužů o 2,7 let na 68,9 let. Stejně tak jako u naděje dožití vykazuje nejvyšší průměrný věk při úmrtí okres Semily (78,5 let pro ženy a 70,9 let pro muže) a nejnižší okres Česká Lípa (73,8 let pro ženy a 66,5 let pro muže). Podíl zemřelých ve věku nad 70 let ve srovnání let 1992 a 2004 se zvýšil v okrese Česká Lípa o 9,2 procentních bodů na 65,6 %, v okrese Jablonec nad Nisou o 8,0 procentních bodů na 67,2 %, v okrese Liberec o 7,8 bodů na 64,7 % a v okrese Semily o 6,9 bodů na 72,7 %.

Statistika obyvatelstva umožňuje hodnocení úmrtnosti podle příčin úmrtí v jednotlivých okresech kraje od roku 1996. Ve všech okresech jsou nejčastější příčinou úmrtí nemoci oběhové soustavy, druhou pak novotvary a třetí vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti. Okresy se však mezi sebou zřetelně odlišují procentuálním zastoupením zemřelých na tyto největší příčiny úmrtí. Na hodnocení struktury zemřelých podle příčin má opět výrazný vliv věkové složení obyvatel.

Tab. 39. Zemřelí podle vybraných příčin úmrtí v okresech Libereckého kraje (v %)

	Okres Česká Lípa			Okres Jablonec n. N.			Okres Liberec			Okres Semily		
	1996	2000	2004	1996	2000	2004	1996	2000	2004	1996	2000	2004
Celkem	977	1 048	996	967	939	948	1 662	1 705	1 563	847	834	842
z toho příčina úmrtí:												
novotvary	24,2	30,0	27,0	26,0	27,1	28,3	28,4	30,3	29,2	23,6	23,3	28,4
nemoci nervové soustavy	0,6	1,0	2,6	0,5	1,3	2,6	0,7	1,4	2,4	0,7	1,1	2,1
nemoci oběhové soustavy	54,9	48,5	49,9	57,7	51,9	49,9	55,7	50,0	50,0	56,0	52,9	48,8
nemoci dýchací soustavy	3,6	4,4	4,9	1,9	5,2	3,4	2,2	3,6	3,6	3,4	4,1	2,7
nemoci trávicí soustavy	3,8	4,4	2,7	3,5	4,0	5,2	3,5	3,5	4,4	4,4	4,3	5,0
nemoci močové a pohlavní soustavy	1,6	1,1	1,9	1,4	2,0	1,1	1,3	1,5	1,3	1,4	2,2	1,4
vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti	9,3	6,9	7,9	7,9	5,8	7,4	6,1	7,3	6,1	7,4	8,2	7,8
z toho:												
sebevraždy	1,9	1,5	1,6	1,9	0,7	1,5	1,6	1,6	1,2	1,7	2,3	1,9

V roce 1996 zemřel na následky nemocí oběhové soustavy největší podíl zemřelých osob v okrese Jablonec nad Nisou (57,7 %) a nejmenší v okrese Česká Lípa (54,9 %). Na novotvary v tomto roce zemřelo relativně nejméně osob v okrese Semily (23,6 %) a nejvíce v okrese Liberec (28,4 %). Do roku 2004 se tato struktura zastoupení dvou nejčastějších příčin úmrtí změnila. V roce 2004 zemřelo na nemoci oběhové soustavy v okrese Liberec 50,0 % všech zemřelých, v okresech Česká Lípa a Jablonec nad Nisou 49,9 % a v okrese Semily 48,8 %. Projevilo se tak zřetelné snížení podílu úmrtí na tuto příčinu ve všech okresech kraje. Naopak procentuální zastoupení úmrtí na novotvary se zvýšilo. V roce 2004 byly novotvary v okrese Česká Lípa příčinou 27,0 % úmrtí, v okrese Jablonec nad Nisou 28,3 %, v okrese Semily 28,4 % a v okrese Liberec 29,2 %.

10.2. ÚMRTNOST VE SPRÁVNÍCH OBVODECH OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

Zlepšování úmrtnostních podmínek v České republice lze na vývoji úmrtnosti ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností sledovat po roce 1991. Počet zemřelých mezi roky 1991 a 2004 se snížil v osmi z deseti správních obvodů kraje. Relativně nejvýraznější pokles byl vykázan ve správních obvodech Železný Brod (36,7 %), Jilemnice (25,8 %) a Semily (24,7 %). Pouze ve správních obvodech Jablonec nad Nisou a Česká Lípa lze při porovnání těchto dvou let pozorovat zvýšení úmrtnosti. V prvně jmenovaném se počet zemřelých zvýšil o 0,5 % a ve druhém o 4,5 %.

Vývoj ukazatele počet zemřelých na 1 000 obyvatel nenasvědčuje tomu, že by se správní obvody našeho kraje vymykaly jako celek počtu

Tab. 40. Vývoj základních ukazatelů úmrtnosti v SO ORP Libereckého kraje

	Zemřelí				Zemřelí na 1000 obyvatel			
	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004
Česká Lípa	660	677	707	690	9,0	9,0	9,3	9,0
Frýdlant	278	258	268	227	11,8	10,8	11,0	9,3
Jablonec n. N.	571	553	550	574	10,7	10,3	10,3	10,8
Jilemnice	349	332	300	259	15,1	14,3	12,9	11,3
Liberec	1 542	1 422	1 443	1 334	11,4	10,5	10,7	10,0
Nový Bor	288	249	282	266	11,5	9,7	10,8	10,3
Semily	384	297	291	289	14,0	10,9	10,8	10,9
Tanvald	271	263	246	241	12,5	11,9	11,2	11,0
Turnov	452	361	310	355	14,7	11,7	10,1	11,4
Železný Brod	180	147	129	114	14,6	12,2	10,8	9,5

zemřelých v ostatních správních obvodech České republiky. Úroveň tohoto ukazatele vypočítaného za období let 1994 až 2003 se na nejnižší místo pomyslného žebříčku deseti správních obvodů Libereckého kraje staví správní obvod Jilemnice. Hodnota počtu zemřelých na 1 000 dosahuje v tomto správním obvodu 11,9 ‰. Na nejvyšší místo se pak řadí správní obvod Česká Lípa s hodnotou hrubé míry úmrtnosti 9,0 ‰.

Tab. 41. Zemřelí podle příčin úmrtí v letech 1994 - 1998 a 1999 - 2003 v SO ORP Libereckého kraje

	Celkem		Novotvary		Nemoci oběhové soustavy		Nemoci dýchací soustavy		Nemoci trávicí soustavy		Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti		z toho sebevraždy	
	1994 - 1998	1999 - 2003	1994 - 1998	1999 - 2003	1994 - 1998	1999 - 2003	1994 - 1998	1999 - 2003	1994 - 1998	1999 - 2003	1994 - 1998	1999 - 2003	1994 - 1998	1999 - 2003
Liberecký kraj v tom SO ORP:	4 531	4 447	1 161	1 249	2 500	2 270	121	155	181	184	345	308	77	71
Česká Lípa	674	681	175	198	362	329	17	26	25	25	59	48	13	10
Frydlant	266	265	63	69	163	146	6	8	6	11	17	15	5	4
Jablonec n. N.	557	535	150	155	308	265	10	19	22	23	42	40	8	6
Jilemnice	297	256	59	61	169	131	16	10	14	10	23	20	5	4
Liberec	1 412	1 394	397	420	742	695	39	49	63	63	101	94	24	23
Nový Bor	266	273	64	78	148	141	7	12	10	10	24	17	5	3
Semily	301	292	73	74	171	156	7	9	12	14	24	20	7	9
Tanvald	260	263	59	70	150	134	6	11	10	13	22	17	3	4
Turnov	358	346	88	85	205	196	9	8	12	10	24	28	5	6
Železný Brod	140	142	31	39	82	77	3	4	6	5	8	8	2	2

Výpočet standardizované míry úmrtnosti za období let 1994 až 2003 posunul správní obvod Česká Lípa hodnotou 12,3 ‰ na třetí pozici mezi správními obvody kraje. Nejvyšší hodnota ukazatele standardizované míry úmrtnosti mezi správními obvody kraje byla spočítána ve správním obvodu Frydlant (12,6 ‰) a nejnižší hodnota ve správním obvodu Turnov 9,8 ‰. Lze říci, že úmrtnostní poměry zjištěné výpočtem standardizované míry úmrtnosti ve správních obvodech jsou horší, než se jeví při použití skutečných počtů zemřelých.

Podobná situace je i v případě zemřelých na novotvary. Mezi deseti správními obvody Libereckého kraje dosahoval nejnižší hodnoty počtu zemřelých na novotvary na 1 000 obyvatel v přepočtu let 1994 až 2003 správní obvod Česká Lípa (2,5 ‰). V okamžiku přepočtu na standardizovanou míru úmrtnosti se tento správní obvod posunul naopak na první místo mezi SO ORP kraje.

Tab. 42. Standardizovaná úmrtnost podle vybraných příčin smrti v SO ORP Libereckého kraje

Není-li uvedeno jinak, vztahují se hodnoty k celému období 1994 - 2003

	Zemřelí na 1 000 obyvatel		Standardizovaná míra úmrtnosti						
			celkem			podle pohlaví		podle příčin úmrtí	
	1994 - 1998	1999 - 2003	1994 - 1998	1999 - 2003	1994 - 2003	muži	ženy	novotvary	nemoci oběhové soustavy
Liberecký kraj v tom SO ORP:	10,6	10,4	11,2	11,1	11,2	11,5	10,9	3,0	6,0
Česká Lípa	9,0	9,0	12,4	12,1	12,3	13,0	11,6	3,2	6,6
Frydlant	11,1	10,9	12,8	12,9	12,6	12,8	12,4	3,1	7,5
Jablonec n. N.	10,4	10,1	11,5	10,7	11,5	11,4	11,6	3,1	6,2
Jilemnice	12,8	11,1	10,9	10,4	10,4	9,9	10,7	2,4	5,4
Liberec	10,5	10,4	11,1	10,6	11,0	11,7	10,5	3,1	5,8
Nový Bor	10,4	10,5	11,6	11,8	11,7	12,1	11,4	3,0	6,5
Semily	11,1	10,9	10,0	10,2	9,9	10,1	9,7	2,6	5,3
Tanvald	11,8	11,9	12,2	12,8	12,4	12,6	12,3	3,1	6,7
Turnov	11,6	11,2	9,8	10,3	9,8	9,8	9,7	2,5	5,4
Železný Brod	11,6	11,9	9,9	11,1	10,0	10,7	9,3	2,6	5,5

11. MIGRACE

Při hodnocení vývoje migrace v Libereckém kraji hraje významnou roli jeho poloha. Značná část území kraje byla na začátku II. světové války zabrána Německou říší. Většina českého obyvatelstva se proto musela stěhovat do vnitrozemí. Mnoho občanů, kteří se hlásili k německé národnosti, bylo po válce naopak přinuceno odejít. Důsledkem obojího nuceného stěhování obyvatelstva bylo vysídlení pohraničí. Po válce se vracely rodiny, které odešly, z pohraničí na počátku války, a přicházeli noví především mladí lidé. Tato skutečnost ovlivnila tehdejší věkovou strukturu okresů Libereckého kraje.

Od padesátých let dvacátého století dochází k pozvolnému nárůstu počtu obyvatel žijících na území Libereckého kraje. V sedmdesátých

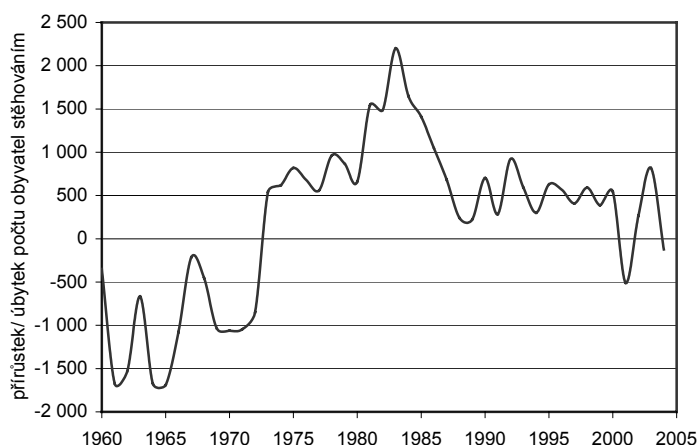
a osmdesátých letech probíhal intenzivní rozvoj těžby uranu na Českolipsku a v Podještědí, který provázela investiční a bytová výstavba (ve městech Česká Lípa a Stráž pod Ralskem). Rozvoj uranového průmyslu a možnost bydlení přilákaly mnoho mladých rodin za prací. Po roce 1990 byla těžba uranu ukončena.

Od poloviny padesátých let zesílila vnitřní migrace z venkovských obcí do měst. Obyvatelé venkovských obcí, ve kterých vznikl přebytek pracovních sil v zemědělství se stěhovali do měst, a tak naopak rostl potenciál pro rozvoj průmyslu. Průmyslová výroba byla v té době většinou reprezentována jedním velkým závodem v jednom městě. Vytvářely se tak podmínky pro rychlejší růst měst, podporovaný výstavbou panelových sídlišť. Jednosměrnou migrací do měst docházelo k vyliďňování venkova a narušování jeho věkové struktury. Do měst odcházeli především mladí lidé, populační základna venkova tak rychleji stárla a vymírala. Bytový fond ve venkovských obcích v sedmdesátých letech začal stále více sloužit k rekreačním účelům. Přes intenzivní migraci do měst se udržovala stále vysoká dojízdka za prací, podporovaná levnou dotovanou hromadnou dopravou.

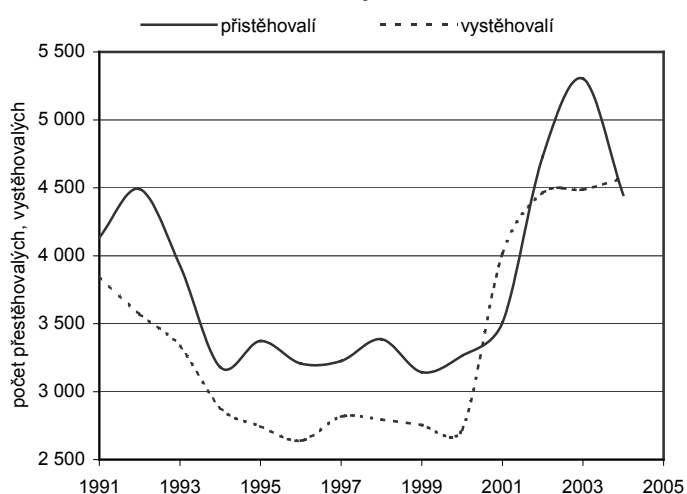
Významnou složkou migrace byla nelegální zahraniční migrace. Její první vlna začala po únoru 1948 a druhá po roce 1968. Odhaduje se, že bez povolení odešlo v letech 1948 – 1989 asi 340 – 370 tisíc obyvatel z celé České republiky. Tomuto trendu se nevyhnul ani Liberecký kraj. V letech 1964 – 1971 bylo umožněno pro občany německé národnosti se zcela legálně vystěhovat za účelem tzv. kompletování rodin.

V devadesátých letech se stala migrace méně významným činitelem ve vývoji kraje. Zahraniční stěhování přestalo být nelegální a současně již ani ekonomické či politické podmínky nevyvolávaly výrazný proud emigrace. Na vývoj vnitřní migrace po roce 1990 měla významný vliv bytová a ekonomická situace regionu, jeho dopravní infrastruktura a diferenciací životních podmínek obyvatelstva. Rozdíly v dostupnosti bydlení se intenzivně prohloubily. Došlo k obrácení hlavních migračních směrů. V dřívějších letech ztrácely především malé obce a získávala velká a střední města. V současných podmínkách, kde téměř každá rodina vlastní alespoň jeden automobil, se začíná prosazovat bydlení na okrajích větších měst a v jejich satelitních obcích.

Vývoj přírůstek stěhováním v Libereckém kraji od roku 1960

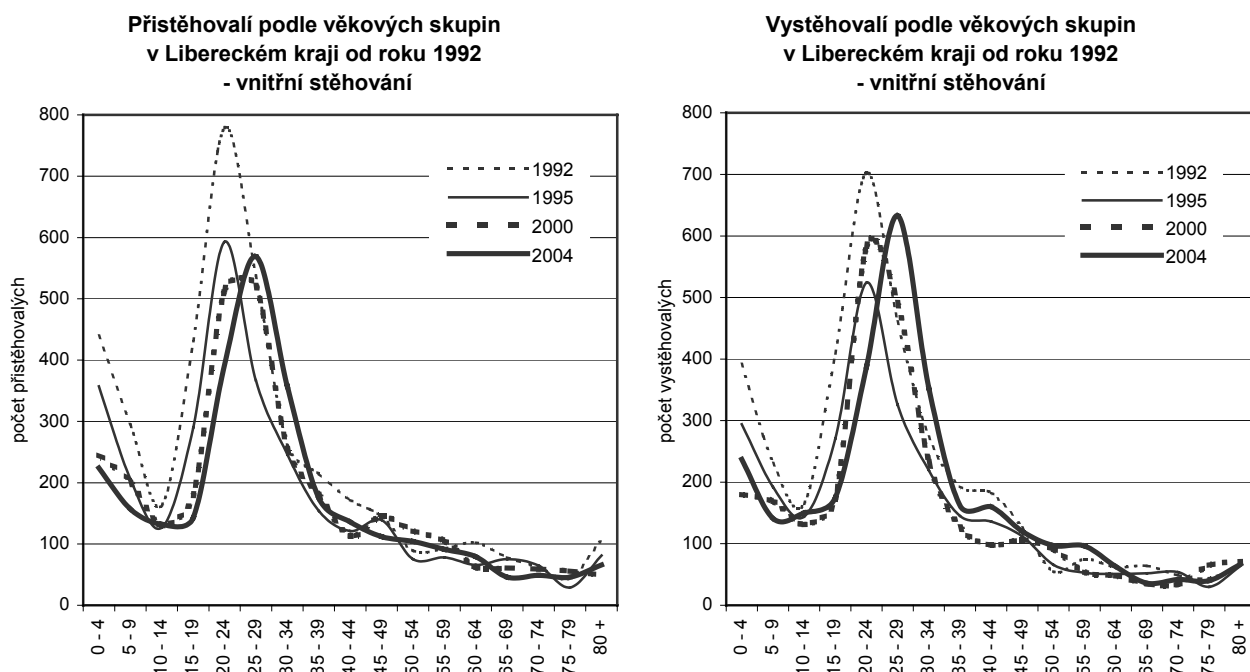
Vývoj počtu přistěhovaných a vystěhovaných v Libereckém kraji od roku 1991

Údaje statistiky obyvatelstva umožňují po roce 1992 sledovat i složení přistěhovaných a vystěhovaných osob podle jejich věku, podle důvodu stěhování a také podle hlavních migračních směrů.

Analýza věkového složení obyvatel stěhujících se na území Libereckého kraje z ostatních krajů České republiky a současně

vystěhovalých, kteří směřovali do jiného kraje, ukázala nárůst průměrného věku stěhující se osoby. Ve srovnání let 1992 a 2004 křivka popisující složení migrantů podle věku posunula svůj vrchol do vyššího věku. Projevil se i zřetelný pokles stěhujících se v nejmladších věkových skupinách (do 10 let), který je způsoben poklesem počtu rodin stěhujících se s malými dětmi.

Statistika obyvatelstva umožňuje hodnocení vnitřní migrace podle důvodu stěhování. Tyto údaje jsou však částečně ovlivněny lidským faktorem (zaměstnanci ohlašoven pobytu). Nejčastějšími důvody ke stěhování jsou následování rodinného příslušníka a bytové důvody. Struktura přistěhovalých a vystěhovalých v Libereckém kraji podle věkových skupin a důvodu stěhování se v průběhu času příliš neměnila. Změna pracoviště a přiblížení k pracovišti jako důvody k přestěhování jsou nejčastěji uváděny v hlášeních o stěhování u osob, které jsou na počátku svého ekonomicky aktivního období života, tj. ve věku 20 – 29 let. Studium vykazují jako příčinu ke změně trvalého bydliště studenti na vysoké škole ve věkové skupině 20 – 24 let. Sňatek je nejčastěji důvodem ke stěhování ve věku od 20 do 34 let, rozvod pak uvádějí nejvíce osoby kolem třicátého roku života. Bytové důvody jsou velmi aktuální příčinou ke změně bydliště ve věku 20 – 34 let, tento důvod stěhování je však významným po celý lidský život. Počet stěhujících se z důvodu následování rodinného příslušníka s věkem klesá a je velmi výrazně nejčastější příčinou migrace dětí, které tak následují své rodiče.

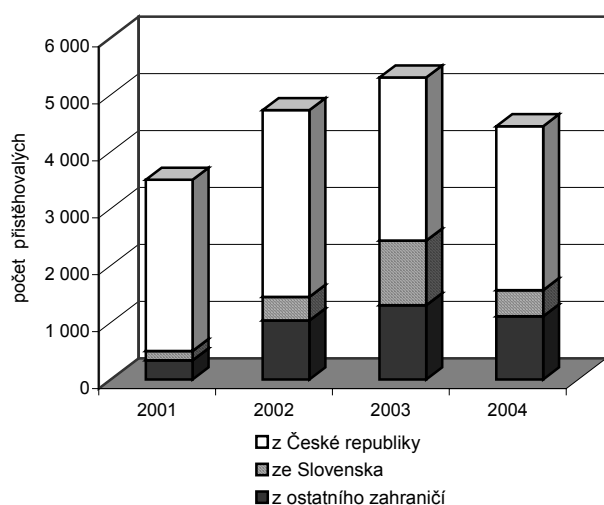
Tab. 43. Vnitřní stěhování podle důvodu v Libereckém kraji od roku 1992 (v %)

	Přistěhovalí				Vystěhovalí			
	1992	1995	2000	2004	1992	1995	2000	2004
Vnitřní stěhování	4 014	3 069	2 999	2 878	3 551	2 733	2 690	2 960
z toho podle důvodu (v %):								
změna pracoviště	10,7	8,2	6,1	3,4	10,1	8,9	5,7	4,7
přiblížení k pracovišti	3,8	3,6	3,7	4,1	4,7	4,5	5,9	5,0
učení, studium	0,4	1,8	0,8	0,7	1,1	2,3	2,0	1,2
zdravotní důvody	4,5	5,4	3,2	2,8	3,6	4,6	4,2	2,8
sňatek	8,2	7,0	5,9	4,3	8,8	7,3	7,2	5,7
rozvod	2,8	2,8	2,3	2,2	3,4	3,2	2,1	1,9
bytové důvody	14,8	15,8	20,4	21,3	14,9	15,8	20,0	22,9
následování rodinného příslušníka	33,4	32,1	26,0	26,2	31,8	31,8	25,6	21,4
jiný důvod a nezjištěno	21,4	23,2	31,6	34,9	21,8	21,6	27,3	34,3

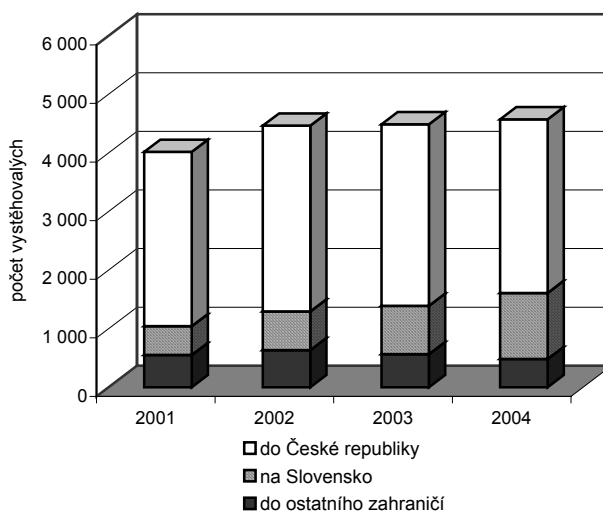
Tab. 44. Vnitřní stěhování podle věkových skupin a důvodu stěhování v Libereckém kraji v roce 2004

	Přistěhovalí									Vystěhovalí								
	změna pracoviště	přiblížení k pracovišti	učení, studium	zdravotní důvody	sňatek	rozvod	bytové důvody	následování rodinného příslušníka	jiný důvod a nezjištěno	změna pracoviště	přiblížení k pracovišti	učení, studium	zdravotní důvody	sňatek	rozvod	bytové důvody	následování rodinného příslušníka	jiný důvod a nezjištěno
0 - 4	-	-	-	-	-	-	-	219	5	-	-	-	-	-	-	16	187	34
5 - 9	-	-	-	-	-	-	-	154	3	-	-	2	-	-	9	111	19	
10 - 14	-	-	-	-	-	-	2	119	11	-	-	3	-	-	17	98	32	
15 - 19	2	2	2	-	2	-	21	56	58	5	5	12	-	1	29	60	63	
20 - 24	19	28	15	-	31	4	88	40	167	26	21	17	1	35	2	92	34	160
25 - 29	29	50	1	1	55	6	149	51	227	50	51	5	-	77	8	172	53	217
30 - 34	14	17	1	-	17	16	106	34	152	27	28	-	1	29	15	115	22	116
35 - 39	13	7	-	1	8	13	44	12	77	9	11	-	-	6	8	44	8	76
40 - 44	7	1	-	1	2	8	37	13	67	9	8	1	2	7	11	42	10	70
45 - 49	8	3	-	3	3	7	31	13	44	4	10	-	-	3	4	30	13	56
50 - 54	3	6	-	4	3	6	28	12	42	5	9	-	3	9	5	23	8	35
55 - 59	2	4	-	2	2	2	40	5	34	2	4	-	1	2	3	38	6	40
60 - 64	-	1	-	5	-	1	20	14	38	1	1	-	5	-	-	17	9	30
65 a více	-	-	-	65	1	1	48	12	80	-	1	-	66	1	-	35	15	67

Přistěhovalí z České republiky a ze zahraničí na území Libereckého kraje od roku 2001

Vystěhovalí do České republiky a do zahraničí z Libereckého kraje od roku 2001

Hodnocení úrovně migrace v posledních letech výrazně ovlivnila změna v metodice, kdy od roku 2001 začali být do celkového počtu obyvatel započítáváni cizinci s dlouhodobým pobytem. Po roce 2001 se tak zřetelně změnila údaje o zahraničním stěhování obyvatel a migrace do a ze zahraničí posílila.

V letech 1992 – 2000 se podle staré metodiky do Libereckého kraje ze zahraničí přistěhovalo v průměru ročně 386 osob, nejvíce v roce 1993 (490 přistěhovalých z ciziny) a nejméně v roce 2000 (265 přistěhovalých). Již v roce 2001 bylo na základě údajů cizinecké policie a v souladu s novou metodikou evidováno 501 imigrantů ze zahraničí a v dalších dvou letech jejich počet rostl. V roce 2003 tak statistiky uvádějí dokonce 2 439 přistěhovalých na území Libereckého kraje ze zahraničí, v roce 2004 jejich počet poklesl na 1 570 osob. Vývoj podílu přistěhovalých z ciziny na celkovém počtu přistěhovalých na území Libereckého kraje po roce 2001 odpovídá vývoji jejich počtu. V roce 2001 činil 14,3 %, v roce 2002 již 30,7 %, v roce 2003 vzrostl na 46,0 % a v roce 2004 tvořil podíl imigrantů ze zahraničí 35,3 % celkového počtu přistěhovalých. Dlouhodobě lze sledovat relativně vysoký počet osob přicházejících na území kraje ze Slovenska. V roce 2001 tvořil podíl Slováků na zahraničním stěhování 32,7 %, v roce 2002 poklesl

na 28,6 %. Velmi významný podíl přistěhovaných osob se slovenskou státní příslušností ze všech cizinců byl zaznamenán v roce 2003, a to 46,4 %. V roce 2004 se jejich podíl opět propadl na 29,2 %.

Počet vystěhovaných z Libereckého kraje do zahraničí mezi roky 1992 a 2000 dosahoval v průměru za rok 33 osob. Nejvíce emigrantů bylo vykázáno v roce 1993 (139 vystěhovaných do zahraničí) a nejméně v roce 1996 (pouze 3 vystěhované osoby). Metodická změna v roce 2001 se projevila velmi výrazně. Již v roce 2000 evidovala cizinecká policie 1 042 obyvatel, kteří se přestěhovali do zahraničí. Do roku 2004 jejich počet nepřetržitě stoupal a dosáhl 1 610 osob. V roce 2000 tvořil podíl vystěhovaných do ciziny na celkovém počtu vystěhovaných z Libereckého kraje 25,9 %. Tento podíl se do konce sledovaného období zvyšoval a v roce 2004 se za hranice České republiky odstěhovalo 35,2 % vystěhovaných. Z údajů cizinecké policie o zahraničním stěhování je patrné, že na Slovensko se ročně z Libereckého kraje odstěhuje výrazně více obyvatel, než opačným směrem na území kraje. Podíl stěhujících se na Slovensko z celkového zahraničního stěhování v roce 2000 činil 47,2 %, do roku 2004 se tento podíl zvýšil až na 70,1 %.

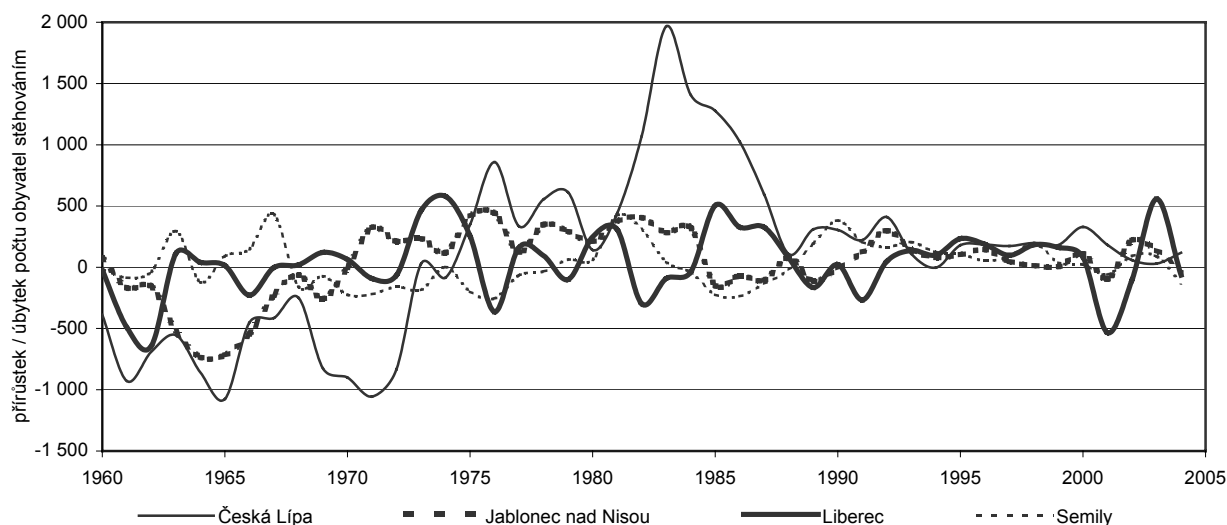
Základní trendy vývoje migrace v Libereckém kraji po roce 1990:

- přírůstek stěhováními spíše stagnuje,
- počet vystěhovaných v průběhu devadesátých let převyšoval počet přistěhovaných,
- narůstá regionální diference z hlediska objemu stěhování,
- velká města ztrácí obyvatelstvo ve prospěch svého zázemí,
- zvyšuje se průměrný věk migrujících.

11.1. MIGRACE V OKRESECH KRAJE

Migrace je významným faktorem, který má vliv mimo jiné na věkovou strukturu obyvatelstva a na budoucí populační vývoj regionu. Význam migrace se nejvýrazněji projevil v okrese Česká Lípa. Tento okres v sedmdesátých letech vykazoval zpravidla větší počet vystěhovaných než přistěhovaných. Již několikrát zmiňovaný rozvoj uranového průmyslu a intenzivní bytová výstavba byly příčinou dlouhého období přírůstu stěhováními, který započal v polovině sedmdesátých let. Největší intenzita migračních proudů se pak projevila v první polovině osmdesátých let. Vývoj migrace v okrese Česká Lípa svou výší výrazně ovlivnil i celkový vývoj přírůstu stěhováními v Libereckém kraji.

Vývoj přírůstu stěhováními v okresech Libereckého kraje od roku 1960

Na počátku devadesátých let se začaly projevovat společenské a ekonomické změny, které vyvolaly transformace české ekonomiky a otevření trhu. Na jednotlivé regiony působilo mnoho různých faktorů – např.: ekonomická situace, dopravní infrastruktura, problematika bytové výstavby. I přes působení těchto

a jiných vlivů je z vývoje ukazatele přírůstek stěhováním zřetelné, že se jeho vývoj v devadesátých letech ustálil ve všech okresech kraje na nízkých kladných hodnotách. Výraznější změny v úrovni migračního salda byly zaznamenány až v roce 2001, ty se však projeví především v okrese Liberec. V tomto roce zde stěhováním ubylo 534 obyvatel a naopak v roce 2003 se projevil přírůstek stěhováním v tomto okrese ve výši 558 osob.

Věkové složení a důvody stěhování přistěhovaných i vystěhovaných ve všech čtyřech okresech jsou obdobné jako v celém Libereckém kraji. Výraznější rozdíly lze nalézt v porovnání hlavních migračních proudů.

Tab. 45. Základní ukazatele migrace v okresech Libereckého kraje

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2004
Přistěhováni										
Česká Lípa	2 269	1 440	1 602	1 963	1 995	2 804	2 037	1 299	1 478	1 452
Jablonec n. N.	1 597	1 046	1 828	1 535	1 502	1 097	1 109	862	753	1 278
Liberec	3 240	2 536	2 766	2 348	2 280	2 402	1 957	1 433	1 332	2 031
Semily	1 235	1 203	1 212	1 131	1 165	907	1 434	874	786	971
Vystěhováni										
Česká Lípa	2 657	2 516	2 503	1 615	1 854	1 526	1 733	1 119	1 149	1 333
Jablonec n. N.	1 518	1 764	1 829	1 119	1 292	1 245	1 114	759	642	1 324
Liberec	3 262	2 522	2 702	2 094	2 033	1 898	1 935	1 200	1 250	2 095
Semily	1 253	1 112	1 437	1 330	1 103	1 131	1 053	762	763	1 102
Přírůstek stěhováním										
Česká Lípa	-388	-1 076	-901	348	141	1 278	304	180	329	119
Jablonec n. N.	79	-718	-1	416	210	-148	-5	103	111	-46
Liberec	-22	14	64	254	247	504	22	233	82	-64
Semily	-18	91	-225	-199	62	-224	381	112	23	-131
Přistěhováni na 1 000 obyvatel										
Česká Lípa	26,6	18,4	20,4	24,3	22,7	28,7	19,8	12,4	13,9	13,7
Jablonec n. N.	17,8	12,7	22,3	18,0	16,9	12,2	12,4	9,7	8,5	14,5
Liberec	21,9	17,6	19,3	15,6	14,6	15,1	12,2	9,0	8,4	12,8
Semily	15,6	15,4	15,8	14,7	15,1	11,9	18,9	11,5	10,4	13,0
Vystěhováni na 1 000 obyvatel										
Česká Lípa	31,2	32,2	31,9	20,0	21,1	15,6	16,8	10,7	10,8	12,6
Jablonec n. N.	16,9	21,3	22,3	13,1	14,5	13,9	12,4	8,5	7,3	15,1
Liberec	22,0	17,5	18,8	13,9	13,0	12,0	12,1	7,5	7,8	13,2
Semily	15,8	14,3	18,7	17,3	14,3	14,8	13,9	10,0	10,1	14,7
Přírůstek stěhováním na 1 000 obyvatel										
Česká Lípa	-4,6	-13,8	-11,5	4,3	1,6	13,1	3,0	1,7	3,1	1,1
Jablonec n. N.	0,9	-8,7	0,0	4,9	2,4	-1,7	-0,1	1,2	1,3	-0,5
Liberec	-0,1	0,1	0,4	1,7	1,6	3,2	0,1	1,5	0,5	-0,4
Semily	-0,2	1,2	-2,9	-2,6	0,8	-2,9	5,0	1,5	0,3	-1,7

Statistika vnitřního stěhování mezi okresy potvrzuje skutečnost, že největší podíl obyvatel se stěhuje do (z) geograficky blízkého okresu a nebo do (z) hlavního města Prahy. Z vývoje počtu přistěhovaných v letech 1992 – 2004 do jednotlivých okresů Libereckého kraje ze všech okresů České republiky je tedy patrné, že do okresu Česká Lípa se relativně nejvíce osob přistěhovalo z okresů Děčín, Liberec a také z Prahy, do okresu Jablonec nad Nisou směřovali nejčastěji osoby z okresů Liberec, Semily a z hlavního města Prahy. Okres Liberec vykazoval v průběhu sledovaného období největší procentuální zastoupení přistěhovaných z okresů Jablonec nad Nisou, Česká Lípa a z hlavního města Prahy, do okresu Semily relativně nejčastěji šla vnitřní migrace opět z hlavního města Prahy a z okresů Liberec, Jablonec nad Nisou a Trutnov. Relativně největší objem osob se mezi roky 1992 – 2004 z okresu Česká Lípa vystěhovalo do Prahy a do okresů Děčín a Liberec, z okresu Jablonec nad Nisou směřovaly vystěhované osoby nejčastěji opět do Prahy a okresů Liberec, a Semily. Okres Liberec vykazoval největší podíl vystěhovaných do Prahy a okresů Jablonec nad Nisou, Semily a Česká Lípa a okres Semily opět do Prahy a do okresů Liberec, Jičín, Jablonec nad Nisou a Trutnov.

Tab. 46. Přistěhovalí do okresů Libereckého kraje podle nejčastějšího okresu vystěhování (v %) - vnitřní stěhování

	1992	1995	2000	2004		1992	1995	2000	2004
	okres Česká Lípa					okres Jablonec nad Nisou			
Přistěhovalí celkem	1 526	1 209	1 394	1 074	Přistěhovalí celkem	1 061	811	699	857
z toho z okresu:					z toho z okresu:				
Děčín	14,9	14,6	14,2	13,5	Liberec	31,4	21,6	27,9	31,5
Mladá Boleslav	3,9	5,3	10,6	12,2	Semily	9,7	13,3	12,3	10,9
Hl. město Praha	15,2	17,4	13,4	10,6	Hl. město Praha	11,2	15,3	15,3	9,7
Liberec	10,2	9,4	9,9	10,3	Děčín	3,1	1,0	2,6	4,4
Litoměřice	6,7	5,7	5,0	6,3	Mladá Boleslav	2,5	4,3	4,1	4,1
Mělník	2,8	1,7	4,2	4,9	Česká Lípa	3,8	2,2	3,1	3,5
Ústí nad Labem	4,3	3,9	3,0	3,4	Most	0,8	1,6	1,3	2,5
Jablonec nad N.	1,8	3,0	2,1	2,7	Mělník	1,3	1,4	2,1	2,0
Most	2,2	1,6	2,0	2,3	Jičín	1,6	2,6	0,7	1,9
	okres Liberec					okres Semily			
Přistěhovalí celkem	1 489	1 317	1 244	1 487	Přistěhovalí celkem	911	827	747	744
z toho z okresu:					z toho z okresu:				
Jablonec nad Nisou	14,6	15,0	12,9	16,1	Liberec	12,5	13,1	14,3	15,3
Hl. město Praha	10,6	14,4	10,6	11,8	Hl. město Praha	9,4	13,3	10,7	14,7
Česká Lípa	9,7	11,6	11,3	10,3	Jablonec nad Nisou	11,6	12,2	10,0	14,0
Semily	6,9	4,0	7,8	7,8	Trutnov	9,4	10,2	14,6	10,3
Děčín	4,2	5,6	4,7	6,7	Jičín	10,6	9,8	11,0	8,7
Mladá Boleslav	4,3	5,3	3,0	4,0	Mladá Boleslav	5,6	5,8	4,6	5,5
Ústí nad Labem	3,3	3,2	3,0	3,2	Hradec Králové	3,4	1,2	1,6	3,0
Trutnov	1,7	1,4	1,5	2,0	Česká Lípa	1,8	2,2	2,5	2,2
Hradec Králové	2,2	0,9	1,9	1,7	Mělník	1,5	1,1	0,5	1,7

Tab. 47. Vystěhovalí z okresů Libereckého kraje podle nejčastějších okresů přistěhování (v %) - vnitřní stěhování

	1992	1995	2000	2004		1992	1995	2000	2004
	okres Česká Lípa					okres Jablonec nad Nisou			
Vystěhovalí celkem	1 396	1 107	1 143	1 230	Vystěhovalí celkem	866	759	831	833
z toho do okresu:					z toho do okresu:				
Hl. město Praha	9,9	11,1	13,6	15,0	Liberec	25,2	26,1	21,5	28,8
Děčín	15,0	14,7	15,3	13,2	Hl. město Praha	10,5	11,7	18,2	15,5
Liberec	10,3	13,8	12,2	12,4	Semily	12,2	13,3	11,3	12,5
Mladá Boleslav	4,7	5,0	7,6	8,1	Děčín	1,3	1,8	3,2	4,0
Litoměřice	6,8	6,0	6,6	5,2	Česká Lípa	3,1	4,7	2,3	3,5
Ústí nad Labem	3,3	3,9	2,9	3,5	Mladá Boleslav	3,6	3,4	3,2	3,1
Nymburk	1,2	1,3	1,0	2,8	Jičín	2,9	3,6	2,5	2,0
Teplice	1,5	1,4	3,2	2,7	Teplice	1,5	0,9	1,6	1,9
Jablonec nad N.	2,9	1,6	1,9	2,4	Most	3,0	1,6	0,6	1,6
	okres Liberec					okres Semily			
Vystěhovalí celkem	1 645	1 200	1 236	1 396	Vystěhovalí celkem	802	762	756	785
z toho do okresu:					z toho do okresu:				
Jablonec nad N.	20,2	14,6	15,8	19,3	Liberec	12,8	7,0	12,8	14,8
Hl. město Praha	12,5	11,7	13,7	16,4	Hl. město Praha	11,8	13,8	13,6	13,9
Semily	6,9	9,0	8,7	8,2	Jičín	9,4	12,5	10,3	12,1
Česká Lípa	9,5	9,5	11,2	8,0	Jablonec nad N.	12,8	14,2	11,4	11,8
Mladá Boleslav	5,3	6,0	4,0	6,2	Trutnov	14,1	10,8	9,7	11,5
Děčín	2,6	4,5	3,8	5,6	Mladá Boleslav	4,9	4,2	7,0	5,7
Brno-město	0,7	1,1	1,1	1,9	Hradec Králové	4,1	3,3	2,1	1,7
Jičín	2,0	1,6	2,3	1,8	Pardubice	2,2	3,0	1,2	1,5
Ústí nad Labem	2,4	2,6	2,1	1,8	Mělník	0,2	0,8	1,5	1,3

Jak již bylo zmíněno, v roce 2001 začaly být do celkového počtu obyvatel zahrnováni cizinci s dlouhodobým pobytem. Výrazně se tak změnila údaje o zahraničním stěhování ve všech okresech kraje. Roční průměr počtu přistěhovaných ze zahraničí v letech 1992 – 2000 dosáhl v okrese Liberec 146 osob, v okrese Česká Lípa 127, Jablonec nad Nisou 60 osob a v okrese Semily pouze 53 osob. Za hranice České republiky se ve stejném období vystěhovalo v průměru ročně z okresu Liberec 14 obyvatel, z okresu Česká Lípa 13 osob, Semily 5 a Jablonec nad Nisou pouze 2 osoby.

Tab. 48. Vnitřní a zahraniční stěhování v okresech Libereckého kraje po roce 2001

	Z / do České republiky				Z / do zahraničí				z toho z / na Slovensko			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
	Přistěhováni											
Liberecký kraj	3 007	3 276	2 864	2 878	501	1 453	2 439	1 570	164	415	1 132	459
v tom okresy:												
Česká Lípa	1 325	1 372	1 175	1 074	128	216	278	378	12	19	79	51
Jablonec n. N.	865	951	796	857	129	361	623	421	42	141	394	150
Liberec	1 256	1 505	1 411	1 487	208	631	1 218	544	106	179	505	199
Semily	715	774	751	744	36	245	320	227	4	76	154	59
	Vystěhováni											
Liberecký kraj	2 975	3 169	3 096	2 960	1 042	1 294	1 391	1 610	492	660	826	1 128
v tom okresy:												
Česká Lípa	1 157	1 338	1 318	1 230	114	191	105	103	36	57	49	64
Jablonec n. N.	831	834	869	833	260	260	411	491	193	170	311	429
Liberec	1 409	1 495	1 358	1 396	589	745	713	699	234	401	393	411
Semily	732	828	820	785	79	98	162	317	29	32	73	224

Po roce 2001 se celkový objem zahraniční migrace v souladu s novou metodikou zřetelně zvýšil. Počet přistěhovaných z ciziny rapidně rostl do roku 2003, v roce 2004 se projevilo jeho snížení ve všech okresech s výjimkou okresu Česká Lípa. Nejvýraznější podíl zahraničního stěhování na celkovém počtu přistěhovaných dosáhl v roce 2004 okres Jablonec nad Nisou (32,9 %). V okrese Liberec činil tento podíl 26,8 %, v okrese Česká Lípa 26,0 % a v okrese Semily 23,4 %. Počet vystěhovaných za hranice České republiky rostl v letech 2001 – 2004 výrazněji než počet přistěhovaných ze zahraničí. Podíl zahraničního stěhování na celkovém počtu vystěhovaných pak dosáhl v okrese Jablonec nad Nisou 37,1 %, v okrese Liberec 33,4 % a v okrese Semily 28,8 %. Nejnižší procentuální zastoupení vystěhovaných za hranice České republiky vykázal okres Česká Lípa (pouze 7,7 %).

Výraznou část zahraniční migrace tvoří vzájemné stěhování mezi jednotlivými okresy kraje a Slovenskem. Podíl osob, které se vystěhovaly na Slovensko nebo přestěhovaly ze Slovenska do jednoho z okresů kraje, na celkovém objemu zahraniční migrace kolísá. Procentuální zastoupení počtu vystěhovaných na Slovensko z celkového objemu zahraničního stěhování výrazně ve všech okresech kraje převyšuje podíl přistěhovaných ze Slovenska.

11.2. MIGRACE VE SPRÁVNÍCH OBVODECH OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

Rozdíly v demografickém vývoji obyvatel správních obvodů obcí s rozšířenou působností jsou zřetelné i z vývoje migrace. Zpravidla kladné migrační saldo od roku 1991 do roku 2004 vykazují správní obvody Frýdlant, Turnov, Nový Bor, Jilemnice a Železný Brod. V souvislosti s hodnotami přírůstku stěhování nejhorších výsledků vykazuje správní obvod Semily, ve kterém se jen s několika prašeni udrželo záporné saldo migrace.

V souladu s již několikrát zmiňovanou metodickou změnou zjišťování celkového počtu obyvatel se změnila i údaje o migraci, které se projevily v roce 2001 výrazným nárůstem zahraniční migrace. Z vývoje stěhování

Tab. 49. Vývoj základních ukazatelů migrace v SO ORP Libereckého kraje

	Přírůstek migrací				Přírůstek migrací na 1 000 obyvatel			
	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004
Česká Lípa	252	59	274	52	3,4	0,8	3,6	0,7
Frydlant	3	58	102	-1	0,1	2,4	4,2	0,0
Jablonec n. N.	98	-22	-14	-168	1,8	-0,4	-0,3	-3,2
Jilemnice	125	-11	16	-96	5,4	-0,5	0,7	-4,2
Liberec	-247	210	-81	-46	-1,8	1,6	-0,6	-0,3
Nový Bor	-32	120	106	35	-1,3	4,7	4,1	1,4
Semily	-27	12	-54	-37	-1,0	0,4	-2,0	-1,4
Tanvald	13	85	89	30	0,6	3,8	4,0	1,4
Turnov	84	104	103	93	2,7	3,4	3,3	3,0
Železný Brod	16	13	4	16	1,3	1,1	0,3	1,3

z a do ciziny v Libereckém kraji a jeho okresech je patrný i jeho vývoj ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností. Podíl přistěhovaných ze zahraničí z celkového počtu přistěhovaných mezi roky 2001 a 2003 zpravidla rostl a následně v roce 2004 poklesl. Naopak podíl vystěhovaných ze všech deseti správních obvodů Libereckého kraje za hranice České republiky výrazně rostl. Relativně nejvíce osob se stěhuje do zahraničí a současně směřuje přes hranice republiky do správních obvodů Liberec a Jablonec nad Nisou a naopak nejméně do správního obvodu Nový Bor.

Tab. 50. Vnitřní a zahraniční stěhování v SO ORP Libereckého kraje po roce 2001

	Z / do České republiky				z toho z / na území Libereckého kraje				Z / do zahraničí				z toho z / na Slovensko			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
	Přistěhováni															
Česká Lípa	1 192	1 304	1 024	991	317	326	249	281	109	162	218	319	8	14	61	39
Frydlant	297	370	390	303	187	225	242	190	25	50	85	45	4	2	22	14
Jablonec n. N.	624	751	613	647	350	465	363	382	89	238	457	262	34	123	322	119
Jilemnice	273	305	247	227	70	69	68	55	12	66	100	60	2	33	69	33
Liberec	1 215	1 392	1 308	1 456	500	602	606	587	174	569	1 132	492	101	176	490	186
Nový Bor	461	459	482	406	228	235	257	226	19	50	41	52	4	4	9	7
Semily	288	272	277	284	107	102	89	138	12	61	77	72	2	13	18	9
Tanvald	384	394	336	348	203	212	212	189	23	57	97	104	4	11	48	20
Turnov	343	443	448	462	176	251	225	232	19	135	170	112	1	31	77	22
Železný Brod	223	200	201	144	155	127	151	110	19	65	62	52	4	8	16	10
	Vystěhováni															
Česká Lípa	1 067	1 199	1 254	1 173	349	404	462	382	89	147	82	85	27	43	40	54
Frydlant	281	321	286	294	142	164	162	158	77	67	109	55	2	10	35	12
Jablonec n. N.	688	671	683	654	356	403	410	388	217	180	333	423	177	138	282	386
Jilemnice	267	324	282	272	74	81	70	77	14	22	41	111	7	10	29	103
Liberec	1 372	1 489	1 401	1 352	587	633	563	592	511	687	602	642	235	397	360	404
Nový Bor	445	523	378	410	216	244	151	200	22	31	19	13	6	6	5	5
Semily	325	355	393	336	129	159	160	129	19	26	46	57	5	7	10	21
Tanvald	359	417	422	376	195	273	233	220	25	41	38	46	12	20	18	37
Turnov	284	311	284	324	119	142	117	138	45	52	74	157	14	15	31	102
Železný Brod	180	173	175	159	126	111	134	106	23	41	47	21	7	14	16	4

11.3. MIGRACE VE MĚSTECH A VENKOVSKÝCH OBCÍCH

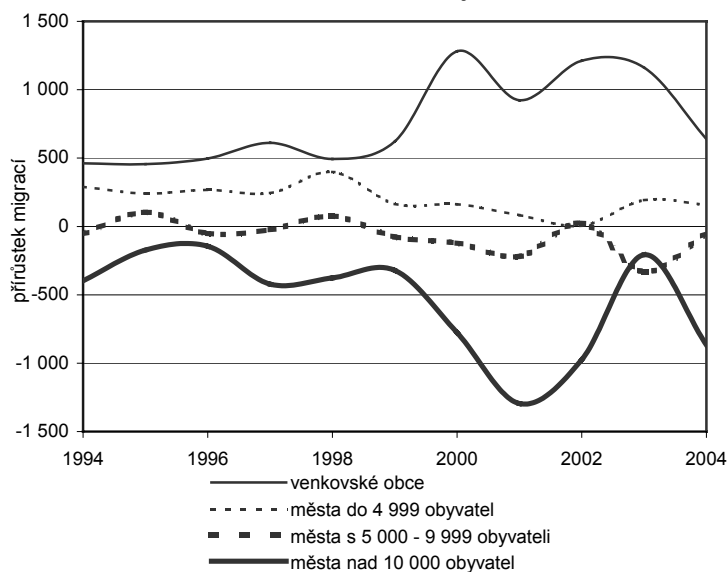
Na území Libereckého kraje, ale i v celé České republice, lze vytipovat několik základních typů obcí. Prvním jsou velká města, která v posledních letech vykazují spíše úbytek počtu obyvatel stěhování. Druhým typem jsou satelitní obce, ležící v blízkosti velkých měst. Tyto obce povětšinou migračně získávají. Jejich obyvatelé však často dojíždí za prací a za službami právě do velkých měst. Třetí skupinou jsou obce, nacházející se v rekreačních oblastech, v místech turisticky a historicky zajímavých, ve kterých se nachází mnoho budov sloužících individuální rekreaci. Tyto obce žijí a prosperují částečně z cestovního ruchu, větší část jejich

obyvatel do těchto obcí pouze dojíždí a nemá zde trvalé bydliště. Poslední, čtvrtou skupinou jsou ostatní zbylé obce. Většina z nich je migračně ztrátová a nebo stagnující. Toto rozdělení však není a nemůže být pravidlem. Zda je obec přitažlivá a láká k trvalému nastěhování, záleží nejen na její velikosti a poloze, ale i na její dopravní dostupnosti, možnostech bydlení a zaměstnání, dosažitelnosti školního a předškolního vzdělávání, dostupnosti služeb a v neposlední řadě i na obecním zastupitelstvu.

V posledních letech vesnické obce dohromady vykazují přírůstek obyvatelstva migrací, který se v roce 1999 ještě zvýšil. Třicet šest měst kraje lze pak podle velikosti rozdělit do tří skupin. První skupinu tvoří města nad deset tisíc obyvatel. Jsou jimi Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec, Nový Bor a Turnov.

Všech pět těchto měst v posledním desetiletí stěhováním výrazně ztrácí. Menší města, s počtem obyvatel mezi pěti a deseti tisíci (Doksy, Frýdlant, Hrádek nad Nisou, Chrastava, Jilemnice, Lomnice nad Popelkou, Mimoň, Semily, Tanvald a Železný Brod) v průběhu sledovaného období od roku 1994 také zpravidla dohromady vykazovaly nízký migrační úbytek počtu obyvatel. Naopak města, náležející do skupiny s počtem obyvatel nižším než pět tisíc, jsou v součtu charakteristické malým přírůstkem obyvatel stěhováním. Města v těchto posledních dvou kategoriích však na rozdíl od pěti největších měst kraje nevykazují shodné trendy vývoje migrace. V souvislosti s jejich geografickou polohou, dopravní dostupností, pracovními příležitostmi a podmínkami bydlení vykazují velmi rozdílný vývoj. Téměř každý rok v letech 1994 – 2004 vykazovaly přírůstek migrací města Cvikov, Český Dub, Hodkovice nad Mohelkou, Hrádek nad Nisou, Chrastava, Rychnov u Jablonce nad Nisou, Smržovka, Velké Hamry a Zákupy. Naopak města Desná, Jilemnice, Kamenický Šenov, Lomnice nad Popelkou, Nové Město pod Smrkem, Semily, Stráž pod Ralskem a Železný Brod v průběhu posledního desetiletí dosahovala zpravidla úbytku počtu obyvatel stěhováním.

Přírůstek migrací ve venkovských obcích a ve městech Libereckého kraje od roku 1994

12. POPULAČNÍ PROJEKCE VÝVOJE OBYVATELSTVA

Na začátku ledna roku 2004 prezentoval Český statistický úřad výsledky nové projekce obyvatelstva České republiky do roku 2050 a s malým zpožděním i výsledky projekce vývoje obyvatelstva v jednotlivých krajích. Tato nejnovější projekce navazuje na definitivní výsledky sčítání lidu, domů a bytů 2001. Při tomto cenzu byli do celkového počtu obyvatel kromě osob s trvalým pobytem na území České republiky zahrnuti také cizinci s dlouhodobým pobytem (tj. s pobytem na základě víza nad 90 dnů podle zákona č. 326/1999 Sb.) a cizinci s azylem.

Projekce za celou Českou republiku byla zpracována ve třech variantách (nízká, střední a vysoká), lišících se scénáři očekávaného vývoje. Základním vstupním údajem byl počet obyvatel České republiky podle pohlaví a věku, vybilancovaný k 31. 12. 2002 (práh projekce). Horizontem projekce byl ve všech výpočtech rok 2050.

Rozšířením statistiky migrace o cizince s dlouhodobým pobytem se změnil pohled na pohyb cizinců přes hranice České republiky. Objem stěhování je tak výrazně větší (tito cizinci tvoří v současnosti většinu všech stěhujících se osob), jiná je i jejich struktura podle pohlaví a věku – výrazně převažují muži a jedná se zejména o mladší osoby. Migrace je neobtěžněji prognózovatelnou složkou populačního vývoje. Proto je ve všech variantách po celé období výpočtu uvažováno konstantní migrační saldo (stejně jako v projekci OSN), jednotlivé varianty se liší pouze výší.

Nízká varianta projekce je ve své podstatě pesimistickou variantou. Podle této varianty by v roce 2050 mohla Česká republika mít 8,07 miliónů obyvatel.

Nízká varianta projekce vychází z předpokladu stagnace současné nízké plodnosti žen v následujících 2 – 3 letech (úhrnná plodnost 1,18 – 1,19), poté – do roku 2030 – je očekáván v zásadě plynulý vzestup úhrnné plodnosti na 1,38 a po zbývajících 20 let je počítáno se stagnací úhrnné plodnosti na úrovni 1,40 – 1,42 dětí připadajících na jednu ženu reprodukčního věku. Současně se ve vstupních parametrech promítá posun nejvyšší plodnosti žen zhruba do věku 27 – 29 let.

Očekávané zlepšování úmrtnostních poměrů se promítne do zvýšení naděje dožití. Naděje dožití při narození mužů vzroste do roku 2050 na 77,8 roku a naděje dožití žen na 83,2 roku. Přitom největší „přínos“ pro zvýšení naděje dožití je očekáván od snížení úmrtnosti ve věku nad 60 let, u mužů také ve věkové skupině 40 – 59 let. Další snižování kojenecké úmrtnosti ovlivní střední délku života jen velmi málo.

Pro celé období výpočtu projekce je uvažováno kladné migrační saldo ve výši 10 tis. osob ročně, rozdělené podle pohlaví a věku.

Střední varianta projekce odhaduje snížení počtu obyvatel České republiky do roku 2050 na 9,44 miliónů.

Ve střední variantě projekce je uvažováno s malým růstem úhrnné plodnosti do roku 2005 ze současných 1,18 (odhad pro rok 2003) na 1,23. Do roku 2010 je očekáván vzestup na 1,30 a poté plynulé zvyšování až na 1,60. V posledních dvaceti letech prognózovaného období je předpokládána již stabilizace celkové úrovně plodnosti na úhrnné hladině 1,60 – 1,62 dítěte i struktury plodnosti podle věku ženy s nejvyšší plodností žen ve věku 28 – 30 let.

Očekávané, rovnoměrné, prodloužení naděje dožití při narození mužů v období do roku 2050 až na 78,9 roku znamená její zvýšení vzhledem k roku 2002 o 6,8 roku. Podobně, dosažení naděje dožití žen 84,5 roku k horizontu projekce představuje nárůst o 5,9 roku. U mužů je tedy předpokládáno o něco výraznější snížení úmrtnosti, které se projeví ve zmenšení rozdílu naděje dožití žen a mužů ze současných 6,5 roku na 5,6 roku. Největší „přínos“ na prodloužení naděje dožití je očekáván od poklesu úmrtnosti u mužů ve věku 40 – 79 let, u žen se jedná zejména o koncentraci do věku nad 60 let, které zároveň znamená i významný příspěvek zlepšení úmrtnosti osob starších 80 let. Vliv dalšího snižování kojenecké a dětské úmrtnosti, i úmrtnosti mladých osob, bude již malý.

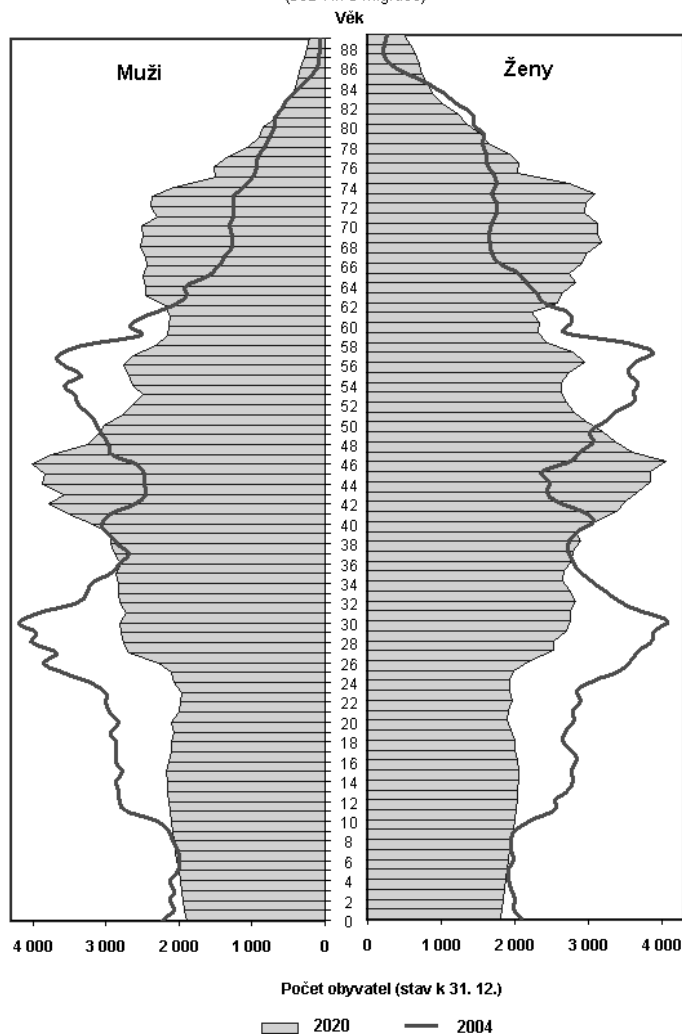
Pro celé období výpočtu projekce je uvažováno kladné migrační saldo ve výši 25 tis. osob ročně, rozdělené podle pohlaví a věku.

Vysoká varianta projekce je optimistickou variantou. Podle této varianty by v roce 2050 mohla Česká republika mít 10,83 miliónů obyvatel.

Vstupní hypotézou vysoké varianty projekce je postupný růst úhrnné plodnosti ze současných 1,18 (odhad pro rok 2003) na 1,28 v roce 2005 s posunem nejvyšší plodnosti žen do vyššího věku, a poté další růst na 1,75 do roku 2030. I v této variantě se předpokládá stabilizace úrovně plodnosti po roce 2030. Jednotlivé varianty projekce se od sebe, kromě celkové výše plodnosti, odlišují i posunem věku nejvyšší plodnosti a tím

Věkové složení obyvatelstva Libereckého kraje na základě výsledků projekce obyvatelstva

(bez vlivu migrace)

i nárůstem průměrného věku matek při porodu. Vysoká varianta předpokládá maximální plodnost u 30 – 32letých žen.

Během prognózovaného období je předpokládáno u mužů prodloužení naděje dožití oproti roku 2002 (resp. 2003 – vlivem vyššího počtu zemřelých během chřipkové epidemie je odhadována stagnace naděje dožití pro tento rok) celkově o 8,2 roku (na 80,3), u žen o 7,4 roku (na 86,0). Opět by to znamenalo mírné snížení mužské nadúmrtnosti.

Pro celé období výpočtu projekce je uvažováno kladné migrační saldo ve výši 40 tisíc osob ročně, rozdělené podle pohlaví a věku.

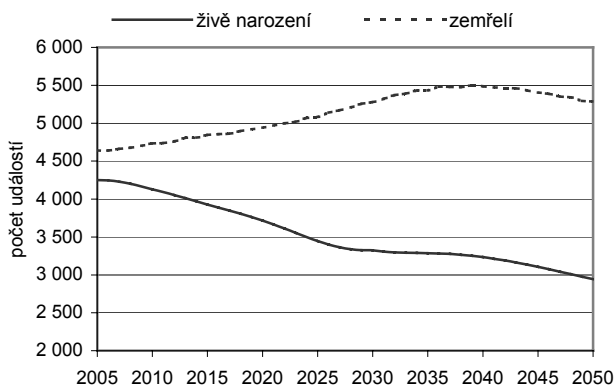
Předpokládaný vývoj obyvatelstva Libereckého kraje do roku 2050

Základním údajem pro výpočet projekce pro kraje České republiky byly počty obyvatel podle pohlaví a jednotek věku, vybilancované k 31. 12. 2002 (práh projekce). Parametry plodnosti (specifické plodnosti žen) a úmrtnosti (koeficienty dožití) byly stanoveny na základě analýzy populačního vývoje, diferencovaně pro jednotlivé kraje podle tříletých průměrů za roky 2000 – 2002. V souhrnu za celou Českou republiku odpovídají očekávanému vývoji podle scénáře střední varianty republikové projekce. Je třeba zdůraznit, že projekce za kraje byla vypočtena bez vlivu vnitřní i zahraniční migrace a ukazuje tedy na hypotetický vývoj počtu a složení

obyvatelstva krajů, ovlivněný pouze přirozenou měnou obyvatel. Důvodem je skutečnost, že při odhadu migrace nelze vycházet z minulých trendů a její vývoj považujeme v současné době za prakticky nepředvídatelný.

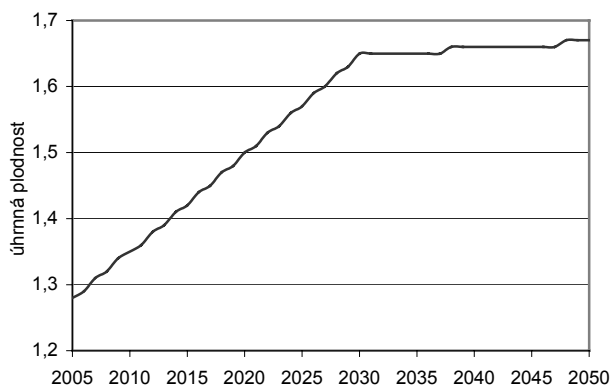
Předpokládaný vývoj počtu živě narozených a zemřelých na základě výsledků projekce vývoje obyvatelstva Libereckého kraje

(bez vlivu migrace)

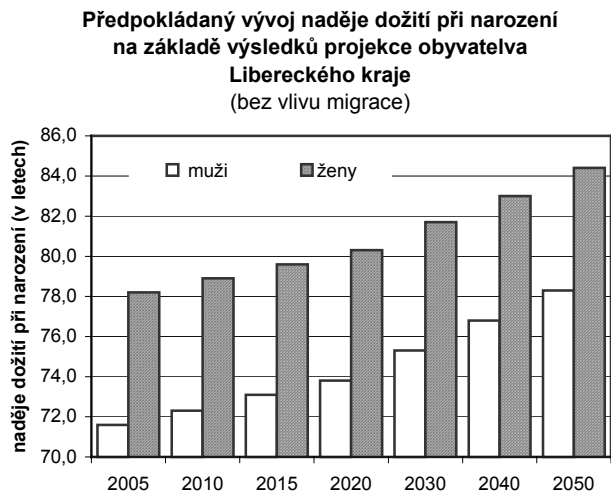
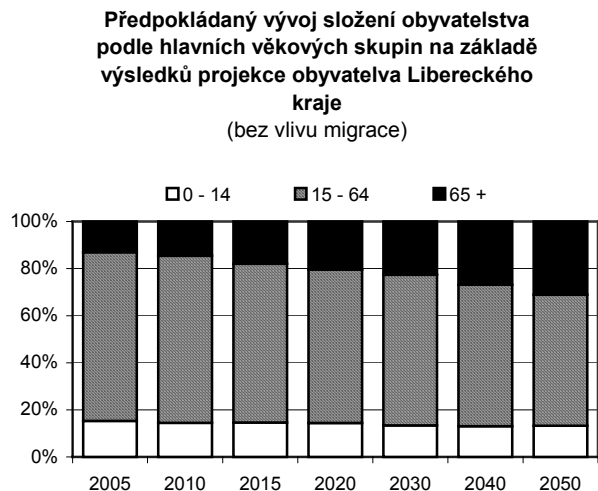
Předpokládaný vývoj ukazatele úhrnná plodnost na základě výsledků projekce vývoje obyvatelstva Libereckého kraje

(bez vlivu migrace)

Projekce vývoje obyvatelstva Libereckého kraje s ohledem na budoucí vývoj porodnosti a úmrtnosti a za absence migrace očekává do roku 2050 pokles počtu obyvatel kraje z 427 321 v roce 2002 na přibližně 350

tisíc obyvatel. V souladu s prognózovaným vývojem lze předpokládat výraznou změnu složení obyvatel podle věku. Lze očekávat výrazné zvýšení podílu osob ve věku nad 65 let a k tomu odpovídající pokles podílu obyvatel v produktivním věku (15 – 64 let) a pokles dětské složky obyvatelstva do 14 let (z 16 % na 13,3 %). Věková struktura obyvatelstva je z pohledu projekce ovlivněna pouze předpokládaným vývojem porodnosti a úmrtnosti. Projekce, jak již bylo řečeno, nebere v úvahu vnitřní a zahraniční migraci, která právě budoucí věkovou strukturu obyvatel může výrazně ovlivnit

Projekce za Liberecký kraj dále předpokládá vzestup úhrnné ukazatele úhrnná plodnost, tj. průměrného počtu dětí narozených jedné ženě ve věku 15 – 49 let. Z důvodu postupného snižování podílu žen ve věkové skupině 15 – 49 let v populaci Libereckého kraje v jednotlivých letech je očekáváno postupné snižování počtu žen v reprodukčním věku a proto lze očekávat další snižování počtu narozených dětí.

V souladu s výsledky projekce vývoje obyvatelstva za Liberecký kraj lze předpokládat i výrazné prodloužení naděje dožití pro muže i pro ženy a zlepšení úmrtnostních podmínek pro obě pohlaví. Lze očekávat zvýšení naděje dožití do roku 2050 u mužů na 78,3 let a u žen na 84,4 let.

13. Tabulková část

A. Liberecký kraj

A.1. Pohyb obyvatelstva v Libereckém kraji v letech 1960 - 2004

	Střední stav obyvatel (k 1.7.)	Sňatky	Rozvody	Narození			Živě narození mimo manželství ¹⁾	Potraty	
				celkem	živě	mrtvě		celkem	z toho úplná přerušeni těhotenství
1960	402 318	3 035	677	5 010	4 966	44	388	3 606	2 522
1961	381 903	3 013	710	5 028	4 975	53	366	3 903	3 182
1962	381 315	3 121	730	5 204	5 162	42	361	3 643	2 609
1963	381 636	3 229	739	6 041	5 981	60	447	3 126	2 244
1964	382 749	3 233	757	6 099	6 046	53	457	3 161	2 376
1965	382 692	3 348	737	5 721	5 682	39	450	3 216	2 608
1966	383 429	3 575	815	5 645	5 614	31	485	3 611	2 989
1967	383 669	3 721	829	5 550	5 501	49	461	3 729	3 187
1968	385 020	3 997	950	5 749	5 701	48	467	3 784	3 229
1969	385 162	3 946	1 020	5 956	5 913	43	515	3 916	3 361
1970	380 917	3 904	1 035	6 352	6 302	50	516	3 945	3 235
1971	382 196	3 983	1 150	6 483	6 439	44	517	3 693	3 149
1972	383 075	4 106	1 102	6 801	6 753	48	485	3 571	2 934
1973	385 240	4 130	1 194	7 629	7 571	58	499	3 223	2 571
1974	389 526	4 171	1 157	8 339	8 295	44	505	3 365	2 682
1975	393 247	3 939	1 242	8 036	7 989	47	543	3 375	2 644
1976	397 221	3 829	1 263	7 980	7 944	36	477	3 392	2 662
1977	401 013	3 718	1 185	7 510	7 464	46	458	3 534	2 794
1978	404 081	3 545	1 329	7 549	7 504	45	478	3 649	2 896
1979	407 602	3 359	1 206	7 030	6 996	34	495	3 474	2 769
1980	409 739	3 004	1 444	6 224	6 194	30	519	3 553	2 913
1981	413 511	3 187	1 395	5 889	5 859	30	482	3 723	3 157
1982	414 957	3 084	1 386	5 782	5 758	24	538	3 702	3 148
1983	417 787	3 296	1 539	5 753	5 722	31	576	3 822	3 296
1984	420 500	3 378	1 641	5 638	5 616	22	528	4 100	3 556
1985	422 551	3 468	1 503	5 585	5 553	32	580	4 327	3 785
1986	424 259	3 320	1 463	5 481	5 451	30	552	4 350	3 823
1987	425 497	3 567	1 473	5 696	5 671	23	539	5 550	4 824
1988	426 881	3 493	1 596	5 719	5 703	16	586	5 725	5 154
1989	427 774	3 474	1 590	5 558	5 528	30	593	6 070	5 510
1990	428 687	3 943	1 527	5 616	5 607	9	626	5 975	5 399
1991	425 598	3 109	1 496	5 578	5 561	17	714	5 749	5 163
1992	426 584	3 293	1 603	5 338	5 319	19	743	5 280	4 600
1993	428 150	2 875	1 637	5 269	5 244	25	868	4 003	3 287
1994	428 882	2 501	1 717	4 558	4 544	14	886	3 317	2 758
1995	428 920	2 311	1 521	4 182	4 166	16	956	2 922	2 387
1996	429 076	2 410	1 674	4 050	4 039	11	905	2 889	2 398
1997	429 020	2 501	1 573	3 959	3 951	8	956	2 840	2 312
1998	429 090	2 467	1 624	3 991	3 975	16	1 022	2 826	2 273
1999	429 071	2 420	1 050	3 982	3 965	17	1 086	2 610	2 053
2000	429 113	2 458	1 307	4 099	4 090	9	1 171	2 400	1 786
2001	428 097	2 362	1 448	4 028	4 013	15	1 166	2 299	1 662
2002	427 418	2 425	1 466	4 148	4 132	16	1 318	2 217	1 552
2003	427 096	2 067	1 504	4 055	4 045	10	1 387	2 127	1 429
2004	427 395	2 254	1 468	4 321	4 312	9	1 553	2 090	1 362

¹⁾ do roku 1990 narození mimo manželství celkem (včetně mrtvě narozených)

A.1. Pohyb obyvatelstva v Libereckém kraji v letech 1960 - 2004

dokončení

	Zemřelí			Přirozený přírůstek	Přistě- hování ²⁾	Vystě- hování ²⁾	Přírůstek stěho- váním	Celkový přírůstek	Stav obyvatel k 31.12.		
	celkem	z toho do 1 roku							celkem	v tom	
		celkem	do 28 dnů							muži	ženy
1960	3 507	101	70	1 459			-349	1 110	381 851	184 909	196 942
1961	3 667	111	71	1 308			-1 671	-363	381 425	184 675	196 750
1962	4 072	119	65	1 090			-1 527	-437	380 988	184 455	196 533
1963	4 021	133	85	1 960			-666	1 294	382 287	185 098	197 189
1964	3 924	102	64	2 122			-1 674	448	382 768	185 471	197 297
1965	4 102	112	80	1 580			-1 689	-109	382 659	185 404	197 255
1966	3 959	123	93	1 655			-1 078	577	383 236	185 785	197 451
1967	4 177	97	68	1 324			-215	1 109	384 345	186 432	197 913
1968	4 325	113	82	1 376			-451	925	385 270	186 888	198 382
1969	4 729	127	96	1 184			-1 034	150	385 420	186 831	198 589
1970	4 661	140	96	1 641			-1 063	578	381 681	184 724	196 957
1971	4 660	131	99	1 779			-1 045	734	382 415	185 150	197 265
1972	4 641	152	118	2 112			-847	1 265	383 680	185 782	197 898
1973	4 776	160	118	2 795			540	3 335	387 015	187 576	199 439
1974	5 018	179	131	3 277			617	3 894	390 899	189 480	201 419
1975	4 727	174	134	3 262			819	4 081	395 007	191 512	203 495
1976	4 687	158	112	3 257			680	3 937	398 942	193 481	205 461
1977	4 726	164	105	2 738			558	3 296	401 238	195 119	206 119
1978	4 934	154	106	2 570			963	3 533	405 771	196 972	208 799
1979	4 795	128	91	2 201			868	3 069	408 840	198 624	210 216
1980	5 147	111	71	1 047			660	1 707	412 116	200 071	212 045
1981	4 948	105	71	911			1 545	2 456	413 911	201 112	212 799
1982	4 868	81	52	890			1 488	2 378	416 289	202 265	214 024
1983	4 912	71	48	810			2 200	3 010	419 299	203 876	215 423
1984	4 994	83	55	622			1 649	2 271	421 670	205 105	216 565
1985	5 193	80	52	360			1 410	1 770	423 440	206 050	217 390
1986	4 993	68	49	458			1 048	1 506	424 946	206 726	218 220
1987	5 067	78	58	604			681	1 285	426 233	207 395	218 838
1988	4 877	77	51	826			242	1 068	427 301	207 914	219 387
1989	5 047	62	46	481			224	705	428 006	208 221	219 785
1990	5 077	51	35	530			702	1 232	425 491	206 588	218 903
1991	4 975	60	45	586	4 135	3 850	285	871	425 959	206 884	219 075
1992	4 795	60	40	524	4 490	3 568	922	1 446	427 405	207 549	219 856
1993	4 678	43	23	566	3 928	3 335	593	1 159	428 564	208 263	220 301
1994	4 670	47	31	-126	3 180	2 879	301	175	428 739	208 364	220 375
1995	4 559	28	17	-393	3 373	2 745	628	235	428 974	208 609	220 365
1996	4 453	21	16	-414	3 207	2 639	568	154	429 128	208 796	220 332
1997	4 552	17	10	-601	3 226	2 816	410	-191	428 937	208 676	220 261
1998	4 423	18	10	-448	3 386	2 795	591	143	429 080	208 721	220 359
1999	4 421	15	10	-456	3 143	2 755	388	-68	429 012	208 712	220 300
2000	4 526	20	13	-436	3 264	2 719	545	109	429 121	208 922	220 199
2001	4 355	15	8	-342	3 508	4 017	-509	-851	427 396	207 972	219 424
2002	4 473	23	14	-341	4 729	4 463	266	-75	427 321	207 887	219 434
2003	4 460	15	9	-415	5 303	4 487	816	401	427 722	208 216	219 506
2004	4 349	14	7	-37	4 448	4 570	-122	-159	427 563	208 264	219 299

²⁾ v letech 1960 - 1990 nejsou k dispozici zdrojová data

A.2. Věkové složení obyvatel v Libereckém kraji v letech 1960 - 1990

(stav k 31.12.)

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
Celkem	381 851	382 659	381 681	395 007	412 116	423 440	425 491
v tom ve věku:							
0 - 4	.	26 889	27 929	36 336	35 630	28 878	27 588
5 - 9	.	26 448	26 356	27 726	37 021	36 716	28 728
10 - 14	.	33 356	25 767	26 144	28 125	37 473	36 264
15 - 19	.	38 566	32 795	25 604	26 482	28 469	37 424
20 - 24	.	29 001	38 159	33 449	26 380	27 673	28 700
25 - 29	.	22 324	27 849	38 406	34 542	27 901	27 935
30 - 34	.	23 134	21 344	27 807	38 892	35 180	27 508
35 - 39	.	26 021	22 038	21 139	27 991	38 980	34 393
40 - 44	.	29 444	24 992	21 654	21 153	27 999	38 120
45 - 49	.	16 780	28 163	24 300	21 322	20 911	27 253
50 - 54	.	25 069	15 928	27 117	23 574	20 752	20 239
55 - 59	.	25 568	23 377	15 242	25 818	22 458	19 679
60 - 64	.	21 074	23 043	21 244	13 814	23 697	20 690
65 - 69	.	16 394	17 880	19 825	18 627	12 084	20 723
70 - 74	.	10 980	12 986	14 028	15 893	15 015	9 809
75 - 79	.	6 648	7 556	8 929	9 748	11 182	10 778
80 +	.	4 963	5 519	6 057	7 104	8 072	9 660
0 - 14	.	86 693	80 052	90 206	100 776	103 067	92 580
15 - 64	.	256 981	257 688	255 962	259 968	274 020	281 941
65 +	.	38 985	43 941	48 839	51 372	46 353	50 970
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	.	22,7	21,0	22,8	24,5	24,3	21,8
15 - 64	.	67,2	67,5	64,8	63,1	64,7	66,3
65 +	.	10,2	11,5	12,4	12,5	10,9	12,0
Index stáří	.	45,0	54,9	54,1	51,0	45,0	55,1

A.3. Věkové složení obyvatel v Libereckém kraji v letech 1991 - 2004

(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	425 959	428 974	429 121	427 396	427 321	427 722	427 563
v tom ve věku:							
0	5 510	4 146	4 088	4 001	4 127	4 044	4 314
1 - 4	22 128	20 557	15 930	15 778	15 944	16 084	16 199
5 - 9	28 192	27 627	24 829	23 219	21 867	20 639	20 063
10 - 14	34 241	28 612	27 677	27 971	27 735	27 340	26 378
15 - 19	38 771	36 254	28 697	28 391	28 182	28 198	28 071
20 - 24	29 656	37 635	36 213	34 105	32 579	31 022	29 487
25 - 29	28 496	28 857	37 776	38 525	38 952	38 917	37 578
30 - 34	26 142	27 964	28 987	29 605	31 001	32 981	35 437
35 - 39	33 124	27 382	28 013	28 536	28 750	28 556	28 220
40 - 44	37 852	34 135	27 300	26 068	25 324	25 825	27 005
45 - 49	29 834	37 558	33 749	32 547	31 159	29 832	28 140
50 - 54	21 136	26 645	36 738	36 668	35 853	34 965	34 223
55 - 59	19 062	19 417	25 695	28 029	30 856	32 597	33 693
60 - 64	20 211	18 512	18 254	19 176	20 297	21 879	23 364
65 - 69	20 395	18 449	16 737	16 079	15 630	15 515	15 843
70 - 74	11 849	17 271	15 740	15 487	15 259	15 118	14 850
75 - 79	9 398	7 371	13 301	13 254	13 100	12 713	12 514
80 - 85	6 736	6 642	4 915	6 009	7 151	8 226	8 769
85 - 90	2 556	3 020	3 172	2 796	2 370	2 040	2 117
90 - 95	602	793	1 028	1 015	1 039	1 068	1 130
95 +	68	127	282	137	146	163	168
0 - 14	90 071	80 942	72 524	70 969	69 673	68 107	66 954
15 - 64	284 284	294 359	301 422	301 650	302 953	304 772	305 218
65 +	51 604	53 673	55 175	54 777	54 695	54 843	55 391
0 - 17	114 388	101 861	89 475	87 722	86 466	85 011	83 872
18 - 24	44 110	52 970	47 959	45 743	43 968	42 316	40 640
25 - 44	125 614	118 338	122 076	122 734	124 027	126 279	128 240
45 - 64	90 243	102 132	114 436	116 420	118 165	119 273	119 420
65 - 84	48 378	49 733	50 693	50 829	51 140	51 572	51 976
85 +	3 226	3 940	4 482	3 948	3 555	3 271	3 415
3 - 5	16 586	16 312	12 152	11 890	11 820	11 923	11 961
6	5 541	5 484	4 529	4 119	4 029	3 939	3 993
6 - 14	51 489	45 245	43 819	43 041	41 655	40 062	38 526
11	6 290	5 587	5 465	5 614	5 543	5 340	5 276
15	7 862	6 301	5 570	5 528	5 651	5 720	5 559
18	7 539	7 446	5 904	5 742	5 640	5 612	5 526
19	6 915	7 889	5 842	5 896	5 749	5 682	5 627
Index stáří	57,3	66,3	76,1	77,2	78,5	80,5	82,7
Průměrný věk	35,7	36,6	38,1	38,4	38,6	38,9	39,2
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	21,1	18,9	16,9	16,6	16,3	15,9	15,7
15 - 64	66,7	68,6	70,2	70,6	70,9	71,3	71,4
65 +	12,1	12,5	12,9	12,8	12,8	12,8	13,0
0 - 17	26,9	23,7	20,9	20,5	20,2	19,9	19,6
18 - 24	10,4	12,3	11,2	10,7	10,3	9,9	9,5
25 - 44	29,5	27,6	28,4	28,7	29,0	29,5	30,0
45 - 64	21,2	23,8	26,7	27,2	27,7	27,9	27,9
65 - 84	11,4	11,6	11,8	11,9	12,0	12,1	12,2
85 +	0,8	0,9	1,0	0,9	0,8	0,8	0,8

B. Okresy Libereckého kraje

B.1. Okres Česká Lípa

B.1.1. Pohyb obyvatelstva v okrese Česká Lípa v letech 1960 - 2004

	Střední stav obyvatel (k 1.7.)	Sňatky	Rozvody	Narození			Živě narození mimo manželství ¹⁾	Potraty	
				celkem	živě	mrtvě		celkem	z toho úplná přerušeni těhotenství
1960	85 185	668	125	1 156	1 149	7	99	970	827
1961	78 789	711	137	1 175	1 163	12	107	1 024	875
1962	78 697	642	161	1 214	1 200	14	116	966	812
1963	78 586	705	125	1 393	1 377	16	127	856	634
1964	78 619	728	149	1 362	1 354	8	123	845	683
1965	78 204	766	158	1 299	1 291	8	101	904	763
1966	78 015	778	157	1 231	1 226	5	134	976	854
1967	78 196	851	192	1 251	1 240	11	120	977	899
1968	78 432	903	192	1 248	1 238	10	96	992	901
1969	78 384	940	231	1 320	1 312	8	121	1 015	924
1970	78 503	872	206	1 408	1 395	13	116	1 089	949
1971	78 522	856	237	1 372	1 365	7	132	985	905
1972	78 120	930	248	1 483	1 475	8	123	906	837
1973	78 449	995	288	1 764	1 747	17	129	847	737
1974	79 593	974	238	1 944	1 938	6	119	1 015	811
1975	80 636	840	257	1 918	1 905	13	143	1 058	876
1976	82 209	902	289	1 960	1 953	7	131	934	742
1977	84 112	843	294	1 873	1 860	13	126	1 033	843
1978	85 318	851	306	1 822	1 810	12	137	1 154	962
1979	86 803	775	274	1 754	1 748	6	138	1 001	832
1980	87 780	721	337	1 530	1 525	5	135	969	804
1981	90 918	698	289	1 475	1 469	6	135	944	856
1982	91 489	700	337	1 471	1 466	5	132	981	899
1983	93 676	756	380	1 485	1 475	10	166	952	845
1984	95 900	836	417	1 506	1 500	6	146	1 164	1 037
1985	97 692	883	358	1 534	1 527	7	183	1 261	1 107
1986	99 408	789	437	1 425	1 417	8	160	1 306	1 190
1987	100 614	880	455	1 527	1 525	2	173	1 452	1 325
1988	101 485	886	444	1 537	1 535	2	168	1 521	1 410
1989	102 269	854	449	1 458	1 448	10	183	1 691	1 609
1990	102 983	990	429	1 497	1 496	1	183	1 598	1 519
1991	102 523	774	475	1 433	1 432	1	229	1 544	1 460
1992	103 266	760	410	1 372	1 366	6	206	1 417	1 271
1993	103 971	740	505	1 391	1 380	11	289	1 029	885
1994	104 376	654	516	1 218	1 216	2	280	924	793
1995	104 604	629	478	1 120	1 113	7	310	842	708
1996	104 893	618	491	1 087	1 080	7	335	861	724
1997	105 191	695	461	1 068	1 068	-	330	839	679
1998	105 433	637	418	1 028	1 022	6	354	880	709
1999	105 712	678	338	1 052	1 048	4	330	779	592
2000	106 061	632	396	1 119	1 119	-	404	708	519
2001	105 788	656	388	1 025	1 024	1	367	630	447
2002	105 933	618	424	1 083	1 078	5	413	612	435
2003	105 994	545	451	1 084	1 084	-	445	608	430
2004	106 205	552	445	1 102	1 100	2	472	571	387

¹⁾ do roku 1990 narození mimo manželství celkem (včetně mrtvě narozených)

B.1.1. Pohyb obyvatelstva v okrese Česká Lípa v letech 1960 - 2004

dokončení

	Zemřelí			Přirozený přírůstek	Přistě- hováří	Vystě- hováří	Přírůstek stěho- váním	Celkový přírůstek	Stav obyvatel k 31.12.		
	celkem	z toho do 1 roku							celkem	v tom	
		celkem	do 28 dnů							muži	ženy
1960	564	33	25	585	2 269	2 657	-388	197	78 894	39 272	39 622
1961	581	28	17	582	1 835	2 764	-929	-347	78 547	39 098	39 449
1962	641	41	21	559	1 659	2 350	-691	-132	78 415	39 023	39 392
1963	656	36	16	721	1 675	2 229	-554	167	78 587	39 125	39 462
1964	654	28	11	700	1 585	2 444	-859	-159	78 428	39 073	39 355
1965	698	30	20	593	1 440	2 516	-1 076	-483	77 945	38 782	39 163
1966	675	23	14	551	1 993	2 446	-453	98	78 043	38 857	39 186
1967	663	25	19	577	2 059	2 474	-415	162	78 205	38 915	39 290
1968	734	33	26	504	2 064	2 312	-248	256	78 461	39 010	39 451
1969	799	21	17	513	1 633	2 459	-826	-313	78 148	38 805	39 343
1970	805	26	21	590	1 602	2 503	-901	-311	78 773	39 063	39 710
1971	871	29	20	494	1 381	2 438	-1 057	-563	78 210	38 760	39 450
1972	833	40	35	642	1 203	2 037	-834	-192	78 018	38 638	39 380
1973	869	37	30	878	1 690	1 661	29	907	78 925	39 108	39 817
1974	925	47	32	1 013	1 619	1 702	-83	930	79 855	39 568	40 287
1975	867	54	38	1 038	1 963	1 615	348	1 386	81 241	40 277	40 964
1976	814	46	30	1 139	2 569	1 711	858	1 997	83 238	41 209	42 029
1977	873	39	27	987	1 970	1 636	334	1 321	84 559	41 841	42 718
1978	916	36	24	894	2 137	1 582	555	1 449	86 008	42 567	43 441
1979	897	29	20	851	2 228	1 617	611	1 462	87 470	43 305	44 165
1980	1 008	27	17	517	1 995	1 854	141	658	89 848	44 451	45 397
1981	889	22	14	580	2 361	1 921	440	1 020	90 868	44 923	45 945
1982	950	17	11	516	2 459	1 390	1 069	1 585	92 453	45 698	46 755
1983	977	18	11	498	3 286	1 320	1 966	2 464	94 917	46 941	47 976
1984	959	22	11	541	2 895	1 488	1 407	1 948	96 865	47 888	48 977
1985	1 032	30	18	495	2 804	1 526	1 278	1 773	98 638	48 682	49 956
1986	1 017	17	11	400	2 764	1 738	1 026	1 426	100 064	49 374	50 690
1987	1 072	18	13	453	2 194	1 600	594	1 047	101 111	49 909	51 202
1988	1 008	17	13	527	1 930	1 823	107	634	101 745	50 240	51 505
1989	1 022	22	17	426	1 935	1 626	309	735	102 480	50 569	51 911
1990	1 022	16	14	474	2 037	1 733	304	778	102 204	50 274	51 930
1991	995	17	13	437	1 709	1 488	221	658	102 862	50 575	52 287
1992	929	20	13	437	1 877	1 467	410	847	103 709	51 005	52 704
1993	992	16	13	388	1 492	1 383	109	497	104 206	51 246	52 960
1994	969	16	9	247	1 169	1 172	-3	244	104 450	51 340	53 110
1995	972	5	4	141	1 299	1 119	180	321	104 771	51 532	53 239
1996	977	10	9	103	1 323	1 139	184	287	105 058	51 690	53 368
1997	1 008	4	3	60	1 390	1 216	174	234	105 292	51 767	53 525
1998	991	5	4	31	1 424	1 226	198	229	105 521	51 819	53 702
1999	944	1	-	104	1 304	1 122	182	286	105 807	51 914	53 893
2000	1 048	7	4	71	1 478	1 149	329	400	106 207	52 152	54 055
2001	962	4	2	62	1 453	1 271	182	244	105 885	52 033	53 852
2002	1 041	9	6	37	1 588	1 529	59	96	105 981	52 081	53 900
2003	994	6	4	90	1 453	1 423	30	120	106 101	52 127	53 974
2004	996	3	2	104	1 452	1 333	119	223	106 324	52 335	53 989

B.1.2. Věkové složení obyvatel v okrese Česká Lípa v letech 1960 - 1990

(stav k 31.12.)

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
Celkem	78 894	77 945	78 773	81 241	89 848	98 638	102 204
v tom ve věku:							
0 - 4	6 489	5 913	6 156	8 346	8 814	8 001	7 416
5 - 9	8 196	6 005	5 854	6 079	8 901	9 558	8 030
10 - 14	9 753	7 708	5 974	5 803	6 553	9 391	9 498
15 - 19	6 426	9 234	7 552	5 699	5 918	6 773	9 466
20 - 24	5 163	5 938	8 826	7 442	6 048	6 893	7 128
25 - 29	5 411	4 888	5 654	8 507	8 125	7 195	7 293
30 - 34	5 583	4 950	4 636	5 527	9 182	8 696	7 186
35 - 39	6 079	5 235	4 708	4 486	5 841	9 481	8 510
40 - 44	3 596	5 763	4 971	4 429	4 621	6 043	9 382
45 - 49	5 210	3 376	5 496	4 726	4 474	4 698	5 896
50 - 54	5 256	4 920	3 217	5 261	4 666	4 414	4 582
55 - 59	4 103	4 827	4 575	3 049	5 079	4 462	4 218
60 - 64	3 042	3 650	4 354	4 084	2 756	4 659	4 123
65 - 69	2 080	2 569	3 060	3 621	3 576	2 433	4 029
70 - 74	1 259	1 582	2 007	2 256	2 849	2 818	1 977
75 - 79	779	857	1 049	1 255	1 532	1 980	1 983
80 +	469	530	684	671	913	1 143	1 487
0 - 14	24 438	19 626	17 984	20 228	24 268	26 950	24 944
15 - 64	49 869	52 781	53 989	53 210	56 710	63 314	67 784
65 +	4 587	5 538	6 800	7 803	8 870	8 374	9 476
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	31,0	25,2	22,8	24,9	27,0	27,3	24,4
15 - 64	63,2	67,7	68,5	65,5	63,1	64,2	66,3
65 +	5,8	7,1	8,6	9,6	9,9	8,5	9,3
Index stáří	18,8	28,2	37,8	38,6	36,6	31,1	38,0

B.1.3. Věkové složení obyvatel v okrese Česká Lípa v letech 1991 - 2004
(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	102 862	104 771	106 207	105 885	105 981	106 101	106 324
v tom ve věku:							
0	1 428	1 118	1 122	1 022	1 073	1 068	1 107
1 - 4	5 940	5 368	4 253	4 244	4 230	4 244	4 276
5 - 9	7 839	7 396	6 571	6 211	5 882	5 521	5 335
10 - 14	9 107	7 958	7 432	7 487	7 371	7 210	6 974
15 - 19	9 881	9 505	7 976	7 881	7 791	7 770	7 613
20 - 24	7 366	9 535	9 490	8 921	8 605	8 278	7 995
25 - 29	7 349	7 218	9 594	9 812	10 018	9 980	9 727
30 - 34	6 936	7 298	7 265	7 422	7 683	8 181	8 817
35 - 39	8 259	7 147	7 255	7 274	7 309	7 217	7 191
40 - 44	9 372	8 401	7 120	6 806	6 615	6 743	6 987
45 - 49	6 630	9 243	8 307	8 099	7 890	7 607	7 286
50 - 54	4 776	5 778	9 081	9 071	8 824	8 593	8 367
55 - 59	4 201	4 402	5 569	6 204	7 027	7 644	8 188
60 - 64	4 057	4 019	4 149	4 375	4 569	4 837	5 084
65 - 69	3 991	3 670	3 582	3 518	3 453	3 440	3 562
70 - 74	2 404	3 379	3 094	3 056	3 056	3 143	3 093
75 - 79	1 740	1 488	2 605	2 557	2 495	2 381	2 334
80 - 85	1 130	1 213	961	1 221	1 442	1 636	1 719
85 - 90	369	516	573	513	444	405	429
90 - 95	82	94	171	164	180	175	207
95 +	5	25	37	27	24	28	33
0 - 14	24 314	21 840	19 378	18 964	18 556	18 043	17 692
15 - 64	68 827	72 546	75 806	75 865	76 331	76 850	77 255
65 +	9 721	10 385	11 023	11 056	11 094	11 208	11 377
0 - 17	30 572	27 373	24 146	23 642	23 131	22 635	22 265
18 - 24	10 989	13 507	12 698	12 124	11 821	11 456	11 035
25 - 44	31 916	30 064	31 234	31 314	31 625	32 121	32 722
45 - 64	19 664	23 442	27 106	27 749	28 310	28 681	28 925
65 - 84	9 265	9 750	10 242	10 352	10 446	10 600	10 708
85 +	456	635	781	704	648	608	669
3 - 5	4 505	4 227	3 288	3 177	3 140	3 179	3 174
6	1 561	1 446	1 236	1 109	1 085	1 069	1 035
6 - 14	13 943	12 453	11 647	11 498	11 106	10 630	10 243
11	1 655	1 597	1 449	1 498	1 459	1 384	1 399
15	2 006	1 667	1 559	1 498	1 519	1 570	1 496
18	1 942	1 967	1 629	1 593	1 624	1 555	1 490
19	1 681	2 005	1 579	1 610	1 592	1 623	1 550
Index stáří	40,0	47,6	56,9	58,3	59,8	62,1	64,3
Průměrný věk	33,4	34,6	36,2	36,6	36,9	37,2	37,6
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	23,6	20,8	18,2	17,9	17,5	17,0	16,6
15 - 64	66,9	69,2	71,4	71,6	72,0	72,4	72,7
65 +	9,5	9,9	10,4	10,4	10,5	10,6	10,7
0 - 17	29,7	26,1	22,7	22,3	21,8	21,3	20,9
18 - 24	10,7	12,9	12,0	11,5	11,2	10,8	10,4
25 - 44	31,0	28,7	29,4	29,6	29,8	30,3	30,8
45 - 64	19,1	22,4	25,5	26,2	26,7	27,0	27,2
65 - 84	9,0	9,3	9,6	9,8	9,9	10,0	10,1
85 +	0,4	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6

B.2. Okres Jablonec nad Nisou

B.2.1. Pohyb obyvatelstva v okrese Jablonec nad Nisou v letech 1960 - 2004

	Střední stav obyvatel (k 1.7.)	Sňatky	Rozvody	Narození			Živě narození mimo manželství ¹⁾	Potraty	
				celkem	živě	mrtvě		celkem	z toho úplná přerušení těhotenství
1960	89 968	660	157	1 018	1 004	14	75	688	505
1961	83 817	665	194	997	987	10	63	826	651
1962	83 713	681	178	1 098	1 089	9	76	750	581
1963	83 606	709	189	1 226	1 215	11	103	544	365
1964	83 358	700	180	1 216	1 208	8	94	643	451
1965	82 676	706	162	1 242	1 233	9	105	642	502
1966	82 592	783	194	1 163	1 158	5	110	724	586
1967	82 021	767	196	1 149	1 138	11	104	774	621
1968	82 251	846	236	1 227	1 222	5	122	787	623
1969	82 132	814	233	1 246	1 242	4	118	810	653
1970	81 982	797	246	1 328	1 325	3	91	843	631
1971	82 518	846	281	1 370	1 357	13	102	810	626
1972	83 095	817	247	1 410	1 404	6	107	782	587
1973	83 692	861	296	1 592	1 581	11	113	750	530
1974	84 623	861	285	1 700	1 692	8	97	662	486
1975	85 249	828	273	1 553	1 547	6	99	610	458
1976	86 093	762	274	1 623	1 611	12	104	623	486
1977	86 946	774	271	1 534	1 526	8	108	640	517
1978	87 503	754	287	1 555	1 546	9	85	706	518
1979	88 399	708	289	1 532	1 527	5	122	673	501
1980	89 053	628	309	1 381	1 374	7	111	657	509
1981	88 219	678	362	1 246	1 244	2	112	741	592
1982	88 681	655	314	1 221	1 217	4	119	722	560
1983	89 204	702	391	1 240	1 237	3	127	822	693
1984	89 563	729	374	1 139	1 135	4	131	880	734
1985	89 682	697	352	1 131	1 120	11	125	879	747
1986	89 689	669	322	1 121	1 115	6	126	823	713
1987	89 594	709	321	1 143	1 141	2	130	1 189	1 046
1988	89 635	676	352	1 156	1 153	3	138	1 214	1 073
1989	89 637	731	289	1 118	1 113	5	133	1 253	1 135
1990	89 560	828	317	1 097	1 095	2	121	1 204	1 068
1991	88 200	594	342	1 152	1 149	3	144	1 164	1 016
1992	88 503	686	305	1 056	1 050	6	158	1 082	935
1993	88 727	566	319	991	989	2	177	888	718
1994	88 855	510	353	939	936	3	203	703	570
1995	88 836	467	335	838	835	3	205	597	457
1996	88 807	498	383	832	832	-	183	625	493
1997	88 678	511	332	817	816	1	199	616	480
1998	88 594	487	294	828	824	4	205	604	430
1999	88 442	441	228	781	778	3	249	558	411
2000	88 242	485	249	793	789	4	220	515	364
2001	88 051	482	316	805	800	5	261	522	378
2002	88 023	479	321	846	846	-	284	505	354
2003	87 914	399	305	830	827	3	279	462	298
2004	87 847	440	310	877	874	3	321	476	322

¹⁾ do roku 1990 narození mimo manželství celkem (včetně mrtvě narozených)

B.2.1. Pohyb obyvatelstva v okrese Jablonec nad Nisou v letech 1960 - 2004

dokončení

	Zemřelí			Přirozený přírůstek	Přistě- hováří	Vystě- hováří	Přírůstek stěho- váním	Celkový přírůstek	Stav obyvatel k 31.12.		
	celkem	z toho do 1 roku							celkem	v tom	
		celkem	do 28 dnů							muži	ženy
1960	871	19	12	133	1 597	1 518	79	212	83 809	39 888	43 921
1961	895	17	11	92	1 403	1 570	-167	-75	83 734	39 874	43 860
1962	973	18	11	116	1 377	1 533	-156	-40	83 694	39 856	43 838
1963	965	27	21	250	1 215	1 736	-521	-271	83 423	39 734	43 689
1964	940	15	8	268	1 355	2 089	-734	-466	82 957	39 584	43 373
1965	964	17	14	269	1 046	1 764	-718	-449	82 508	39 451	43 057
1966	912	31	22	246	1 497	2 042	-545	-299	82 209	39 394	42 815
1967	1 010	12	10	128	1 648	1 877	-229	-101	82 108	39 349	42 759
1968	1 045	22	17	177	1 527	1 591	-64	113	82 221	39 425	42 796
1969	1 065	32	24	177	1 421	1 679	-258	-81	82 140	39 371	42 769
1970	1 016	25	17	309	1 828	1 829	-1	308	82 171	39 190	42 981
1971	1 049	29	21	308	1 581	1 258	323	631	82 802	39 546	43 256
1972	1 042	29	24	362	1 467	1 255	212	574	83 376	39 791	43 585
1973	1 136	33	25	445	1 449	1 215	234	679	84 055	40 190	43 865
1974	1 182	31	24	510	1 365	1 246	119	629	84 684	40 492	44 192
1975	1 089	27	21	458	1 535	1 119	416	874	85 558	40 915	44 643
1976	1 075	18	13	536	1 611	1 170	441	977	86 535	41 417	45 118
1977	1 079	34	25	447	1 341	1 215	126	573	87 108	41 677	45 431
1978	1 074	26	20	472	1 588	1 240	348	820	87 928	42 142	45 786
1979	1 090	27	19	437	1 465	1 172	293	730	88 658	42 549	46 109
1980	1 129	25	17	245	1 502	1 292	210	455	87 926	42 063	45 863
1981	1 120	23	16	124	1 601	1 226	375	499	88 425	42 359	46 066
1982	1 089	13	8	128	1 651	1 246	405	533	88 958	42 606	46 352
1983	1 105	18	14	132	1 432	1 149	283	415	89 373	42 839	46 534
1984	1 054	13	10	81	1 424	1 102	322	403	89 776	43 025	46 751
1985	1 144	12	7	-24	1 097	1 245	-148	-172	89 604	42 987	46 617
1986	1 070	3	2	45	1 181	1 249	-68	-23	89 581	42 945	46 636
1987	1 061	15	11	80	1 109	1 215	-106	-26	89 555	42 924	46 631
1988	1 077	15	12	76	1 242	1 163	79	155	89 710	43 027	46 683
1989	1 131	16	14	-18	993	1 106	-113	-131	89 579	42 990	46 589
1990	1 090	9	5	5	1 109	1 114	-5	-	88 125	42 229	45 896
1991	1 046	9	7	103	1 135	1 011	124	227	88 352	42 393	45 959
1992	1 044	7	3	6	1 206	908	298	304	88 656	42 521	46 135
1993	1 023	9	3	-34	995	853	142	108	88 764	42 604	46 160
1994	980	10	7	-44	902	822	80	36	88 800	42 637	46 163
1995	980	12	8	-145	862	759	103	-42	88 758	42 613	46 145
1996	967	2	2	-135	878	733	145	10	88 768	42 722	46 046
1997	1 013	4	3	-197	778	729	49	-148	88 620	42 610	46 010
1998	953	4	2	-129	766	751	15	-114	88 506	42 552	45 954
1999	999	5	4	-221	786	780	6	-215	88 291	42 476	45 815
2000	939	6	5	-150	753	642	111	-39	88 252	42 511	45 741
2001	937	4	2	-137	994	1 091	-97	-234	87 934	42 341	45 593
2002	930	4	2	-84	1 312	1 094	218	134	88 068	42 509	45 559
2003	980	3	2	-153	1 419	1 280	139	-14	88 054	42 547	45 507
2004	948	5	2	-74	1 278	1 324	-46	-120	87 934	42 579	45 355

B.2.2. Věkové složení obyvatel v okrese Jablonec nad Nisou v letech 1960 - 1990

(stav k 31.12.)

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
Celkem	83 809	82 508	82 171	85 558	87 926	89 604	88 125
v tom ve věku:							
0 - 4	5 591	5 539	5 934	7 588	7 501	5 970	5 451
5 - 9	6 957	5 398	5 468	5 998	7 525	7 671	5 777
10 - 14	7 679	6 767	5 170	5 453	5 890	7 591	7 431
15 - 19	6 291	7 528	6 630	5 247	5 432	5 971	7 484
20 - 24	4 738	6 224	7 930	7 055	5 495	5 641	5 840
25 - 29	4 994	4 756	6 335	8 314	7 331	5 812	5 581
30 - 34	6 049	4 870	4 595	6 317	8 299	7 434	5 586
35 - 39	6 827	5 738	4 610	4 587	6 258	8 277	7 105
40 - 44	3 757	6 589	5 461	4 583	4 563	6 183	7 981
45 - 49	5 688	3 602	6 259	5 383	4 425	4 477	5 962
50 - 54	6 265	5 385	3 381	6 075	5 168	4 286	4 296
55 - 59	5 522	5 788	4 951	3 196	5 756	4 921	4 022
60 - 64	4 752	4 860	5 139	4 503	2 869	5 279	4 480
65 - 69	3 511	3 874	4 059	4 447	3 958	2 528	4 599
70 - 74	2 570	2 663	3 077	3 165	3 562	3 212	2 021
75 - 79	1 604	1 731	1 795	2 143	2 182	2 487	2 299
80 +	1 014	1 196	1 377	1 504	1 712	1 864	2 210
0 - 14	20 227	17 704	16 572	19 039	20 916	21 232	18 659
15 - 64	54 883	55 340	55 291	55 260	55 596	58 281	58 337
65 +	8 699	9 464	10 308	11 259	11 414	10 091	11 129
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	24,1	21,5	20,2	22,3	23,8	23,7	21,2
15 - 64	65,5	67,1	67,3	64,6	63,2	65,0	66,2
65 +	10,4	11,5	12,5	13,2	13,0	11,3	12,6
Index stáří	43,0	53,5	62,2	59,1	54,6	47,5	59,6

B.2.3. Věkové složení obyvatel v okrese Jablonec nad Nisou v letech 1991 - 2004
(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	88 352	88 758	88 252	87 934	88 068	88 054	87 934
v tom ve věku:							
0	1 143	829	785	796	853	831	876
1 - 4	4 335	4 120	3 210	3 123	3 135	3 169	3 246
5 - 9	5 687	5 459	5 001	4 595	4 372	4 188	4 028
10 - 14	7 058	5 791	5 468	5 519	5 481	5 395	5 261
15 - 19	7 718	7 411	5 766	5 706	5 644	5 609	5 572
20 - 24	6 109	7 573	7 390	7 048	6 780	6 465	6 013
25 - 29	5 717	5 899	7 560	7 678	7 804	7 715	7 509
30 - 34	5 340	5 668	5 923	6 094	6 364	6 760	7 229
35 - 39	6 800	5 610	5 668	5 802	5 831	5 854	5 810
40 - 44	7 973	7 094	5 574	5 328	5 205	5 266	5 496
45 - 49	6 454	7 934	7 015	6 728	6 403	6 102	5 781
50 - 54	4 579	5 826	7 775	7 775	7 627	7 460	7 270
55 - 59	3 805	4 118	5 608	6 101	6 675	6 970	7 173
60 - 64	4 332	3 735	3 846	4 134	4 378	4 750	5 025
65 - 69	4 507	4 013	3 354	3 190	3 127	3 170	3 319
70 - 74	2 521	3 821	3 438	3 336	3 212	3 093	2 996
75 - 79	2 045	1 550	2 906	2 910	2 922	2 837	2 772
80 - 85	1 485	1 438	995	1 243	1 506	1 753	1 883
85 - 90	578	642	680	605	502	420	405
90 - 95	142	199	204	196	213	216	235
95 +	24	28	86	27	34	31	35
0 - 14	18 223	16 199	14 464	14 033	13 841	13 583	13 411
15 - 64	58 827	60 868	62 125	62 394	62 711	62 951	62 878
65 +	11 302	11 691	11 663	11 507	11 516	11 520	11 645
0 - 17	23 050	20 567	17 851	17 382	17 199	16 924	16 718
18 - 24	9 000	10 616	9 769	9 405	9 066	8 733	8 278
25 - 44	25 830	24 271	24 725	24 902	25 204	25 595	26 044
45 - 64	19 170	21 613	24 244	24 738	25 083	25 282	25 249
65 - 84	10 558	10 822	10 693	10 679	10 767	10 853	10 970
85 +	744	869	970	828	749	667	675
3 - 5	3 317	3 265	2 469	2 413	2 370	2 349	2 318
6	1 105	1 084	920	813	816	806	818
6 - 14	10 533	9 113	8 711	8 491	8 232	7 958	7 719
11	1 354	1 099	1 079	1 096	1 149	1 048	1 021
15	1 594	1 348	1 111	1 123	1 107	1 112	1 081
18	1 509	1 450	1 178	1 170	1 109	1 124	1 131
19	1 382	1 593	1 201	1 187	1 177	1 144	1 134
Index stáří	62,0	72,2	80,6	82,0	83,2	84,8	86,8
Průměrný věk	36,3	37,2	38,6	38,9	39,1	39,4	39,6
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	20,6	18,3	16,4	16,0	15,7	15,4	15,3
15 - 64	66,6	68,6	70,4	71,0	71,2	71,5	71,5
65 +	12,8	13,2	13,2	13,1	13,1	13,1	13,2
0 - 17	26,1	23,2	20,2	19,8	19,5	19,2	19,0
18 - 24	10,2	12,0	11,1	10,7	10,3	9,9	9,4
25 - 44	29,2	27,3	28,0	28,3	28,6	29,1	29,6
45 - 64	21,7	24,4	27,5	28,1	28,5	28,7	28,7
65 - 84	11,9	12,2	12,1	12,1	12,2	12,3	12,5
85 +	0,8	1,0	1,1	0,9	0,9	0,8	0,8

B.3. Okres Liberec

B.3.1. Pohyb obyvatelstva v okrese Liberec v letech 1960 - 2004

	Střední stav obyvatel (k 1.7.)	Sňatky	Rozvody	Narození			Živě narození mimo manželství ¹⁾	Potraty	
				celkem	živě	mrtvě		celkem	z toho úplná přerušeni těhotenství
1960	148 042	1 114	335	1 905	1 886	19	186	1 496	1 190
1961	141 221	1 189	307	1 880	1 855	25	164	1 550	1 274
1962	141 191	1 222	339	1 968	1 955	13	141	1 470	1 216
1963	141 717	1 246	359	2 311	2 288	23	188	1 322	970
1964	142 879	1 243	361	2 340	2 314	26	200	1 261	958
1965	143 853	1 270	346	2 132	2 118	14	212	1 266	1 039
1966	144 731	1 421	347	2 211	2 197	14	200	1 444	1 212
1967	145 156	1 490	365	2 168	2 149	19	197	1 480	1 266
1968	146 045	1 610	431	2 199	2 173	26	211	1 515	1 310
1969	146 637	1 554	443	2 313	2 292	21	235	1 580	1 369
1970	143 623	1 605	456	2 478	2 455	23	253	1 519	1 273
1971	144 608	1 625	497	2 533	2 517	16	233	1 391	1 229
1972	145 456	1 686	482	2 636	2 610	26	215	1 370	1 162
1973	146 760	1 649	502	2 980	2 959	21	215	1 163	979
1974	148 788	1 682	514	3 274	3 257	17	244	1 200	1 042
1975	150 652	1 627	585	3 141	3 123	18	243	1 273	1 025
1976	152 139	1 534	543	3 004	2 992	12	193	1 333	1 092
1977	153 171	1 507	483	2 809	2 787	22	178	1 385	1 112
1978	154 321	1 400	594	2 813	2 796	17	201	1 293	1 055
1979	155 275	1 297	495	2 534	2 517	17	189	1 283	1 048
1980	155 791	1 129	667	2 214	2 198	16	208	1 396	1 198
1981	157 634	1 291	590	2 073	2 059	14	189	1 446	1 266
1982	157 894	1 226	576	2 057	2 044	13	225	1 422	1 243
1983	157 989	1 257	599	2 045	2 032	13	217	1 430	1 273
1984	158 195	1 275	706	1 957	1 947	10	194	1 477	1 327
1985	158 664	1 362	602	1 947	1 936	11	211	1 578	1 415
1986	159 053	1 301	579	1 976	1 965	11	217	1 568	1 394
1987	159 410	1 403	551	2 033	2 022	11	199	2 070	1 748
1988	160 112	1 364	648	2 077	2 069	8	230	2 121	1 904
1989	160 159	1 303	645	2 018	2 007	11	231	2 258	2 022
1990	160 307	1 471	600	2 037	2 033	4	240	2 286	2 042
1991	159 212	1 255	493	1 994	1 988	6	275	2 137	1 916
1992	159 030	1 301	686	1 903	1 899	4	284	1 976	1 716
1993	159 520	1 104	590	1 961	1 953	8	320	1 514	1 246
1994	159 631	974	643	1 642	1 635	7	330	1 209	1 030
1995	159 613	848	554	1 503	1 498	5	365	1 062	896
1996	159 657	916	556	1 491	1 487	4	312	1 009	876
1997	159 561	928	589	1 407	1 403	4	338	999	840
1998	159 532	959	732	1 458	1 453	5	364	1 008	869
1999	159 412	925	333	1 472	1 464	8	416	938	784
2000	159 512	967	502	1 527	1 522	5	424	880	692
2001	159 009	905	513	1 530	1 524	6	425	851	632
2002	158 244	967	539	1 544	1 535	9	473	804	586
2003	158 135	832	547	1 498	1 494	4	500	784	528
2004	158 470	911	518	1 638	1 636	2	564	784	508

¹⁾ do roku 1990 narození mimo manželství celkem (včetně mrtvě narozených)

B.3.1. Pohyb obyvatelstva v okrese Liberec v letech 1960 - 2004

dokončení

	Zemřelí			Přirozený přírůstek	Přistě- hováří	Vystě- hováří	Přírůstek stěho- váním	Celkový přírůstek	Stav obyvatel k 31.12.		
	celkem	z toho do 1 roku							celkem	muži	ženy
		celkem	do 28 dnů								
1960	1 100	36	23	786	3 240	3 262	-22	764	141 013	68 780	72 233
1961	1 173	48	32	682	2 763	3 253	-490	192	141 205	68 849	72 356
1962	1 307	41	19	648	2 545	3 188	-643	5	141 210	68 808	72 402
1963	1 270	43	30	1 018	2 866	2 753	113	1 131	142 341	69 384	72 957
1964	1 273	36	25	1 041	3 064	3 023	41	1 082	143 456	69 916	73 540
1965	1 352	48	34	766	2 536	2 522	14	780	144 236	70 282	73 954
1966	1 328	54	44	869	2 659	2 887	-228	641	144 877	70 592	74 285
1967	1 410	49	31	739	2 779	2 782	-3	736	145 613	70 971	74 642
1968	1 436	47	33	737	2 513	2 493	20	757	146 370	71 382	74 988
1969	1 633	55	43	659	2 547	2 425	122	781	147 151	71 744	75 407
1970	1 651	66	47	804	2 766	2 702	64	868	144 129	70 109	74 020
1971	1 579	56	46	938	2 354	2 446	-92	846	144 975	70 553	74 422
1972	1 603	57	42	1 007	2 089	2 154	-65	942	145 917	71 064	74 853
1973	1 654	75	51	1 305	2 620	2 158	462	1 767	147 684	71 948	75 736
1974	1 758	80	63	1 499	2 528	1 950	578	2 077	149 761	72 929	76 832
1975	1 660	72	60	1 463	2 348	2 094	254	1 717	151 478	73 716	77 762
1976	1 685	73	54	1 307	1 941	2 305	-364	943	152 421	74 192	78 229
1977	1 634	68	39	1 153	2 102	1 939	163	1 316	152 737	74 864	77 873
1978	1 791	65	42	1 005	2 087	1 993	94	1 099	154 836	75 411	79 425
1979	1 665	51	36	852	1 874	1 973	-99	753	155 589	75 797	79 792
1980	1 807	38	25	391	2 280	2 033	247	638	157 263	76 592	80 671
1981	1 800	40	27	259	2 590	2 282	308	567	157 830	76 877	80 953
1982	1 665	36	25	379	1 862	2 159	-297	82	157 912	76 901	81 011
1983	1 708	20	13	324	2 070	2 162	-92	232	158 144	77 049	81 095
1984	1 797	33	21	150	1 918	1 956	-38	112	158 256	77 129	81 127
1985	1 898	26	18	38	2 402	1 898	504	542	158 798	77 421	81 377
1986	1 797	29	26	168	2 269	1 942	327	495	159 293	77 610	81 683
1987	1 811	32	25	211	2 160	1 834	326	537	159 830	77 862	81 968
1988	1 749	32	16	320	2 044	1 969	75	395	160 225	78 021	82 204
1989	1 806	19	12	201	1 754	1 918	-164	37	160 262	77 980	82 282
1990	1 896	18	12	137	1 957	1 935	22	159	159 182	77 308	81 874
1991	1 830	24	16	158	1 613	1 879	-266	-108	159 074	77 213	81 861
1992	1 854	24	17	45	1 791	1 742	49	94	159 168	77 197	81 971
1993	1 657	15	7	296	1 679	1 541	138	434	159 602	77 469	82 133
1994	1 782	11	7	-147	1 429	1 329	100	-47	159 555	77 454	82 101
1995	1 681	7	3	-183	1 433	1 200	233	50	159 605	77 517	82 088
1996	1 662	5	3	-175	1 425	1 238	187	12	159 617	77 472	82 145
1997	1 658	5	1	-255	1 372	1 274	98	-157	159 460	77 442	82 018
1998	1 650	6	3	-197	1 360	1 177	183	-14	159 446	77 470	81 976
1999	1 627	9	6	-163	1 348	1 186	162	-1	159 445	77 482	81 963
2000	1 705	5	2	-183	1 332	1 250	82	-101	159 344	77 447	81 897
2001	1 675	6	3	-151	1 464	1 998	-534	-685	158 351	76 822	81 529
2002	1 675	7	4	-140	2 136	2 240	-104	-244	158 107	76 506	81 601
2003	1 633	4	1	-139	2 629	2 071	558	419	158 526	76 781	81 745
2004	1 563	6	3	73	2 031	2 095	-64	9	158 565	76 656	81 879

B.3.2. Věkové složení obyvatel v okrese Liberec v letech 1960 - 1990

(stav k 31.12.)

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
Celkem	141 013	144 236	144 129	151 478	157 263	158 798	159 182
v tom ve věku:							
0 - 4	10 319	10 328	10 800	14 077	13 209	9 940	9 887
5 - 9	13 245	10 169	9 992	10 746	14 343	13 215	10 024
10 - 14	15 742	12 964	9 774	9 915	10 839	14 214	13 080
15 - 19	11 111	15 508	12 729	9 780	10 091	10 789	14 176
20 - 24	8 433	11 357	15 136	13 039	9 902	10 186	10 676
25 - 29	8 901	8 664	10 772	15 485	13 300	10 041	10 248
30 - 34	10 341	8 836	8 236	11 023	15 432	13 320	9 915
35 - 39	12 364	10 058	8 364	8 253	10 961	15 321	13 059
40 - 44	7 085	11 940	9 694	8 343	8 179	10 864	14 888
45 - 49	10 053	6 798	11 402	9 447	8 194	8 006	10 562
50 - 54	9 560	9 642	6 414	10 959	9 135	7 905	7 722
55 - 59	7 636	9 014	8 900	6 184	10 338	8 659	7 498
60 - 64	6 183	6 905	8 033	8 069	5 577	9 435	7 930
65 - 69	4 238	5 289	5 799	6 876	7 024	4 826	8 284
70 - 74	2 804	3 390	4 162	4 523	5 458	5 680	3 897
75 - 79	1 748	1 937	2 338	2 903	3 101	3 829	4 082
80 +	1 250	1 437	1 584	1 856	2 180	2 568	3 254
0 - 14	39 306	33 461	30 566	34 738	38 391	37 369	32 991
15 - 64	91 667	98 722	99 680	100 582	101 109	104 526	106 674
65 +	10 040	12 053	13 883	16 158	17 763	16 903	19 517
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	27,9	23,2	21,2	22,9	24,4	23,5	20,7
15 - 64	65,0	68,4	69,2	66,4	64,3	65,8	67,0
65 +	7,1	8,4	9,6	10,7	11,3	10,6	12,3
Index stáří	25,5	36,0	45,4	46,5	46,3	45,2	59,2

B.3.3. Věkové složení obyvatel v okrese Liberec v letech 1991 - 2004

(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	159 074	159 605	159 344	158 351	158 107	158 526	158 535
v tom ve věku:							
0	1 957	1 483	1 528	1 524	1 534	1 507	1 635
1 - 4	7 956	7 407	5 800	5 744	5 883	5 985	6 044
5 - 9	9 878	9 875	8 841	8 306	7 900	7 446	7 297
10 - 14	12 148	9 945	9 875	9 968	9 842	9 792	9 435
15 - 19	14 673	13 057	9 981	9 873	9 830	9 881	9 953
20 - 24	11 030	14 234	13 132	12 223	11 545	10 951	10 393
25 - 29	10 512	10 788	14 389	14 658	14 711	14 728	14 013
30 - 34	9 326	10 170	10 850	11 001	11 590	12 482	13 548
35 - 39	12 468	9 827	10 233	10 495	10 594	10 497	10 364
40 - 44	14 726	12 979	9 797	9 312	9 075	9 336	9 804
45 - 49	11 592	14 624	12 809	12 164	11 368	10 773	10 028
50 - 54	8 040	10 300	14 269	14 188	13 827	13 374	13 025
55 - 59	7 265	7 363	9 897	10 818	11 917	12 642	12 965
60 - 64	7 715	6 961	6 870	7 189	7 709	8 306	8 997
65 - 69	8 061	6 989	6 284	6 008	5 821	5 802	5 917
70 - 74	4 678	6 841	5 923	5 830	5 709	5 632	5 527
75 - 79	3 622	2 874	5 273	5 217	5 101	4 932	4 812
80 - 85	2 388	2 501	1 937	2 347	2 815	3 212	3 454
85 - 90	829	1 091	1 182	1 047	899	789	846
90 - 95	192	249	396	389	383	393	413
95 +	18	47	78	50	54	66	65
0 - 14	31 939	28 710	26 044	25 542	25 159	24 730	24 411
15 - 64	107 347	110 303	112 227	111 921	112 166	112 970	113 090
65 +	19 788	20 592	21 073	20 888	20 782	20 826	21 034
0 - 17	41 091	36 101	31 928	31 325	31 072	30 744	30 446
18 - 24	16 551	19 900	17 229	16 313	15 462	14 818	14 311
25 - 44	47 032	43 764	45 269	45 466	45 970	47 043	47 729
45 - 64	34 612	39 248	43 845	44 359	44 821	45 095	45 015
65 - 84	18 749	19 205	19 417	19 402	19 446	19 578	19 710
85 +	1 039	1 387	1 656	1 486	1 336	1 248	1 324
3 - 5	5 891	5 848	4 375	4 319	4 293	4 373	4 456
6	1 953	1 953	1 618	1 468	1 481	1 415	1 457
6 - 14	18 165	15 845	15 622	15 331	14 855	14 374	13 819
11	2 219	1 894	1 941	2 032	1 941	1 870	1 948
15	2 918	2 221	1 948	1 937	2 014	2 051	1 973
18	2 874	2 727	2 076	2 020	1 901	1 964	1 941
19	2 647	2 939	2 021	2 070	2 016	1 903	1 977
Index stáří	62,0	71,7	80,9	81,8	82,6	84,2	86,2
Průměrný věk	36,2	37,1	38,6	38,9	39,1	39,3	39,6
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	20,1	18,0	16,3	16,1	15,9	15,6	15,4
15 - 64	67,5	69,1	70,4	70,7	70,9	71,3	71,3
65 +	12,4	12,9	13,2	13,2	13,1	13,1	13,3
0 - 17	25,8	22,6	20,0	19,8	19,7	19,4	19,2
18 - 24	10,4	12,5	10,8	10,3	9,8	9,3	9,0
25 - 44	29,6	27,4	28,4	28,7	29,1	29,7	30,1
45 - 64	21,8	24,6	27,5	28,0	28,3	28,4	28,4
65 - 84	11,8	12,0	12,2	12,3	12,3	12,4	12,4
85 +	0,7	0,9	1,0	0,9	0,8	0,8	0,8

B.4. Okres Semily

B.4.1. Pohyb obyvatelstva v okrese Semily v letech 1960 - 2004

	Střední stav obyvatel (k 1.7.)	Sňatky	Rozvody	Narození			Živě narození mimo manželství ¹⁾	Potraty	
				celkem	živě	mrtvě		celkem	z toho úplná přerušení těhotenství
1960	79 123	593	60	931	927	4	28	452	.
1961	78 076	448	72	976	970	6	32	503	382
1962	77 714	576	52	924	918	6	28	457	.
1963	77 727	569	66	1 111	1 101	10	29	404	275
1964	77 893	562	67	1 181	1 170	11	40	412	284
1965	77 959	606	71	1 048	1 040	8	32	404	304
1966	78 091	593	117	1 040	1 033	7	41	467	337
1967	78 296	613	76	982	974	8	40	498	401
1968	78 292	638	91	1 075	1 068	7	38	490	395
1969	78 009	638	113	1 077	1 067	10	41	511	415
1970	76 809	630	127	1 138	1 127	11	56	494	382
1971	76 548	656	135	1 208	1 200	8	50	507	389
1972	76 404	673	125	1 272	1 264	8	40	513	348
1973	76 339	625	108	1 293	1 284	9	42	463	325
1974	76 522	654	120	1 421	1 408	13	45	488	343
1975	76 710	644	127	1 424	1 414	10	58	434	285
1976	76 780	631	157	1 393	1 388	5	49	502	342
1977	76 784	594	137	1 294	1 291	3	46	476	322
1978	76 939	540	142	1 359	1 352	7	55	496	361
1979	77 125	579	148	1 210	1 204	6	46	517	388
1980	77 115	526	131	1 099	1 097	2	65	531	402
1981	76 740	520	154	1 095	1 087	8	46	592	443
1982	76 893	503	159	1 033	1 031	2	62	577	446
1983	76 918	581	169	983	978	5	66	618	485
1984	76 842	538	144	1 036	1 034	2	57	579	458
1985	76 513	526	191	973	970	3	61	609	516
1986	76 109	561	125	959	954	5	49	653	526
1987	75 879	575	146	993	983	8	37	839	705
1988	75 649	567	152	949	946	3	50	869	767
1989	75 709	586	207	964	960	4	46	868	744
1990	75 837	654	181	985	983	2	82	887	770
1991	75 663	486	186	999	992	7	66	904	771
1992	75 785	546	202	1 007	1 004	3	95	805	678
1993	75 932	465	223	926	922	4	82	572	438
1994	76 020	363	205	759	757	2	73	481	365
1995	75 867	367	154	721	720	1	76	421	326
1996	75 719	378	244	640	640	-	75	394	305
1997	75 590	367	191	667	664	3	89	386	313
1998	75 531	384	180	677	676	1	99	334	265
1999	75 505	376	151	677	675	2	91	335	266
2000	75 298	374	160	660	660	-	123	297	211
2001	75 249	319	231	668	665	3	113	296	205
2002	75 218	361	182	675	673	2	148	296	177
2003	75 053	291	201	643	640	3	163	273	173
2004	74 873	351	195	704	702	2	196	259	145

¹⁾ do roku 1990 narození mimo manželství celkem (včetně mrtvě narozených)

B.4.1. Pohyb obyvatelstva v okrese Semily v letech 1960 - 2004

dokončení

	Zemřelí			Přirozený přírůstek	Přistě- hováří	Vystě- hováří	Přírůstek stěho- váním	Celkový přírůstek	Stav obyvatel k 31.12.		
	celkem	z toho do 1 roku							celkem	v tom	
		celkem	do 28 dnů							muži	ženy
1960	972	13	10	-45	1 235	1 253	-18	-63	78 135	36 969	41 166
1961	1 018	18	11	-48	1 178	1 263	-85	-133	77 939	36 854	41 085
1962	1 151	19	14	-233	1 191	1 228	-37	-270	77 669	36 768	40 901
1963	1 130	27	18	-29	1 465	1 169	296	267	77 936	36 855	41 081
1964	1 057	23	20	113	1 190	1 312	-122	-9	77 927	36 898	41 029
1965	1 088	17	12	-48	1 203	1 112	91	43	77 970	36 889	41 081
1966	1 044	15	13	-11	1 320	1 172	148	137	78 107	36 942	41 165
1967	1 094	11	8	-120	1 673	1 241	432	312	78 419	37 197	41 222
1968	1 110	11	6	-42	1 156	1 315	-159	-201	78 218	37 071	41 147
1969	1 232	19	12	-165	1 190	1 262	-72	-237	77 981	36 911	41 070
1970	1 189	23	11	-62	1 212	1 437	-225	-287	76 608	36 362	40 246
1971	1 161	17	12	39	1 187	1 406	-219	-180	76 428	36 291	40 137
1972	1 163	26	17	101	1 143	1 303	-160	-59	76 369	36 289	40 080
1973	1 117	15	12	167	1 129	1 314	-185	-18	76 351	36 330	40 021
1974	1 153	21	12	255	1 165	1 162	3	258	76 599	36 491	40 108
1975	1 111	21	15	303	1 131	1 330	-199	104	76 730	36 604	40 126
1976	1 113	21	15	275	1 252	1 507	-255	20	76 748	36 663	40 085
1977	1 140	23	14	151	1 124	1 189	-65	86	76 834	36 737	40 097
1978	1 153	27	20	199	1 163	1 197	-34	165	76 999	36 852	40 147
1979	1 143	21	16	61	1 177	1 114	63	124	77 123	36 973	40 150
1980	1 203	21	12	-106	1 165	1 103	62	-44	77 079	36 965	40 114
1981	1 139	20	14	-52	1 388	966	422	370	76 788	36 953	39 835
1982	1 164	15	8	-133	1 374	1 063	311	178	76 966	37 060	39 906
1983	1 122	15	10	-144	1 097	1 054	43	-101	76 865	37 047	39 818
1984	1 184	15	13	-150	1 129	1 171	-42	-192	76 773	37 063	39 710
1985	1 119	12	9	-149	907	1 131	-224	-373	76 400	36 960	39 440
1986	1 109	19	10	-155	940	1 177	-237	-392	76 008	36 797	39 211
1987	1 123	13	9	-140	936	1 069	-133	-273	75 737	36 700	39 037
1988	1 043	13	10	-97	1 101	1 120	-19	-116	75 621	36 626	38 995
1989	1 088	5	3	-128	1 188	996	192	64	75 685	36 682	39 003
1990	1 069	8	4	-86	1 434	1 053	381	295	75 980	36 777	39 203
1991	1 104	10	9	-112	1 153	947	206	94	75 671	36 703	38 968
1992	968	9	7	36	995	830	165	201	75 872	36 826	39 046
1993	1 006	3	-	-84	1 068	864	204	120	75 992	36 944	39 048
1994	939	10	8	-182	904	780	124	-58	75 934	36 933	39 001
1995	926	4	2	-206	874	762	112	-94	75 840	36 947	38 893
1996	847	4	2	-207	789	737	52	-155	75 685	36 912	38 773
1997	873	4	3	-209	773	684	89	-120	75 565	36 857	38 708
1998	829	3	1	-153	919	724	195	42	75 607	36 880	38 727
1999	851	-	-	-176	770	732	38	-138	75 469	36 840	38 629
2000	834	2	2	-174	786	763	23	-151	75 318	36 812	38 506
2001	781	1	1	-116	751	811	-60	-176	75 226	36 776	38 450
2002	827	3	2	-154	1 019	926	93	-61	75 165	36 791	38 374
2003	853	2	2	-213	1 071	982	89	-124	75 041	36 761	38 280
2004	842	-	-	-140	971	1 102	-131	-271	74 770	36 694	38 076

B.4.2. Věkové složení obyvatel v okrese Semily v letech 1960 - 1990

(stav k 31.12.)

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990
Celkem	78 135	77 970	76 608	76 730	77 079	76 400	75 980
v tom ve věku:							
0 - 4		5 109	5 039	6 325	6 106	4 967	4 834
5 - 9		4 876	5 042	4 903	6 252	6 272	4 897
10 - 14		5 917	4 849	4 973	4 843	6 277	6 255
15 - 19		6 296	5 884	4 878	5 041	4 936	6 298
20 - 24		5 482	6 267	5 913	4 935	4 953	5 056
25 - 29		4 016	5 088	6 100	5 786	4 853	4 813
30 - 34		4 478	3 877	4 940	5 979	5 730	4 821
35 - 39		4 990	4 356	3 813	4 931	5 901	5 719
40 - 44		5 152	4 866	4 299	3 790	4 909	5 869
45 - 49		3 004	5 006	4 744	4 229	3 730	4 833
50 - 54		5 122	2 916	4 822	4 605	4 147	3 639
55 - 59		5 939	4 951	2 813	4 645	4 416	3 941
60 - 64		5 659	5 517	4 588	2 612	4 324	4 157
65 - 69		4 662	4 962	4 881	4 069	2 297	3 811
70 - 74		3 345	3 740	4 084	4 024	3 305	1 914
75 - 79		2 123	2 374	2 628	2 933	2 886	2 414
80 +		1 800	1 874	2 026	2 299	2 497	2 709
0 - 14		15 902	14 930	16 201	17 201	17 516	15 986
15 - 64		50 138	48 728	46 910	46 553	47 899	49 146
65 +		11 930	12 950	13 619	13 325	10 985	10 848
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14		20,4	19,5	21,1	22,3	22,9	21,0
15 - 64		64,3	63,6	61,1	60,4	62,7	64,7
65 +		15,3	16,9	17,7	17,3	14,4	14,3
Index stáří		75,0	86,7	84,1	77,5	62,7	67,9

B.4.3. Věkové složení obyvatel v okrese Semily v letech 1991 - 2004
(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	75 671	75 840	75 318	75 226	75 165	75 041	74 770
v tom ve věku:							
0	982	716	653	659	667	638	696
1 - 4	3 897	3 662	2 667	2 667	2 696	2 686	2 633
5 - 9	4 788	4 897	4 416	4 107	3 713	3 484	3 403
10 - 14	5 928	4 918	4 902	4 997	5 041	4 943	4 708
15 - 19	6 499	6 281	4 974	4 931	4 917	4 938	4 933
20 - 24	5 151	6 293	6 201	5 913	5 649	5 328	5 086
25 - 29	4 918	4 952	6 233	6 377	6 419	6 494	6 329
30 - 34	4 540	4 828	4 949	5 088	5 364	5 558	5 843
35 - 39	5 597	4 798	4 857	4 965	5 016	4 988	4 855
40 - 44	5 781	5 661	4 809	4 622	4 429	4 480	4 718
45 - 49	5 158	5 757	5 618	5 556	5 498	5 350	5 045
50 - 54	3 741	4 741	5 613	5 634	5 575	5 538	5 561
55 - 59	3 791	3 534	4 621	4 906	5 237	5 341	5 367
60 - 64	4 107	3 797	3 389	3 478	3 641	3 986	4 258
65 - 69	3 836	3 777	3 517	3 363	3 229	3 103	3 045
70 - 74	2 246	3 230	3 285	3 265	3 282	3 250	3 234
75 - 79	1 991	1 459	2 517	2 570	2 582	2 563	2 596
80 - 85	1 733	1 490	1 022	1 198	1 388	1 625	1 713
85 - 90	780	771	737	631	525	426	437
90 - 95	186	251	257	266	263	284	275
95 +	21	27	81	33	34	38	35
0 - 14	15 595	14 193	12 638	12 430	12 117	11 751	11 440
15 - 64	49 283	50 642	51 264	51 470	51 745	52 001	51 995
65 +	10 793	11 005	11 416	11 326	11 303	11 289	11 335
0 - 17	19 675	17 820	15 550	15 373	15 064	14 708	14 443
18 - 24	7 570	8 947	8 263	7 901	7 619	7 309	7 016
25 - 44	20 836	20 239	20 848	21 052	21 228	21 520	21 745
45 - 64	16 797	17 829	19 241	19 574	19 951	20 215	20 231
65 - 84	9 806	9 956	10 341	10 396	10 481	10 541	10 588
85 +	987	1 049	1 075	930	822	748	747
3 - 5	2 873	2 972	2 020	1 981	2 017	2 022	2 013
6	922	1 001	755	729	647	649	683
6 - 14	8 848	7 834	7 839	7 721	7 462	7 100	6 745
11	1 062	997	996	988	994	1 038	908
15	1 344	1 065	952	970	1 011	987	1 009
18	1 214	1 302	1 021	959	1 006	969	964
19	1 205	1 352	1 041	1 029	964	1 012	966
Index stáří	69,2	77,5	90,3	91,1	93,3	96,1	99,1
Průměrný věk	37,1	37,6	39,0	39,2	39,5	39,8	40,0
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	20,6	18,7	16,8	16,5	16,1	15,7	15,3
15 - 64	65,1	66,8	68,1	68,4	68,8	69,3	69,5
65 +	14,3	14,5	15,2	15,1	15,0	15,0	15,2
0 - 17	26,0	23,5	20,6	20,4	20,0	19,6	19,3
18 - 24	10,0	11,8	11,0	10,5	10,1	9,7	9,4
25 - 44	27,5	26,7	27,7	28,0	28,2	28,7	29,1
45 - 64	22,2	23,5	25,5	26,0	26,5	26,9	27,1
65 - 84	13,0	13,1	13,7	13,8	13,9	14,0	14,2
85 +	1,3	1,4	1,4	1,2	1,1	1,0	1,0

C. Správní obvody obcí s rozšířenou působností Libereckého kraje

C.1. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Česká Lípa v letech 1991 - 2004

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přírůstek migrací	Celkový přírůstek	Počet obyvatel k 31.12.	v tom	
										muži	ženy
1991	562	356	1 083	.	660	423	252	675	73 644	36 426	37 218
1992	566	299	1 048	1 086	611	437	153	590	74 234	36 735	37 499
1993	530	366	1 050	713	665	385	-20	365	74 599	36 913	37 686
1994	470	388	908	687	669	239	-28	211	74 810	36 989	37 821
1995	456	361	833	633	677	156	59	215	75 025	37 110	37 915
1996	457	376	788	641	663	125	138	263	75 288	37 239	38 049
1997	506	337	786	627	676	110	-25	85	75 373	37 259	38 114
1998	480	318	760	663	687	73	37	110	75 483	37 269	38 214
1999	497	261	778	590	659	119	142	261	75 744	37 344	38 400
2000	482	299	830	545	707	123	274	397	76 141	37 546	38 595
2001	487	290	751	471	650	101	145	246	75 966	37 500	38 466
2002	459	293	819	477	701	118	120	238	76 204	37 622	38 582
2003	406	338	813	461	687	126	-94	32	76 236	37 628	38 608
2004	405	337	836	440	690	146	52	198	76 434	37 653	38 781

C.2. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Frýdlant v letech 1991 - 2004

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přírůstek migrací	Celkový přírůstek	Počet obyvatel k 31.12.	v tom	
										muži	ženy
1991	195	59	349	.	278	71	3	74	23 608	11 648	11 960
1992	208	87	338	287	281	57	17	74	23 682	11 674	12 008
1993	173	65	380	212	242	138	65	203	23 885	11 782	12 103
1994	114	78	286	186	308	-22	44	22	23 907	11 799	12 108
1995	129	81	271	179	258	13	58	71	23 978	11 842	12 136
1996	129	84	274	156	251	23	65	88	24 066	11 875	12 191
1997	126	71	242	171	285	-43	50	7	24 073	11 874	12 199
1998	120	86	260	170	227	33	113	146	24 219	11 937	12 282
1999	118	49	250	163	272	-22	126	104	24 323	12 004	12 319
2000	134	55	262	156	268	-6	102	96	24 419	12 065	12 354
2001	125	74	250	144	269	-19	-36	-55	24 218	11 951	12 267
2002	129	73	242	137	261	-19	32	13	24 231	11 932	12 299
2003	127	75	255	128	253	2	80	82	24 313	12 027	12 286
2004	120	76	264	117	227	37	-1	36	24 349	12 035	12 314

C.3. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Jablonec nad Nisou v letech 1991 - 2004

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přírůstek migrací	Celkový přírůstek	Počet obyvatel k 31.12.	v tom	
										muži	ženy
1991	368	238	709	.	571	138	98	236	53 367	25 636	27 731
1992	433	210	671	662	563	108	155	263	53 630	25 753	27 877
1993	344	225	574	549	536	38	54	92	53 722	25 804	27 918
1994	302	216	558	443	540	18	23	41	53 763	25 815	27 948
1995	273	232	483	387	553	-70	-22	-92	53 671	25 759	27 912
1996	305	249	519	416	577	-58	57	-1	53 670	25 833	27 837
1997	326	212	468	429	598	-130	-18	-148	53 522	25 753	27 769
1998	312	199	496	378	518	-22	-43	-65	53 457	25 696	27 761
1999	273	166	465	373	549	-84	-71	-155	53 302	25 618	27 684
2000	287	173	469	322	550	-81	-14	-95	53 207	25 619	27 588
2001	298	208	515	342	515	-	-192	-192	52 956	25 444	27 512
2002	298	219	511	302	513	-2	138	136	53 092	25 503	27 589
2003	257	208	528	288	548	-20	54	34	53 126	25 536	27 590
2004	303	199	565	322	574	-9	-168	-177	52 949	25 497	27 452

C.4. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Jilemnice v letech 1991 - 2004

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přírůstek migrací	Celkový přírůstek	Počet obyvatel k 31.12.	v tom	
										muži	ženy
1991	145	50	294	.	349	-55	125	70	23 096	11 247	11 849
1992	166	58	345	241	304	41	19	60	23 156	11 283	11 873
1993	148	57	315	156	360	-45	165	120	23 276	11 374	11 902
1994	107	56	236	149	298	-62	95	33	23 309	11 400	11 909
1995	115	38	267	124	332	-65	-11	-76	23 233	11 397	11 836
1996	121	57	220	113	279	-59	90	31	23 264	11 437	11 827
1997	115	52	227	124	295	-68	52	-16	23 248	11 446	11 802
1998	124	46	227	111	282	-55	65	10	23 258	11 483	11 775
1999	111	46	205	105	267	-62	18	-44	23 214	11 469	11 745
2000	137	40	219	68	300	-81	16	-65	23 149	11 452	11 697
2001	107	66	228	84	256	-28	4	-24	22 962	11 355	11 607
2002	119	57	209	100	229	-20	25	5	22 967	11 361	11 606
2003	91	53	215	81	226	-11	24	13	22 980	11 375	11 605
2004	90	54	232	81	259	-27	-96	-123	22 857	11 353	11 504

C.5. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Liberec v letech 1991 - 2004

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přírůstek migrací	Celkový přírůstek	Počet obyvatel k 31.12.	v tom	
										muži	ženy
1991	1 060	430	1 624	.	1 542	82	-247	-165	134 944	65 137	69 807
1992	1 075	600	1 558	1 706	1 557	1	28	29	134 973	65 122	69 851
1993	929	532	1 567	1 308	1 401	166	38	204	135 177	65 276	69 901
1994	856	566	1 354	1 022	1 470	-116	71	-45	135 132	65 252	69 880
1995	722	472	1 213	864	1 422	-209	210	1	135 133	65 275	69 858
1996	779	477	1 199	853	1 397	-198	125	-73	135 060	65 190	69 870
1997	811	521	1 161	836	1 363	-202	47	-155	134 905	65 151	69 754
1998	828	639	1 200	842	1 407	-207	102	-105	134 800	65 134	69 666
1999	814	286	1 207	786	1 364	-157	31	-126	134 674	65 082	69 592
2000	834	449	1 263	717	1 443	-180	-81	-261	134 413	64 971	69 442
2001	777	440	1 275	708	1 395	-120	-494	-614	133 557	64 397	69 160
2002	839	475	1 294	662	1 394	-100	-215	-315	133 242	64 070	69 172
2003	706	468	1 239	651	1 372	-133	437	304	133 546	64 219	69 327
2004	781	439	1 363	661	1 334	29	-46	-17	133 529	64 255	69 274

C.6. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Nový Bor v letech 1991 - 2004

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přírůstek migrací	Celkový přírůstek	Počet obyvatel k 31.12.	v tom	
										muži	ženy
1991	186	112	305	.	288	17	-32	-15	25 121	12 315	12 806
1992	175	99	269	285	266	3	280	283	25 404	12 431	12 973
1993	183	120	279	285	285	-6	136	130	25 534	12 482	13 052
1994	154	118	258	208	253	5	14	19	25 553	12 496	13 057
1995	147	102	240	192	249	-9	120	111	25 664	12 572	13 092
1996	141	98	258	196	268	-10	73	63	25 727	12 623	13 104
1997	158	110	245	181	290	-45	203	158	25 885	12 695	13 190
1998	136	90	222	195	271	-49	134	85	25 970	12 715	13 255
1999	156	66	237	157	232	5	61	66	26 036	12 747	13 289
2000	131	84	247	147	282	-35	106	71	26 107	12 808	13 299
2001	151	90	234	143	281	-47	13	-34	25 939	12 743	13 196
2002	135	112	221	122	312	-91	-45	-136	25 803	12 672	13 131
2003	125	103	241	129	260	-19	126	107	25 910	12 722	13 188
2004	132	92	224	121	266	-42	35	-7	25 903	12 723	13 180

C.7. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Semily v letech 1991 - 2004

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přírůstek migrací	Celkový přírůstek	Počet obyvatel k 31.12.	v tom	
										muži	ženy
1991	175	66	381	.	384	-3	-27	-30	27 387	13 311	14 076
1992	207	71	356	318	364	-8	71	63	27 450	13 366	14 084
1993	174	85	335	223	324	11	-41	-30	27 420	13 367	14 053
1994	140	79	274	172	352	-78	-70	-148	27 272	13 292	13 980
1995	130	57	248	162	297	-49	12	-37	27 235	13 279	13 956
1996	134	101	227	135	278	-51	-63	-114	27 121	13 233	13 888
1997	148	83	249	142	298	-49	-9	-58	27 063	13 184	13 879
1998	117	76	235	105	281	-46	15	-31	27 032	13 129	13 903
1999	128	66	239	113	297	-58	-53	-111	26 921	13 076	13 845
2000	115	55	233	124	291	-58	-54	-112	26 809	13 028	13 781
2001	98	81	230	120	255	-25	-44	-69	26 929	13 138	13 791
2002	125	69	241	102	289	-48	-48	-96	26 833	13 122	13 711
2003	99	69	206	75	330	-124	-85	-209	26 624	13 045	13 579
2004	121	74	246	87	289	-43	-37	-80	26 544	13 038	13 506

C.8. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Tanvald v letech 1991 - 2004

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přírůstek migrací	Celkový přírůstek	Počet obyvatel k 31.12.	v tom	
										muži	ženy
1991	142	77	291	.	271	20	13	33	21 748	10 395	11 353
1992	169	74	253	297	292	-39	223	184	21 932	10 459	11 473
1993	133	72	276	245	280	-4	51	47	21 979	10 494	11 485
1994	144	111	273	193	268	5	96	101	22 080	10 562	11 518
1995	127	83	233	151	263	-30	85	55	22 135	10 605	11 530
1996	114	102	209	158	223	-14	46	32	22 167	10 638	11 529
1997	119	82	218	148	262	-44	-5	-49	22 118	10 590	11 528
1998	120	69	227	159	285	-58	-14	-72	22 046	10 564	11 482
1999	111	42	212	134	268	-56	29	-27	22 019	10 583	11 436
2000	124	57	211	137	246	-35	89	54	22 073	10 636	11 437
2001	123	81	205	138	257	-52	23	-29	22 044	10 672	11 372
2002	103	66	224	138	272	-48	-7	-55	21 989	10 706	11 283
2003	93	71	184	122	272	-88	-27	-115	21 874	10 662	11 212
2004	98	75	180	112	241	-61	30	-31	21 843	10 671	11 172

C.9. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Turnov v letech 1991 - 2004

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přírůstek migrací	Celkový přírůstek	Počet obyvatel k 31.12.	v tom	
										muži	ženy
1991	197	78	384	.	452	-68	84	16	30 752	14 872	15 880
1992	220	79	366	270	392	-26	82	56	30 808	14 900	15 908
1993	181	88	334	215	411	-77	107	30	30 838	14 925	15 913
1994	157	75	301	181	356	-55	54	-1	30 837	14 936	15 901
1995	146	68	280	180	361	-81	104	23	30 860	14 975	15 885
1996	165	94	250	165	378	-128	34	-94	30 766	14 946	15 820
1997	131	66	243	137	354	-111	52	-59	30 707	14 924	15 783
1998	169	66	251	134	339	-88	134	46	30 753	14 963	15 790
1999	164	54	278	136	357	-79	94	15	30 768	14 986	15 782
2000	140	75	265	128	310	-45	103	58	30 826	15 020	15 806
2001	142	85	247	112	325	-78	33	-45	30 853	15 016	15 837
2002	149	73	269	120	366	-97	215	118	30 971	15 102	15 869
2003	111	97	255	137	373	-118	260	142	31 113	15 201	15 912
2004	168	90	287	104	355	-68	93	25	31 138	15 220	15 918

C.10. Pohyb obyvatelstva v SO ORP Železný Brod v letech 1991 - 2004

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přírůstek migrací	Celkový přírůstek	Počet obyvatel k 31.12.	v tom	
										muži	ženy
1991	79	30	141	.	180	-39	16	-23	12 292	5 897	6 395
1992	74	26	115	128	165	-50	-106	-156	12 136	5 826	6 310
1993	80	27	134	97	174	-40	38	-2	12 134	5 846	6 288
1994	57	30	96	76	156	-60	2	-58	12 076	5 823	6 253
1995	66	27	98	50	147	-49	13	-36	12 040	5 795	6 245
1996	65	36	95	56	139	-44	3	-41	11 999	5 782	6 217
1997	61	39	112	45	131	-19	63	44	12 043	5 800	6 243
1998	61	35	97	69	126	-29	48	19	12 062	5 831	6 231
1999	48	14	94	53	156	-62	11	-51	12 011	5 803	6 208
2000	74	20	91	56	129	-38	4	-34	11 977	5 777	6 200
2001	54	33	78	37	152	-74	39	-35	11 972	5 756	6 216
2002	69	29	102	57	136	-34	51	17	11 989	5 797	6 192
2003	52	22	109	55	139	-30	41	11	12 000	5 801	6 199
2004	36	32	115	45	114	1	16	17	12 017	5 819	6 198

C.11. Věkové složení obyvatel v SO ORP Česká Lípa v letech 1991 - 2004

(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	74 002	75 355	76 455	76 320	76 556	76 588	76 434
v tom ve věku:							
0	1 087	836	830	754	824	799	838
1 - 4	4 570	4 062	3 154	3 126	3 134	3 161	3 194
5 - 9	5 903	5 598	4 944	4 650	4 385	4 080	3 932
10 - 14	6 665	5 949	5 567	5 612	5 568	5 450	5 220
15 - 19	6 915	6 945	5 944	5 830	5 772	5 759	5 640
20 - 24	5 420	6 641	6 915	6 582	6 378	6 124	5 881
25 - 29	5 599	5 336	6 744	6 955	7 139	7 153	7 030
30 - 34	5 227	5 520	5 318	5 419	5 589	5 929	6 259
35 - 39	6 008	5 303	5 456	5 438	5 466	5 349	5 287
40 - 44	6 548	5 983	5 249	5 029	4 898	5 017	5 197
45 - 49	4 631	6 425	5 872	5 809	5 730	5 532	5 332
50 - 54	3 245	3 999	6 320	6 312	6 149	5 996	5 768
55 - 59	2 880	3 016	3 854	4 304	4 847	5 268	5 667
60 - 64	2 761	2 741	2 844	2 984	3 133	3 325	3 456
65 - 69	2 717	2 499	2 467	2 423	2 388	2 385	2 456
70 - 74	1 643	2 287	2 091	2 087	2 105	2 163	2 119
75 - 79	1 140	1 021	1 758	1 742	1 665	1 612	1 556
80 - 85	737	785	639	807	969	1 089	1 156
85 - 90	244	329	358	341	285	263	285
90 - 95	59	62	106	97	117	119	143
95 +	3	18	25	19	15	15	18
0 - 14	18 225	16 445	14 495	14 142	13 911	13 490	13 184
15 - 64	49 234	51 909	54 516	54 662	55 101	55 452	55 517
65 +	6 543	7 001	7 444	7 516	7 544	7 646	7 733
0 - 17	22 599	20 545	18 061	17 611	17 312	16 891	16 596
18 - 24	7 961	9 486	9 293	8 943	8 749	8 482	8 109
25 - 44	23 382	22 142	22 767	22 841	23 092	23 448	23 773
45 - 64	13 517	16 181	18 890	19 409	19 859	20 121	20 223
65 - 84	6 237	6 592	6 955	7 059	7 127	7 249	7 287
85 +	306	409	489	457	417	397	446
3 - 5	3 420	3 220	2 433	2 339	2 319	2 344	2 343
6	1 213	1 111	910	834	805	784	762
6 - 14	10 279	9 325	8 754	8 625	8 369	7 984	7 638
11	1 262	1 187	1 099	1 138	1 091	1 056	1 044
15	1 453	1 270	1 179	1 091	1 138	1 175	1 119
18	1 351	1 385	1 207	1 181	1 195	1 166	1 080
19	1 190	1 460	1 171	1 180	1 176	1 192	1 148
Index stáří	35,9	42,6	51,4	53,1	54,2	56,7	58,7
Průměrný věk	32,7	33,9	35,6	36,0	36,3	36,6	36,9
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	24,6	21,8	19,0	18,5	18,2	17,6	17,2
15 - 64	66,5	68,9	71,3	71,6	72,0	72,4	72,6
65 +	8,8	9,3	9,7	9,8	9,9	10,0	10,1
0 - 17	30,5	27,3	23,6	23,1	22,6	22,1	21,7
18 - 24	10,8	12,6	12,2	11,7	11,4	11,1	10,6
25 - 44	31,6	29,4	29,8	29,9	30,2	30,6	31,1
45 - 64	18,3	21,5	24,7	25,4	25,9	26,3	26,5
65 - 84	8,4	8,7	9,1	9,2	9,3	9,5	9,5
85 +	0,4	0,5	0,6	0,6	0,5	0,5	0,6

C.12. Věkové složení obyvatel v SO ORP Frýdlant v letech 1991 - 2004

(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	23 608	23 978	24 419	24 218	24 231	24 313	24 349
v tom ve věku:							
0	339	265	264	253	244	258	262
1 - 4	1 316	1 345	1 049	1 031	1 031	1 032	1 034
5 - 9	1 559	1 623	1 627	1 551	1 465	1 372	1 328
10 - 14	1 962	1 597	1 634	1 672	1 677	1 727	1 733
15 - 19	2 319	2 092	1 618	1 557	1 566	1 577	1 589
20 - 24	1 756	2 278	2 153	1 975	1 854	1 732	1 653
25 - 29	1 555	1 618	2 255	2 217	2 264	2 276	2 143
30 - 34	1 437	1 480	1 609	1 670	1 765	1 900	2 053
35 - 39	1 868	1 553	1 491	1 552	1 570	1 565	1 568
40 - 44	2 161	1 969	1 561	1 466	1 395	1 397	1 422
45 - 49	1 590	2 135	1 960	1 878	1 747	1 649	1 561
50 - 54	1 094	1 361	2 113	2 143	2 124	2 036	2 020
55 - 59	1 015	1 051	1 318	1 516	1 708	1 883	1 951
60 - 64	1 047	963	1 004	1 031	1 089	1 147	1 232
65 - 69	1 001	935	848	821	827	857	886
70 - 74	661	839	782	753	744	733	737
75 - 79	491	389	652	623	616	602	571
80 - 85	315	321	268	310	368	404	420
85 - 90	106	128	155	144	114	107	125
90 - 95	13	31	40	51	56	50	53
95 +	3	5	18	4	7	9	8
0 - 14	5 176	4 830	4 574	4 507	4 417	4 389	4 357
15 - 64	15 842	16 500	17 082	17 005	17 082	17 162	17 192
65 +	2 590	2 648	2 763	2 706	2 732	2 762	2 800
0 - 17	6 604	5 991	5 503	5 391	5 358	5 374	5 345
18 - 24	2 647	3 209	2 842	2 648	2 479	2 324	2 254
25 - 44	7 021	6 620	6 916	6 905	6 994	7 138	7 186
45 - 64	4 746	5 510	6 395	6 568	6 668	6 715	6 764
65 - 84	2 468	2 484	2 550	2 507	2 555	2 596	2 614
85 +	122	164	213	199	177	166	186
3 - 5	961	1 031	800	792	773	794	791
6	303	296	292	256	280	258	266
6 - 14	2 925	2 572	2 709	2 687	2 606	2 578	2 529
11	333	298	297	360	328	352	382
15	447	339	303	291	349	341	301
18	450	481	349	329	295	298	298
19	441	450	340	344	330	294	303
Index stáří	50,0	54,8	60,4	60,0	61,9	62,9	64,3
Průměrný věk	34,7	35,3	36,7	37,1	37,4	37,6	37,9
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	21,9	20,1	18,7	18,6	18,2	18,1	17,9
15 - 64	67,1	68,8	70,0	70,2	70,5	70,6	70,6
65 +	11,0	11,0	11,3	11,2	11,3	11,4	11,5
0 - 17	28,0	25,0	22,5	22,3	22,1	22,1	22,0
18 - 24	11,2	13,4	11,6	10,9	10,2	9,6	9,3
25 - 44	29,7	27,6	28,3	28,5	28,9	29,4	29,5
45 - 64	20,1	23,0	26,2	27,1	27,5	27,6	27,8
65 - 84	10,5	10,4	10,4	10,4	10,5	10,7	10,7
85 +	0,5	0,7	0,9	0,8	0,7	0,7	0,8

C.13. Věkové složení obyvatel v SO ORP Jablonec nad Nisou v letech 1991 - 2004

(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	53 367	53 671	53 207	52 956	53 092	53 126	52 949
v tom ve věku:							
0	711	476	467	511	521	531	566
1 - 4	2 635	2 521	1 921	1 839	1 905	1 933	2 009
5 - 9	3 479	3 314	3 019	2 727	2 543	2 474	2 359
10 - 14	4 257	3 539	3 287	3 382	3 393	3 302	3 197
15 - 19	4 577	4 444	3 503	3 462	3 402	3 382	3 374
20 - 24	3 710	4 488	4 403	4 228	4 109	3 940	3 632
25 - 29	3 652	3 620	4 486	4 583	4 678	4 618	4 505
30 - 34	3 318	3 609	3 663	3 683	3 817	4 035	4 321
35 - 39	4 203	3 465	3 591	3 658	3 683	3 680	3 623
40 - 44	4 891	4 358	3 424	3 249	3 181	3 259	3 372
45 - 49	3 928	4 857	4 281	4 097	3 947	3 708	3 514
50 - 54	2 736	3 553	4 734	4 688	4 541	4 463	4 340
55 - 59	2 238	2 416	3 403	3 668	3 999	4 186	4 294
60 - 64	2 555	2 177	2 245	2 445	2 601	2 815	2 987
65 - 69	2 669	2 371	1 945	1 855	1 840	1 848	1 943
70 - 74	1 519	2 293	2 024	1 951	1 863	1 810	1 746
75 - 79	1 158	913	1 724	1 705	1 717	1 685	1 638
80 - 85	776	809	586	766	921	1 068	1 126
85 - 90	281	335	362	339	291	254	250
90 - 95	68	99	98	109	123	121	136
95 +	6	14	41	11	17	14	17
0 - 14	11 082	9 850	8 694	8 459	8 362	8 240	8 131
15 - 64	35 808	36 987	37 733	37 761	37 958	38 086	37 962
65 +	6 477	6 834	6 780	6 736	6 772	6 800	6 856
0 - 17	13 945	12 492	10 762	10 481	10 362	10 242	10 145
18 - 24	5 424	6 290	5 838	5 668	5 511	5 320	4 992
25 - 44	16 064	15 052	15 164	15 173	15 359	15 592	15 821
45 - 64	11 457	13 003	14 663	14 898	15 088	15 172	15 135
65 - 84	6 122	6 386	6 279	6 277	6 341	6 411	6 453
85 +	355	448	501	459	431	389	403
3 - 5	2 003	2 049	1 452	1 427	1 398	1 398	1 402
6	676	673	547	458	491	461	491
6 - 14	6 392	5 539	5 279	5 161	4 986	4 818	4 621
11	823	679	660	669	718	657	580
15	945	821	672	662	661	675	674
18	897	854	714	713	683	678	673
19	817	948	721	727	719	702	687
Index stáří	58,4	69,4	78,0	79,6	81,0	82,5	84,3
Průměrný věk	35,9	36,9	38,4	38,7	39,0	39,2	39,5
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	20,8	18,4	16,3	16,0	15,8	15,5	15,4
15 - 64	67,1	68,9	70,9	71,3	71,5	71,7	71,7
65 +	12,1	12,7	12,7	12,7	12,8	12,8	12,9
0 - 17	26,1	23,3	20,2	19,8	19,5	19,3	19,2
18 - 24	10,2	11,7	11,0	10,7	10,4	10,0	9,4
25 - 44	30,1	28,0	28,5	28,7	28,9	29,3	29,9
45 - 64	21,5	24,2	27,6	28,1	28,4	28,6	28,6
65 - 84	11,5	11,9	11,8	11,9	11,9	12,1	12,2
85 +	0,7	0,8	0,9	0,9	0,8	0,7	0,8

C.14. Věkové složení obyvatel v SO ORP Jilemnice v letech 1991 - 2004

(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	23 096	23 233	23 149	22 962	22 967	22 980	22 857
v tom ve věku:							
0	294	263	217	229	208	214	225
1 - 4	1 217	1 203	892	862	879	858	859
5 - 9	1 472	1 509	1 484	1 400	1 246	1 163	1 145
10 - 14	1 844	1 478	1 492	1 484	1 575	1 569	1 501
15 - 19	2 070	1 979	1 485	1 497	1 479	1 501	1 507
20 - 24	1 674	2 049	1 966	1 829	1 713	1 600	1 510
25 - 29	1 527	1 631	2 019	2 047	2 048	2 069	1 962
30 - 34	1 318	1 467	1 616	1 636	1 744	1 787	1 896
35 - 39	1 701	1 363	1 463	1 519	1 544	1 582	1 550
40 - 44	1 758	1 740	1 364	1 315	1 292	1 296	1 406
45 - 49	1 485	1 721	1 742	1 697	1 656	1 594	1 443
50 - 54	1 094	1 348	1 684	1 695	1 689	1 705	1 696
55 - 59	1 091	1 030	1 317	1 390	1 478	1 535	1 604
60 - 64	1 190	1 097	1 010	1 020	1 076	1 156	1 183
65 - 69	1 090	1 111	1 014	978	929	909	920
70 - 74	666	919	983	969	984	949	909
75 - 79	649	441	720	731	729	755	797
80 - 85	579	519	302	346	408	469	487
85 - 90	294	260	262	203	175	150	145
90 - 95	73	93	91	105	106	108	100
95 +	10	12	26	10	9	11	12
0 - 14	4 827	4 453	4 085	3 975	3 908	3 804	3 730
15 - 64	14 908	15 425	15 666	15 645	15 719	15 825	15 757
65 +	3 361	3 355	3 398	3 342	3 340	3 351	3 370
0 - 17	6 141	5 585	4 977	4 881	4 810	4 694	4 618
18 - 24	2 430	2 896	2 559	2 420	2 290	2 211	2 129
25 - 44	6 304	6 201	6 462	6 517	6 628	6 734	6 814
45 - 64	4 860	5 196	5 753	5 802	5 899	5 990	5 926
65 - 84	2 984	2 990	3 019	3 024	3 050	3 082	3 113
85 +	377	365	379	318	290	269	257
3 - 5	876	950	719	673	651	643	645
6	306	307	238	265	224	222	226
6 - 14	2 721	2 375	2 477	2 390	2 380	2 285	2 214
11	338	287	301	302	295	366	309
15	423	340	317	299	283	312	294
18	358	424	306	288	287	322	298
19	398	423	287	303	290	289	321
Index stáří	69,6	75,3	83,2	84,1	85,5	88,1	90,3
Průměrný věk	36,9	37,1	38,3	38,5	38,8	39,1	39,4
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	20,9	19,2	17,6	17,3	17,0	16,6	16,3
15 - 64	64,5	66,4	67,7	68,1	68,4	68,9	68,9
65 +	14,6	14,4	14,7	14,6	14,5	14,6	14,7
0 - 17	26,6	24,0	21,5	21,3	20,9	20,4	20,2
18 - 24	10,5	12,5	11,1	10,5	10,0	9,6	9,3
25 - 44	27,3	26,7	27,9	28,4	28,9	29,3	29,8
45 - 64	21,0	22,4	24,9	25,3	25,7	26,1	25,9
65 - 84	12,9	12,9	13,0	13,2	13,3	13,4	13,6
85 +	1,6	1,6	1,6	1,4	1,3	1,2	1,1

C.15. Věkové složení obyvatel v SO ORP Liberec v letech 1991 - 2004

(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	134 586	134 803	134 099	133 203	132 890	133 194	133 529
v tom ve věku:							
0	1 601	1 208	1 263	1 268	1 285	1 247	1 365
1 - 4	6 568	6 030	4 710	4 697	4 828	4 918	4 993
5 - 9	8 270	8 196	7 166	6 703	6 381	6 026	5 938
10 - 14	10 159	8 311	8 201	8 241	8 107	8 000	7 664
15 - 19	12 369	10 935	8 317	8 273	8 223	8 260	8 328
20 - 24	9 218	11 962	10 943	10 176	9 611	9 149	8 703
25 - 29	8 849	9 091	12 138	12 409	12 390	12 394	11 829
30 - 34	7 832	8 621	9 177	9 270	9 755	10 509	11 487
35 - 39	10 543	8 196	8 660	8 829	8 919	8 814	8 708
40 - 44	12 508	10 947	8 173	7 775	7 601	7 862	8 322
45 - 49	9 902	12 442	10 777	10 230	9 546	9 034	8 395
50 - 54	6 948	8 859	12 096	11 955	11 614	11 271	10 955
55 - 59	6 244	6 320	8 485	9 203	10 132	10 677	10 978
60 - 64	6 612	5 959	5 866	6 145	6 582	7 106	7 722
65 - 69	6 996	6 002	5 386	5 162	4 966	4 923	5 030
70 - 74	3 966	5 940	5 089	5 023	4 939	4 861	4 765
75 - 79	3 097	2 472	4 586	4 552	4 444	4 282	4 205
80 - 85	2 030	2 133	1 666	2 023	2 419	2 791	3 014
85 - 90	692	934	1 003	894	782	675	717
90 - 95	171	208	343	328	318	338	352
95 +	11	37	54	47	48	57	59
0 - 14	26 598	23 745	21 340	20 909	20 601	20 191	19 960
15 - 64	91 025	93 332	94 632	94 265	94 373	95 076	95 427
65 +	16 963	17 726	18 127	18 029	17 916	17 927	18 142
0 - 17	34 327	29 956	26 275	25 787	25 536	25 184	24 980
18 - 24	13 858	16 686	14 325	13 571	12 899	12 416	12 011
25 - 44	39 732	36 855	38 148	38 283	38 665	39 579	40 346
45 - 64	29 706	33 580	37 224	37 533	37 874	38 088	38 050
65 - 84	16 089	16 547	16 727	16 760	16 768	16 857	17 014
85 +	874	1 179	1 400	1 269	1 148	1 070	1 128
3 - 5	4 883	4 783	3 548	3 508	3 496	3 550	3 641
6	1 630	1 650	1 333	1 204	1 186	1 150	1 193
6 - 14	15 194	13 195	12 826	12 560	12 157	11 694	11 232
11	1 874	1 603	1 635	1 671	1 589	1 504	1 564
15	2 462	1 872	1 630	1 635	1 654	1 693	1 671
18	2 428	2 247	1 711	1 676	1 612	1 650	1 639
19	2 212	2 477	1 671	1 719	1 676	1 617	1 669
Index stáří	63,8	74,7	84,9	86,2	87,0	88,8	90,9
Průměrný věk	36,5	37,4	38,9	39,2	39,4	39,6	39,9
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	19,8	17,6	15,9	15,7	15,5	15,2	14,9
15 - 64	67,6	69,2	70,6	70,8	71,0	71,4	71,5
65 +	12,6	13,1	13,5	13,5	13,5	13,5	13,6
0 - 17	25,5	22,2	19,6	19,4	19,2	18,9	18,7
18 - 24	10,3	12,4	10,7	10,2	9,7	9,3	9,0
25 - 44	29,5	27,3	28,4	28,7	29,1	29,7	30,2
45 - 64	22,1	24,9	27,8	28,2	28,5	28,6	28,5
65 - 84	12,0	12,3	12,5	12,6	12,6	12,7	12,7
85 +	0,6	0,9	1,0	1,0	0,9	0,8	0,8

C.16. Věkové složení obyvatel v SO ORP Nový Bor v letech 1991 - 2004

(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	25 121	25 664	26 107	25 939	25 803	25 910	25 903
v tom ve věku:							
0	301	241	254	234	214	239	229
1 - 4	1 197	1 125	980	977	957	944	936
5 - 9	1 691	1 566	1 411	1 351	1 297	1 261	1 216
10 - 14	2 100	1 758	1 624	1 646	1 578	1 537	1 509
15 - 19	2 544	2 208	1 788	1 795	1 766	1 759	1 716
20 - 24	1 699	2 502	2 252	2 057	1 956	1 886	1 835
25 - 29	1 527	1 660	2 482	2 508	2 543	2 496	2 351
30 - 34	1 500	1 551	1 727	1 774	1 844	1 984	2 201
35 - 39	1 963	1 622	1 575	1 611	1 618	1 650	1 664
40 - 44	2 466	2 131	1 643	1 560	1 496	1 497	1 538
45 - 49	1 777	2 458	2 147	1 994	1 900	1 839	1 711
50 - 54	1 331	1 577	2 423	2 431	2 354	2 267	2 257
55 - 59	1 124	1 200	1 530	1 703	1 938	2 115	2 186
60 - 64	1 122	1 107	1 138	1 219	1 271	1 340	1 427
65 - 69	1 102	1 010	974	944	923	915	951
70 - 74	666	950	873	840	805	846	832
75 - 79	526	404	740	709	723	667	656
80 - 85	349	389	279	370	419	480	488
85 - 90	113	169	196	150	139	129	130
90 - 95	21	30	60	60	55	48	58
95 +	2	6	11	6	7	11	12
0 - 14	5 289	4 690	4 269	4 208	4 046	3 981	3 890
15 - 64	17 053	18 016	18 705	18 652	18 686	18 833	18 886
65 +	2 779	2 958	3 133	3 079	3 071	3 096	3 127
0 - 17	6 914	5 918	5 315	5 262	5 085	5 026	4 896
18 - 24	2 618	3 482	2 994	2 798	2 683	2 600	2 545
25 - 44	7 456	6 964	7 427	7 453	7 501	7 627	7 754
45 - 64	5 354	6 342	7 238	7 347	7 463	7 561	7 581
65 - 84	2 643	2 753	2 866	2 863	2 870	2 908	2 927
85 +	136	205	267	216	201	188	200
3 - 5	944	879	754	740	720	735	718
6	311	289	277	233	251	249	237
6 - 14	3 161	2 737	2 523	2 505	2 378	2 309	2 243
11	334	346	304	308	336	285	291
15	480	337	339	357	336	346	324
18	512	502	380	361	363	348	358
19	407	478	362	380	364	366	352
Index stáří	52,5	63,1	73,4	73,2	75,9	77,8	80,4
Průměrný věk	35,3	36,5	37,9	38,2	38,5	38,8	39,1
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	21,1	18,3	16,4	16,2	15,7	15,4	15,0
15 - 64	67,9	70,2	71,6	71,9	72,4	72,7	72,9
65 +	11,1	11,5	12,0	11,9	11,9	11,9	12,1
0 - 17	27,5	23,1	20,4	20,3	19,7	19,4	18,9
18 - 24	10,4	13,6	11,5	10,8	10,4	10,0	9,8
25 - 44	29,7	27,1	28,4	28,7	29,1	29,4	29,9
45 - 64	21,3	24,7	27,7	28,3	28,9	29,2	29,3
65 - 84	10,5	10,7	11,0	11,0	11,1	11,2	11,3
85 +	0,5	0,8	1,0	0,8	0,8	0,7	0,8

C.17. Věkové složení obyvatel v SO ORP Semily v letech 1991 - 2004

(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	27 387	27 235	26 809	26 929	26 833	26 624	26 544
v tom ve věku:							
0	373	248	232	225	239	204	246
1 - 4	1 481	1 313	929	957	944	948	913
5 - 9	1 796	1 814	1 560	1 446	1 322	1 220	1 178
10 - 14	2 240	1 861	1 825	1 877	1 839	1 788	1 697
15 - 19	2 329	2 315	1 894	1 840	1 832	1 823	1 821
20 - 24	1 780	2 219	2 244	2 199	2 167	2 017	1 951
25 - 29	1 789	1 684	2 120	2 177	2 169	2 218	2 216
30 - 34	1 651	1 748	1 649	1 743	1 842	1 912	1 985
35 - 39	2 034	1 786	1 766	1 791	1 771	1 714	1 664
40 - 44	2 042	1 991	1 781	1 675	1 602	1 631	1 687
45 - 49	1 831	2 069	1 957	2 000	1 986	1 934	1 823
50 - 54	1 329	1 656	2 004	1 987	1 953	1 908	1 947
55 - 59	1 385	1 251	1 607	1 732	1 830	1 891	1 886
60 - 64	1 437	1 391	1 188	1 234	1 297	1 417	1 517
65 - 69	1 444	1 308	1 283	1 205	1 170	1 094	1 043
70 - 74	794	1 221	1 133	1 133	1 140	1 168	1 193
75 - 79	733	506	934	967	935	890	894
80 - 85	596	509	346	410	504	600	646
85 - 90	259	249	249	239	189	139	136
90 - 95	57	86	75	80	87	94	90
95 +	7	10	33	12	15	14	11
0 - 14	5 890	5 236	4 546	4 505	4 344	4 160	4 034
15 - 64	17 607	18 110	18 210	18 378	18 449	18 465	18 497
65 +	3 890	3 889	4 053	4 046	4 040	3 999	4 013
0 - 17	7 314	6 619	5 604	5 567	5 430	5 282	5 178
18 - 24	2 685	3 151	3 080	2 977	2 913	2 718	2 628
25 - 44	7 516	7 209	7 316	7 386	7 384	7 475	7 552
45 - 64	5 982	6 367	6 756	6 953	7 066	7 150	7 173
65 - 84	3 567	3 544	3 696	3 715	3 749	3 752	3 776
85 +	323	345	357	331	291	247	237
3 - 5	1 102	1 077	701	697	714	710	708
6	311	369	262	246	220	233	237
6 - 14	3 380	2 951	2 876	2 855	2 708	2 542	2 398
11	410	381	364	351	371	360	331
15	466	410	318	361	404	367	379
18	460	456	406	365	378	324	355
19	445	476	430	413	368	377	322
Index stáří	66,0	74,3	89,2	89,8	93,0	96,1	99,5
Průměrný věk	36,8	37,4	38,8	39,0	39,3	39,7	39,9
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	21,5	19,2	17,0	16,7	16,2	15,6	15,2
15 - 64	64,3	66,5	67,9	68,2	68,8	69,4	69,7
65 +	14,2	14,3	15,1	15,0	15,1	15,0	15,1
0 - 17	26,7	24,3	20,9	20,7	20,2	19,8	19,5
18 - 24	9,8	11,6	11,5	11,1	10,9	10,2	9,9
25 - 44	27,4	26,5	27,3	27,4	27,5	28,1	28,5
45 - 64	21,8	23,4	25,2	25,8	26,3	26,9	27,0
65 - 84	13,0	13,0	13,8	13,8	14,0	14,1	14,2
85 +	1,2	1,3	1,3	1,2	1,1	0,9	0,9

C.18. Věkové složení obyvatel v SO ORP Tanvald v letech 1991 - 2004

(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	21 748	22 135	22 073	22 044	21 989	21 874	21 843
v tom ve věku:							
0	289	235	210	203	223	186	181
1 - 4	1 075	1 106	851	834	819	818	802
5 - 9	1 453	1 369	1 329	1 219	1 170	1 100	1 060
10 - 14	1 796	1 487	1 374	1 394	1 363	1 360	1 348
15 - 19	1 948	1 867	1 491	1 470	1 454	1 436	1 416
20 - 24	1 578	1 968	1 867	1 790	1 713	1 615	1 539
25 - 29	1 325	1 547	1 970	1 920	1 917	1 906	1 823
30 - 34	1 336	1 341	1 494	1 594	1 659	1 740	1 855
35 - 39	1 704	1 417	1 345	1 368	1 379	1 401	1 403
40 - 44	1 879	1 764	1 401	1 366	1 317	1 281	1 361
45 - 49	1 535	1 893	1 737	1 710	1 588	1 559	1 457
50 - 54	1 205	1 412	1 866	1 886	1 923	1 855	1 819
55 - 59	933	1 097	1 358	1 469	1 603	1 690	1 764
60 - 64	993	915	1 018	1 097	1 144	1 239	1 268
65 - 69	1 065	899	815	784	770	793	845
70 - 74	548	901	759	751	728	688	677
75 - 79	479	329	714	705	709	647	613
80 - 85	385	343	215	271	331	402	460
85 - 90	169	178	181	147	119	98	91
90 - 95	41	58	56	59	51	51	53
95 +	12	9	22	7	9	9	8
0 - 14	4 613	4 197	3 764	3 650	3 575	3 464	3 391
15 - 64	14 436	15 221	15 547	15 670	15 697	15 722	15 705
65 +	2 699	2 717	2 762	2 724	2 717	2 688	2 747
0 - 17	5 812	5 290	4 629	4 511	4 446	4 319	4 226
18 - 24	2 327	2 742	2 493	2 399	2 296	2 196	2 120
25 - 44	6 244	6 069	6 210	6 248	6 272	6 328	6 442
45 - 64	4 666	5 317	5 979	6 162	6 258	6 343	6 308
65 - 84	2 477	2 472	2 503	2 511	2 538	2 530	2 595
85 +	222	245	259	213	179	158	152
3 - 5	841	805	651	626	619	619	602
6	291	266	256	225	202	206	220
6 - 14	2 683	2 336	2 212	2 189	2 123	2 041	1 990
11	333	275	273	263	295	255	286
15	396	333	285	291	287	283	263
18	389	384	304	306	279	296	286
19	360	390	322	303	304	285	295
Index stáří	58,5	64,7	73,4	74,6	76,0	77,6	81,0
Průměrný věk	36,0	36,6	38,0	38,4	38,6	38,9	39,3
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	21,2	19,0	17,1	16,6	16,3	15,8	15,5
15 - 64	66,4	68,8	70,4	71,1	71,4	71,9	71,9
65 +	12,4	12,3	12,5	12,4	12,4	12,3	12,6
0 - 17	26,7	23,9	21,0	20,5	20,2	19,7	19,3
18 - 24	10,7	12,4	11,3	10,9	10,4	10,0	9,7
25 - 44	28,7	27,4	28,1	28,3	28,5	28,9	29,5
45 - 64	21,5	24,0	27,1	28,0	28,5	29,0	28,9
65 - 84	11,4	11,2	11,3	11,4	11,5	11,6	11,9
85 +	1,0	1,1	1,2	1,0	0,8	0,7	0,7

C.19. Věkové složení obyvatel v SO ORP Turnov v letech 1991 - 2004

(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	30 752	30 860	30 826	30 853	30 971	31 113	31 138
v tom ve věku:							
0	379	277	262	245	269	257	287
1 - 4	1 485	1 393	1 047	1 064	1 078	1 102	1 078
5 - 9	1 852	1 928	1 714	1 597	1 476	1 410	1 379
10 - 14	2 239	1 890	1 943	1 964	1 961	1 933	1 866
15 - 19	2 603	2 408	1 915	1 930	1 949	1 965	1 967
20 - 24	2 026	2 514	2 418	2 274	2 149	2 082	1 960
25 - 29	1 980	1 984	2 552	2 641	2 691	2 665	2 611
30 - 34	1 860	1 945	2 037	2 079	2 192	2 314	2 457
35 - 39	2 233	1 962	1 979	2 045	2 090	2 098	2 039
40 - 44	2 458	2 317	1 978	1 949	1 859	1 898	1 998
45 - 49	2 212	2 441	2 319	2 246	2 227	2 187	2 127
50 - 54	1 560	2 057	2 394	2 433	2 396	2 386	2 378
55 - 59	1 575	1 474	2 020	2 138	2 322	2 328	2 325
60 - 64	1 819	1 574	1 406	1 450	1 530	1 694	1 856
65 - 69	1 634	1 675	1 460	1 404	1 347	1 322	1 296
70 - 74	981	1 360	1 447	1 441	1 417	1 380	1 360
75 - 79	783	627	1 053	1 080	1 128	1 135	1 150
80 - 85	710	599	444	522	580	670	705
85 - 90	283	334	286	234	199	165	177
90 - 95	71	89	120	103	98	104	107
95 +	9	12	32	14	13	18	15
0 - 14	5 955	5 488	4 966	4 870	4 784	4 702	4 610
15 - 64	20 326	20 676	21 018	21 185	21 405	21 617	21 718
65 +	4 471	4 696	4 842	4 798	4 782	4 794	4 810
0 - 17	7 613	6 846	6 121	6 051	5 973	5 873	5 792
18 - 24	2 971	3 564	3 178	3 023	2 909	2 876	2 745
25 - 44	8 531	8 208	8 546	8 714	8 832	8 975	9 105
45 - 64	7 166	7 546	8 139	8 267	8 475	8 595	8 686
65 - 84	4 108	4 261	4 404	4 447	4 472	4 507	4 511
85 +	363	435	438	351	310	287	299
3 - 5	1 124	1 143	783	768	816	842	837
6	370	384	310	291	257	260	267
6 - 14	3 332	3 044	3 059	3 013	2 919	2 818	2 685
11	399	386	393	403	391	393	342
15	548	401	389	391	401	375	397
18	481	501	379	368	397	396	390
19	464	549	381	381	363	398	395
Index stáří	75,1	85,6	97,5	98,5	100,0	102,0	104,3
Průměrný věk	37,8	38,4	39,7	39,8	40,1	40,3	40,6
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	19,4	17,8	16,1	15,8	15,4	15,1	14,8
15 - 64	66,1	67,0	68,2	68,7	69,1	69,5	69,7
65 +	14,5	15,2	15,7	15,6	15,4	15,4	15,4
0 - 17	24,8	22,2	19,9	19,6	19,3	18,9	18,6
18 - 24	9,7	11,5	10,3	9,8	9,4	9,2	8,8
25 - 44	27,7	26,6	27,7	28,2	28,5	28,8	29,2
45 - 64	23,3	24,5	26,4	26,8	27,4	27,6	27,9
65 - 84	13,4	13,8	14,3	14,4	14,4	14,5	14,5
85 +	1,2	1,4	1,4	1,1	1,0	0,9	1,0

C.20. Věkové složení obyvatel v SO ORP Železný Brod v letech 1991 - 2004

(stav k 31.12.)

	1991	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	12 292	12 040	11 977	11 972	11 989	12 000	12 017
v tom ve věku:							
0	136	97	89	79	100	109	115
1 - 4	584	459	397	391	369	370	381
5 - 9	717	710	575	575	582	533	528
10 - 14	979	742	730	699	674	674	643
15 - 19	1 097	1 061	742	737	739	736	713
20 - 24	795	1 014	1 052	995	929	877	823
25 - 29	693	686	1 010	1 068	1 113	1 122	1 108
30 - 34	663	682	697	737	794	871	923
35 - 39	867	715	687	725	710	703	714
40 - 44	1 141	935	726	684	683	687	702
45 - 49	943	1 117	957	886	832	796	777
50 - 54	594	823	1 104	1 138	1 110	1 078	1 043
55 - 59	577	562	803	906	999	1 024	1 038
60 - 64	675	588	535	551	574	640	716
65 - 69	677	639	545	503	470	469	473
70 - 74	405	561	559	539	534	520	512
75 - 79	342	269	420	440	434	438	434
80 - 85	259	235	170	184	232	253	267
85 - 90	115	104	120	105	77	60	61
90 - 95	28	37	39	23	28	35	38
95 +	5	4	20	7	6	5	8
0 - 14	2 416	2 008	1 791	1 744	1 725	1 686	1 667
15 - 64	8 045	8 183	8 313	8 427	8 483	8 534	8 557
65 +	1 831	1 849	1 873	1 801	1 781	1 780	1 793
0 - 17	3 119	2 619	2 228	2 180	2 154	2 126	2 096
18 - 24	1 189	1 464	1 357	1 296	1 239	1 173	1 107
25 - 44	3 364	3 018	3 120	3 214	3 300	3 383	3 447
45 - 64	2 789	3 090	3 399	3 481	3 515	3 538	3 574
65 - 84	1 683	1 704	1 694	1 666	1 670	1 680	1 686
85 +	148	145	179	135	111	100	107
3 - 5	432	375	311	320	314	288	274
6	130	139	104	107	113	116	94
6 - 14	1 422	1 171	1 104	1 056	1 029	993	976
11	184	145	139	149	129	112	147
15	242	178	138	150	138	153	137
18	213	212	148	155	151	134	149
19	181	238	157	146	159	162	135
Index stáří	75,8	92,1	104,6	103,3	103,2	105,6	107,6
Průměrný věk	37,8	38,8	40,2	40,2	40,4	40,6	40,9
Podíl obyvatel ve věkové skupině:							
0 - 14	19,7	16,7	15,0	14,6	14,4	14,1	13,9
15 - 64	65,4	68,0	69,4	70,4	70,8	71,1	71,2
65 +	14,9	15,4	15,6	15,0	14,9	14,8	14,9
0 - 17	25,4	21,8	18,6	18,2	18,0	17,7	17,4
18 - 24	9,7	12,2	11,3	10,8	10,3	9,8	9,2
25 - 44	27,4	25,1	26,0	26,8	27,5	28,2	28,7
45 - 64	22,7	25,7	28,4	29,1	29,3	29,5	29,7
65 - 84	13,7	14,2	14,1	13,9	13,9	14,0	14,0
85 +	1,2	1,2	1,5	1,1	0,9	0,8	0,9

D. Obce Libereckého kraje

D.1. Vývoj počtu obyvatel v obcích Libereckého kraje v letech 1994 - 2004

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
SO ORP Česká Lípa											
Bezděz	267	260	254	242	247	233	224	269	270	275	271
Blatce	50	42	43	40	39	41	42	54	53	65	59
Blíževedly	602	638	640	642	650	649	660	643	640	638	626
Bohatice	141	145	144	146	146	145	152	149	147	146	144
Brníště	1 238	1 226	1 226	1 238	1 209	1 235	1 245	1 331	1 359	1 358	1 363
Častolovice	38	38	40	45	41	48	45	56	59	55	54
Česká Lípa	40 239	40 186	40 248	40 117	40 020	40 059	39 914	39 218	39 033	38 841	38 776
Doksy	5 127	5 161	5 135	5 117	5 141	5 098	5 055	5 046	5 054	5 025	5 100
Dubá	1 726	1 745	1 746	1 731	1 745	1 745	1 759	1 757	1 750	1 753	1 751
Dubnice	549	539	547	545	532	530	529	525	523	529	537
Hamr na Jezeře	81	263	295	312	329	343	357	343	354	346	351
Holany	385	432	436	443	452	468	485	475	483	474	479
Horní Libchava	305	303	297	308	303	307	334	343	364	401	423
Horní Police	617	626	615	623	648	652	675	646	643	668	676
Chlum	231	225	242	238	240	228	225	271	272	254	249
Jestřebí	738	745	757	767	758	760	767	780	775	783	790
Kozly	118	120	119	113	110	101	105	115	113	117	120
Kravaře	679	684	696	699	709	705	707	737	742	742	766
Kvítkov	109	110	112	112	115	131	133	157	163	159	165
Luka	87	82	80	79	76	73	70	103	108	107	104
Mimoň	6 794	6 840	6 800	6 797	6 776	6 774	6 780	6 697	6 741	6 692	6 709
Noviny pod Ralskem	252	244	243	244	241	246	253	251	261	260	260
Nový Oldřichov	612	615	641	642	636	620	602	652	658	660	675
Okna	264	267	261	249	259	265	272	288	297	282	286
Pertoltice pod Ralskem	266	280	290	290	295	313	308	315	315	327	331
Provodín	723	709	701	690	693	699	678	667	669	684	686
Ralsko	641	637	730	803	887	924	1 253	1 527	1 694	1 786	1 834
Skalka u Doks	133	126	134	136	139	144	135	122	118	122	127
Sosnová	630	647	643	663	656	664	702	705	711	718	715
Stráž pod Ralskem	4 216	4 088	4 087	4 076	4 110	4 130	4 134	4 044	4 038	4 068	4 067
Stružnice	798	786	806	820	826	827	836	855	868	856	865
Stvolínky	245	255	249	275	274	271	302	290	285	294	294
Tachov	82	75	72	76	77	81	98	119	130	138	148
Tuhaň	299	294	303	306	303	309	308	290	288	294	290
Velenice	137	133	129	125	124	118	155	176	179	180	176
Volfartice	491	522	526	542	551	578	596	598	607	599	602
Vrchovany	93	84	87	83	82	97	95	96	97	95	109
Zahrádky	549	548	552	554	547	552	546	597	614	630	637
Zákupy	2 217	2 256	2 317	2 396	2 475	2 545	2 588	2 642	2 708	2 792	2 786
Žandov	1 943	1 949	1 944	1 944	1 918	1 929	1 914	1 897	1 901	1 907	1 910
Ždírec	98	100	101	105	104	107	103	120	120	116	123
SO ORP Frýdlant											
Bílý Potok	630	659	663	656	674	676	674	617	627	639	643
Bulovka	762	771	782	788	794	820	829	801	816	849	862
Černousy	305	312	303	303	305	300	307	341	334	322	327
Dětřichov	542	539	562	569	577	581	584	585	616	622	619
Dolní Řasnice	513	510	506	503	524	519	512	499	496	519	512
Frýdlant	7 627	7 608	7 625	7 592	7 615	7 618	7 568	7 485	7 477	7 471	7 495
Habartice	429	432	441	445	451	446	456	468	481	480	472
Hejnice	2 577	2 608	2 630	2 631	2 634	2 656	2 689	2 709	2 702	2 751	2 735
Heřmanice	172	172	162	172	169	185	200	238	226	229	229
Horní Řasnice	216	201	204	208	203	204	200	228	219	228	232
Jindřichovice pod Smrkem	590	583	589	598	617	599	616	595	607	624	624
Krásný Les	374	385	387	389	396	394	408	404	419	432	444

D.1. Vývoj počtu obyvatel v obcích Libereckého kraje v letech 1994 - 2004

pokračování

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Kunratice	392	389	385	370	369	374	364	384	377	384	384
Lázně Libverda	447	441	441	460	473	481	486	452	455	448	452
Nové Město pod Smrkem	3 943	3 971	4 002	3 998	4 014	4 029	4 047	3 996	3 967	3 915	3 922
Pertoltice	220	217	220	218	215	219	229	238	247	255	256
Raspenava	2 803	2 818	2 821	2 814	2 848	2 887	2 916	2 836	2 828	2 826	2 836
Višňová	1 365	1 362	1 343	1 359	1 341	1 335	1 334	1 342	1 337	1 319	1 305
SO ORP Jablonec nad Nisou											
Bedřichov	184	184	193	201	195	201	209	250	253	271	263
Dalešice	111	113	111	113	114	110	111	118	120	121	121
Jablonec nad Nisou	46 417	46 238	46 219	46 055	45 855	45 635	45 428	45 031	44 991	44 878	44 571
Janov nad Nisou	1 014	1 040	1 056	1 081	1 105	1 131	1 137	1 163	1 168	1 186	1 154
Josefův Důl	1 029	1 025	1 003	987	1 002	1 011	1 003	974	1 007	1 024	1 021
Lučany nad Nisou	1 469	1 508	1 501	1 492	1 488	1 510	1 553	1 582	1 608	1 636	1 670
Maršovice	379	377	383	368	358	349	357	366	379	396	408
Nová Ves nad Nisou	576	579	587	606	617	621	617	614	628	637	627
Pulečný	240	240	235	229	236	244	267	262	268	274	279
Rádlo	498	506	518	512	535	543	555	561	570	581	578
Rychnov u Jablonce n. N.	1 846	1 861	1 864	1 878	1 952	1 947	1 970	2 035	2 100	2 122	2 257
SO ORP Jilemnice											
Benecko	1 149	1 145	1 147	1 144	1 164	1 156	1 138	1 142	1 143	1 142	1 124
Bukovina u Čisté	180	182	184	182	172	166	166	180	188	186	183
Čistá	535	529	528	534	543	539	553	542	545	541	533
Horka u Staré Paky	270	268	265	267	264	259	256	258	262	264	257
Horní Branná	1 725	1 733	1 726	1 733	1 748	1 762	1 760	1 775	1 782	1 798	1 817
Jablonec nad Jizerou	2 029	2 021	2 031	2 033	2 013	2 005	2 013	1 965	1 952	1 968	1 941
Jestřabí v Krkonoších	244	238	238	232	224	229	231	238	239	243	241
Jilemnice	5 896	5 881	5 892	5 887	5 888	5 865	5 852	5 764	5 783	5 777	5 770
Kruh	528	525	526	521	530	517	508	509	508	498	495
Levínská Olešnice	391	380	382	394	402	395	392	376	371	365	362
Martinice v Krkonoších	598	593	588	581	574	571	582	570	570	563	559
Mříčná	460	458	470	471	478	491	482	476	480	473	477
Paseky nad Jizerou	274	272	276	267	266	264	266	257	255	253	250
Peřimov	192	194	189	189	183	192	186	207	204	209	208
Poniklá	1 193	1 191	1 197	1 195	1 196	1 207	1 191	1 225	1 241	1 247	1 242
Rokytnice nad Jizerou	3 509	3 495	3 492	3 482	3 469	3 454	3 390	3 347	3 301	3 281	3 254
Roztoky u Jilemnice	919	915	922	924	912	918	944	928	944	936	909
Studenec	1 724	1 715	1 692	1 693	1 708	1 721	1 716	1 701	1 707	1 734	1 731
Svojk	182	182	187	185	185	175	178	179	180	182	175
Víchová nad Jizerou	909	903	915	918	925	913	936	937	925	925	925
Vítkovice	402	413	417	416	414	415	409	386	387	395	404
SO ORP Liberec											
Bílá	796	803	776	763	761	759	764	807	807	812	791
Bílý Kostel nad Nisou	744	748	769	783	791	784	793	773	789	811	847
Cetenov	134	139	134	132	135	133	127	115	120	119	121
Český Dub	2 927	2 928	2 931	2 924	2 909	2 898	2 874	2 803	2 750	2 698	2 773
Dlouhý Most	489	480	474	473	458	462	481	589	615	627	660
Hlavice	280	271	266	258	247	243	240	210	206	210	208
Hodkovice nad Mohelkou	2 604	2 609	2 633	2 644	2 660	2 677	2 676	2 608	2 644	2 659	2 676
Hrádek nad Nisou	7 164	7 188	7 234	7 325	7 341	7 343	7 367	7 237	7 284	7 327	7 363
Chotyně	838	859	872	865	862	858	865	846	854	853	861
Chrastava	5 700	5 731	5 785	5 841	5 896	5 924	5 977	5 987	6 084	6 051	5 976
Jablonné v Podještědí	3 836	3 836	3 807	3 794	3 832	3 801	3 741	3 719	3 715	3 699	3 735
Janovice v Podještědí	85	81	72	73	68	67	61	84	83	80	78
Janův Důl	148	148	145	146	144	145	145	141	138	141	137
Jeřmanice	330	332	340	339	350	340	347	317	323	346	375
Kryštofovo Údolí	175	185	188	196	199	197	203	208	223	241	252
Křížany	672	670	683	670	653	643	661	657	667	657	683

D.1. Vývoj počtu obyvatel v obcích Libereckého kraje v letech 1994 - 2004

pokračování

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Liberec	100 743	100 604	100 356	100 049	99 794	99 588	99 155	98 380	97 677	97 770	97 400
Mníšek	982	966	974	995	1 019	1 043	1 058	1 100	1 119	1 133	1 152
Nová Ves	559	567	567	570	565	570	599	664	678	714	739
Oldřichov v Hájích	400	411	443	439	450	444	459	443	480	501	533
Osečná	963	971	977	962	974	987	974	980	983	1 004	1 007
Proseč pod Ještědem	252	258	255	257	268	268	277	267	269	275	269
Rynoltice	704	714	715	722	723	725	711	716	721	734	746
Stráž nad Nisou	1 671	1 686	1 700	1 727	1 740	1 787	1 824	1 804	1 857	1 877	1 901
Světlá pod Ještědem	698	703	704	713	716	753	787	784	826	835	834
Šimonovice	320	318	332	320	318	329	344	378	391	417	446
Velký Valtínov	166	165	164	167	168	159	157	177	176	176	174
Všelibice	514	517	522	510	516	499	497	516	514	522	524
Zdílava	238	245	242	248	243	248	249	247	249	257	268
SO ORP Nový Bor											
Cvikov	4 385	4 400	4 378	4 416	4 412	4 420	4 457	4 472	4 460	4 435	4 439
Chotovice	118	118	109	115	111	109	104	130	131	141	145
Kamenický Šenov	4 181	4 166	4 172	4 142	4 162	4 157	4 154	4 051	3 993	3 982	3 967
Krompach	105	95	129	135	157	144	143	139	138	136	136
Kunratice u Cvikova	474	465	512	524	523	526	525	525	530	548	537
Mařenice	303	314	305	299	300	309	318	346	339	347	343
Nový Bor	12 386	12 444	12 452	12 493	12 502	12 517	12 455	12 288	12 183	12 171	12 152
Okrouhlá	395	385	376	424	427	440	454	473	480	495	492
Polevsko	269	263	260	270	272	285	296	321	324	343	346
Prysk	336	364	355	362	368	367	385	387	398	401	412
Radvanec	89	93	102	99	100	106	102	101	105	118	110
Skalice u České Lípy	1 149	1 175	1 156	1 168	1 190	1 196	1 225	1 207	1 213	1 254	1 280
Sloup v Čechách	646	661	679	672	684	695	706	695	699	708	705
Slunečná	53	49	49	63	63	62	68	65	66	70	69
Svojkov	95	94	92	99	100	99	101	110	109	124	135
Svor	569	578	601	604	599	604	614	629	635	637	635
SO ORP Semily											
Bělá	267	267	261	257	249	253	239	255	261	254	258
Benešov u Semil	745	779	785	820	831	849	853	851	852	834	839
Bozkov	574	570	554	570	566	572	573	578	572	571	582
Bradlecká Lhota	203	196	196	209	205	206	203	199	201	198	207
Bystrá nad Jizerou	117	117	109	100	96	97	95	121	121	117	120
Háje nad Jizerou	633	626	623	619	628	617	612	642	653	651	645
Chuchelna	860	875	871	884	898	896	901	913	905	906	900
Jesenný	555	550	526	527	522	524	531	511	505	515	502
Košťálov	1 628	1 638	1 645	1 666	1 668	1 649	1 672	1 654	1 674	1 671	1 672
Libštát	990	1 002	984	973	975	975	968	971	973	972	961
Lomnice nad Popelkou	6 367	6 341	6 331	6 310	6 316	6 260	6 247	6 138	6 053	5 957	5 924
Nová Ves nad Popelkou	661	659	665	663	661	661	654	644	657	667	662
Příkrý	227	228	223	232	238	240	235	240	242	247	245
Roprachtice	289	281	284	277	274	280	273	269	275	261	271
Roztoky u Semil	150	143	145	138	137	135	133	137	134	132	132
Semily	9 394	9 357	9 320	9 262	9 241	9 185	9 125	9 207	9 148	9 040	8 986
Slaná	644	652	645	646	638	636	640	634	645	652	637
Stružinec	718	712	708	694	686	683	678	687	691	704	707
Syřenov	190	187	189	192	199	200	196	207	203	204	210
Veselá	196	195	191	186	179	176	172	215	211	208	203
Vysoké nad Jizerou	1 381	1 376	1 377	1 347	1 345	1 341	1 332	1 361	1 364	1 363	1 363
Záhoří	483	484	489	491	480	486	477	495	493	500	518
SO ORP Tanvald											
Albrechtice v Jiz.horách	318	315	322	326	332	326	322	325	340	326	338
Desná	3 664	3 644	3 646	3 647	3 636	3 586	3 561	3 530	3 510	3 481	3 484
Harrachov	1 742	1 735	1 717	1 719	1 729	1 723	1 705	1 737	1 713	1 700	1 647

D.1. Vývoj počtu obyvatel v obcích Libereckého kraje v letech 1994 - 2004

dokončení

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Jiřetín pod Bukovou	598	603	609	629	608	600	622	669	649	646	647
Kořenov	1 045	1 048	1 048	1 046	1 015	1 024	1 029	1 022	1 027	1 014	1 017
Plavy	1 146	1 135	1 115	1 094	1 109	1 117	1 132	1 076	1 069	1 077	1 075
Smržovka	3 397	3 414	3 446	3 424	3 418	3 420	3 477	3 438	3 430	3 433	3 432
Tanvald	7 071	7 121	7 065	6 997	6 940	6 950	6 932	6 984	6 969	6 921	6 917
Velké Hamry	2 549	2 562	2 656	2 709	2 738	2 744	2 753	2 736	2 754	2 754	2 759
Zlatá Olešnice	550	558	543	527	521	529	540	527	528	522	527
SO ORP Turnov											
Čtveřín	419	421	414	405	401	393	376	402	398	387	396
Frýdštejn	806	812	803	800	805	804	809	806	835	837	850
Holenice	93	90	90	87	83	83	79	81	82	78	72
Hrubá Skála	557	548	565	554	535	525	524	518	521	528	521
Jenišovice	776	790	789	795	815	815	822	832	823	850	843
Kacanovy	156	171	164	164	160	159	156	161	170	174	175
Karlovice	651	643	635	631	634	648	668	673	689	694	700
Klokočí	154	148	144	144	140	137	142	158	164	162	162
Kobyly	299	301	294	289	286	282	279	273	293	299	301
Ktová	182	175	174	174	178	174	169	176	174	165	166
Lažany	186	182	187	188	188	190	198	203	213	214	215
Loučky	168	168	169	170	170	165	163	157	148	148	147
Malá Skála	1 041	1 045	1 057	1 061	1 050	1 063	1 069	1 061	1 053	1 067	1 079
Mírová pod Kozákovem	1 372	1 374	1 383	1 372	1 368	1 357	1 366	1 368	1 374	1 391	1 473
Modřišice	308	309	303	312	313	310	328	358	354	358	363
Ohrazenice	1 039	1 042	1 031	1 021	1 034	1 047	1 033	1 052	1 046	1 055	1 069
Olešnice	150	147	170	175	176	180	173	172	181	184	184
Paceřice	295	297	287	292	296	294	291	268	265	259	271
Pěnčín	596	599	588	583	578	587	586	604	615	616	620
Přepeře	800	804	806	808	800	808	820	837	837	855	845
Příšovice	1 348	1 328	1 319	1 304	1 299	1 296	1 296	1 290	1 285	1 277	1 265
Radimovice	224	220	216	218	222	223	225	224	226	233	242
Radostná pod Kozákovem	368	350	332	326	321	316	314	357	357	360	356
Rakousy	88	86	83	80	77	80	78	74	74	74	73
Rovensko pod Troskami	1 219	1 234	1 229	1 240	1 255	1 248	1 263	1 260	1 259	1 267	1 239
Soběslavice	133	130	127	127	122	123	117	133	129	133	131
Svijanský Újezd	370	382	389	388	381	368	360	364	369	371	367
Svijany	286	282	282	279	284	281	274	278	283	286	281
Sychrov	142	134	135	139	137	139	138	181	184	184	188
Tatobity	516	505	504	508	519	527	535	524	531	530	516
Troskovice	158	158	148	146	154	142	139	130	132	134	131
Turnov	14 627	14 680	14 648	14 624	14 668	14 705	14 686	14 465	14 468	14 507	14 447
Vlastibořice	190	189	184	185	181	178	209	214	219	231	235
Všeň	500	497	499	502	502	504	515	508	503	495	508
Vyskeř	351	353	357	354	360	353	360	380	384	371	359
Žďárek	115	111	112	119	120	121	122	122	129	132	132
Žernov	154	155	149	143	141	143	144	189	204	207	216
SO ORP Železný Brod											
Držkov	549	564	567	586	577	580	579	571	569	569	573
Jílové u Držkova	214	210	211	211	209	207	208	201	205	204	208
Koberovy	929	934	929	926	931	936	948	961	957	958	971
Líšný	245	244	250	251	252	241	238	242	248	248	249
Loužnice	172	174	170	198	209	209	198	199	207	216	221
Pěnčín	1 633	1 644	1 648	1 654	1 664	1 647	1 669	1 678	1 703	1 769	1 759
Radčice	161	161	155	165	160	156	153	155	157	149	152
Skuhrov	524	517	514	505	503	502	499	495	488	507	497
Vlastiboř	118	117	112	110	115	112	113	125	123	122	118
Zásada	874	867	850	838	833	831	827	849	832	816	838
Železný Brod	6 657	6 608	6 593	6 599	6 609	6 590	6 545	6 496	6 500	6 442	6 431

D.2. Průměrný věk obyvatelstva v obcích Libereckého kraje v letech 1994 - 2004

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
SO ORP Česká Lípa											
Bezděz	38,9	39,7	40,4	41,2	41,4	43,2	43,6	40,0	40,7	40,7	41,7
Blatce	46,5	47,3	46,5	44,6	44,9	44,3	46,0	40,7	40,0	40,4	41,0
Blíževdly	35,5	35,2	35,2	35,8	36,3	37,1	37,3	36,1	36,0	36,6	37,0
Bohatice	35,9	35,7	36,8	37,4	36,7	37,8	37,7	37,6	37,6	37,9	38,9
Brniště	35,9	36,3	36,3	36,2	37,2	37,3	37,4	36,7	36,9	37,0	37,8
Častolovice	53,5	52,4	49,1	45,9	49,4	48,5	48,8	45,8	46,5	46,3	44,9
Česká Lípa	32,0	32,4	32,9	33,4	33,8	34,2	34,6	35,3	35,6	36,0	36,4
Doksy	37,5	37,6	37,9	38,2	38,4	38,9	39,1	39,5	39,7	39,9	40,1
Dubá	35,4	35,4	35,7	35,9	36,2	36,4	36,4	37,2	37,6	38,0	38,2
Dubnice	34,8	35,7	36,1	36,4	36,7	37,2	37,2	38,0	37,7	38,3	38,3
Hamr na Jezeře	42,1	36,6	36,9	36,4	35,7	35,6	35,6	35,9	35,8	35,9	36,0
Holany	34,4	34,0	34,2	34,3	35,0	35,5	35,8	35,6	35,2	35,8	36,3
Horní Libchava	35,9	35,8	35,7	36,1	37,0	36,2	35,6	35,5	35,5	35,2	35,0
Horní Police	37,6	37,8	37,9	38,0	38,0	38,2	37,9	37,9	38,0	38,1	37,9
Chlum	35,7	35,9	35,0	36,0	36,7	37,7	37,6	37,7	38,2	39,4	39,6
Jestřebí	32,2	32,7	32,8	33,3	34,2	34,6	34,5	35,0	35,8	35,8	36,2
Kozly	35,8	35,6	36,4	38,0	38,5	40,9	41,7	41,4	42,3	41,7	41,6
Kravaře	34,6	35,2	35,0	35,6	35,9	36,0	36,3	36,8	37,2	37,3	36,9
Kvítkov	35,2	36,2	34,8	35,8	37,0	35,5	35,2	35,7	35,2	35,9	36,4
Luka	37,0	39,2	39,2	40,2	41,2	42,7	42,2	36,6	36,4	36,9	37,6
Mimoň	35,0	35,4	35,7	36,0	36,5	36,6	37,1	37,6	37,7	38,1	38,4
Noviny pod Ralskem	39,1	40,1	39,0	38,8	39,6	39,8	39,4	39,3	38,8	39,8	40,5
Nový Oldřichov	37,3	37,2	37,0	37,4	37,6	38,1	38,7	38,8	39,0	39,6	39,5
Okna	37,1	37,4	38,1	39,8	39,9	39,4	40,0	37,6	36,8	37,6	38,9
Pertoltice pod Ralskem	42,6	41,3	40,4	39,8	39,8	38,2	38,4	37,9	37,6	37,5	38,0
Provodín	35,2	36,5	36,8	37,1	37,8	37,9	38,8	38,6	39,2	39,3	39,5
Ralsko	34,1	34,5	33,3	32,9	31,8	32,2	30,7	30,4	30,4	30,5	31,1
Skalka u Doks	37,8	38,8	38,1	37,8	37,2	36,8	36,8	37,3	37,9	38,5	39,3
Sosnová	33,8	34,1	34,9	35,6	36,4	37,2	37,2	37,3	37,9	38,2	38,7
Stráž pod Ralskem	29,6	29,8	30,2	30,7	31,1	31,6	32,0	32,5	32,9	33,3	33,8
Stružnice	35,6	36,1	35,6	35,8	36,4	36,9	37,0	37,0	37,5	37,5	38,0
Stvolínky	35,3	35,6	35,5	34,5	35,2	36,4	35,7	35,1	35,4	35,0	35,2
Tachov	36,6	37,4	38,3	37,9	39,0	39,1	37,0	31,3	31,4	31,4	31,9
Tuhaň	36,7	38,4	38,6	38,9	39,4	39,8	40,3	39,2	40,0	40,1	40,2
Velenice	41,1	42,0	42,7	43,3	44,2	45,2	42,1	40,0	40,1	40,6	41,0
Volfartice	35,9	35,8	35,8	35,7	36,1	36,0	36,0	36,3	36,3	36,9	37,2
Vrchovany	36,4	38,9	41,0	42,7	42,0	40,2	39,9	37,9	38,4	39,0	37,6
Zahrádky	34,7	35,4	35,1	35,8	36,1	36,8	37,0	36,3	36,8	36,8	37,4
Zákupy	35,8	36,0	35,9	35,8	35,5	35,5	35,7	36,1	36,3	36,8	37,1
Žandov	37,0	37,1	37,3	37,4	37,8	38,3	38,4	38,9	39,0	39,1	39,2
Ždírec	34,3	33,3	34,7	34,9	34,6	34,0	35,1	32,9	32,5	33,4	34,0
SO ORP Frýdlant											
Bílý Potok	40,2	39,6	39,6	39,9	40,0	39,9	40,4	39,4	39,2	39,2	39,5
Bulovka	33,5	33,9	33,7	33,5	33,7	33,8	34,2	35,1	35,3	35,6	36,1
Černousy	37,5	38,1	39,3	39,1	39,3	39,1	38,8	38,0	39,5	40,2	39,9
Dětrichov	36,3	36,0	35,8	36,0	36,1	36,1	36,9	35,8	35,3	35,7	35,7
Dolní Řasnice	36,6	36,9	37,7	38,0	38,3	38,3	38,1	38,4	38,3	37,9	37,8
Frýdlant	34,4	34,9	35,4	36,0	36,3	36,6	37,0	37,6	38,0	38,3	38,5
Habartice	34,6	34,6	34,6	35,0	35,1	35,0	34,8	35,3	35,3	35,8	35,9
Hejnice	34,4	34,7	34,9	35,2	35,5	35,9	36,3	36,8	37,3	37,6	37,9
Heřmanice	40,9	41,4	40,5	40,0	40,3	39,2	38,5	37,7	38,2	37,7	37,4
Horní Řasnice	37,0	37,3	36,6	36,2	37,7	37,6	38,3	37,1	37,4	36,7	36,0
Jindřichovice pod Smrkem	42,4	41,8	42,1	42,3	42,7	43,7	44,1	43,2	42,7	42,7	43,0
Krásný Les	38,6	37,8	37,9	38,2	38,4	39,0	38,4	38,6	38,2	38,2	37,9
Kunratice	34,9	34,7	33,7	34,4	34,4	35,0	35,9	36,4	37,5	37,8	38,5
Lázně Libverda	35,2	35,1	36,0	35,5	35,0	35,6	35,5	36,2	35,9	35,9	36,3

D.2. Průměrný věk obyvatelstva v obcích Libereckého kraje v letech 1994 - 2004

pokračování

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Nové Město pod Smrkem	33,5	33,6	34,0	34,2	34,6	34,7	35,1	35,5	35,6	35,9	36,2
Pertoltice	37,9	38,0	38,1	38,0	37,8	37,9	36,5	38,4	38,5	38,1	38,8
Raspenava	35,4	35,5	35,7	36,2	36,3	36,3	36,5	37,2	37,5	37,4	37,8
Višňová	35,8	36,1	36,4	36,1	36,6	37,4	37,6	37,2	37,9	38,4	38,9
SO OPR Jablonec nad Nisou											
Bedřichov	36,5	36,6	35,2	35,2	35,8	36,9	36,6	33,8	34,3	33,8	35,3
Dalešice	41,6	42,3	42,5	42,8	43,6	42,1	42,3	43,0	43,0	41,4	41,0
Jablonec nad Nisou	36,5	36,8	37,1	37,4	37,7	38,1	38,4	38,8	39,1	39,3	39,6
Janov nad Nisou	38,6	38,4	38,5	38,5	38,3	38,5	38,7	38,7	38,9	39,1	40,0
Josefův Důl	38,7	39,4	39,6	39,9	40,0	40,6	40,5	40,9	40,4	40,6	41,0
Lučany nad Nisou	37,6	37,5	37,6	37,7	38,3	38,3	38,4	38,5	38,7	39,0	38,9
Maršovice	36,4	37,1	36,9	37,4	38,4	39,6	39,5	38,9	39,6	39,6	39,6
Nová Ves nad Nisou	39,1	39,9	39,1	38,4	38,9	39,2	40,0	39,9	39,6	39,6	39,8
Pulečný	39,8	39,6	40,9	41,7	42,1	41,2	40,7	39,3	40,1	39,5	38,7
Rádlo	37,8	38,2	38,2	38,3	37,8	37,5	37,7	37,6	37,4	37,8	38,4
Rychnov u Jablonce n. N.	36,1	36,3	36,4	36,3	36,2	36,6	36,8	37,0	37,1	37,2	36,6
SO ORP Jilemnice											
Benecko	36,9	37,1	37,8	38,3	38,6	38,9	39,1	39,1	39,2	39,4	39,8
Bukovina u Čisté	33,0	33,1	33,5	34,3	35,7	36,5	37,0	36,1	35,9	36,1	36,8
Čistá	39,1	38,8	39,0	39,3	39,1	39,7	39,5	40,6	41,0	41,5	42,0
Horka u Staré Paky	38,1	38,1	38,0	38,7	38,9	39,6	40,4	39,3	39,4	40,0	40,9
Horní Branná	36,9	36,9	37,2	37,3	37,6	37,5	37,8	37,7	38,0	38,3	38,2
Jablonec nad Jizerou	36,4	36,8	37,4	37,7	37,8	38,1	38,3	38,6	39,2	39,2	39,6
Jestřabí v Krkonoších	43,8	44,7	44,6	44,5	45,0	45,1	45,6	44,9	44,3	44,0	44,2
Jilemnice	34,9	35,1	35,5	35,6	35,9	36,3	36,7	37,2	37,6	38,0	38,4
Kruh	36,6	36,7	37,6	38,0	38,3	38,7	38,9	38,9	39,6	40,5	40,6
Levínská Olešnice	38,8	39,5	39,5	38,6	38,3	38,8	39,0	39,5	40,2	40,4	39,5
Martinice v Krkonoších	40,2	40,4	40,2	40,4	40,3	41,1	41,2	40,4	40,4	41,1	41,8
Mříčná	36,7	36,5	36,5	37,0	37,1	37,0	37,1	38,0	37,7	38,4	38,3
Paseky nad Jizerou	42,0	42,0	41,9	42,4	42,3	42,4	42,5	42,4	42,4	43,0	43,1
Peřimov	41,6	40,4	40,6	40,6	40,7	40,6	40,9	40,3	40,7	41,3	41,7
Poniklá	37,6	37,3	37,5	37,2	37,6	37,9	38,4	38,6	39,0	39,4	40,0
Rokytnice nad Jizerou	39,2	39,2	39,4	39,7	40,0	40,2	40,1	40,0	40,2	40,6	40,5
Roztoky u Jilemnice	37,9	38,0	38,1	38,0	38,4	38,2	38,2	38,6	38,3	38,5	38,4
Studenec	38,2	38,0	38,1	38,2	38,4	38,5	38,8	39,0	39,2	39,0	39,3
Svojk	40,5	39,8	38,6	39,3	39,5	40,3	40,5	39,9	40,4	40,4	40,3
Vichová nad Jizerou	35,3	35,0	35,0	35,4	35,4	36,0	36,2	36,1	36,8	37,2	37,4
Vítkovice	33,5	33,6	33,7	33,7	34,4	34,8	35,5	37,1	37,5	38,0	37,9
SO ORP Liberec											
Bílá	36,2	36,3	37,2	37,6	38,2	38,6	38,7	38,3	38,3	37,9	38,5
Bílý Kostel nad Nisou	37,1	37,3	37,2	37,5	37,6	38,2	38,4	38,1	38,1	38,0	37,7
Cetenov	47,3	47,5	46,3	45,7	45,9	47,3	48,1	43,3	42,9	43,5	44,4
Český Dub	39,3	39,5	39,9	40,5	40,9	41,1	41,4	41,4	41,6	41,7	41,8
Dlouhý Most	38,7	39,0	39,2	39,4	40,1	40,1	39,4	38,1	37,8	38,6	38,0
Hlavice	43,9	44,8	45,2	45,7	46,7	47,3	47,5	46,8	47,0	47,9	48,0
Hodkovice nad Mohelkou	36,7	36,9	37,1	37,2	37,5	37,7	37,9	38,2	38,6	38,8	39,1
Hrádek nad Nisou	36,7	36,9	37,2	37,3	37,4	37,6	37,8	38,3	38,4	38,6	38,9
Chotyně	36,3	36,1	36,0	36,3	36,4	37,2	37,4	37,0	37,0	37,4	37,7
Chrastava	34,8	35,1	35,4	35,6	35,6	36,0	36,0	36,5	36,7	37,1	37,5
Jablonné v Podještědí	35,7	36,0	36,4	36,8	37,2	37,5	37,8	38,1	38,6	38,9	39,0
Janovice v Podještědí	33,6	34,5	35,1	36,0	34,7	36,2	38,0	37,2	37,6	37,9	38,8
Janův Důl	35,9	36,0	36,3	36,3	35,9	36,7	37,1	39,6	39,1	38,0	37,6
Jeřmanice	37,0	36,5	37,0	36,6	37,1	37,9	38,0	38,6	38,6	37,0	36,7
Kryštofovo Údolí	43,7	44,0	42,6	43,2	43,5	44,0	44,3	41,7	42,9	42,9	42,7
Křížany	35,8	36,8	36,3	37,2	38,2	38,8	38,4	39,2	39,1	39,4	39,3
Liberec	37,2	37,5	37,8	38,2	38,5	38,8	39,1	39,4	39,7	39,9	40,2
Mníšek	36,6	36,9	37,0	37,0	37,0	36,9	37,4	37,5	37,7	38,1	38,5

D.2. Průměrný věk obyvatelstva v obcích Libereckého kraje v letech 1994 - 2004

pokračování

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Nová Ves	37,8	37,6	38,3	38,5	39,0	39,6	39,4	37,4	37,7	37,6	37,7
Oldřichov v Hájích	39,6	39,5	38,2	38,8	38,3	38,5	38,4	41,2	40,5	40,4	40,4
Osečná	37,1	37,2	37,7	37,5	37,8	37,4	37,6	37,6	37,9	38,1	38,4
Proseč pod Ještědem	44,5	43,4	43,2	43,0	42,6	42,3	42,1	41,3	41,7	42,1	42,4
Rynoltice	37,4	37,7	37,7	37,6	38,0	38,3	39,1	39,2	39,3	39,8	39,7
Stráž nad Nisou	37,4	37,2	37,4	37,8	38,1	38,1	38,2	37,9	37,9	38,3	38,6
Světlá pod Ještědem	42,2	42,0	42,1	42,1	42,6	42,3	41,5	41,3	41,0	41,2	41,5
Šimonovice	39,3	40,3	39,7	40,5	41,3	41,9	41,9	40,0	39,5	39,7	40,0
Velký Valtínov	38,8	38,0	38,3	38,3	37,6	38,6	39,9	39,7	40,6	41,3	42,0
Všelibice	38,4	38,7	38,8	39,1	39,0	39,9	40,1	40,5	40,7	40,3	40,6
Zdílava	37,3	37,7	38,5	39,0	39,5	39,8	40,1	39,5	39,9	39,8	39,4
SO ORP Nový Bor											
Cvikov	35,7	35,9	36,5	36,3	36,8	37,1	37,3	37,4	37,7	38,0	38,3
Chotovice	39,6	39,4	39,9	40,0	40,5	41,1	41,0	38,4	38,3	38,3	38,8
Kamenický Šenov	35,2	35,7	36,0	36,3	36,5	37,0	37,4	37,9	38,2	38,6	38,9
Kropáč	44,0	45,1	40,4	40,1	40,3	41,5	41,8	39,4	38,7	40,0	40,2
Kunratice u Cvikova	39,0	39,5	37,2	37,5	37,8	38,1	38,6	38,5	39,1	38,8	39,6
Mařenice	41,4	41,4	41,8	42,3	42,7	42,8	43,4	42,6	43,5	43,1	43,4
Nový Bor	35,6	36,0	36,3	36,6	37,0	37,4	37,8	38,2	38,6	39,0	39,3
Okrouhlá	36,4	37,6	38,7	38,2	38,7	38,8	38,9	37,3	38,0	37,9	37,9
Polevsko	38,2	38,7	38,5	38,2	38,6	38,5	37,7	37,2	37,7	38,1	38,5
Prysk	43,0	42,6	43,1	42,8	43,1	43,3	42,5	41,6	41,1	41,2	41,1
Radvanec	43,9	44,1	43,5	44,1	44,0	42,8	42,8	39,6	39,8	38,0	39,2
Skalice u České Lípy	35,9	36,2	36,6	36,7	36,5	36,8	36,8	37,3	37,6	37,8	38,2
Sloup v Čechách	42,4	41,9	42,5	42,7	42,3	42,5	42,2	42,3	42,9	43,2	43,3
Slunečná	39,2	39,7	40,0	36,7	37,5	36,2	37,9	40,5	40,6	39,6	39,9
Svojkov	36,9	36,8	38,6	39,0	40,4	39,5	39,6	39,0	40,6	39,5	39,3
Svor	37,2	36,9	36,0	36,2	36,6	36,7	36,6	36,6	37,3	37,8	38,1
SO ORP Semily											
Bělá	41,4	41,4	42,2	42,2	43,0	42,5	42,5	41,4	41,2	41,8	42,5
Benešov u Semil	37,3	37,1	37,1	36,2	36,0	35,7	36,2	36,9	37,1	37,5	37,8
Bozkov	39,1	39,6	40,1	39,4	40,0	39,9	39,7	40,0	40,0	40,5	40,3
Bradlecká Lhota	39,4	39,7	40,5	39,5	40,3	40,3	41,0	41,9	42,3	43,0	43,4
Bystrá nad Jizerou	46,9	47,6	48,7	50,1	48,2	47,6	47,4	44,6	44,3	45,4	45,1
Háje nad Jizerou	40,1	40,1	40,1	40,3	39,8	40,0	40,2	39,3	39,3	39,5	39,5
Chuchelna	36,6	36,6	36,7	36,9	37,2	37,3	37,7	37,9	38,6	39,1	39,1
Jesenný	39,6	39,7	40,4	40,4	41,0	40,9	41,4	41,7	42,0	42,1	42,8
Košťálov	37,3	37,5	37,8	38,1	38,0	38,4	38,6	38,9	39,1	39,5	39,4
Libštát	34,3	33,8	34,0	34,4	35,0	35,4	35,8	36,1	36,4	37,7	38,6
Lomnice nad Popelkou	36,3	36,8	37,1	37,4	37,7	38,2	38,5	39,0	39,3	39,7	40,0
Nová Ves nad Popelkou	36,4	35,8	36,1	36,4	36,5	36,6	37,6	37,9	38,0	38,3	38,8
Příkrý	41,7	42,1	41,7	41,6	41,4	41,4	41,9	41,4	41,6	41,3	41,7
Roprachtice	40,5	40,2	39,9	41,1	40,9	40,0	40,1	40,5	41,0	40,8	41,2
Roztoky u Semil	45,1	46,9	47,4	48,8	48,2	48,5	48,9	47,4	48,1	48,3	47,4
Semily	36,2	36,6	37,0	37,4	37,9	38,3	38,6	38,8	39,3	39,5	39,8
Slaná	40,0	39,7	39,8	39,6	39,3	39,0	39,8	39,9	39,2	39,5	39,6
Stružinec	38,9	39,5	39,5	39,7	40,1	40,7	40,6	41,3	41,2	41,0	40,8
Syřenov	42,7	42,7	43,1	42,7	42,6	42,1	41,4	40,1	40,8	40,5	40,2
Veselá	39,6	39,6	39,5	39,5	39,1	39,2	40,3	39,8	40,4	40,9	41,2
Vysoké nad Jizerou	38,3	38,3	38,3	38,4	38,8	39,3	39,3	39,0	39,4	39,8	40,3
Záhoří	39,9	39,7	39,5	39,9	40,3	40,1	40,7	39,9	39,9	40,1	39,6
SO ORP Tanvald											
Albrechtice v Jizerských horách	39,3	40,0	40,0	40,0	39,7	40,0	40,1	38,9	38,3	39,5	39,4
Desná	36,5	36,8	37,0	37,3	37,6	38,0	38,4	38,6	38,9	39,1	39,3
Harrachov	35,0	35,6	36,2	36,6	37,1	37,5	38,3	38,3	38,4	38,7	39,4
Jiřetín pod Bukovou	32,2	32,4	33,1	33,4	33,8	34,5	35,5	37,9	38,8	39,4	40,3
Kořenov	38,2	38,4	38,7	38,5	39,2	38,9	39,2	39,2	39,4	39,9	40,3

D.2. Průměrný věk obyvatelstva v obcích Libereckého kraje v letech 1994 - 2004

dokončení

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Plavy	35,8	36,1	36,2	36,7	36,6	36,3	36,3	37,4	37,7	37,7	37,8
Smržovka	37,4	37,7	37,7	38,1	38,0	38,3	38,4	38,5	38,7	39,1	39,4
Tanvald	35,9	36,1	36,7	37,1	37,5	37,7	38,1	38,4	38,8	39,1	39,5
Velké Hamry	36,3	36,2	36,7	36,8	37,0	37,2	37,2	37,8	38,0	38,0	38,1
Zlatá Olešnice	38,7	38,4	38,3	38,3	38,6	38,3	38,6	38,4	38,9	39,8	40,2
SO ORP Turnov											
Čtveřín	37,7	38,9	38,6	39,7	40,2	41,0	41,9	39,1	39,0	39,7	39,8
Frydštejn	41,0	40,8	41,0	40,9	40,8	40,8	41,0	41,5	41,4	41,3	41,1
Holenice	47,7	48,9	48,5	47,7	46,7	46,1	46,6	45,6	46,4	46,1	46,4
Hrubá Skála	43,1	43,9	43,4	42,9	43,4	43,6	43,7	42,7	43,0	42,5	42,9
Jenišovice	38,0	37,4	37,8	37,8	37,5	37,7	37,6	38,0	38,3	38,6	39,0
Kacanovy	40,8	40,6	41,7	42,2	42,1	42,5	43,6	45,5	45,6	45,2	45,4
Karlovice	38,4	39,0	39,4	39,6	39,7	39,9	40,2	40,6	41,0	41,3	41,7
Klokočí	40,7	41,4	41,5	42,0	41,8	40,9	40,4	39,4	40,1	39,6	40,0
Kobyly	41,2	41,6	41,2	41,1	41,6	42,3	43,4	42,0	41,3	41,5	42,1
Ktová	41,6	44,3	43,6	44,0	44,3	44,7	45,7	44,2	44,6	44,9	45,2
Lažany	39,4	40,5	40,3	40,7	40,8	41,3	40,9	38,4	37,6	37,8	38,4
Loučky	37,8	38,3	38,3	37,9	38,1	39,5	40,1	41,0	41,5	42,4	43,0
Malá Skála	38,7	38,5	38,1	38,6	38,9	39,1	39,6	39,8	40,0	40,5	40,5
Mírová pod Kozákovem	37,8	37,9	38,2	38,6	39,0	39,3	39,4	39,6	39,3	39,6	40,0
Modřišice	39,6	40,2	40,4	40,9	41,5	41,3	41,0	39,5	39,9	40,3	40,9
Ohrazenice	34,2	34,4	35,3	35,7	36,3	36,5	37,2	37,1	37,6	38,2	38,4
Olešnice	42,4	42,8	41,1	41,5	40,7	40,1	41,2	42,0	41,2	40,7	41,5
Paceřice	40,9	41,1	41,2	40,2	40,5	41,4	41,1	41,7	42,7	43,4	42,5
Pěnčín	37,0	37,5	37,8	37,7	38,0	37,6	38,0	39,1	39,0	38,7	38,7
Přepeře	37,3	37,7	37,9	38,3	38,4	38,7	38,9	38,6	38,9	38,7	39,0
Příšovice	32,6	33,0	33,7	34,3	34,7	35,3	35,6	36,2	36,9	37,0	38,0
Radimovice	42,5	43,7	44,5	45,4	44,8	44,6	44,2	41,6	41,8	41,8	42,0
Radostná pod Kozákovem	38,9	39,6	40,0	40,7	41,2	41,6	42,3	41,4	42,1	42,6	43,2
Rakousy	39,2	39,3	41,1	42,7	42,5	42,8	42,6	42,5	42,3	42,9	41,8
Rovensko pod Troskami	38,1	37,5	37,6	37,7	37,6	37,7	37,9	38,6	39,2	39,5	39,7
Soběslavice	41,1	40,6	40,9	41,3	42,1	42,6	42,8	41,2	41,6	41,1	40,5
Svijanský Újezd	35,8	35,7	35,9	36,6	37,4	37,7	37,9	37,2	37,3	38,0	38,2
Svijany	39,7	40,6	41,5	40,7	40,8	41,2	41,4	41,6	41,9	41,7	42,1
Sychrov	36,4	34,8	34,2	33,0	32,3	32,2	32,3	40,4	38,4	36,7	36,5
Tatobity	40,5	40,5	40,6	40,6	39,9	39,8	40,1	40,8	40,5	40,8	41,8
Troskovice	45,1	44,6	45,4	46,6	46,5	46,1	47,9	48,6	48,3	49,4	48,9
Turnov	38,1	38,3	38,6	39,0	39,3	39,5	39,8	40,1	40,4	40,6	40,9
Vlastibořice	42,1	41,0	42,6	42,4	42,3	43,3	41,5	41,9	41,9	44,2	43,7
Všeň	38,9	38,9	39,0	39,1	39,0	39,5	39,5	40,5	40,9	41,4	41,0
Vyskeř	40,3	40,5	39,4	39,2	38,9	39,3	39,6	39,4	39,3	40,3	41,0
Žďárek	34,6	36,3	35,0	34,5	34,1	34,2	34,7	35,4	35,3	36,2	36,7
Žernov	42,3	41,2	41,0	42,0	41,8	41,5	40,6	37,4	37,7	38,9	38,8
SO ORP Železný Brod											
Držkov	40,2	39,9	39,8	39,7	40,1	40,2	40,5	40,0	40,7	40,8	40,7
Jílové u Držkova	42,8	42,4	41,9	41,4	41,8	41,9	42,1	42,9	42,6	42,3	42,2
Koberovy	38,1	38,1	38,4	38,8	38,9	39,1	39,1	38,8	39,1	39,5	39,7
Líšný	45,1	45,2	45,3	45,6	46,2	45,8	46,1	45,5	44,7	45,1	46,2
Loužnice	43,2	42,6	42,4	41,0	40,6	41,2	41,4	41,7	41,3	40,4	40,2
Pěnčín	39,9	40,2	40,4	40,4	40,7	40,7	40,7	40,2	40,4	40,2	40,5
Radčice	45,6	45,8	47,6	48,2	48,9	48,3	49,0	47,7	48,2	47,3	47,4
Skuhrov	38,0	38,4	38,7	39,4	39,7	40,1	40,1	39,4	40,0	39,5	39,8
Vlastiboř	46,2	45,8	47,3	48,3	47,8	46,9	47,7	46,7	46,3	47,4	48,1
Zásada	39,5	40,1	40,9	41,4	41,6	41,6	42,2	41,7	41,7	42,5	42,3
Železný Brod	37,2	37,5	37,8	38,1	38,4	38,7	39,3	39,7	39,8	40,2	40,6

D.3. Přirozený přírůstek podle velikostních skupin obcí Libereckého kraje v letech 1994 - 2004

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	-126	-393	-414	-601	-448	-456	-436	-342	-341	-415	-37
v tom:											
venkovské obce	-202	-190	-268	-228	-172	-267	-218	-217	-205	-201	-63
města	76	-203	-146	-373	-276	-189	-218	-125	-136	-214	26
v tom podle počtu obyvatel:											
do 4 999	-25	-51	-57	-181	-114	-96	-91	-98	-109	-178	-39
5 000 - 9 999	-20	-65	-5	-29	-39	-79	-38	24	28	-58	19
nad 10 000	121	-87	-84	-163	-123	-14	-89	-51	-55	22	46
v tom města:											
Liberec	-75	-150	-153	-121	-123	-35	-93	-59	-58	-58	-
Jablonec n. N.	38	-70	-16	-92	-21	-64	-77	-7	-18	-8	-7
Česká Lípa	171	149	114	110	48	68	122	64	87	120	96
Turnov	-19	-34	-32	-57	-27	-4	-15	-23	-41	-44	-43
Nový Bor	6	18	3	-3	-	21	-26	-26	-25	12	-

D.4. Přírůstek migrací podle velikostních skupin obcí Libereckého kraje v letech 1994 - 2004

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	301	628	568	410	591	388	545	-509	266	816	-122
v tom:											
venkovské obce	462	456	497	612	493	622	1 281	923	1 212	1 162	638
města	-161	172	71	-202	98	-234	-736	-1 432	-946	-346	-760
v tom podle počtu obyvatel:											
do 4 999	290	241	267	244	399	164	162	83	5	193	158
5 000 - 9 999	-54	104	-51	-24	75	-77	-121	-220	24	-332	-51
nad 10 000	-397	-173	-145	-422	-376	-321	-777	-1 295	-975	-207	-867
v tom města:											
Liberec	-200	11	-95	-186	-132	-171	-340	-743	-645	151	-370
Jablonec n. N.	-70	-109	-3	-72	-179	-156	-130	-279	-22	-105	-300
Česká Lípa	-153	-202	-52	-241	-145	-29	-267	-197	-272	-312	-161
Turnov	57	87	-	33	71	41	-4	-34	44	83	-17
Nový Bor	-31	40	5	44	9	-6	-36	-42	-80	-24	-19

E. Populační projekce vývoje obyvatelstva

E.1. Základní výsledky projekce vývoje obyvatelstva do roku 2050 za Liberecký kraj

(výpočet bez vlivu migrace)

	2005	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Celkem	425 952	423 512	419 603	414 144	406 780	397 478	386 997	375 880	364 450	352 836
v tom ve věku										
0 - 4	20 678	20 870	19 950	18 923	17 690	16 667	16 386	16 224	15 725	14 973
5 - 9	19 857	20 654	20 849	19 932	18 906	17 674	16 653	16 372	16 209	15 708
10 - 14	24 782	19 841	20 639	20 831	19 917	18 887	17 658	16 637	16 359	16 196
15 - 19	28 012	24 746	19 813	20 611	20 806	19 891	18 867	17 639	16 619	16 340
20 - 24	28 679	27 924	24 668	19 755	20 551	20 745	19 835	18 814	17 592	16 577
25 - 29	36 025	28 593	27 840	24 594	19 695	20 488	20 683	19 775	18 757	17 539
30 - 34	36 970	35 896	28 496	27 750	24 513	19 632	20 429	20 621	19 719	18 706
35 - 39	28 546	36 799	35 737	28 372	27 631	24 412	19 553	20 343	20 539	19 642
40 - 44	27 709	28 313	36 517	35 472	28 174	27 452	24 257	19 439	20 235	20 435
45 - 49	26 887	27 309	27 926	36 057	35 038	27 852	27 156	24 003	19 250	20 046
50 - 54	32 876	26 242	26 695	27 327	35 323	34 346	27 332	26 677	23 598	18 947
55 - 59	35 360	31 649	25 315	25 824	26 484	34 301	33 387	26 612	26 014	23 029
60 - 64	24 091	33 273	29 897	23 991	24 572	25 263	32 819	31 993	25 569	25 055
65 - 69	16 444	21 799	30 269	27 372	22 094	22 803	23 561	30 769	30 081	24 143
70 - 74	14 213	14 178	18 961	26 509	24 147	19 615	20 406	21 207	27 879	27 365
75 - 79	12 234	11 221	11 440	15 512	21 951	20 248	16 632	17 533	18 379	24 382
80 - 85	8 896	8 377	7 888	8 326	11 548	16 654	15 661	13 089	14 093	14 986
85 - 90	2 545	4 728	4 686	4 607	5 141	7 404	11 023	10 689	9 190	10 227
90 +	1 148	1 100	2 017	2 379	2 599	3 144	4 699	7 444	8 643	8 540
0 - 14	65 317	61 365	61 438	59 686	56 513	53 228	50 697	49 233	48 293	46 877
15 - 64	305 155	300 744	282 904	269 753	262 787	254 382	244 318	225 916	207 892	196 316
65 +	55 480	61 403	75 261	84 705	87 480	89 868	91 982	100 731	108 265	109 643
Živě narození	4 251	4 128	3 928	3 717	3 447	3 324	3 286	3 234	3 105	2 945
Zemřelí	4 641	4 734	4 845	4 941	5 084	5 277	5 432	5 488	5 406	5 286
Přirozený přírůstek	-390	-606	-917	-1 224	-1 637	-1 953	-2 146	-2 254	-2 301	-2 341
Porodnost (‰)	10,0	9,7	9,4	9,0	8,5	8,3	8,5	8,6	8,5	8,3
Úmrtnost (‰)	10,9	11,2	11,5	11,9	12,5	13,2	14,0	14,6	14,8	14,9
Naděje dožití při narození										
- muži	71,6	72,3	73,1	73,8	74,6	75,3	76,1	76,8	77,6	78,3
- ženy	78,2	78,9	79,6	80,3	81,0	81,7	82,3	83,0	83,7	84,4
Úhrnná plodnost	1,28	1,35	1,42	1,50	1,57	1,65	1,65	1,66	1,66	1,67